הארץ

75 אג' יום ה' י"ג באייר תשמ"ו, 22 במאי 1986 VOL. 68/20588 MAY 22 1986

יוטלו מסים חדשים במקום אלה שנידחו

יימשך היטל הרכב ★ יוגדל מס הקניה על שורת מוצרים ★ יבוטלו פטורים במספר מגזרים — לכיסוי אבדן ההכנסות עם ביטול אגרת החינוך וההיטל על הגימלאים

מאת צבי זרחיה, יהושע מאירי ויהודה שרוני
סופרי "הארץ" לענייני כלכלה

משרד האוצר בודק הגדלת שורה של מסים, שבגבייתם תאזן את אובדן ההכנסה בסך 43 מיליון דולר עקב ביטולם של אגרת החינוך וההיטל על הגימלאים. גורמים באוצר מעריכים, כי מס הקניה יוגדל על שורה של מוצרי צריכה, ובמקביל יבוטלו פטורים ממס, הניתנים כיום בשורה של מיגזרים. על הממשלה לבטל חריגות בסך 200 מיליון דולר מתקציב המדינה. כמו כן לא יידשמו החלטות אחרות של הממשלה וביניהן הטלת אגרת בריאות.

עדיין לא הוחלט סופית אלו פטורים יבוטלו. היטל הרכב, שהועלה בנוסף לאגרת החינוך ול־היטל הגימלאים, לא יבוטל לפי שעה. במקביל בודק אגף התקציבים באוצר הצעות לביצוע קיצוץ נוסף בתקציבי משרדי הממשלה. לנוכח התנגדותם של שרים לביצוע קיצוץ כזה משרדם: הביעו אתמול גורמים כלכליים בירושלים ספק אם ניתן יהיה לטפל באיזון התקציב שלא באמצעות הגדלת הנטל על האזרח. אותם גורמים הוסיפו, כי חריגות מאומדן ההכנסה בתקציב המדינה מקטינות את הסכומים העשויים להיות מועברים לביצוע רפורמה במס ההכנסה.

(סוף בעמוד 2, טור 7)

נמשכת המחלוקת מערך־ליכוד על הנגיד החדש לבנק ישראל

פרופ' זוסמן מוזכר כמועמד לצד פרופ' ברונו ועדי אמוראי

מאת צבי זרחיה, יהושע מאירי ואילן שחורי סופרי "הארץ"

המערך והליכוד חלוקים עדיין בעניין מינוי נגיד חדש לבנק ישראל. עד עתה לא נקבעה פגישה בין ראש הממשלה, ממלא מקומו ושר האוצר בנושא זה. הנגיד הנוכחי, ד"ר משה מנדלבאום אמור לסיים תפקידו בסוף השבוע הבא, לאחר שיגיש את דו"ח בנק ישראל.

בישיבת שרי הליכוד הביעו אתמול שרים אחרים התנגדות להעניק את הכהונה לעדי אמוראי או לפרופ' מיכאל ברונו. בליכוד אין עדיין מועמד מוסכם למשרה. מועמד אחר שהוזכר לתפקיד הוא פרופ' פנחס זוסמן, ששימש בזמנו כמנכ"ל משרד הביטחון.

לפי אחד המקורות, אמר שר האוצר משה נסים בישיבת שרי הלי־כוד, כי הפרופסור ברונו לא היה מעולם מועמדו לתפקיד נגיד בנק ישראל. נסים ציין, כי עדיין לא גיבש עמדה לגבי מועמדו למשרת הנגיד. הוא הוסיף, כי עליו לשקול את העניין ברצינות וכי יביא את שמו של המועמד לפני שרי הליכוד באחת מישיבותיה הקרובות.

ברונו כנראה המועמד של פרס ונסים

מקור אחר גורס, כי פרופ' ברונו הוא בכל זאת המועמד המוסכם על

(סוף בעמוד 2, טור 4)

מנכ"ל איגוד הבנקים:

"לוועדת בייסקי היתה התנגדות מראש לבנקאים"

הוועדה לביקורת המדינה תגיש לאישור הכנסת את המלצות בייסקי

מאת צבי זרחיה, יהושע מאירי ואריה לביא, סופרי "הארץ"

ד"ר אשר הלפרין, מנכ"ל איגוד הבנקים, תקף אתמול בחריפות את דו"ח בייסקי ואמר כי הדו"ח לקוי ביסודו ולוועדה היתה דעה נחרצת מראש. בדברו בכינוס שנערך אתמול על ידי ביה"ס למינהל עסקים באוניברסיטה העברית בירושלים בנושא מצב מערכת הבנקאות, אמר ד"ר הלפרין כי הרכב ועדת בייסקי יצר אווירת התנגדות לבנקים, ולחבריה אין ניסיון עסקי בנקאי.

קהל המאזינים הגיב תרעומת על דבריו של הלפרין. חבר ועדת בייסקי פרופ' משה מרגלית, יו"ר הבנק העיר בעוקצנות: "אני מודה להלפרין על־הביטוי המעמיק של הדו"ח, אך אין זה פוטר אתכם מלקרוא אותו בעצמכם".

בינו צויין, יו"ר הבנק הבינלאומי הראשון אמר שהבעיה המרכזית של הבנקים היא מיסוי כבד מדי. הוא הוסיף, שהשנה יהיה צורך לקצץ בעובדים ובסניפים, כי המערכת מנופחת, עוד מהתקופה שלפני המפולת.

ד"ר יצחק סטאורי הציג את ניתוח התוצאות העסקיות של הבנקים ל־1985. (בעיתות יופיע ביום א' הקרוב במוסף הכלכלי של "הארץ".

לא יוזמנו נציגי הציבור בדירקטוריון דיסקונט

הוועדה לביקורת המדינה דחתה אתמול את הצעת יו"ר הוועדה, ח"כ דוד ליבאי, לזמן את נציגי הציבור בדירקטוריון של בנק דיסקונט. חבר הכנסת חיים רמון, והחברים רבים שהצטרפו אליו, טענו: "אין לנו מה לדבר איתם. לא נותר אלא לבצע את ההמלצות במלואן".

בסיום ישיבה סוערת הוחלט, כי הוועדה לביקורת המדינה תגיש לאישור הכנסת את המלצות הדו"ח.

(סוף בעמוד 2, טור 7)

חוק הגזענות נדחה למועד בלתי־ידוע

במהלך משותף של סיעות הימין והשמאל וחלק מהליכוד נגד המערך נמנע אישור החוק עם תיקון שנועד לרצות את הדתיים והם דחוהו

מאת עמוס בן ורד ודן מרגלית, סופרי "הארץ"

ניסיונה של הממשלה להבטיח אתמול את אישור החוק נגד גזענות, תוך הוספת סעיף המגלה הבנה לרגישותו של הציבור הדתי, אם כי נציגיו סירבו לתמוך בו גם בניסוחו החדש, הוכשל אתמול על־ידי סיעות הימין והשמאל בכנסת. בחוק בנוסחו החדש תמכו רק המערך וחלק מח"כי הליכוד. אבל התנגדו אחרים אשר חברו אל התחיה, רצ, שינוי, מפ"ם ויצחק ארצי וביטלו את ההצבעה. הצעת החוק הוחזרה אל ועדת החוקה. יחד עימה מתעכב החוק נגד מיפגשים עם ראשי אש"ף. לשני החוקים צפויים עתה מיקוח ממושך וסחבת פרלמנטרית.

ההצבעה עמדה להיערך אתמול לפני הצהריים. ראש הממשלה שמעון פרס ביקש מיו"ר הכנסת שלמה הלל דחייה לשעה. אז הציעה הממשלה להוסיף תיקון בחוק, שיע־ניש לא את המפרסם דבר הסתה לגזענות בלבד, אלא את מי שעשה זאת במטרה להסית לגזענות. מילת המפתח החדשה היא "במטרה". כפי שהסבירו אתמול מתנגדי התיקון, שולמית אלוני (רצ), מרדכי ויר־שובסקי (שינוי) וויקטור שם־טוב (מפ"ם), זה שינוי שיכביד על העמדתם לדין של גזענים, מפני שלא תספיק ההסתה; יהיה צורך להוכיח גם כוונה כזאת.

כשנודע על הסתייגותה של הממשלה, תבעה ח"כ אלוני, ש־נתמכה על ידי קואליציה לא שיגר־תית שכללה את יצחק ארצי (מערך ל"ע), ווירשובסקי, גאולה כהן (התחיה), שם־טוב וחיים רמון (מע־רך), לכנס את ועדת החוקה לדיון.

היו"ר אלי קולס (ליכוד) ניאות בעצה אחת עם הלל. בישיבה הסבירה אלוני, כי אם יתקבל התיקון בחוק, יסורס החוק ויעוות.

התקבלה הצעת אוריאל לין מהליכוד לגשת להצבעה מיד. תשעה החליטו, כי הוועדה תחזיר את החוק בחזרה לדיון מחודש (אלוני, שם־טוב, דב שילנסקי מהלי־כוד, ארצי, גאולה כהן, לין, אבנר שאקי מהמפד"ל, וירשובסקי ויעקב יוסף מש"ס) נגד היו"ר קולס והצבעת מיכאל איתן מהליכוד.

ליבאי הטיל ספק בכשרותו של קולס לטפל בנושא

להחלטה זו נילוה בירור עם ח"כ דוד ליבאי ממערך, שטען אתמול כי חלקים סודיים בדו"ח מבקר האוניברסיטה על קולס מטילים ספק בכשרו לעמוד בראש הוועדה. קולס אמר לליבאי, כי אין לו סיבה לחשוש. אדרבה, שיפרסם את כל הידוע לו. ועדת החוקה אמרה, כי דברי ליבאי היו בבחינת סחיטה נגד קולס. ליבאי הכחיש כל כוונה כזאת. מכאן שהנושא יידון.

אתמול תקף קולס בחריפות את התנהגות הממשלה: המשנה את החקיקה בשלב כה מאוחר ומבזה את הכנסת.

פרוש: הדתיים מתנגדים לחוק גם עם התיקון

ח"כ מנחם פרוש מאגודת ישראל אמר אתמול, כי גם עם התיקון היו כל הח"כים הדתיים מצביעים נגד הצעת החוק למניעת גזענות. לעומת זאת, האשים שריד כי החוק טורפד עקב פחד שמא יגיד כהנא שאינו הנוגע היחיד בכנסת.

פרס: יש להתחשב ברגישות הציבור הדתי

ראש הממשלה הסביר אתמול לסיעת המערך, כי שרי הליכוד משה נסים ויצחק מודעי לא נלהבו לתיקון המוצע והוא כפה זאת עליהם. אכן, התיקון מכביד על העמדת הגזענים לדין, אבל גם לדעת היועץ המשפטי יצחק זמיר אפשר לחיות עם קושי זה. צריך להתנגד לכפייה הדתית, אבל גם לגלות הבנה לרגישותו של הציבור הדתי.

זמיר תוקף הדחיה בהגשת חוק הגזענות לכנסת

(ע.) היועץ המשפטי לממשלה, פרופסור יצחק זמיר, תקף בחריפות את הדחיה ה־נוספת בהגשת חוק הגזענות לכנסת, וציין כי השימוש ביהדות כנימוק להתנגדות להצעת החוק הוא "בזיון וקצף".

זמיר נאם בטקס חלוקת תעודות למוסמכים ולבוגרים של הפקולטה למדעי החברה של האוניברסיטה העברית בירושלים, שהתקיים אתמול באמפיתיאטרון על הר הצופים בירושלים.

היועץ המשפטי לממשלה אמר: "דתו של ח"כ כהנא בוודאי טובה עליו היום. יותר מכל יום אחר, משום שמלאכתו נעשתה בידי צדיקים, שגרמו לכך שהדיון בהצעה בחוק הגזענות, המונח על שולחן הכנסת יותר משנה, נדחה שוב. הצעת חוק שהיא כללית בסיסית, כללית אנושית וכללית יהודית נדחית פעם אחר פעם מתוך טענה שיש בה פגיעה או חשש של פגיעה ביהדות – ואין ביזיון גדול מזה".

זמיר הסביר, כי ההצעה הגזענית, לא זו בלבד שאינה פוגעת ביהדות, אלא היא מגלמת ערך בסיסי שלה – כבוד האדם באשר הוא אדם, יהודי ולא יהודי".

שגף נאמנות
ניהול תיקי השקעות
וניהול קרנות נאמנות בע"מ
בטחה
מקבוצת כלל

2 מחבלים נהרגו וחייל צה"ל נפצע בהיתקלות בדרום לבנון

מאת מנחם הורוביץ
סופר "הארץ" בצפון

בהיתקלות בין חוליית מחבלים לחיילי צה"ל בצפון תחום רצועת הביטחון, נפצע חייל צה"ל באורח בינוני ושני מחבלים נהרגו.

התקרית אירעה אתמול אחר הצהריים. חיילי צה"ל ביצעו סריקות בדרום לבנון כדי לגלות את חוליית המחבלים, שירתה בשבוע שעבר פעמיים פגזי קטיושה לעבר אזור אצבע הגליל. כתוצאה מירי זה נפצעו, כזכור, שלושה אזרחים.

בהיתקלות נפצע חייל צה"ל בבטנו והועבר במסוק לבית־החולים רמב"ם בחיפה. ברשות המחבלים שנהרגו היו אמצעי חבלה רבים. צה"ל השמיד כלי רכב שבהם נעו המחבלים, ותותחים של צה"ל ירו אמש משך זמן רב לעבר מטרות שונות בדרום לבנון.

5 ח"כים יצאו בראש משלחת למרוקו

בראש (ע), משלחת של כ־250 מיוצאי מארוקו, בראשם חמישה חברי כנסת ממנהיגי העדה, יצאה אתמול בערב במטוס איבריה בדרכה לספרד, ומשם תטוס למארוקו כדי להשתתף בחגיגות לציון יום הולדתו של מלך מארוקו.

בקבוצה חברי הכנסת רפי אדרי, אהרון אבו חצירא, מאיר שיטרית, סעדיה מרציאנו ויצחק פרץ.

אירלנד מאמנת טייסים לובים

אחרי שהורחקו מבריטניה

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

אירלנד מאמנת יותר מ־100 טיי־סים לובים ונראה כי מספרם יגדל בעקבות הפסקת לימודיהם של פרחי טיס לובים אחרים בבתי־הספר לתעופה בבריטניה לאחר ההפצצה האמריקאית על לוב.

לפני כחודשיים נשבע אחד מבוגרי בית הספר שליד אוקספורד לרסק מטוס על בסיס אמריקאי – והוא סולק מבריטניה.

הבריטים יפעילו על דבלין לחץ להפסיק את לימודיהם של הלובים. אירלנד תתקשה להיענות ללחץ. אירלנד היא ספקית הבשר הגדולה ביותר של לוב, והיחסים בין שתי המדינות הדוקים. מצד שני, שר החוץ האירי, פיטר בארי, נענה באחרונה להזמנתו של עמיתו יצחק שמיר לבקר בישראל.

סגן מזכ"ל האו"ם מציע:

ישראל תיסוג מרוב השטח בדרום לבנון תמורת שקט

ג'מייל מסכים לתוכנית ★ מנהיג אמל דחה אותה

מאת סופרו המדיני של "הארץ"

נשיא לבנון, אמין ג'מייל, הביע הבנה בשבוע את תוכניתו של סגן המזכיר הכללי של האו"ם, מרק גולדינג, לפריסה מחדש של הכוחות בלבנון.

על פי התוכנית, תיסוג ישראל מרוב שטחי דרום־לבנון, ואת השטח יתפסו 7,000 חיילים של צבא לבנון. בתמורה יופסקו פעולות ההתנגדות המופנות נגד ישראל, בפרט אלו שמעבר לגבול. הכוחות הישראליים יישארו במספר כפרים נוצריים, כל עוד אנשי הכפרים יחזיקו בעמדות. התוכנית אינה כוללת את קו הפיטות עם סוריה. נסיגה כוללת תאושר רק לאחר תקופת ניסיון, שתימשך שלושה חודשים. כאמור, נתן ג'מייל הסכמתו לתוכנית, אולם מנהיג אמל, נביה ברי, דחה אותה על הסף.

רייגן הטיל וטו על דחיית עסקת הנשק עם סעודיה

כדי להקל על אישור העסקה ויתרו הסעודים על טילי הכתף

מאת צבי בראל
שליח "הארץ" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). הנשיא רייגן הטיל אתמול וטו על החלטת הקונגרס, שלא למכור נשק לסעודיה, לאחר ששלח מכתב לקונגרס, בו הוא מודיע, כי לא יכלול את 800 טילי הכתף נגד מטוסים מסוג סטינגר בעסקה המוצעת. למעשה, הודיעו הסעודים כי יוותרו על טילי הכתף, שהיו לצנינים בעיני הקונגרס, כי הם עלולים ליפול לידי טרוריסטים.

הווטו הנשיאותי החזיר את נושא העסקה לקונגרס, לפני שהקונגרס יצא לחופשה. כדי לגבור על הווטו הנשיאותי, דרוש רוב של שני שלישים בקונגרס.

העסקה כוללת טילי אוויר־אוויר סיידוינדר וטילי אוויר־ים הרפון. ערך העסקה ללא טילי סטינגר הוא כ־250 מיליון דולר.

תאצ'ר לא תביא לישראל יוזמה מדינית חדשה

ביקורה יתחיל במוצאי שבת ויכלול מיפגש עם פלשתינאים בירושלים

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר לא תביא עמה בבואה לישראל במוצאי שבת כל הצעות חדשות מן המלך חוסין ולא תכריז על כל יוזמה מדינית חדשה במזרח התיכון. זאת אמרו אמש מקורות במשרד החוץ ובמשרד ראש הממשלה.

ביום ב' בערב תיפגש ראש ממשלת בריטניה בבניין הקונסוליה הבריטית במזרח־ירושלים עם מנהי־גים פלשתינאים מן הגדה ומן הרצועה ותאזין להשקפותיהם. דובר רשמי סירב לנקוב בשמותיהם כבר עתה, כי האישים עוד לא קיבלו את ההזמנות.

ראש הממשלה, למרות הדברים של כמה משרי השוק המשותף, מר־סיפה לעמוד על דעתה שהצהרת ונציה היא התשובה הנאותה לשאלת יחסה של בריטניה לאפשרות מעור־בותו של אש"ף בתהליך המדיני. מאידך גיסא, תחזור תאצ'ר בישראל על שתי דרישותיה הבסיסיות מן הארגון – להכיר בהחלטות מועצת הביטחון ולהוקיע בפומבי את הטרור. היא תביע התנגדות לבניית התנחלויות בשטחים ותקרא לישראל להסיג את כוחותיה לגבול הבינלאומי עם לבנון.

מקור בכיר בפמלייה הבריטית הנוסעת לישראל, אמר כי תאצ'ר בקיאה במאמציהם של שני הצדדים לסכסוך, הדבר יאפשר לה למלא את הריק המדיני השורר באזור מאז נקלע תהליך השלום למבוי סתום.

שוק ההון / יהודה שרוני

בנק ישראל יגייס 50 מיליון שקל חדש

בנק ישראל מנצל את הקיפאון בשוק ההנפקות במקום של פירמות פרטיות, ויגייס היום 50 מיליון ש"ח באמצעות שתי סדרות של אגרות חוב. השבוע כבר גייס בנק 50 מיליון ש"ח. בצנרת הגופים המוסדיים בשוק ההון נמצאות בקשות לגיוס הון בהיקף של עשרות מיליוני דולר. שוק ההון בשל לקליטת הנפקות אלה, אולם העיכובים באישורם (בין השאר, על ידי ועדת הכספים של הכנסת), עלולים להכביד על מכירתם, אם מצב השוק ישתנה לרעה בשבועות הקרובים.

בבורסה לניירות ערך היו אתמול עליות שערים סלקטיביות.

עורך את העמוד: אריה חשביה

יידרש סבב שיחות נוסף במחלוקת על אזור טאבה

המצרים דחו את כל הניסוחים שהציע ראש המשלחת האמריקאית

מאת עקיבא אלדר
כתבנו המדיני של "הארץ"

חילוקי הדעות סביב ניסוח ה־שאלה, שתוצג לבוררים, יצריכו – קרוב לוודאי – סבב שיחות נוסף בין משלחות ישראל, מצרים וארה"ב – כך נמסר אמש לקראת חצות מחוגי המשלחות בהרצליה.

נמסר, כי ראש המשלחת המצרית, נביל ערבי, דחה את כל החלופות שהציע ראש המשלחת האמריקאית, אברהם סופר, למילה "נבון", שעליה אין המשלחת הישראלית מוכנה לוותר בשאלה שתוצג לבוררים. ברוב הסעיפים האחרים, העוסקים בענייני נוהל, הושגה הסכמה בסבב השיחות שהסתיים אמש.

משגרירות ישראל בוואשינגטון דווח לירושלים, כי אין לצפות לביקור קרוב של מזכיר המדינה, ג'ורג' שולץ באזור, אלא אם ישתכנע, כי קרוב הסכם בין ישראל למצרים בעניין שטר הבוררות.

שגריר ארה"ב בישראל, תומס פיקרינג, אמר אמש בתוכנית ה־טלוויזיה "מוקד", כי שולץ הודיע שלא הוחלט אם יבוא לאזור. עם זאת, יתכן שארה"ב תשגר שוב את עוזרו של שולץ, השגריר ריצ'רד מרפי, לסבב שיחות בישראל ובמצרים. אפשרות נוספת שהועלתה היא, שסופר יפתח במסע דילוגים בין ישראל למצרים.

ויצמן: תהיה מעורבות אמריקאית מלאה בנושא טאבה

צבי בראל, שליח "הארץ" בארה"ב, מוסר: השר עזר ויצמן אמר אתמול, כי שר החוץ ג'ורג' שולץ "לא הבטיח ולא התחייב" לבוא למזרח התיכון באיזה שהוא זמן. ויצמן, שנפגש אתמול לפגישה נוספת בת שעה עם שולץ, מסר כי השיחה נסבה בעיקר על סכסוך טאבה ועל הדרכים והאמצעים להגיע לחימום היחסים בין ישראל למצרים. לדבריו, אמר לו השר שולץ כי ארה"ב תמשיך להיות מעורבת בכל דרך אפשרית, "כי מישור המעשי והמצפוני" כדי לסייע בפתרון הסכסוך.

הממשל האמריקאי רואה בפתרון סכסוך טאבה את המפתח להמשך תהליך השלום, ובנושא זה דן ויצמן עם שולץ ברעיונות שמציע ראש הממשלה, אך ויצמן נמנע מלפרטם אך הוסיף "דיברנו גם על קצת רעיונות משלי".

מובארק יכריז על ביטול החלק הפלשתיני בהסכמי קמפ דייוויד

מאת שאול צדקא

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). ה־נשיא הוסני מובארק יכריז בקרוב על ביטול החלק הפלש־תיני שבהסכמי קמפ דייוויד. בכך ייענה ללחצם הגובר של גורמים בכירים בממשלתו וב־מפלגתו המקווים להקטין בצעד זה את הלחץ על השלטונות מצד הגורמים הפונדמנטליסטיים במצרים. ביטוי למגמה זו המתגבשת בקהיר נתן שר לשעבר המקורב לנשיא בשיחה עם מקורות בריטיים בשבוע שעבר. נודע, כי למובארק אין כל כוונה שלא לשמור על חוזה השלום שלו עם ישראל, אבל הוא מבקש לנטוש את מסגרת ההסכמים ולהכריז על ביטולה הסופי של תוכנית האוטונומיה.

שחל: כור גרעיני סורי עלול לסכן אותנו מבחינה אקולוגית

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

סוריה ומדינה ערבית נוספת ביקשו לרכוש מברית המועצות כור גרעיני מאותו הדגם שהופעל בצ'רנוביל, כך גילה אתמול שר האנרגיה משה שחל בדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת על הקמת כורים גרעיניים בישראל.

השר שחל ציין, כי להקמת כור כזה בסוריה עלולות להיות השפעות אקולוגיות שליליות על ישראל, כשם שלהקמת כור גרעיני באזור שיבטה עלולות להיות השפעות כאלה.

לדברי שחל, משרד האנרגיה ממשיך במאמציו לאתר כור גרעיני שיתאים לצרכי המדינה, תוך ה־תחשבות בקריטריונים כלכליים. שר האנרגיה שלל את ממצאי דו"ח מבקר המדינה, לפיהם העלות השו־לית של הפקת קילוואט באמצעות תחנת־כוח גרעינית יקרה יותר מהפקת קילוואט המיוצר באמצעות תחנת־כוח המופעלת בפחם.

פולמוס בצרפת עקב גילויים על תקלות בכור גרעיני צרפתי

הכור הוא מן הדגם שישראל מבקשת לרכוש

מאת יואב טוקר
סופר "הארץ" בצרפת

פאריס, (מיוחד ל"הארץ"). גילויים חדשים בדבר סדרת תקלות חמורה שאירעה לפני כשנתיים בכור ה־גרעיני בבוגיי, במזרח צרפת, הציפו בימים האחרונים את הזירה הציבורית בשאלות הבטיחות של הגרעין האזרחי. בין היתר, הושמעו ספקות באשר ל"סף הבטיחות" גם במתקנים מדגם צרפתי, שמכירתו לישראל עומדת על הפרק.

בחוגים רבים נמתחה ביקורת על מימסד הגרעין הצרפתי, המתיימר להציג את הכורים, כולל אלה שעל מכירתם לישראל מתנהל זה שנים מו"מ, כמחוסנים מפני תקלות "כמו בנוסח צ'רנוביל".

הגילויים שנחשפו אתמול על־ידי השבועון "לה קנאר אנשנה" מצביעים על־לכך שהכור בבוגיי, סמוך לעיר ליון, עמד באפריל 1984 במשך שעות אחדות "על סף אסון". שני הכורים הגרעיניים לייצור חשמל, שעליהם נשאות ונתנות ישראל וצרפת זה יותר משנתיים, הם מן הדגם המתוקן, המופעל בצרפת (בכמה יחידות אחרות) זה כעשר שנים.

חדשות הארץ

שיחות היום

עם: יצחק קיל, שופט לשעבר בתחרות לבחירת מיס יוניברס; על: מלכת היופי של ישראל לשנת 1986 (עמ' 2)

★

אורה נמיר תוקפת השדולה הישראלית בארה"ב (עמ' 3)

★

בעלי תחנות דלק יפעלו לביטול הסדרי אשראי (עמ' 2)

★

שלום זינגר — מנכ"ל הבינלאומי (עמ' 4)

★

בוטלה החקירה המשפטית נגד הקאנצלר קוהל (עמ' 5)

★

חברי ורד יריחו נטשו המושב (עמ' 6)

★

להם הורה לעצור שיפוץ חסן בק בשל חריגות בניה (עמ' 6)

שרות הארץ

מזג האוויר

(ע.) מעונן חלקית. יתכן גשם מקומי. ירושלים 12—21, הגולן 11—21, נהריה 15—23, צפת 11—20, טבריה 15—27, נצרת 12—22, עפולה 12—24, השומרון 12—23, תל־אביב 15—23, לוד 13—24, יריחו 16—29, עזה 15—24, באר־שבע 14—26, אילת 18—30.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.4778	−0.0069
נוסעים	1.7565	−0.0082
שחור	1.6200	—

בגליון זה 12 עמודים

מדוע מעדיפים מכוניות אוסטין?

METRO
המכונית הנמכרת ביותר באנגליה
אוסטין מטרו — המכונית האידיאלית למשפחה
מנוע 1300, שפע מקום ואביזרים,
גימור מעולה, 3 או 5 דלתות.
חסכונית מאד
(91 אוקטן — 18 ק"מ לליטר
בתנאי ניסוי בית החרושת).
אספקה מיידית

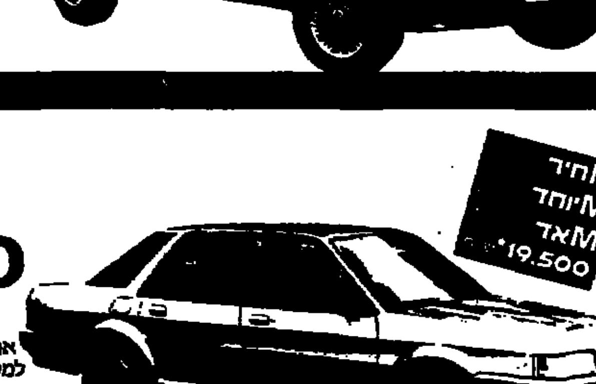

MAESTRO
המכונית הדור שימושית
מאסטרו — המכונית הדו שימושית
שכולם משבחים.
מכונית חסכונית עם סגנון,
מנוע 1300,
בעלת ביצועים מרשימים
ומירב השכלולים.

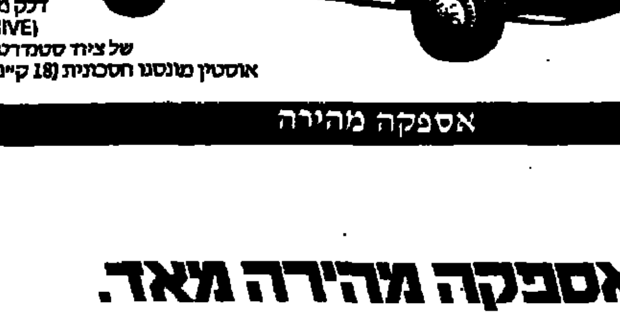

MONTEGO
נסיעה במחלקה ראשונה
אוסטין מונטגו — מכונית מרווחת מעל למקובל: מנוע 1300, בעלת עיצוב מרשים ומהודר, הצתה אלקטרונית, פיקוד דלק ממוחשב, תיבת הילוכים, 5 הילוכים (OVERDRIVE), שמשות כהות ומגוון רב של ציוד סטנדרטי. אפשרות למזגן אוויר (BUILD IN)
אוסטין מונטגו חסכונית (18 קיים לליטר בתנאי ניסוי בית החרושת).
אספקה מהירה

* המחירים כוללים מע"מ, לא כולל היבוא והרישוי

אספקה מהירה מאד.

AUSTIN ROVER
חברת המזרח לשיווק מכוניות (1984) בע"מ
תל־אביב, דרך פתח תקוה 76, טל. 03-335235 חיפה: הנאמנים 2, טל. 04-523086
ירושלים, יפו 70 טל. 02-222093. סוכני משנה: בית לחם: איברהים קטן, דרך חברון
ליד קבר רחל. ירושלים: אליעזר שייקביץ אזור התעשייה תלפיות, טל. 02-719404

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

ראיתי שמעתי

תאצ'ר כתמריץ לאומי

רוח חדשה עברה בארץ מאז נודע על ביקורה של ראש ממשלת בריטניה מרגרט ת'אצ'ר. גופים, מוסדות, ערים, גני חיות — הכל משתוקקים לביקור הגברת הראשונה מבריטניה.

רמת גן, למשל, היא עיר תאומה למחוז הבחירה שלה, ברנט. זו הסיבה שהגב' תאצ'ר תצעד מכיכר רמב"ם עד לבית העירייה ברגל והעם יוכל לראותה במו עיניו. גם מתנות יעניקו לה: פנו מבורשת של תאריך יצורו הוא יום כניסת הגנרל אלנבי לירושלים, בעיטור אמנותי. המתנה השנייה קשורה בסמליה של ברנט: אייל, גדי ואריה.

הלאה הסמל! אנחנו נעניק לה את הדבר האמיתי: אייל, גדי ואריה מן הספארי ייתנו לה במתנה. שרק לא תיאלץ לטוס אתם באותה מחלקה.

ע.ר.

מתנה של מיליארד דולר לשר האוצר

שר האוצר משה נסים כבר הרגל בכך שהבאים אליו מגיעים עם יד מושטת. לכן הופתע כאשר התייצבה במבוי משלחת של ראשי איגוד לשכת המסחר בראשותו של דני גילרמן והציעה לו מיליארד דולר.

לא צריך להיבהל. לא במזומן, אלא בתחשיב שעשה באיגוד המצביע על כך, שהמדיניות הכלכלית הנוכחית תביא לגידול ההכנסה ממסים במיליארד דולר. נסים הבטיח לבדוק את התחשיב.

אריה לביא

פרס ראשון, בלי פרס שני

בתחרות רובינשטיין לא הוענקו השנה פרס ראשון. בתחרות הפסנתר ע"ש ריליי בדאלאס, החליטו השופטים שלא להעניק פרס שני. לשלב הגמר הגיעו הישראלית מיכל טל והאינדונזי אודאורדוס דה אלים.

אחד השופטים, המנצח אר' דואדו מאטא, אמר שההחלטה לא להעניק פרס שני נועדה להבליט את הבדלי הרמות בין שני העולים לשלב הגמר. טל, שניגנה בגמר את הקונצ'רטו הרביעי של בטהובן, זכתה בפרס הראשון: 7,500 דולר (שיעזרו לה לבקר בארץ לאחר היעדרות בת שנתיים) והופעה עם התזמורת הסימפונית של דאלאס בניצוחו של מאטא. דה אלים, שניגן בגמר את הקונצ'רטו של צ'ייקובסקי, זכה במקום השלישי וב־1,500 דולאר.

זו היתה הפעם הראשונה, ב־43 שנות קיום התחרות, שלא הוענק פרס שני.

ב.ש.

באנגליה — דואגים לאמנים מובטלים

ביום רביעי יתקיים באנגליה מופע לרגל מלאת עשור לייסוד "הקרן לאמנים צעירים" ביוזמתו של הנסיך צ'ארלס. במופע, שבו יחולקו מילגות למוכשרים מבין האמנים הצעירים, יופיעו אלטון ג'ון, ג'ון ארמטריידינג, להקת סטטוס־קוו, ועוד.

הנסיך צ'ארלס תומך באמנים

המלגות מחולקות מפירותיה של קרן שהופקדה בידי הנסיך צ'ארלס. הקרן הוקמה, בראשיתה, כדי לסייע לאמנים צעירים ומובטלים.

ש. נועה

סכסוך איראני־סורי בגלל בול דואר

ביחסי איראן־סוריה פרץ לאחרונה משבר ששימש נושא לדיון דחוף בפגישת שרי החוץ של שתי המדינות שנערכה לפני כשבועיים בטהראן. הגורם למשבר היה בול דואר שהנפיקה סוריה לפני זמן קצר, לרגל הוועידה ה־14 של התאחדות רופאי השיניים הערביים שהתקיימה בדמשק. הבול מתאר מפה של העולם הערבי המכלילה את איזור אלאהואז בתוך שטחה של סוריה.

לדברי קצין צה"ל תת אלוף אפרים לפיד נודע הדבר מהעיתון המצרי "רוז אל־יוסף". משרד החוץ האיראני מחה על הדפסת המפה המסולפת, וטען כי האזור שייך לאיראן וכי ממשלתו שילמה בשעתה לסוריה חמישה מיליון דולר תמורת ויתור על הנפקת הבול.

דמשק הודתה כי המפה ששימשה לציור הבול היא ישנה, והיתה בשימוש בעת שלטון השאה הפרסי באמצע שנות ה־70.

חיים גלאון

בעריכת עידית רוזנבלום

רבין: בעתיד עלולים טילי קרקע־קרקע לפגוע באוכלוסיה

יעדי צה"ל: הגנה — וסיוע בהשגת יעדים מדיניים

מאת ראובן פדהצור, הפרשן הצבאי של "הארץ"

"טילי קרקע־קרקע לטווח בינוני וארוך נושאים עימם פוטנציאל למתווי מלחמה שונים מכפי שהיכרנו. אני לא מוציא מכלל חשבון, שמתווה המלחמה בעתיד יכלול גם פגיעה מאסיווית עם טילים אלה בריכוזי אוכלוסיה בשטחנו, מתוך הערכת הצד השני את רגישותנו לאובדן חיי אדם. תהיה זו טעות לא להביא זאת בחשבון". דברים אלה אמר אתמול שר הביטחון, יצחק רבין, בהרצאה שנשא ביום עיון לזכרו של בן־גוריון, במסגרת שנת ה־100 לבן־גוריון.

שר הביטחון ערך הקבלה בין מבצע קדש למלחמת לבנון וטען, כי בשני המקרים פתחה ישראל במלחמה, על־מנת לכפות יעד מדיני באמצעים צבאיים. בשני המקרים היה כישלון ולא הושגו היעדים.

רבין פרש את תפישתו לגבי יעדי הכוח הצבאי של צה"ל, כפי שהוא רואה אותם. לדבריו, קיימים שלושה יעדים. השניים הראשונים הם הגנתיים: אבטחת הקיום הלאומי־מדיני ומתן ביטחון למדינה, לתושביה ולאינטרסים החיוניים שלה. היעד השלישי הוא סיוע בהשגת יעדים מדיניים באמצעים צבאיים. יעדים כגון כפיית שלום על מדינה אחת או יותר. להערכת שר הביטחון, לא קיימת מגבלה לכוח הצבאי של ישראל להשגת שני היעדים הראשונים.

את היעד השלישי אין אפשרות ליישם באמצעות כוח צבאי בלבד. שום כוח צבאי לא יאפשר לישראל להשיג יעד מרחיק לכת כמו כפיית שלום. שר הביטחון הוסיף, כי לוא היה מאמין שניתן לעשות זאת, לא היה רואה בכך כל פגם מוסרי.

לדברי רבין, היתה במלחמת העצמאות לצה"ל אפשרות, מבחינה צבאית, לכבוש את כל שטחי ארץ ישראל, אך שיקולים לטווח ארוך, של שליטה במספר פלשתינאים גדול מאוד, הביאו לדחיית ההצעה. גם במלחמת ששת הימים יכול היה צה"ל לכבוש שטחים רבים יותר, אך הוחלט שלא לעשות זאת.

פתיחת ועידת אומץ־רפי אתמול. ברקע הנואמים: משה דיין ודוד בן־גוריון. ליד שולחן הנואמים, משמאל: ראש הממשלה, שמעון פרס, יושב־ראש התנועה, השר יגאל הורביץ, נשיא המדינה, חיים הרצוג, יושב־ראש הנהלת רפי, זלמן שובל ומ"מ ראש הממשלה ושר החוץ, יצחק שמיר. (צילום: יוסי זמיר, "סקופ 80").

נמשכת

(סוף מעמוד 1)

ראש הממשלה ועל שר האוצר, למישרת נגיד בנק ישראל. בפגישה בארבע עיניים, שקיימו פרס ונסים אתמול בשעות הבוקר המוקדמות, נדון גם עניין זה. בימים הקרובים הם ייפגשו שוב באותו נושא. לדברי אחד המקורות, השר נסים אמר לאחרונה למקורביו כי מבין כל המועמדים, הפרופסור ברונו, הוא מועמדו למישרת הנגיד. מלישכת ראש הממשלה נמסר ל"הארץ" כי פרס לא יתנגד למינויו של ברונו. גם מ"מ ראש הממשלה יצחק שמיר והשר משה ארנס לא הביעו בעבר התנגדותם למינויו של ברונו.

עם זאת נקלע השר נסים למצב לא נוח. שכן, שרים בליכוד מתנגדים למינויו של ברונו בטענה כי הוא איש שלום עכשיו. מקור בכיר בליכוד אמר ל"הארץ" אמש, כי תומכיו של ברונו בליכוד פועלים בימים אלה לריכוך התנגדותם של חלק משרי הליכוד ורק אז יהיה אפשר להודיע על המינוי.

שרי הליכוד מתנגדים לברונו ולאמוראי

בפגישה השבועית של שרי הליכוד, שהתקיימה אמש בלשכתו של מ"מ ראש הממשלה יצחק שמיר במשרד החוץ, נטען כי מועמדותו של אמוראי לתפקיד היא בחינת מינוי פוליטי מובהק ויש להתנגד לכך בכל התוקף. לגבי מועמדותו של פרופ' ברונו הודגש בישיבה, כי הלה היה פעיל בתנועת שלום עכשיו ואף השתתף במספר הפגנות נגד ממשלת הליכוד. בישיבה טענו כמה שרים כי עובדות אלה אינן מאפשרות את תמיכת שרי הליכוד במועמדותו.

[illegible]

ישראל תגיש לעצרת מסמך על פיתוח החקלאות ביבשת אפריקה

מאת עקיבא אלדר

מנכ"ל משרד החוץ, דוד קמחי, ייצא בשבוע הבא לניו־יורק, כדי להשתתף בדיון מיוחד של עצרת האו"ם בנושא המצב הכלכלי החמור באפריקה. יתלווה אליו הסמנכ"ל לאפריקה־אסיה אבי פרימור.

השניים יגישו נייר עמדה, בדבר גישת ישראל לפיתוח החקלאי במדינות אפריקה. ישראל, שרכשה ניסיון רב בהדרכה ביבשת, מציעה להתמקד במעבר הדרגתי מחקלאות מסורתית לייצור לשם ייצוא.

י־ם תוקפת כוונת נשיא השוק להיוועד עם יאסר ערפאת

מאת עקיבא אלדר

שגרירי מדינות הקהילה האירופית שמעו אתמול במשרד החוץ דברי ביקורת נגד כוונת נשיא הקהיליה להיפגש עם יאסר ערפאת. בפגישה עם שגרירי מדינות הקהיליה אמר הסמנכ"ל לאירופה, ישעיהו ענג, כי אין פגישה תמוהה יותר בתהליך השלום והמאבק [illegible]

משרד החוץ מקיים מתקפה דיפלומטית באירופה לסיכול הפגישה בין ון דן ברוק ליאסר ערפאת.

14 נהרגו בהפגזות בביירות

ביירות (ע"ת). 14 איש — ורובם אזרחים — נהרגו אתמול ועשרות נפצעו בחילופי אש מרגמות, תותחים ואש אוטומטית לאורך הקו הירוק בין מערב ביירות המוסלמית למזרח ביירות הנוצרית.

השיעים האשימו את צבא לבנון ואת המיליציה הנוצרית בגרימת האבידות בקרב האזרחים בביירות המוסלמית.

אמש עדיין נמשכו חילופי האש הארטילריים, למרות 5 הפסקות אש.

נצחון למפלגות השלטון בהולנד

האג (ע"ת). הקואליציה של מפלגות המרכז והימין בהולנד זכתה כנראה ב־80 מבין 150 המושבים בפרלמנט, בבחירות הכלליות שנערכו אתמול. כך נמסר אמש על סמך תוצאות המחשב הראשונות.

מפלגת העבודה שבאופוזיציה, השואפת לאסור הצבת טילי שיוט אמריקאיים בהולנד, ולבטל תוכניות בדבר פיתוח אנרגיה גרעינית במדינה, כנראה תזכה ב־52 מושבים.

שיחת היום / ירח טל

עם: יצחק קול, שופט לשעבר בתחרות לבחירת "מיס יוניוורס"

על: מלכת היופי של ישראל לשנת 1986

מודל למשחת שיניים

מה דעתך המקצועית על בחירת מלכת היופי המקומית שלנו לשנת 1986?

כשאתה שואל אותי, אני מציין בראשונה בתצלומה של המועמדת שנבחרה כפי שהוא מופיע בעיתון. זה לא יהיה הוגן להוות דיעה על סמך תצלום דומם. אך במבט ראשון, ומבלי לפגוע, הייתי לוקח אותה כמודל פרסומי למשחת שיניים.

האם בבחירת מלכת היופי אצלנו אין נטיה ל"ישראלי" כי עם הטעם האירופאי או האמריקאי, כפי שזה נעשה בהקשר לאמר בתחרויות האירוויזיון?

נדמה לי שאתה מתייחס ביותר מדי רצינות לכל העניין הזה. זו בסך הכל תחרות שבאה לשרת עסק מסחרי למטרות מסחריות וכך יש לראות את זה.

בכל זאת, האם קיימים בכלל קריטריונים אובייקטיביים לבחירת מלכת יופי?

בחבר השופטים שבו השתתפתי היו שמות מפורסמים כמו הכדורגלן פלה, הזמר חוליו איגלסיאס ועוד. כל אלה אהבו אברים מעוגלים ומנופחים ואני לא כל כך. לכן נבחרה המועמדת מוונצואלה שעלתה על האחרות בחיקוי החוה שלה והמועמדת שאני העדפתי, נציגת בלגיה, זכתה רק במקום הרביעי. מה שהרשים אותי אצלה היה הכנות. בתשובה לשאלה השיגרתית — "למה חשוב היה לך להיבחר לתחרות מיס יוניוורס", היא היתה היחידה שלא השיבה לי בחבר־טיש הרגיל: "כדי לייצג את עמי ואת ארצי".

מספיק פרצוף בחוראי יתגלה עניין במלכת היופי הנוכחית?

תתגלא, כדי לשחק בסרטים זה לא מספיק להיות יפה. צריך גם קצת כישרון משחק, והנה כדי למלא תפקיד ראשי בסרט המבוסס על אגדת הילדים "היפיפיה הנרדמת" נאלצנו להביא לארץ את בתה של השחקנית רקל וולש, טאני בת ה־22, שהיא גם יפה וגם מוכשרת, לאחר שפיטרנו שחקנית ישראלית שהיתה רק יפה. אשמח לפגוש את מלכת היופי החדשה שלנו ואם יתברר שהיא גם בעלת כשרון אציע לה להשתלב בסרטי אגדות הילדים שאנו מפיקים. אבל ברצוני לציין כי גם למכוערות יש אצלנו מקום, ובלבד שתהיינה בעלות כישרון משחק.

שר הפנים המצרי: לא יישנו פגיעות בחוק ובסדר במצרים

לא קיים ארגון בשם "מצרים המהפכה" שקיבל על עצמו את האחריות להתקפה על עובדי שגרירות ישראל ליד יריד קהיר

מאת עודד זראי, שליח "הארץ" במצרים

קהיר (מיוחד ל"הארץ"). שר הפנים המצרי, זכי בדר, הודיע אתמול, כי תוצאות החקירה שערכו שלטונות הביטחון בפרשת ההתקפה על עובדי שגרירות ישראל ליד יריד קהיר, הוכיחו כי לא קיים ארגון בשם "מצרים המהפכה", שקיבל על עצמו את האחריות להתקפה.

הגנרל בדר הגיש אמש דו"ח מפורט בישיבת הממשלה על מצב הביטחון הפנימי ברחבי המדינה. על־פי הדו"ח, אין ארגון "מצרים המהפכה" לא במצרים ולא מחוצה לה. עוד צויין בדו"ח, כי שלטונות הביטחון הצליחו לשים קץ לתקריות האלימות שאירעו בשבועות האחרונים בערי המחוז של מצרים העילית, ובעיקר באסיוט ובאסואן.

הדו"ח הדגיש, כי כוחות הביטחון שולטים היטב במצב וכי לא יחזרו הישנות מקרים של פגיעה בחוק ובסדר. הגנרל בדר הדגיש, כי כוחות הביטחון לא יהססו לנקוט בכל הצעדים העומדים לרשותם במסגרת החוק, כדי למנוע את פעילותם הזדונית של גורמים קומוניסטיים ואיסלאמיים קיצוניים המהווים מיעוט קטן במצרים.

שיתוף־פעולה מצרי־ירדני בביטחון־פנים

מקורות ערביים מסרו, כי במסגרת העמקת היחסים בין מצרים לירדן, הוחל בשיתוף פעולה בין שתי המדינות בתחום ביטחון הפנים, לרבות הפעילות המחתרתית באוניברסיטאות. לדברי המקורות, עצרו שלטונות הביטחון הירדניים 21 מראשי המפלגה הקומוניסטית הירדנית האסורה, על רקע ההפגנות שאירעו בשבוע שעבר באוניברסיטת אל־ירמוך בעיר הצפון ארביד. בין העצורים, פאיק וראד, מזכ"ל המפלגה, ושני עוזריו, יעקב זיאדין ועיסה מדאנאת. עוד ציינו הגורמים, כי שלטונות הביטחון הירדניים ביצעו מעצרים בקרב פעילי אש"ף באוניברסיטה.

"המוסד" פועל לחיסול בכירים באש"ף

העיתון אל־ביאן המופיע בנסיכות דובי טען אתמול מפי מקורות של אש"ף, כי חיל האוויר הישראלי עוקב מקרוב אחר סיורו של ערפאת בין הבירות הערביות. עוד טען העיתון, כי המוסד הישראלי וסוכנות הביון האמריקאית פועלים יחדיו לחיסול אישים בכירים באש"ף והעמדתם לדין בפומבי באשמת ארגון השתתפות בפעולות טרור.

לוועדת בייסקי

[illegible] בייסקי, כדי להעניק להן משנה תוקף. עוד הוחלט, כי הוועדה נושאת ברעיונה שיש לבצע את המלצות הדין וחשבון במלואן. לאחר [illegible] בין הגבים בוועדה התקיימה הצבעה על השאלה, האם לצרף להחלטה את המלה "במלואן", או לא. בהצבעה היה רוב מוחלט בעד צירוף מלה זו להחלטה, חברי הוועדה הביעו מורת־רוח מהאופן בו בוצעו ההמלצות בחלק מן הבנקים. [illegible] המלצות ועדת בייסקי ולהתפטר.

גורמים אלה אומרים, שהתנהגות בנק דיסקונט גורמת לכך שהביקורת בציבור היא כלפי כל מערכת הבנקאות, ובכלל זה בנקים שביצעו את המלצות ועדת בייסקי.

נודע, שבבנק דיסקונט קיימת מבוכה בכל הקשור לפרשת בייסקי. ראשי הבנק מתקשים כנראה לקבל החלטה לגבי הדרך שעליהם לפעול. נראה שזו גם הסיבה לכך, שרפאל רקנאטי מעדיף לשהות בשלב זה בניו־יורק.

גורמים בנקאיים מבקרים את דיסקונט

גורמים בנקאיים הצטרפו לביקורת הציבורית הנמתחת על התנהגותו של יו"ר בנק דיסקונט, רפאל רקנאטי, הנמנע מלבצע את

מסים

(סוף מעמוד 1)

ברוחות הרפורמה במס הכנסה

בעת שהחליטה הממשלה על קיצוץ בתקציבה בשנת הכספים הנוכחית, סוכם על הנהגת רפורמה במס הכנסה בחודש יוני 86', בנוסף על "הרפורמה השקטה" שכבר בוצעה במיסוי בשנה האחרונה. עתה, סמוך למועד הפעלת הרפורמה הזו, איש לא דן ברצינות להפעילה בחודש הבא. נהפוך הוא, למרות ההצהרות לבצע רפורמה נוספת ב־87', נראה כי בשנת התקציב הנוכחית יוגדל הנטל על האוצר עקב אי־עמידה בהחלטות קיצוץ של הממשלה וביטול אגרת החינוך והיטל הגימלאים.

ניסים: אין כוונה להגדיל נטל המסים

באחרונה נסוג האוצר מכוונתו לצמצם ולבטל פטורים ממס שניתנו ליישובי פיתוח שונים. אף הוצע להטיל מס על קרנות ההשתלמות. אולם דבר זה הוכחש בשבועות האחרונים על ידי דובר האוצר. הצעה אחרת באוצר היא להגדיל את מס הנסיעות ל־150–200 דולר. שר האוצר מסר אתמול, כי לא הובאה אליו הצעה כזו. עדיין לא ברור אם תועלה הצעה להעלות את מס הנסיעות, משום שהצוותים המקצועיים באוצר מתנגדים לה באופן עקרוני.

בפגישה שקיים אתמול ראש הממשלה לדיון באישור בכנסת של אגרת החינוך והיטל הגימלאים, הודיע שר האוצר, כי החליט "למשוך" חזרה את שני החוקים הללו. נסים הסביר כי בחוקים אלה היו ליקויים רבים. כך, למשל, היה מיותר לגביית אגרת החינוך ממשפחה ששלושת ילדיה לומדים בשלושה מוסדות חינוך שונים, ועוד. היטל על הגימלאים הוא, לדבריו, מס בלתי צודק. הוא הוסיף, כי את שני המסים הללו לא הציע משרדו.

לדברי שר האוצר, כתוצאה מביטול חוקים אלה, סוכם כי יאושרו שאר החוקים הכלכליים המונחים על שולחנות ועדת הכספים וועדת העבודה והרווחה. נסים אמר, כי יימצא תחליף לאגרת החינוך ולהיטל הגימלאים בכל דרך אפשרית, והתחליף לא יימצא בהכרח בתחום משרד החינוך. הוא אמר שאין כוונה להגדיל את נטל המסים, גם אם יוטלו מסים חדשים.

יו"ר סיעת הליכוד, ח"כ שרה דורון, הודיעה בישיבה אצל ראש הממשלה, כי סיעתה מתנגדת להיטל על הרכב. לדבריה, לא יתכן להכביד את העול על בעלי הרכב הפרטי. הרכב הוא כלי עבודה ולא מותרות.

לין: אישור ההיטל על הרכב גובל בהפקעת רכוש

"אישור הטלת ההיטל על הרכב כפי שסוכם היום בינך לבין ראש הממשלה גובל בהפקעת רכוש", כתב אתמול ח"כ אריאל לין לשר האוצר.

ערך את העמוד: אריה השביט

אמש בטלוויזיה / הדה בושס

שגריר במתכונת שונה

הכרות טלוויזיונית ראשונה עם השגריר האמריקאי, תומאס פיקרינג. וגם אם אין כאן הפעם חומר לסקופים ולכותרות מרעישות, פיקרינג הוא מעל לכל ספק איש רציני, המספק לנו חומר למחשבות — מתוך מחשבות כפירה.

בניגוד לקודמו, דומה שאין כל סיכוי שהשגריר האמריקאי החדש יהפוך ל"ישראלי" במתכונת של סמיואל לואיס, ואין כל חשש שיככב באירועים חברתיים נוצצים, ויתחכך עם רכילאיות ונשות חברה משועממות. פיקרינג הוא מקצועי, מלוטש, עצייני הארוב, שומר על ריחוק מסוים, והוא המדייק להפליא בהתנסחויות שלו, המהדר בתפיסת המצב שלו ובתשובותיו; אם אני שופטת נכון — יש לו גם חוש הומור.

למרות מספר התחמקויות מקצועיות, עדיין אפשר היה לשמוע ברמזים אזהרה והחשש מפני הסטטוס־קוו באזור, בו הוא רואה את מקור כל הרעות. הוא אמנם עקף את שאלתו של אהוד יערי בקשר לערפאת — השותף הערבי האחר, שחוסיין ניסה, ולא הצליח להביא עמו — והדגיש התחמקות מתשובה רומזת שנראה כי הכבוד לערפאת — אם לא השתתפות בשיחות הבין־לאומיות — הכרה ודרישה אתו.

פיקרינג גם איננו חושש להביע תמיכה מלאה בעסקת הנשק עם סעודיה, וטוען שישראל עשויה להפיק תועלת מעיסקה זו. אין גם ספק שהאמריקאים מבולים מ"מ השאר עם הטורים — אך לא יותם רוכן ולא אהוד יערי הצליחו להביא מפיו דבר, מלבד דאגה ממגמת הסקירה מאותה.

אולי המסר החשוב ביותר בדבריו היה בנושא הלביא. אמנם, כפי שהתבטא — ההחלטה היא בידי ישראל, והיא שתחליט אם היא כונה "פיל לבן" אם לאו, אבל האמריקאים הם המשלמים את מכמי העתק ולפני שהם ישלחו את הצ'ק הבא, דרושה החלטה משותפת על המטוס. דומה גם שהשגריר פיקרינג לא יזיל דמעות אם פרויקט הלביא יפסק.

אמש בקונצרט / נתן מישורי

רסיטל יחיד ומיוחד

זמרת הסופראן קטרין גאייר והפסנתרן אלאן מרכס ברסיטל באולם "צוותא" בתל־אביב. בתוכנית: שירים לקול ולפסנתר מאת ברהמס, שינברג, ורוול; יצירות לפסנתר מאת סקריאבין.

זמרת הסופראן קטרין גאייר, חברת האופרה בברלין ומי שביצעה בבכורה תפקיד ראשי באופרה "הגלולה" של יוסף טל, הגישה עם הפסנתרן אלאן מרכס בחסות "מכון גתה", רסיטל יחיד בתל אביב; היה זה גם רסיטל מיוחד. קטרין גאייר אינה מייצגת את ה"בל־קאנטו". היופי הקולי לשמו, אינו מעניינה. היא זמרת, שוקעת ואמנית שהביטוי האנושי קודם אצלה לקול. אין זאת אומרת שהמוסיקה היא אצלה בדרגה השניה. יכולתה לרשום קווים מוסיקליים זורמים היא מיוחדת במינה והיא עונג לשוט על גבי גלי הקול שלה, לשחות עימה רגע בשיא, לגלוש אל הסיום ולמתוח את רגעי ההפוגות. אמת היא שכמה מן הצלילים הגבוהים שבקולה מופקים לעיתים במאמץ יתר. נכון גם שלא בכל שיר היא מגיעה אל השיאים שהיא עצמה רומזת לנו בשירתה על קיומם. אך ראשית, אין אפילו שיר אחד בו אין קולה מתגלה ככלי ביטוי חי ומידי, המשתלב בשליטה המוסיקלית בטכסטים, בגלגולי גוונים המרובים ובחוויות התבונה המתחדשות כל הזמן. ושנית, די היה ב"על המצבה" (ברהמס) וביחוד ב"זכרונות" (שינברג) וב"שינה שהודה בולדה" (רוול), כדי לרשום רסיטל זה כיחיד ומיוחד וכדי לצפות כבר עכשיו לביקורה החוזר של זמרת השוד־קנית קטרין גאייר. הפסנתרן המוסיקאי אלאן מרכס, שחדר אף הוא היטב לטיבעם ולסגנונם של שירי ברהמס, שינברג ורוול, נהג כשורה גם בשני האטיודים ובסונטה הרביעית של סקריאבין.

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב

[illegible]

בית המשפט המחוזי בתל־אביב־יפו — ת.א. 218/86

[illegible]

בנגד: גדליהו מנוחין, עו"ד ב"כ המבקשים

[illegible]

המעלות של אל על

	מעלות מינימום	מעלות מכסי		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	13	16	מעונן	11	17
אתונה	18	24	בה"ן	16	28
בוקארשט	16	23	בה"ן	—	—
בזיל	15	17	מעונן	10	20
וינה	15	20	מעונן	17	20
ז'נבה	16	20	גשם קל	13	26
לונדון	10	13	גשם קל	10	15
ליסבון	12	18	בה"ן	15	20
מדריד	14	22	בה"ן	15	30
ניו־יורק	14	19	גשם	17	22
פאריס	14	18	מעונן	13	26
פרנקפורט	14	19	גשם קל	16	25
ציריך	16	21	גשם קל	—	—
קהיר	17	26	בה"ן	16	27
קופנהאגן	10	13	גשם	9	19
רומא	14	22	בה"ן	14	29
שטוקהולם	12	18	גשם	—	—

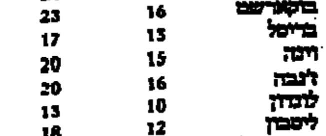

EL AL אל על

למרים ויעקב טירקל

אתכם באבלכם הכבד במות האם — החמות

שושנה פרס ז"ל

שופטי בית המשפט המחוזי בבאר־שבע

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של

אמנו וסבתנו היקרה

דיטה קורניץ ז"ל

ההלוויה תתקיים היום יום חמישי י"ג באייר תשמ"ו 22.5.86 בשעה 1.30 אחה"צ בבית העלמין בכפר סמיר חיפה

המתאבלים: בנה: דוד קרן ומשפחתו — רעננה; בתה: ורדה רותם ומשפחתה — תל־אביב

האגודה הישראלית לחקר יחסי העבודה

מביעה את צערה העמוק על פטירתו של

צבי בר־ניב ז"ל

נשיא בית הדין הארצי לעבודה

ומשתתפת בצער המשפחה

להלל וארנון מרקוס ובני ביתם

אתכם באבלכם הכבד במות אביכם איש דגול ורב פעלים

מיכאל מרקוס ז"ל

שלא תדעו דאבה עוד

עמיתיו לעבודה
בנק אגוד ישראל
(לשעבר בנק קופת עם)
סניף שלה רמת־גן

בצער רב אנו מודיעים על פטירת

אני אפשטיין

פרטים על מועד ההלוויה בטלפונים: 04-730813, 04-721068

המשפחה

להט חרושת ברזל בע"מ

בצער רב וביגון קודר

משפחת פאהום בנצרת ובחו"ל

מודיעה על פטירתו, ללא עת של

עוני יוסף פאהום ז"ל

ההלוויה תתקיים היום, יום חמישי 22 במאי 86 ותצא מבית המנוח בשעה 12.15 אל מסגד אל אביד ומשם לבית הקברות המוסלמי בעיר

נצרת — המשפחה המתאבלת

אנו מודיעים בצער עמוק על פטירתו של

אבי, חמי וסבנו היקר

ולטר קליישטדט

ההלוויה תצא היום י"ג באייר תשמ"ו 22.5.86 בשעה 17.00 מביתו רח' כצנלסון 69 כ"ס לבית העלמין

בנו: רפי
כלתו: דליה
נכדיו: מיכל, רוית רן בעמה, יגנב

לטליה מלניק ומשפחתה

אנו משתתפים בצערכם על מות

האב

משפחות: בריסק, שטרנברג, הלפרין, רפופורט, קמפ, רוזנר, כרמון, רייכט, עציון

לאורה, חנוך ובני משפחתה

ניחומים באבלכם

חבריכם בחוג לתורשת האדם

במלאת שנה למות יקירנו

יוסף איזנברג ז"ל

נעלה לקברו להתיחד עם זכרו ביום שני י"ז באייר תשמ"ו 26.5.86 בשעה 16.00

נפגשים בבית הקברות בכפר סמיר חיפה (השער השני)

אשתו: הלה איזנברג
בנותיו: אסתי ויוסי מילס והילדים
יוכי ויוסי פשרמן והילדים

למשפחת זנד

משתתפים באבלכם הכבד במות

אליעזר (פולדי) ז"ל

הנהלת ועובדי
צ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ

לעובד **גרינבלט לייב־אריה**

(מסניף אשקלון)

אתך באבלך בהילקח האב

חיים ז"ל

אגד
ההנהלה החברים הגימלאים והשכירים

נמיר מבקרת בחריפות חסרת תקדים עמדות השדולה הישראלית בארה"ב

תוקפת גם את שגריר ישראל באו"ם, בנימין נתניהו, "המייצג בעמדותיו רק חצי ממשלה"

בוועדות ובכסיעות / דן מרגלית

יושבת ראש ועדת העבודה והרווחה, אורה נמיר, מראשי מחנה היונים במפלגת העבודה, שחזרה מסיור בארצות הברית מטעם המרכז הבינלאומי לשלום, מתחה ביקורת חסרת תקדים על פעולת השדולה הישראלית בקונגרס האמריקאי בוואשינגטון.

נמיר טענה, כי השדולה הישראלית בקונגרס תוארה בידי מנהיגים יהודיים כגולם שקם על יוצרו. היא מייצגת מערכות בחירות נגד מועמדים הנוקטים בעמדות, שאינן עולות בקנה אחד עם רצונה של ישראל, ולדעתה זהו משגה. היא הסתייגה ממהלכי השדולה הישראלית נגד מועמדותו של צ'ארלס פרסי. "זה התחיל לקבל ביטוי קשה בעיתונות שם", אמרה נמיר בשובה לאחר סדרת פגישות עם פקידים בכירים בסטייט־דיפרטמנט ובמכוני המחקר. השדולה הישראלית הבטיחה לג'ורג' שולץ, כי עסקת הנשק הסעודית לא תוכשל, וטעתה. "הממשל אינו מבחין בין השדולה לבין ההנהגה היהודית, ובין השדולה לבין ממשלת ישראל", אמרה נמיר, אך שיבחה דווקא את המתינות של ממשלת ישראל. מתינות הממשלה, זו של מפלגת העבודה, אינה באה לביטוי בתפישת השדולה הישראלית, טענה נמיר. לדעתה, המאבק הגלוי של השדולה נגד מועמדים המביעים עמדות לא נוחות לישראל עלול להביא לאנטישמיות נגד יהדות ארצות הברית ולפגוע בישראל.

נמיר הסתמכה על פרסומים ב"ניו־רפאבליק", לפיהם השדולה הישראלית מסייעת דווקא למועמדים רפובליקאים וכי היא מרתיעה יהודים מלהתמודד על משרות, בכך שלא תעזור להם, מפני שעמדותיהם אינן מספיק ניציות.

בחלק אחר של דבריה מתחה ח"כ נמיר ביקורת חריפה על השגריר באו"ם, בנימין נתניהו, מרוע שיבח בטלוויזיה האמריקאית את ההפצצה בלוב ומתח ביקורת על מדינות אירופה. "הוא מייצג קו ניצי ביותר, אבל יש להבהיר לו, כי היום יש גם חצי אחר בממשלה, הבא לביטוי בעמדת ראש הממשלה, שמעון פרס, ויש לבטא גם אותו". לדעתה, אין נתניהו מייצג אפילו את כל גוני הליכוד.

ארצי מציע פגישה עם ואלדהיים

ח"כ יצחק ארצי (מערך־ל"ע) יזם אתמול פנייה לקונגרס היהודי להידבר עם קורט ואלדהיים, על מנת לשכנעו להסתלק ממועמדותו לתפקיד נשיא אוסטריה.

ארצי בא בדברים בנושא עם יו"ר ועדת המישנה של הכנסת לעניין, ח"כ מיכה חריש ועם נציג הקונגרס היהודי בישראל, ד"ר אבי בקר.

"ואלדהיים יוכל לקנות את עולמו בשעה אחת אם ייעתר להצעה", אמר אתמול ארצי.

נקבעו שיעורי גבייה מהורים לתלמידים

יו"ר ועדת החינוך, נחמן רז (מערך), מסר אתמול לשר החינוך, יצחק נבון, כי ועדתו קבעה שבגני הילדים ישלמו ההורים בעבור חומרי מלאכה, שירותי בריאות וביטוח תאונות 35 שקלים. בשש הכיתות הראשונות בבית הספר יהיה הסכום 69 שקלים. בחטיבת הביניים 54 שקלים.

בראשונה הושג השנה הסכם בין משרד הבריאות לרשויות ומשרד החינוך, שלפיו תמורת 13 שקלים יקבלו התלמידים שירותי בריאות שונים. הוועדה בירכה את משרד החינוך, שהקדים להגיש את האגרה לאישור הכנסת.

נציגי ישיבה־יוניברסיטי החרימו טקס הוצאת הבולים שנערך בכנסת

הטקס לציון בולים שהנפיק משרד התקשורת, לכבוד שלושה מוסדות חינוך של זרמי היהדות בארה"ב

(ע). נציגי "ישיבה יוניברסיטי" בניו־יורק החרימו טקס בירושלים לציון הוצאתם לאור של שלושה בולי דואר חדשים, שהנפיק משרד התקשורת לכבוד מוסדות החינוך של שלושת הזרמים היהודיים בארה"ב — האורתודוכסים, הרפורמים והקונסרבטיביים.

הטקס התקיים אתמול במשכן הכנסת בהשתתפות יו"ר הכנסת, שלמה הלל, שר התקשורת, אמנון רובינשטיין ונציגי הסמינר התיאולוגי היהודי בניו־יורק, המשתייך לקונסרבטיביים וה"היברו־יוניון קולג'" של הרפורמים.

הרב מיכאל סטויק, המייצג את היהדות האורתודוכסית בארה"ב, שיגר לטקס מכתב מחאה על ההודעות וההצהרות שפורסמו בימים האחרונים מטעם הקונסרבטיבים והרפורמים, המעלים על נס את הנפקת הבולים החדשים של ממשלת ישראל. בהודעותיהם מדגישים הקונסרבטיביים והרפורמים, כי הנפקת הבולים ממחישה את הפלוראליזם הדרוש ביהדות ויש בה צעד חשוב לקראת הכרה בשוויון מעמדם של שלושת הזרמים היהודיים.

הרב סטיקר טוען במכתבו, כי בדברים המתפרסמים מטעם שני הזרמים יש משמעות של שינוי בכוונתו של טקס הוצאת הבולים, שנועד ללא שיתוף וללא ידיעת נציגי האורתודוכסים. לפיכך לא נותרה לנציגי "ישיבה יוניברסיטי" ברירה, אלא להיעדר מן הטקס.

שר התקשורת, אמנון רובינשטיין, הביע תמיהה על ההחרמה הטכס, בברכו את האוספים.

הרב אלכסנדר שינדלר לקה בהתקף לב במצדה

מאת איתן רבין, סופר "הארץ"

הרב אלכסנדר שינדלר, מי שהיה יו"ר ועידת הנשיאים של יהודי ארה"ב, שסייר אתמול במצדה, לקה בהתקף לב תוך כדי הסיור. רופא מגן דוד אדום, משה דיין, מסר כי אתמול בשעה 12, בעת שהרב ערך סיור במצדה חש ברע.

אמבולנס של מגן דוד אדום המוצב דרך קבע במצדה על־ידי רשות הגנים הלאומיים וכן שני חובשים פינו את שינדלר לבאר־שבע. תוך כדי הפינוי ביקש נהג האמבולנס עזרה ממגן דוד אדום בבאר־שבע והוזעק רופא וציוד החייאה. הרב טופל על־ידי רופא שהוזעק למקום ולאחר מכן הועבר לבית החולים סורוקה בבאר־שבע, משם נמסר כי מצבו יציב.

הלווייתו של יהודה הלמן ז"ל — היום

(ע) ארונו של יהודה הלמן, מי שהיה מנכ"ל ועידת הנשיאים במשך שנים ארוכות הובא אתמול במטוס אל־על מניו־יורק בלווית אלמנתו. הלווייתו תצא היום בשעה 11 מבנייני הסוכנות בירושלים.

מקור צבאי בכיר:

"אין לאלוף פיקוד דרום סמכות להדיח את קצין הקישור בסונסטה"

הרקע לתקרית — זר פרחים שרצה למסור לרמטכ"ל ביום הולדתו ה־50 נהגו של הקצין הבכיר

מאת איתן רבין סופר "הארץ"

"אין לאלוף פיקוד הדרום סמכות להדיח או להורות על הדחה של קצין הקישור הישראלי במלון סונסטה, רס"ן דב שרף. הסמכות היחידה נתונה בידיו של תת־אלוף דב סיאון, יו"ר הוועדה הצבאית הישראלית. אין ספק, כי הפרשה תיבדק בצה"ל" — כך אמר אתמול מקור צבאי בכיר ל"הארץ".

נודע, כי הרקע לתקרית אירע בגלל זר פרחים. נהגו של הקצין הבכיר רצה להיכנס למלון סונסטה ולמסור זר פרחים לרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי, שחגג את יום הולדתו ה־50.

קציני מילואים, המשרתים במסוף הגבול אמרו אתמול ל"הארץ", כי הם מוחים על העוול שנעשה לקצין הקישור.

ראש עיריית אילת, רפי הוכמן, אמר בתשובה לשאלת "הארץ", כי הוא מטפל בנושא, אך לא בנושא הצבאי. לדבריו, קצין הקישור הישראלי, רב־סרן שרף, יחל את תפקידו בעתיד כעוזר לראש עיריית אילת כבר בימים הקרובים.

מטען חבלה התפוצץ ליד צומת אשקלון

מאת איתן רבין סופר "הארץ"

מטען חבלה התפוצץ אתמול ליד צומת אשקלון, בעת שבמקום שהו פועלים מהשטחים ותושבי אשקלון. דובר מרחב לכיש מסר, כי אתמול בשעה 7.55 בבוקר התפוצץ המטען, אך לא גרם נזק לא בנפש ולא ברכוש.

כוחות בטחון הגיעו למקום הפיצוץ, החלו בחקירה ועצרו כמה חשודים רובם תושבי הרצועה. סופר "הארץ" מציין כי בסבוך למקום האירוע מתרכזים בדרך כלל עשרות ערבים הבאים מהרצועה ויוצאים לעבודה בישראל.

2 בקבוקי תבערה הושלכו על רכב משטרתי בגדה

מאת סופר "הארץ"

שני בקבוקי תבערה הושלכו אתמול בצהריים על מכונית משטרה במחנה הפליטים עין בית עילמא שליד שכם. לא היו נפגעים ולא נגרם נזק.

יו"ר הכנסת מביע אכזבתו מאי־הבאתו של חוק הגזענות

"לא יעלה על הדעת שהממשלה תמסור התחייבות מפורשת ואחר כך תחזור בה"

באולם המליאה / עמוס בן־ורד

"לא רשמנו לעצמנו היום דף מפואר, אולי ההפך הוא הנכון," אמר יו"ר הכנסת, שלמה הלל, כאשר נוכח לדעת, כי אי אפשר להביא לקריאתו הסופית את החוק נגד הסתה גזענית.

הלל הביע ביקורת חריפה במיוחד על כך שאין הממשלה מקיימת הבטחה שניתנה מעל דוכן הכנסת, על ידי חבריה המוסמך לעניין זה, השר משה שחל. שחל הבטיח כבר ב־7 באפריל, כי הממשלה תביא לכך שהחוק יובא לקריאה שלישית בתוך שבוע, בכינוס פגרה מיוחד. אולם בכינוס הראשון הוא לא הובא וגם בכינוס הפגרה השני, בראשית מאי, לא הובא החוק לקריאה סופית. (ראה ידיעה בעמוד 1)

ב־4 במאי חזר שחל והבטיח בשם הממשלה, כי בשבוע הראשון של מושב הקיץ (שבוע זה) יובא החוק לקריאתו הסופית. הוא אף אמר, שלסיעות יינתן חופש הצבעה, במקרה שהשרים שחל ונסים (או שר המשפטים) לא יגיעו לנוסחה מוסכמת.

"לא יעלה על הדעת שהממשלה תופיע, תמסור התחייבות מפורשת, ואחר־כך תחזור בה", אמר יו"ר הכנסת. הוא הסביר את מעורבותו המיוחדת בנושא הגזענות בכך שהוא רואה בדבר נורמה, שצריכה להיות מוסכמת על הכנסת כולה, מעל לכל השיקולים המפלגתיים. כתוצאה מכל מה שאירע הוא מרגיש "אי־נחת" גדולה מאוד.

השר משה שחל הסביר את העיכוב בכך, שחברים בוועדת החוקה חוק ומשפט, בהם שולמית אלוני, מרדכי וירשובסקי, יצחק ארצי וחיים רמון, לא קיבלו את הסתייגות הממשלה שהוכנה אתמול בבוקר ושאמורה להיות מוגשת ישירות למליאה. החוק מעורר בעיה, אמר שחל, ולא במקרה עוסקים המשפטנים [illegible] לעניין זה בדיוק[illegible], ולא בגלל השקפות אישיות שלהם. השאלה היא, אם על פי ניסוחו של החוק, לא ייתכן לתבוע אדם על קיום מצוות דתו, או על ציטוט מדברי הרמב"ם או שולחן ערוך.

הוא מאמין, שרוב מבין חברי הכנסת מתנגדים לגזענות. עם זאת הבעיה היא אמיתית. שבעה מבכירי המשפטנים במשרד המשפטים, איתם נוהגת הממשלה להתייעץ בתחומי החקיקה, אמרו להתייעצות של שרים בנושא זה, כי ייתכן שבכל זאת יעמידו מישהו לדין בגלל התבטאות הנובעת מן הדת, על אף שהם סבורים שאין סיכוי גדול לכך. כדי למצוא דרך להתגבר על הבעיה, ניסחה זה גישה הממשלה את ההסתייגות. כדי להביא את החוק לגמר עוד אתמול, הציעה את הדרך שתוגש ישירות למליאה. מי שעיכב אפוא את סיום החקיקה, לדעת שחל, הם חברי הוועדה שביקשו את כינוסה.

פרס משיב לדיון המדיני

הטרור הוא איום קיומי על מדינת ישראל כמו איום מלחמתי, מאחר שהערבים חוששים לקיים דיון על שלום עם ישראל בגלל הטרור.. אמר ראש הממשלה, שמעון פרס, בהשיבו אתמול קצרות למתווכחים בדיון המדיני שהחל בו השבוע.

גם זאפר אל־מצרי בשכם וגם איסאם סרטאווי, שנרצחו על ידי שליחי הטרור, הם דוגמה למה שעלול הטרור לגרום, הדגיש פרס.

לגבי סיכויי השלום עם ירדן אמר, כי כל עוד לא מסוגל המלך חוסיין לדלג מעל "מחסום הבושה" ולהיפגש פגישה ישירה וגלויה איתו, יהיה קשה מאוד לפתוח במשא ומתן של ממש. בעקבות דבריו אישרה הכנסת, בקולות הקואליציה, את ההודעה המדינית.

45 משפטנים מ־11 מדינות מגנים ההחלטות האנטי־ציוניות של האו"ם

"יש קשר ישיר בין ההחלטות האלו לבין הטרור הבינלאומי"

מאת גדעון אלון סופר "הארץ"

ועידה בינלאומית בהשתתפות 45 משפטנים בכירים מ־11 מדינות, גינתה בחריפות את ההחלטות האנטי־ציוניות באו"ם וקבעה, שהן מעודדות את הטרור הבינלאומי.

משתתפי הוועידה המתמחים במשפט בינלאומי, שהתכנסו לשלושה ימי דיונים בנושא האו"ם, האנטי־ציונות והאנטישמיות באוניברסיטת ניו־יורק, יצאו פה אחד בהצהרה הקובעת, כי בפרסומי האו"ם על מוסדותיו יש ביטויים אנטישמיים המביעים עוינות ליהדות, לעם היהודי וליהודים.

הוועידה הגיעה למסקנה, שביטויים אלה מהווים הפרה של העקרונות והכללים של המשפט הבינלאומי הכתובים באמנת האו"ם, בהצהרה למען זכויות האדם, באמנה הבינלאומית לזכויות פוליטיות ואזרחיות ובהצהרה נגד כל צורות של אפליה וחוסר הסובלנות בשל סיבות של דת ואמונה.

הוועידה גינתה הצהרות שונות בפרסומי האו"ם, הדוגלות בחיסול מדינת ישראל וקבעה שהצהרות אלה מהוות סכנה לסדר הבינלאומי, פוגעות בשלמות האו"ם ומערערות את אמינותו.

משתתפי הוועידה קראו למדינות החברות באו"ם להורות לנציגיהן לגנות בצורה נמרצת כל מקרה של הסתה לשנאה נגד אדם, גזע או דת. הוועידה גם דרשה ממזכירות האו"ם לייעץ ליושבי הראש של מוסדותיו, להסיר מסדר היום השמצות כאלה ולדאוג שלא יכללו בפרסומי האו"ם. "את המשוואה ציונות־גזענות יש לשלול מכל וכל", הדגישו משתתפי הוועידה.

סגן מזכיר המדינה של ארה"ב, אלן קיס אמר בדברי הסיכום, כי "עלינו להזהיר את הציבור בארה"ב ובארצות המערב שיש קשר הדוק בין המסע האנטי־ציוני באו"ם לבין האווירה המעודדת את הטרור הבינלאומי". הוא הדגיש, כי "מאבקנו נגד ההשמצות האנטי־ציוניות והגזעניות הוא מאבק למען שובו של ארגון האו"ם לייעודו המקורי האמיתי".

אושרה פעילות שבת בבית אגרון בי"ם

מאת לילי גלילי סופרת "הארץ"

ועד אגודת העיתונאים בירושלים אישר אתמול לקיים פעילות שבת בבית אגרון, מקום מושבה של אגודת העיתונאים בבירה.

הפעילות תהיה בנוסח "שבתרבות" המתקיים בתיאטרון ירושלים, ובלא חילול שבת. בכל שבת שניה, יתקיים במקום בוקר של ראיונות שיערכו חברי האגודה, יועלו קטעים מהצגות שאין בהן חילול שבת והפעלת האולם תופקד בידי "גוי של שבת". הכניסה לאולם תהיה חופשית. עיריית ירושלים נתנה אישורה להסדר זה.

כזכור, עורר לפני כמה חודשים ניסיון להפעיל את בית אגרון בשבת סערת רוחות, עד כדי איומים של ש"ס בפרישה מהקואליציה והידרשות להתערבותו האישית של ראש הממשלה. גם חברים דתיים באגודת העיתונאים הביעו בעבר התנגדות להפעלת בית האגודה בשבת. בניגוד לתוכנית הנוכחית, היתה אז הכוונה להקרין סרטים בשבת, הצעה שנתקלה גם בהתנגדות העירייה. חברים באגודת העיתונאים ציינו, שבכך מצטרפת אגודת העיתונאים המקומית למאבק המתנהל גם במקומות אחרים בארץ, על זכויות החילוניים לפעילות תרבותית בשבתות.

שריר ושר הכלכלה היווני סיכמו על "ספינת אהבה" מהמערב ליוון ולישראל

מאת זהר בלומנקרנץ סופר "הארץ" לענייני תיירות

ישראל ויוון אמורות לחתום היום על הסכם חדש בנושאי תיירות, בתום שיחות העבודה לסיכום ביקורו הממלכתי בן חמשת הימים של שר התיירות אברהם שריר. השר ופמלייתו אמורים לשוב מחר ארצה.

פרוטוקול שיחות העבודה אמור לסכם את ההבנות, שהושגו בין שר התיירות לשר לכלכלה לאומית של יוון, קוסטאס דימיטיס, ובין צוותי העבודה. ההסכמות מתייחסות לגיבוש, שיווק ופרסום של חבילות סיור משותפות בארה"ב, במיוחד בתחום תנועת התיירות הימית.

כל אחד משני הצדדים יקצה תקציב מיוחד לעידוד ולפרסום מבצעים משותפים. בין השאר מדובר בארגון משותף של סיורים ימיים בנוסח "ספינת האהבה" מארה"ב ומאירופה ליוון ולישראל, בהשתתפות של דמויות מפורסמות מעולם הקולנוע והתרבות.

עוד יוסכמו דרכים להגברתה של תיירות התנועה של אוניות סיור ומעבורות בין יוון וישראל ועידוד סיורים מיוחדים כמו סיורים ארכיאולוגים, צליינות ופולקלור. בנושאים אחרים, שיבואו לידי ביטוי, יתייחסו קרוב לוודאי לארגון שבועות תיירות הדדיים בכל אחת משתי המדינות ולעריכת פסטיבלים.

שצ'רנסקי שב מארה"ב

(ע.) אנטולי שצ'רנסקי שב אתמול בבוקר מארה"ב, שם עשה למען יהודי בריה"מ בקרב הממשלה והציבור.

ערך את העמוד: יצחק לאור

טעות שלנו

הטילים שסופקו, על פי הדיווחים, לסוריה מבריה"מ, הם טילים מדגם אס.אס 23 ולא כפי שפורסם אתמול.

מכירה מיוחדת במוצאי שבת 22.00 עד ובכל השבוע ברצוף 9.00 - 19.00

האם ידעת ש חוות הרהיטים מובילה בארץ גם בריהוט מודרני ויוקרתי?

... ולא רק בריהוט כפרי וקוליניאלי שהיו מאז ומתמיד הסמל המסחרי של חוות הרהיטים

אנו מציגים דגמים חדשים ובלעדיים גם ביריד "אדם ומעונו" בביתן 31

דגם בלעדי של "חוות רהיטים"

מבצע
כורסת טלוויזיה דגם "לייזי" במגוון עורות ב־375.- ש.ח.

מבחר רב של פינות ישיבה בריפודי עור וטלאי עורות PATCHES

המשפחה שמאחורי הרהיטים

בתמונה משמאל לימין: עומדים הבנים אברהם ומוטי. יושבים הבן צחי הסב מתתיהו והנכד עמית

היום, יותר מתמיד, כשאתם קוראים על עסקים שהתמוטטו ועל אנשים שהגיעו את כספם על קרן הצבי — חשוב לדעת עם מי אתם עושים עסק.

משפחת ליפסון מכפר אז"ר היא "שמורת טבע" בקרב יצרני הרהיטים בישראל. 3 דורות של בני המשפחה מנהלים בנאמנות את "חוות הרהיטים". הסב מתתיהו, הבנים אברהם, צחי ומוטי והנכד עמית. ממפעל צנוע במושב בכפר אז"ר, הפכה "חוות הרהיטים" לעסק יוקרתי עם דגמים יחודיים, בעיצוב מקורי ובלעדי.

שמם ושמעם הלך לפניהם, החווה התפתחה. הביקוש גבר והחווה עקרה לאיזור התעשייה בפתח־תקוה והפכה למפעל ענק ולאולם תצוגה מרשים.

בגאווה בלתי מוסתרת הם מצביעים על הדגמים הייחודיים, התוצרת עצמית ופרי הדמיון הפורה והכישרון של הדורות, פינות ישיבה בריפוד מטלאים של עור חמס, כורסת טלוויזיה עם מנגנון המייה (פטנט בלעדי) ריהוט כפרי קולוניאלי ומהודר מודרני, שידות, ספסלי סלון ומאות פריטים אחרים — הכל ברמת גימור גבוהה ובעיצוב חדשני.

בימים אלה, נפתח בחיפה בצומת הצ'ק פוסט סניף נוסף של "חוות הרהיטים".

ההחלטה לפתוח את הסניף באה כתוצאה מבקשותיהם של אלפי לקוחות מרוצים באזור צפון הארץ.

חוות הרהיטים

צומת גהה, קרית אריה, רח' אפעל 15 פ"ת. טל: 9230138,
חיפה, צומת הצ'ק פוסט ההסתדרות 1
טל: 04-723093,740083

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הצוות לבחינת מסקנות בייסקי נוטה לא לקבל ההמלצה על השוואת זכויות ההצבעה

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

הצוות לבחינת המלצות ועדת בייסקי הנוגעות למבנה הפעילות בשוק ההון נוטה שלא לקבל את המלצת הועדה להשוואה מוחלטת של זכויות ההצבעה במניות. והד' תניית איסור הנפקות בעתיד ב' סוגי מניה ההון.

הצוות, בו חברים הממונה על שוק ההון באוצר יהודה דרורי, היועץ המשפטי של האוצר אריה מינטקביץ, אילה פרוקציה ותמר הקר ממשרד המשפטים, יגיש בקרוב את מסקנותיו לוועדת השרים הד' כמשלתית.

נושא השוואת זכויות ההצבעה במניות נדון לפני מספר שבוע בוועדה, שבראשה עומד הממונה לשעבר על שוק ההון, בן ציון צוקרמן. אותה ועדה המליצה שלא לשנות המצב הקיים בבורסא, אלא לפעול למתן הגנה לקבוצות המיעוט, כדי שלא ייעשקו על ידי בעלי השליטה בחברה. המלצות צוות זה מקובלות בעקר על יהודה דרורי ואריה מינקביץ, חברי הצוות לבחינת מסקנות בייסקי, וכן על משרד המשפטים.

להלן מספר עמדות שהתגבשו בצוות:

* ייעוץ השקעות בבנקים — המלצת בייסקי מקובלות על הצוות ולוועדת השרים יועברו מסקנות ועדת גבאי שכבר טיפלה בנושא.
* רפורמה בקרנות הנאמנות — גם המלצות אלה מקובלות על הוועדה. השרים יקבלו את תמצית דו"ח שילוני, שכבר טיפל בנושא.
* פיקוח על קופות הגמל — ההמלצות מקובלות על הצוות וכבר נעשית פעולת חקיקה בנידון.
* חיזוק הרשות לני"ע מקובל על חברי הצוות שיש לפעול לחיזוק הרשות. תיקון מספר 8 לחוק ניירות ערך, המעובד בימים אלה תואם את המלצות בייסקי.
* הוצאת הגמל והקרנות מהבנקים — להערכת הצוות, שוק ההון עדיין לא בשל להכנסת גופים אחרים, שיחליפו את הבנקים בתחום אלה. בעולם קיימת מגבלת הפרכה של הרחבת מנוחן הפעילות של הבנקים.
* מעמד האוצר בשוק ההון — תנאי ליישום המלצה זו הוא הקטנת המעורבות הממשלתית בשוק ההון. תנאי זה לא מתקיים ובעיתוי הנוכחי לא ניתן ליישום המלצה זו לפחות לגבי אישור הנפקת אגרות חוב.
* רכישת מניות חברה על ידי עצמה — הצוות יפנה את תשומת לב ועדת השרים, כי המלצות בייסקי בנידון סותרות המלצות ועדת גבאי.

שלום זינגר נבחר מנכ"ל הבינלאומי; בינו ליו"ר

נאסר ימנה נציג נוסף למועצת המנהלים של הבנק

מאת אריה לביא,
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

שלום זינגר נבחר אתמול למנכ"ל החדש של הבנק הבינלאומי הראשון, בעקבות החילופים בצמרת הבנק עם מכירתו לאיש העסקים ז'אק נאסר. המנכ"ל הקודם, צדיק בינו נבחר, כצפוי, ליו"ר מועצת המנהלים של הבנק.

ההחלטה למנות את זינגר התקבלה בישיבת מועצת המנהלים של הבנק אתמול בבוקר. זינגר התמודד מול בינה קורן, המשנה למנכ"ל הבנק. במועמדותו של זינגר תמך המנכ"ל היוצא, שהסתייג מהצעה למנות שני מנכ"לים משותפים — מתוך הנחה שבאחריות צריך לשאת אדם אחד.

מועמדותו של זינגר הועלתה לאחר שהתקבל אישור מנאסר, השוהה בארה"ב. נאסר מסר טלפונית לבינו צדיק על הסכמתו למועמדות זינגר וסוכם להצגת זינגר את ההודעה כבינו צדיק. תחילה שקלו למנות מנכ"ל מבחוץ. התנהל מו"מ עם שני מועמדים — אך לבסוף הוחלט על מועמד מבפנים.

שלום זינגר

זינגר (40) הינו הצעיר מבין ראשי הבנקים. הוא עובד בבנק 18 שנה ומילא שורה של תפקידים החל בזוטרים ועד למנהל סניף, מנהל מחלקת ניירות ערך, קופות גמל וקרנות נאמנות כמנהל אזור המרכז ולאחרונה אחראי על אגף הפסיבה.

במסיבת עתונאים שהתקיימה אתמול לאחר בחירת המנכ"ל החדש מסרו בינו וזינגר שהבנק יפעל בעתיד כדי לפתח את תחומי הפעילות בחו"ל, פעילות שהיא כעת מצומצמת מאוד. השניים מסרו, כי המדיניות העסקית של הבנק תימשך כשהיתה.

במועצת המנהלים החדשה של הבנק שבעה חברים — המינימום הנדרש בהוראות בנק ישראל. חבריה הם בינו, מנחם מרון כי שימש עד כה כמנכ"ל משרד הביטחון, אלוף (מיל) יוסף גבע, בועז נהיר, היו"ר היוצא של הבנק יחזקאל פלומין, אלחנן שגן, שעמד בראש בנק מירב ויו"ר שלמה תרסה כהן נציגו של נאסר. האחרון עומד למנות בקרוב נציג נוסף מטעמו בדירקטוריון.

במקומו של שגן כמנכ"ל בנק מירב יתמנה פרץ חמו.

הרשות לתכנון כלכלי: שיפור ניכר במצב החקלאים ב־1984/5

מאת אבירם צהר
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

לאחר שלוש שנים שהיו קשות ביותר, חל בשנה האחרונה שיפור ניכר במצבם הכלכלי של החקלאים. כך עולה ממחקר מקיף שערכה הרשות לתכנון כלכלי, בראשות פרופ' שמואל פוהורילס.

ההכנסות מחקלאות עלו בשנת 1984/85 ב־23.8% בהשוואה לשנה הקודמת, והכנסתם הנקייה של החקלאים העצמאים, בעלי המשקים, עלתה באותה תקופה ריאלית.

סל תשומות הסקטור החקלאי ירד בשנה תנסקית ב־3.4%, אך מחירי התוצרת החקלאית, הנכללים בסל מדד המחירים לצרכן, עלו ב־3.3% מעל העליה במדד עצמו. פירוש הדבר, שהעליה בהכנסות וברווחים של החקלאים תרמה בשנה האחרונה להאצת האינפלציה.

לעומת השיפור שחל במצב החקלאים, נשאר משקל החקלאות במשק הלאומי ב־1985 יציב, ברמה של 5.4% בתוצר הלאומי ו־6.3% בתעסוקה. התוצר המקומי הנקי של החקלאות עלה בשנת 1985 ב־2.5%, אך עליה זו נובעת בעיקר מעליית מחירי התוצרת ולא הד' תפוקה, שבמונחים כמותיים עלתה באותה עת ב־5 אחוז בלבד.

ביצוא החקלאי שהיה צריך להתחרות עם השוק המקומי (בו השגו לראשונה מזה שנים מחירים גבוהים יחסית, חלה בשנה תנסקית ירידה נטו של 0.9%, מ־508 ל־504 מיליון דולר.

מהמחקר עולה עוד כי בשנת 85־1984, בניגוד למגמות הכלליות של צימצום התעסוקה, חל בחקלאות גידול של כ־4% במספר המועסקים מ־86 אלף ל־89 אלף עובדים. שטחי הקרקע המעובדים גדלו במקביל כ־3.9%, אך כמויות המים שצרכו החקלאים חל באותה עת גידול של 2.5% בלבד.

הסוחרים: תיקון מוצע בחוק מע"מ יכביד על הנישומים

יעבירו לוועדת הכספים פירוט המסים שהוטלו בשלוש השנים האחרונות כזמניים, והפכו למסים קבועים

מאת אבירם צהר
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

הצעת התיקון לחוק מס ערך מוסף, שבאה להקל על הנישומים, תהיה בסופו של דבר נטל נוסף עליהם. כך נטען בתזכיר שהגיש איגוד לשכות המסחר לוועדת הכספים של הכנסת, שתדון היום בהצעת החוק.

הצעת החוק, שהגיש האוצר, כוללת, לטענת ראשי לשכות המסחר, עיוותים רבים המכבידים הן על בעלי העסקים והן על לקוחותיהם. בין השאר נקבע בתיקון, כי הפרשי רבית והצמדה שעל הנישומים לשלם לשלטונות מע"מ לא ייחשבו כהוצאה מוכרת לצרכי מס. לעומת זאת, הפרשי הצמדה ורבית שלשלטונות מס ערך מוסף ישלמו לנישומים (אם נגבו מהם בטעות יותר מדי מסים) ייחשבו כהכנסה חייבת מס.

לטענת הסוחרים, תקנה אחרת בהצעת החוק פוגעת בלקוחות של בעלי העסקים החייבים מס. על פיה תוטל על הלקוח החובה לדרוש חשבונית מס. אם לא יוכל הלקוח להציג חשבונית כזו לשלטונות המס על פי דרישתם, ייחשב עבריין.

לשלטונות מע"מ יהיה מותר, על פי הצעת התיקון לחוק, להאריך מ־30 ל־90 יום את התקופה שבה יש להחזיר לנישומים מסים שנגבו בטעות. לדעת אגוד לשכות המסחר אין הצדקה להארכת תקופת ההחזר, והיא באה לפגוע באזרח, כדי להקל את עבודת הפקידים.

מסים זמניים הפכו קבועים

עם הגשותיו בעניין התיקון לחוק מס ערך נוסף, יעביר יו"ר אגוד לשכות המסחר, דני גילרמן, לוועדת הכספים מסמך ובו פירוט המסים שהוטלו בשלוש השנים האחרונות כזמניים, והפכו למעשה למסים קבועים. מאז 1983 הוטלו במשק 9 סוגי מסים זמניים, שבחוק עצמו נקבע כי תוקפם יהיה לשנה בלבד. מהתקופה בוטלו, במועד שנקבע רק שני מסים בלבד (מס היסף וההיטל על בעלי הכנסות גבוהות), שאר המסים הזמניים שהפכו קבועים: מס המעסיקים (הוטל בשנת 1985 לשנה ועתה מוארך לשנה נוספת), חוק מיסוי נקודות קיצבה (משנת 1984), ההפקדות על היבוא (מ־1983), היטל על שירותים מיובאים (מ־1984), ההיטל על כלי רכב (מ־1985), היטל רכישת מט"ח (נקבע בזמנו כהוראת שעה ועתה הוא חוק לכל דבר).

יבוא הנפט לישראל ב־86 — 720 מיליון ד' לעומת 1150 אשתקד

מאת יהיה מה.
כתב "הארץ" בחיפה

בשנת 1986 תייבא ישראל נפט בסכום כולל של 720 מיליון דולר, לעומת 1.150 מיליארד דולאר אשתקד. זאת מסר אתמול ראש מינהל הדלק, שבעון גלבוע, בכנס על תמורות במחירי הנפט בעולם, הנערך בטכניון, מטעם מוסד שמואל נאמן למדע וטכנולוגיה.

לדבריו, ממשלת ישראל משלמת עבור הנפט שהיא מייבאת פחות מאשר משלמות עבורו מדינות אירופה.

מנכ"ל חברת "דלק", אברהם אגמון, אמר, כי להוציא את מצרים, כמספקי תנודגיה, מסרבות שאר ספקיות הנפט בעולם, לרבות בריטניה, ונצואלה ואחרות, למכור לנו בגלוי נפט. עמואת ציין, כי בשנת 1982 משלמת ישראל את המחיר הזול בעולם עבור הדלק שהיא קונה. במחיר בהתחשב בעובדה שהובלה של הדלק שאנו רוכשים ממצרים זולה בדולר אחד לכל חבית כזו של דלק הנרכש מהספקים.

בחמשת החודשים הראשונים של 1986 שילמה ממשלת ישראל 1.70 דולאר פחות לכל חבית נפט שייבאה בהשוואה למחיר שמשלמות מדינות אירופה, אמר אגמון.

עודף בקרן ההשוואה

אגמון ציין עוד כי למחירי הדלק שמשלמת ממשלת ישראל אין כל קשר למחירי הדלק שקובעת הממשלה לצרכן. "תחנות הדלק הן תחנות שאיבה למסים בידי ממשלת ישראל". מנכ"ל חברת "דלק" שולל את ייבוא התזקיקים מחו"ל. לדבריו, זול יותר לייצרם בארץ. אגמון גילה כי בקרן ההשוואה לדלק הצטבר עודף של 200 מיליון דולאר.

מנכ"ל בתי-הזיקוק, צבי זמיר, הביע תקווה, כי הממשלה תפתח את שוק הדלק בארץ לתחרות חופשית ואז בתי-הזיקוק ייבאו את הדלק ממקורות שונים וימכרו אותו במחירים תחרותיים לחברות הדלק.

מנכ"ל חברת "סונול", עמיר מקוב, לשעבר מנכ"ל "חיפה כימיקלים", טען כי הקמת תשלובת התעשייה הפטרוכימית בארץ בנד עות יסודה והמניע להקמתה היה אידיאולוגי ולא כלכלי. לדעתו, יש להתנגד בתוקף לפתיחת שוק הדלק לתחרות חופשית, שכן אם הדבר כן ייעשה הרי שהדבר יביא בסופו של דבר להתמוטטות של כל משק הדלק במדינה.

שרון: לשחרר נושא ההשקעות בתעשייה מנושאים פוליטיים

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

"יש לשחרר את נושא ההשקעות בתעשייה מנושאים פוליטיים. האזור התעשייתי בהר-חברון יוקם כמו כל אזור תעשייה בתחומי הארץ". כך אמר אתמול שר התעשייה והמסחר, אריאל שרון, בשיחה עם סופר "הארץ".

לדבריו, "אי אפשר לאחוז את המקל בשני קצותיו — גם לכוון מתיישבים ביו"ש קיימים ושהם ביקום ליבת לילה, וגם לא לאפשר לאנשים לעבוד, לייצר ולייצא". הוא טען, כי הקמת אזור התעשייה בהר חברון איננה נעשית על חשבון הקמה של תעשייה באזור אחר בארץ. אשתקד הושקעו בתעשייה בגדה המערבית פחות מ־15 אחוז מהיקף ההשקעות במפעלי תעשייה בקיבוצים.

שרון ציין, כי הסיוע הממשלתי נקבע בהתאם לחוק לעידוד השקעות הון, וכי חוק זה מגדיר במדויק את היקף הסיוע הממשלתי בכל אזור. לדבריו, אזור-עיבוד היישובים בהר חברון חסרים אמצעי יצור. הם אינם יכולים להתקיים על חקלאות. לכן יש צורך להקים במקום אזור תעשייתי מרכזי שישרת את הישובים ויספק פירותים ותשתית לאותם ישובים.

בעבודך נפתחה אתמול בישיבה על מזכות של שרון להקים פארק תעשייתי בהר חברון. שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי מסר כי יידרוש מראש הממשלה לקיים דיון בעניין.

מאמץ לגייס משקיעים חדשים לפרוטארום

אם יגוייסו 6 מיליון ד' השקעות תגדיל הממשלה הסיוע למפעל בסכום זהה

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

ראשי חברת "פרוטארום" מנסים בימים אלו לגייס משקיעים חדשים לחברה, במטרה להביא להגדלת הונה בששה מיליון דולר. אם תקבל החברה התחייבויות בסכום כזה, תהיה הממשלה מוכנה להגדיל את סיועה לפריסת החובות של המפעל בסכום זהה, וכך תיפתר בעיית החובות. השותפים של החברה לנושים כמו בתי הזיקוק, חברת חשמל ומפעלי ים המלח.

מגעים שנערכו בימים האחרונים בין החברה לשורת חברות בסקטור הפרטי, לא הניבו תוצאות, זאת, למרות ששר התעשיה, אריאל שרון, היה בין המתווכים בנושא.

ההחלטה לנסות ולגייס הון נוסף באמצעות צירוף משקיעים חדשים התקבלה בעקבות הודעת בעל השליטה בחברה, ג'ון פרנק, כי הוא מוכן להסכים לדילול מניותיו והודעת שאר בעלי המניות בחברה שאף הם מוכנים לדילול כזה.

היום יערך דיון נוסף בוועדה המיוחדת, שהוקמה לנסות ולפתור את בעיית מפעל "פרוטארום" בבנק לפיתוח תעשיה, שהוא בעל השעבוד העיקרי של המפעל. ראשי "פרוטארום" ישובו ויציגו להפעיל את תוכנית ההבראה שגובשה ואושרה בחודש ינואר, בתוספת שינויים מסויימים.

חברות תעופה זרות יוסיפו לשלם עמלת יתר לסוכנים

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תיירות

לפחות שלוש חברות תעופה סדירות זרות הפועלות בארץ הודיעו לסוכני הנסיעות כי ימשיכו להעניק עמלות יתר על מכירת כרטיסי טיסה לחו"ל גם לאחר ה־1 ביוני, למרות ההסכמה שהושגה בפאגל חברות התעופה, על־פיה תיפסק תופעה זו לאחר מועד זה.

מדובר בחברות תעופה סדירות זרות, הטסות לחלק הדרומי של אגן הים התיכון ולמדינה נוספת במערב אירופה. "אל-על", ובעקבותיה חברות תעופה סדירות זרות אחרות, בעיקר מאלה הטסות למרכז אירופה הודיעו, כי החל מראשית יוני ישלמו לסוכני הנסיעות רק עמלה מקובלת של 9 אחוזים על מכירת כרטיסי טיסה. הפסקת תשלום עמלות היתר נועד לעצור את התחרות בשוק מכירת כרטיסי הטיסה לחו"ל.

דובר פאגל חברות התעופה, אלי מסר, אמר בתגובה, כי הפאגל לא קיבל החלטה מחייבת להפסיק את תשלום עמלות היתר. לדבריו, מדובר בעניין מסחרי, בו כל חברה תנהג על־פי עניינה.

גידול ניכר בהיקף עסקות חברת "ברטר"

מאת אבירם צהר
סופר "הארץ"
לענייני כלכלה

עסקאות ברטר, המבוצעות באמצעות חברת "ברטר המסלקה הישראלית לסחר חליפין" גדלו בחודשים האחרונים במדה ניכרת. היקפן החודשי מגיע בממוצע ל־500 אלף דולר. אשתקד הגיע המחזור השנתי לכ־2.5 מיליון דולר בלבד.

חברת ברטר, שבשליטת קבוצת מגרית בשותפות עם משוב מושבים ואהרון גינדי, פועלת כבנק לכל דבר, אך במקום המחאות רגילות היא מטפלת במסלקה שלה רק בהמחאות של סחורות: הפירמות החברות בה משלמות עבור סחורות ושירותים שהן רוכשות מפירמות אחרות באמצעות סחורות ושירותים משלהן, ללא שימוש במזומנים.

לדברי מנכ"ל ברטר, יעקב ("יקי") רוניך מעניקה החברה ללקוחותיה אשראי, מנהלת את חשבונותיהם ומשמשת כמסלקה ל"המחאות של סחורות", שהם מפקידים ומושכים באמצעותה, במסגרת עסקאות סחר חליפין.

באחרונה החליטה הנהלת "ברטר" לקיים מפגש ראשון, פנים אל פנים של לקוחותיה. במפגש, בראשית החודש הבא במלון מנדרין בתל אביב יוכלו ראשי החברות הקשורות ל"ברטר" לבצע עסקאות ברטר מידיות. גם המפגש עצמו נערך בשיטת הברטר. מלון מנדרין וכל נותני השירותים, כולל צוות־שטיין, שמארגנים את הכנס יקבלו תמורתם בשיטת ברטר.

למשרד התיירות אין תקציב לעידוד תיירות פנים לס[illegible]

מאת זוהר בלומנקרנץ

בשל בעיית תקציב סירב משרד התיירות לתמוך בירייד לעידוד תיירות פנים לירושלים ואיזור ים המלח, שייערך ב־11—9 ביוני, במלון רמדה רנסנס. הירייד מאורגן על ידי התאחדות המלונות סניף ירושלים ביוזמה חברת "ידידי האמה".

המשרד נימק את מניעת הסיוע הכספי בכך שהעניק את תמיכתו לירייד תיירות ארצי אחר, המתקיים שבוע ימים קודם לכן במלון הקאנטרי קלאב בתל-אביב. תמיכה בירייד הירושלמי היתה יוצרת כפילות ובזבוז משאבים.

אתמול עלתה לירושלים קבוצת סוכני נסיעות, המתמחה בתנועת תיירות פנים, כאורחי מלון סונסטה, לעריכת מבצעי עידוד לבירה. במסיבת עיתונאים הציגו ראשי מיגזר המלונאות בבירה תמונה קודרת לגבי מצב התיירות בבירה. על־פי נתונים שנמסרו, מגיעה התפוסה הממוצעת בחודשיים האחרונים במלונות ל־50 אחוז, לעומת תפוסה ממוצעת של 85 אחוז באותה תקופה אשתקד. הפסד ההכנסות בתקופה זו מוערך בעשרה מיליון דולר.

איסור העברת "תואם" בעינו

(ע). המשנה לנשיא בית־המשפט העליון, השופטת מרים בן־פורת, השאירה על כנו את צו המניעה הזמני, האוסר על חברת "תואם" להעביר לקרן התק"ם מניות של חברת הביוהל והאמנאות "פיס", הנמצאת בידי כונס נכסים.

חברת תואם הלוותה סכומים גדולים לחברת פיס, הנמצאת בכינוס. בתמורה, העבירה פיס לתואם את מניותיה, בסך 1.5 מיליון דולר כמשכון. עם התמוטטות פיס, מכרה תואם את משכון המניות לקרן התק"ם. כונס הנכסים של פיס ביקש צו מניעה, האוסר את המכירה.

נשיאת בית-המשפט המחוזי בתל־אביב, השופטת הנה אבנור, הוציאה את הצו המבוקש. על כך ביקשו חברת תואם וקרן התק"ם רשות ערעור מבית-המשפט העליון.

ערך את העמוד: אהד גבהר

בעלי תחנות דלק יפעלו לביטול הסדרי האשראי

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

עשרות בעלי תחנות דלק של חברת פז מתכוונים לפעול לביטול הסדר השימוש בכרטיסי אשראי בתחנות הדלק, כל עוד מימון ההסדר נעשה על חשבונם. כך הוחלט בכנס חירום שאירגנו בעלי תחנות אלה.

עד כה נהנו הלקוחות בתחנות הדלק של פז, שהשתמשו בכרטיס ויזה, מאשראי של 30 יום. מי שהשתמשו בישראכרט נהנו מאשראי של 14 יום. בעלי תחנות פז מתכוונים גם לבטל את ההסדר המכונה "מלא היום ושלם בעוד שבועיים". אחד ממארגני כנס החירום מסר, כי הכוונה לפעול לביטול הסדר האשראי התקבלה מאחר שבעלי התחנות מימנו מחצית העלות של הסדר האשראי מכיסם, ונפגעה רווחיותם.

עוד נמסר כי גם בעלי תחנות סונול ודלק מתכוונים לבטל את הסדר האשראי, על מנת למנוע את התחרות על הלקוחות.

שגשוג בעסקי הגרירה

מאת אבירם צהר
סופר "הארץ"
לענייני כלכלה

עסקי גרירת מכוניות בארץ נהנים שוב משגשוג. על פי הערכת חוגים בענף — המחזור העסקי של חברות הגרירה מגיע כיום לכמיליון דולר בחודש. חברות הגרירה מבצעות מדי חודש, לפי הערכות אלו, למעלה מ־1,700 פעולות גרירה.

שלוש החברות הגדולות, המחזיקות בנתח ניכר של שוק הגרירה, הן חברת "לב מנוע", חברת "שגריר" ומועדון ממס"י.

לדברי ברוך לוי, מנכ"ל "לב מנוע", חברתו בלבד מבצעת מדי חודש כ־350 פעולות גרירה בתמורה כספית של כ־200 אלף דולר. "לב מנוע" מחזיקה כיום בזכיון בלעדי לביצוע כל פעולות הגרירה של המשטרה וכוחות הביטחון. חברת "שגריר" לעומת זאת, פעילה בעיקר ב"שוק תאונות הדרכים". על גרירות מכוניות פרטיות, ש"סתם נתקעו בדרכים" מתחרות חברת ממס"י וכמה עשרות חברות גרירה פרטיות קטנות.

כאשר הנהיגו בירושלים ובתל אביב את שיטת הסנדול, נפגעו עסקי הגרירה. במקום לגרור את המכוניות החונות במקום אסור, הולך לסנדל אותן.

חבילות סיור בארץ לחיילי ארה"ב המוצבים באירופה

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ"
לענייני תיירות

ישראל פועלת לשיווק חבילות סיור מיוחדות, המיועדות לאנשי צבא ארה"ב המוצבים על אדמת יבשת אירופה.

מנכ"ל משרד התיירות, רפאל פרבר, יחזור מחר לישראל, לאחר שהיה אמור להפגש עם ראשי הצבא האמריקאי בגרמניה המערבית, כדי להכין את חבילת הסיור.

מנכ"ל משרד התיירות שהה 12 יום בחו"ל. הוא יצא לכנס האירופי של ארגון התיירות העולמי, בו היה עליו לפעול להקמת מסגרת לשיתוף פעולה אזורי בין ישראל לחברות אירופיות, וכן לעמוד מקרוב על מערך השיווק של ישראל בסקנדינאוויה.

סגן־נשיא בית־הדין הארצי לעבודה
שופטי בתי־הדין לעבודה והעובדים
שרויים באבל כבד על מותו
של נשיא בית־הדין הארצי לעבודה
השופט **צבי בר־ניב**
ומשתתפים באבלה של המשפחה

לשכת עורכי־הדין בישראל
חברי הלשכה ומוסדותיה
אבלים על פטירתו של
נשיא ביה"ד הארצי לעבודה
השופט **צבי בר־ניב** ז"ל
ומביעים תנחומים למשפחה
הועד המרכזי — הוועדים המחוזיים
ירושלים, ת"א, חיפה ובאר שבע

שר העבודה והרווחה
סגן השר, המנהל הכללי,
ההנהלה והעובדים
משתתפים בצערה הכבד של משפ' בר־ניב
במות השופט
צבי בר־ניב ז"ל
נשיא בית הדין הארצי לעבודה
ומניח היסוד לבתי הדין לעבודה
ולשעבר היועץ המשפטי במשרד העבודה

אגודת הזמיר — אגודת הנבל
אבלות עם בני המשפחה
על פטירת חבר הנהלתם
ר' **מיכאל מרקוס** ז"ל
שותף נאמן, בעצה ובעשיה, במשך עשרות שנים

להלל מרקוס ומשפחתו
קבלו את תנחומינו
במות אבי המשפחה
מיכאל מרקוס ז"ל
שלום, בנבון, ארזי, סופר ומשפחותיהם
יצחק ודובי ספיר ומשפחותיהם
מאיר קצלניק ומשפחתו
מרק רומנו ומשפחתו
גדעון וזיו שם־טוב ומשפחותיהם

לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים
סניף חיפה והצפון
משתתפים בצערה הכבד של המשפחה
בהילקח ידיד יקר וחבר לעבודה
זאב (וילי) **כץ** ז"ל
מזכ"ל התאחדות הסוחרים הכללית בישראל
חבר מועצת לשכת התיאום
היו"ר ומועצת הלשכה

למשפחת כץ
משתתפים בצערכם הכבד על פטירתו של
זאב (וילי) **כץ** ז"ל
איש ציבור רב פעלים וישר דרך
האגודה לפיתוח תיירות חיפה

על מותו של
זאב (וילי) **כץ** ז"ל
חבר הנהלת האגודה
אבלים ומשתתפים בצער המשפחה
אגודה שיתופית להלוואות חיפה בע"מ
(מיסודה של ההלוואה והחסכון חיפה)
ההנהלה, המועצה והעובדים

המנכ"ל
וצוות עובדי החברה הממשלתית לתיירות
יו"ר הדירקטוריון
וחברי מועצת המנהלים
אבלים על מותו של
מר **וילי כץ** ז"ל
ומביעים תנחומים למשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של
גבריאלה רוזנטל
בת אליהו ורחל שטראוס
ההלויה תצא היום יום ה' י"ג אייר תשמ"ו (22.5.86) בשעה 17.00 מבית בנה, קק"ל 72 ק. טבעון.
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.
הבן — בנימין (ג'ופי) רוזנטל — טבעון
אחיותיה — איזה אמריך — חיפה
חנה שטראוס — ניו יורק
ומשפחותיהם

בצער ובכאב אנו מודיעים על פטירת יקירנו
ד"ר **שמחה** (ציגי) **אפנשטיין**
[illegible]
ההלויה תצא היום יום חמישי [illegible] בשעה 2.30 אחה"צ, מבית ההלויות העירוני, רחוב דפנה 5, תל־אביב לבית העלמין בקרית־שאול
תחבורה תעמוד לרשות המלווים
השבעה בבית המנוח רחוב בלפור 26 תל־אביב
בנותיו: ד"ר שולמית ומיכאל בר־שני וב"ב
ד"ר אילנה ומשה קראוס וב"ב
אחיו: קרל אפנשטיין וב"ב

אנו משתתפים בצערו של חברנו
גדעון איילון
(מקף 3 חיפה)
במות עליו
אביו ז"ל
אגד
ההנהלה החברים והשכירים

לסם כהן
משתתפים באבלך במות
אמך ז"ל
כור אלקטרוניקה

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות
המנהל הכללי הנהלת המשרד והעובדים
משתתפים באבלו של
שאול לילך
מנכ"ל החברה למתנס"ים
ומביעים תנחומים למשפחה

מינהלת המוסד לביטוח לאומי
וחבר העובדים
משתתפים באבלה של משפחת בר־ניב
על מות
השופט **צבי בר־ניב** ז"ל
נשיא בית־הדין הארצי לעבודה
ממניחי היסוד לחקיקה הסוציאלית
ולדיני העבודה בישראל

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ
ומשרד החוץ
אבלים על מותו של
יהודה הלמן ז"ל
מנכ"ל "ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים בארה"ב"
ומשתתפים בצער המשפחה
(ועידת הנשיאים)

לחברנו **זכריה יעקב**
(מסניף לוד)
אתך באבלך בהילקח האח
שאול ז"ל
אגד
ההנהלה החברים הגימלאים והשכירים

לדני שפילמן היקר
משתתפים באבלך עם פטירת
אביך ז"ל
גולדפרב, לוי, גניגר ושות'
השותפים ועובדי המשרד

בחזרה מן הכפר

כאן בלגיה

מאת יהושע שגיא

אנטוורפן (מיוחד ל"ספורט הארץ"). המעבר כליאר הבולטת בהמודרניות היפהפה שלה, לאני מורפן הגדולה, כמוהו כמעבר מבפר־סבא לבני־ברק. עוד לפני שהאוטובוס מוריד אותך במלון באנטוורפן, אתה כבר רואה את אחינו עם קפוטות, שטריימלים, ציצעת, ארבע כנפות וכל שאר הסממנים האופייניים לקהילה היהודית הגדולה המפעילה כאן מסעדות "כשר" בערך בכמות הבוגנית שמפעילים בליאז' מ־סעדות סיניות.

גם מבחינת כדורסל המעבר לאנטוורפן הוא כמו המעבר מהאולם במלחה לד־אליהו. כ־נראה שפשוט התמזל לנו המזל הרע לשחק בבית המוקדם באווירת כפר על כל הכרוך בה. בתחושה שזה העונש הראוי לנו — ואילו כאן באנטוורפן אולם "ארנה" הנאה, משטח פארקט מצויין, שלא לדבר על מרכז ע־תונות כפי שראוי לאליפות יבשת, עם מרכזיה ופקסמיליה וסידורים להעברת חומר במ־חשבים.

סוף סוף הגענו לאווירה האמיתית שכל כך אהובה עלינו באירופה. גם השחקנים נהנים. אחרי שאוכסנו במלון ארבעים העלוב בליאז'. מלון שאין בו סידורי כלכלה ולכן נאלצו לסעוד במסעדה סמוכה שפשוט עיצבנה את קיבותיהם, סוף סוף מלון חמישה כוכבים באנטוורפן, שלא לדבר על אולמי ישיבה־תבר, וגאקוזי וכל שאר הפי־נוקים.

טכס הגרלת משחקי שלב ההכרעה, דמה למעמדים כאלה בטורנירים גדולים אחרים. כולם בחליפות מהודרות. לנגמים ד־רינק, זוללים חטיפים וטובים משוקולד מקומי, שטמו הולך לפניו.

שעה קלה לאחר מכן, מסיבת עיתונאים ראשונה של המאמן צבי שרף עם סוללת העיתונאים הגלויות למשלחת. צביקה. הוד־רע גם כאן כל בוקר מה נכתב בכל העיתונים בארץ, מוצא לחבורה ואומר כי גם השקט התקשורתי עוזר לצוות הלאומי הצעיר הזה להפיק מעצמו את המכסימום.

כן, שרף בהחלט מרוצה מהתוצאות ומכך שהוא מצליח לתת לכל השחקנים דקות משחק, כי "אני עובר עם הצע־ירים האלה כבר שנה ועכשיו אנחנו נהנים מכך שחושבנו שי־היה יותר גרוע. אבל מיצינו את היכולת שלנו טוב מאוד. נגד פו־לין וטורקיה שיחקנו ממש טוב מאוד אם כי עלי לציין שגם ההגרלה האירה לנו פנים. מצד שני אסור לשכוח שזו נבחרת שספגה הרבה מכות וכמובן שחוסרים לנו במורה־ד הגבוהים שודאי יכלו לעזור לנו כאן. אשתול מול הרומנים לאפשר ללאסוף ולמרסר מבחוה כדי לנצל אותם בהמשך הטור־ניר."

הצוות הישראלי חושב על־הרומנים ומבין את הנבחרת גם פסיכולוגית למיפגש עימם. "הערגלנו לנצח והפסד עלול להכניס אותנו ללחץ ועלול להיות גם בעל השפעות שאין לצפות אותן מראש. יש לנו רצון כדי לנצח, אבל לרומנים יש נסיון רב. אין להם בריק, אבל יש להם תיחכום רב. לנו יש עליהם יתרון בשחקני הפנים אבל בוודאי שלא בשחקני החוץ וזה אולי מה שיכריע את המישחק".

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

הערב (21.00) בבית הגמר באנטוורפן

ניצחון על רומניה — וישראל בדרג א'

המשלחת איתן הפר — הביע דיעה כי סדר המישחקים מצויין. אחרי רו־מניה תצפה לנו ביום שישי פינלנד ורק לאחר מכן שתי הנבחרות החזקות: בולגריה במוצאי שבת והו־לנד ביום ראשון כאשר קיים סיכוי יותר מסביר, שהמישחקים עימם כבר לא יהיו מכריעים מבחינתנו ועל כן יוכל הצוות הישראלי לפצות מעצמו את המכבסים כשהוא משוחרר ממתח.

עם הרומנים ניפגשנו לאחרונה לפני פחות משנה בשטוטגארט במישחק על המקום התשיעי באליפות אירופה וניצחנו 90—89. בשבעה מישחקים מאז 1961, ניצחה ישראל חמש פעמים והפסידה פעמיים.

כדורסל

מאת יהושע שגיא
שליח "הארץ" לבלגיה

אנטוורפן (מיוחד ל"ספורט הארץ"). "שיבוץ המישחקים שנקבע לישראל בשלב הגמר של אליפות אירופה דרג ב', נוח לנו ביותר. גם סדר היריבים וגם שעות המישחקים". כך הגיב מאמן נבחרת הכדורסל צבי שרף, מיד לאחר שנקבע אתמול בצהריים כי ישראל תיתמודד הערב (9 שעון ישראל) נגד רומניה, בליל שבת (בשעה 9) נגד פינלנד, במוצאי שבת (בשעה 9) נגד בולגריה וביום ראשון (בשעה 7) נגד הולנד.

כל המישחקים יהיו באולם "א־רנה", המוכר היטב לצבי שרף ולאנשי מכבי תל־אביב. הם הרגישו כאן כמו בבית לא רק משום שהת־מודדו כאן עם צסק"א מוסקווה בגביע אירופה, אלא גם משום שעל קירות המיתקן נראים פוסטרים עצק צבעוניים והבם נראים כדורסלני מכבי בצהוב עם כתובת עלית וסמל המגן דוד.

שרף אמר כי העובדה שהמישח־קים יהיו בשעות הערב, מחזירה את השחקנים לסדר יום רגיל, עם ארו־חות בשעות מסודרות ומנוחה כד־מנים רגילים. זה הרבה יותר קל מאשר שינוי יומיומי בשעות המיש־חקים, כפי שהרבר היה בליאז'.

מבחינה ספורטיבית סבור המאמן, כי "לא יכולנו לקבל יריב ראשון נוח יותר מאשר רומניה, שעלתה לשלב הגמר עם שני ניצחונות והפסד. הרומנים נחשבים בעיני ראש המשלחת איתן הפר לחלשים מבין קבוצות הבית השני ועל כן הם יריב נוח. מה גם שישראל נתגית עתה משני ימי מנוחה. אתמול היום עד לשעת המישחק הערב. גם שרף חושב כי ניצחון על רומניה יבטיח לנו סופית את החזרה לדרג האירופי הבכיר. אך עמירם שפירא ביקש לא לומר זאת לשחקנים, כדי לא לגרום אותם לעצבנות מיותרת. אתמול נהנו השחקנים ממנוחה ואת האימון היחיד ערכו בשעה 7 בערב. אחרי שקודם לכן תוכנן להם אימון ב־3 אחר הצהריים. אך מועד זה שונה בגלל בקשת שרף.

הצוות הישראלי שהשתתף בשי־בוץ המישחקים — המאמן צבי שרף, מנהל הנבחרת עמירם שפירא וראש

תכנית בית הגמר באנטוורפן

כל יום ייערכו ארבעה מישחקים ב־ג 5 אוה"צ, 5 אוה"צ, 7 בערב ו־9 בלילה כדלקמן:

חמישי
פינלנד - טורקיה
בולגריה - שוודיה
הולנד - פולין
ישראל - רומניה

שישי
טורקיה - בולגריה
פולין - רומניה
הולנד - שוודיה
ישראל - פינלנד

שבת
שוודיה - רומניה
פולין - פינלנד
טורקיה - הולנד
ישראל - בולגריה

ראשון
רומניה - טורקיה
בולגריה - פולין
ישראל - הולנד
פינלנד - שוודיה

טבלת בית הגמר

(לפני מישחקי החמישי)

1. ישראל	3	237־265	6
2. פולין	3	227־251	5
3. בולגריה	3	226־245	5
4. הולנד	3	225־230	5
5. רומניה	3	247־239	5
6. טורקיה	3	213־197	4
7. פינלנד	3	255־239	3
8. שוודיה	3	218־182	3

כדורגל

החוזה עם בלוק ייחתם היום

מאת כתבי "ספורט הארץ"

בהתאחדות לכדורגל מקווים לס־יים היום את המו"מ עם המאמן ההו־לנדי גאר בלוק ולחתום על חוזה לפיו יאמן את נבחרת ישראל.

אתמול נפגש בלוק עם גזבר ההתאחדות גד אגוזי והיום ייפגש עם חברי המזכירות. אם לא יחול שינוי של הרגע האחרון ייחתם החוזה. גם הועדה המיקצועית תדון בנושא לפני שיועלה בישיבת המז־כירות המתוכננת לשעות אחר־הצהריים.

איוניר, שמעונוב, בוזגלו וסכו הורחקו לארבעה מישחקים

מאת כתבי "ספורט הארץ"

מוטי איוניר ומנשה שמעונוב ממכבי תל־אביב הושעו אתמול ע"י בית הדין המשמעתי של ההתאחדות לכדורגל לארבעה מישחקים בפועל. איוניר בגלל צבירת צהבים ושמ־עונוב בעקבות הרחקתו במישחק נגד מכבי פ"ת. מכיוון שנקבע כבר משני מישחקים נותר לשמעונוב לרצות עונש השעיה משני מישחקים בלבד.

יעקב בוזגלו מהפועל ירושלים וגיל סכו מהפועל פתח־תקווה, הורחקו גם הם לארבעה מישחקים בפועל.

ניחוש הטוטו

מכבי חיפה ינצח בבלומפילד

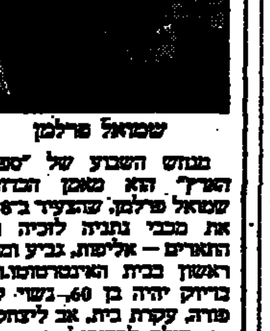

שמואל פרלמן

מנחש השבוע של "ספורט הארץ" הוא מאמן הכדורגל שמואל פרלמן, שהצעיד ב־1978 את מכבי נתניה לזכייה בכל התארים — אליפות, גביע ומקום ראשון בבית האינטרטוטו. היום בדיוק יהיה בן 60, נשוי. לצי־פורה, עקרת בית, אב ליצחק בן 23. הולך לכדורגל מידי שבת לא רק למישחקי בוגרים.

1.	בני־יהודה — כפר־סבא	1
2.	בית"ר ים — שמשון	1
3.	מכבי פ"ת — שמשון ת"א	x
4.	הפועל חיפה — נתניה	x
5.	מכבי יפו — באר־שבע	2
6.	הפועל ת"א — מכבי חיפה	2
7.	מכבי ת"א — הפועל פ"ת	1
8.	מכבי יבנה — הפ. ים	2
9.	הפועל חדרה — ב. רמלה	1
10.	הכח ר"ג — ר. השרון	1
11.	הפועל לוד — הפועל ר"ג	x
12.	בית"ר נתניה — הפ. עכו	1
13.	בית"ר ת"א — הפ. יהוד	1

אורחות השבוע שעבר, האחד־לסית הזהב שמואלי שיאבית ישראל בריצת המרתון. דייקה בארבעה ניחושים. כולם בליגה הלאומית. בראש המיצעד שמונה מנחשים, שדייקו בשבעה נ־חושים: אסתר רוס, גזבי הדרי, אריה זייץ, דוד לוזאן, ברנרד חוסט, נתנן שי, נתן סלובטיק, שמואל פרנקל.

הבהלה לכרטיסים נמשכת

מאת כתבי "ספורט הארץ"

הבהלה לכרטיסים ל"מישחק העונה" באיצטדיון בלומפילד בין הפועל תל־אביב למכבי חיפה, נמשכה גם אתמול. בתל־אביב נמסר כי נותרו כמה מאות כרטיסים בלבד. בחיפה היתה התקהלות רצינית של מבקשי כרטיסים והיה צורך להזעיק את המשטרה. נודע כי אוהדים רבים אף נסעו לתל־אביב כדי לרכוש כרטיסים למישחק הגדול.

מכבי חיפה עומד לצאת היום לבית מלון במרכז הארץ. הוכבות נמשכו כרגיל נראה שכל השחקנים יהיו כשירים והקבוצה תופיע בהרכבה החזק ביותר. גם הפועל תל־אביב יצא לבית מלון. הוכבות המיקצועיות יימשכו היום ומחר. גם הפועל תל־אביב מקווה להופיע בהרכב החזק ביותר.

שחיה

אירופה לא תקבל את ישראל

מאת כתבי "ספורט הארץ"

איגוד השחיה האירופי דחה את בקשת ישראל להצטרף אליו. כך נמסר אתמול בישיבת נשיאות ההתאחדות לספורט. הנימוק היה כי צירוף כזה עלול ליצור תקדים של בקשות דומות ממדינות נוספות באגן הים התיכון. דחיית הבקשה הישראלית לא תימנע מישראל להמשיך במאמצים להצטרף לאירופה.

שטרנפלד ושטיגמן בלטו בספורט הפועלים בהולנד

אמיר שטרנפלד ושגיא שטיגמן היו הבולטים בין שחייני הפועל שהשתתפו באליפות ספורט הפוע־לים בשחיה שנערכה בהולנד. שטר־נפלד סיים שני ב־200 מ' מעורב ב־2:17.61 ד' ושני ב־400 מ' חופשי ב־4:23.34 ד'. שטיגמן סיים שני ב־200 מ' חזה ב־2:35.69 ד' ובמקום השלישי ב־100 מ' חזה ב־1:10.62 ד'. בניקוד הכללי דורגה נבחרת הפועל במקום החמישי.

ישראל עם הונגריה, ספרד ואיטליה באליפות העולם בכדורמים

מאריס (ע"צ). ישראל הוגרלה לבית מספר 1 יחד עם הונגריה, ספרד ואיטליה, באליפות העולם בכדורמים שתהיה במאדריד בין ה־13 באוגוסט ל־23 בו. בסך הכל ישתתפו 16 נבחרות ב־4 בתים.

אוניברסיטת תל־אביב זכתה במיפעל הספורט הבינלאומי של אס"א

אוניברסיטת תל־אביב זכתה בב־כורה במיפעל הספורט הבינלאומי של אס"א שהסתיים אתמול באר־ניברסיטת תל־אביב. המיפעל נערך כפעם ה־18, בהשתתפות יותר מאלף ספורטאים. ספורטאי אוניברסיטת תל־אביב צברו 82 נק' והקדימו את הטכניון והאוניברסיטה העברית. ת"א ניצחה בגמר טורניר הכדורגל 1—0 את מכללת קי מבאר־שבע. ת"א ניצחה גם בגמר טורניר הכדורסל את אוניברסיטת אינסברוק מאוסטריה. בגמר הכדורעף ניצחו התל־אביבים את הטכניון 2—1. בלד־הורינגה מבראזיל ניצחה בגמר טורניר הקטרגל 2—1 את אוניבר־סיטת תל־אביב.

בתחרויות הנשים סיימו ספור־טאיות מכון וינגייט במקום הראשון לפני האוניברסיטה העברית וסמינר אוהלו.

נכי פולין בכדורעף מגיעים הערב

נבחרת הנכים של פולין בכדורעף עומדת להגיע הערב לישראל. היא תשתתף באליפות העולם בכדורעף לנכים (קטועים) שתהיה בבית הלוחם באפקה. זו הפעם הראשונה מאז מלחמת ששת הימים שנבחרת רשמית מפולין באה להשתתף בתחרות בישראל. באליפות ישתתפו 6 קבוצות מחו"ל. רוב שחקני נבחרת ישראל הם נכי צה"ל.

● סטיאואה בוקארשט, מח־זיקת גביע אירופה, הוזרת לתואר נוסף ברומניה. 6 מחזורים לסיום העונה יש לה ביקורה של 9 נקו־דות על ספורטול וקראיובה.

שתי האלופות האחרונות חולמות על גביע נוסף

מאת מיכאל קרנן

פאולו רוסי (משמאל) ובירונו קונטי (למעלה), משתעשעים עם השחקן החדש ג'וספה ויאלי במחנה האימון של נבחרת איטליה בפראבלה (צילום רדיו איי־פי).

איטליה.

לפני ארבע שנים היו רק מעטים שנתנו ל"סקוואדרה אזו־רה" סיכוי לזכות בגביע. אחרי הסיבוב המוקדם בספרד, כאשר איטליה סיימה את שלושת מישחקיה בתיקו, איש כבר לא התייחס ברצינות לנבחרת זו. אבל אז בא המיפנה המרשים ובסי־סיומו הזכיה השלישית של איט־ליה בגביע העולמי (הקודמים ב־1934 וב־1938).

מבין 13 הכדורגלנים ששתתפו במישחק הגמר נותרו בסגל שמונה. השוער הקפטן דינו זוף פרש בגיל 40. ג'נטילה כבר איננו ופאולו רוסי אמנם בסגל אבל רחוק מהכושר הנפלא של המונדיאל הקודם.

בארבע השנים האחרונות לא הרשימה אלופת העולם ובאיט־ליה חוששים שמכסיקו לא תאיר פנים לנבחרת כפי שעשר־תה לפני 16 שנים, כאשר העפילה לגמר ונוצחה במישחק בלתי נשכח ע"י בראזיל 1־4. אבל אצל האיטלקים לעולם אין לדעת ולמאמנם בן ה־58, אנצו ביארזוט, המכהן בתפקיד מאז 1977, מאז מצויין בגביע העו־למי מקום שלישי ב־1978 וז־כיה לפני ארבע שנים.

בעוקף ימשיך ביארזוט להת־בסס על ותיקי ספרד ברונו קונטי, קולובאטי, שיראה וקאבריני. במרכז השדה נראה את הכוכב החדש, אנטוניו די־נאפולי מנאפולי. לצידו של מאלקו טארדלי המצוין וכשור תולים האיטלקים תקוות באלדו סרנה מיובנטוס לצידם של קונטי ורוסי.

בולגריה.

הבולגרים חוזרים לטורניר הגמר אחרי הפסקה של 12 שנים. בארבע הופעות קודמות בטורנה הגבוהה, לא הצליחה בולגריה לנצח אפילו מישחק אחד והם מקווים לשבור הפעם את הקרח.

הבולגרים הרשימו בתחרויות המוקדמות כאשר ניצחו בין השאר את יוגוסלביה וצרפת. במישחקי המיבחן ערב יציאתם למכסיקו, גברו על דנמארק 3־0, מה שמוכיח שיש להם נבחרת טובה.

על נבחרת זו לא יופעל לחץ מיוחד מאחר ולא ראיתם בה מועמדת להתמודד על מקום באמצעת. המאמן איוון ווצוב, ששיחק בנבחרת בגביע העולמי 1966, מאמין שנבחרתו תפתיע רבים. "מטרתנו היא לעבור את הסיבוב הראשון", אומר ווצוב.

לבולגריה שוער מצוין, בור־יסלאב מיכאילוב. הגנה איתנה בראשותם של ג'יאורגי דימטרוב ופטאר פטרוב. קשר מבריק. סטויצ'ו מלאדנוב והלוץ מסוכן, פלאמן גטוב, שהבקיע את שני השערים בניצחון על יוגוסלביה.

ארגנטינה.

רק שחקן אחד נותר בסגל הארגנטינאי מהנבחרת שזכתה בגביע העולמי ב־1978 - הקפטן דניאל פאסארלה. אחרי האכזבה הגדולה לפני ארבע שנים, בא מהפך מוחלט עם כניסתו לתפקיד של קארלוס בילארדו, שהחליף את המאמן הקודם סזאר־לואיס מנוטי.

הנבחרת שתופיע במכסיקו צעירה יותר עם מיספר כשרונות גדולים, אבל במישחקי ההכנה לקראת המונדיאל, לא שיכנעה ואת הניצחון 2־7 על ישראל יש לשים בפרופורציות הנכונות.

ארגנטינה תציג אמנם את מי שנחשב הכדורגלן הטוב עולם - דייגו ארמנדו מאראדונה.

אבל דיינו בן ה־25, יצטרך להוכיח בטורניר הקרוב כי הוא אכן ראוי לתואר הזה. לפני ארבע שנים נכשל, כשלון חרוץ ולא עמד בלחצים.

פרשנים רבים מצביעים על ארגנטינה כמועמדת לזכיה בג־ביע. כדי להשיג זאת יהיה צורך ביותר מאשר הברקות אישיות של מאראדונה. הבעיה העיקרית היא בהגנה. בילארדו ויתור על

דרום־קוריאה.

שלושים ושתיים שנים חלפו מאז הופיעה דרום־קוריאה לאחרונה בשלבי הגמר של הגביע העולמי. במישחקים שנערכו ב־1954 בשווייץ, ספגו הדרום־קור־יאנים תבוסות כבדות.

הפעם הם משוכנעים שתופעה זו לא תחזור. מאמנם קים־יונג־האם בן ה־42, אומר שיהיה שבע רצון רק אם תעפיל נבחרתו לשלב רבע הגמר. אבל מרבית אנשי הכדורגל במדינה גורסים שיהיה זה הישג גדול אם תעבור דרום־קוריאה את השלב המוק־דם.

השחקן המפורסם ביותר בנב־חרת הוא צ'ה בום־קון בן ה־33, המשחק בקבוצת לוורקוזן בבונ־דסליגה. בסגל עוד שלושה מקצוענים לשעבר כמו הקפטן, פארק־צ'אנג־סאן והד־יונג־מו בן ה־30. הכוכב העולה הוא החלוץ בן ה־24 צ'וי־סון־הו, הנחשב לחלוץ הטוב ביבשת אסיה והבקיע את שלושת השערים בניצחונות על יפאן שהבטיחו את עלייתה של הנבחרת לטור־ניר הגמר.

השוער המצויין פיול ובישער יתייצב פומפידה. במרכז השדה, לצידו של מאראדונה, בולטים גם באטיסטה המוקן ובורוצ'גה. המשחק בנאנט הצרפתית. במר־כז ההתקפה כשרון גדול - קלאודיו בורגי בן ה־21, שנרכש לאחרונה ע"י מילאן. חלוץ מסוכן אחר הוא ואלדאנו, מלך השערים של ריאל מאד־ריד.

במכבי ר"ג כועסים על הנסיון "לגנוב" את רכליס וגוגן

כועסים גם על אנשי אליצור נתניה, שהחתימו, לדבריהם, את אחד מהם ברמת־גן אך תובע את ההגנה, בגלל הוב כספי. ברמת־גן אומרים שגוגן יקבל את מג־לו וישחק בקבוצה גם בעונה הבאה.

ביל מילר (2.02 מ'), ששיחק בבית"ר ירושלים מן הליגה הארצית, חתם אתמול על חוזה לפיו יופיע בעונה הקרובה במדי הפועל י־רושלים, שעלתה השנה לליגה הלאומית. מילר הופיע בעבר גם בה־פועל עפולה/העמק ובהפועל גליל עליון.

כתבנו בחיפה מוסר, שרוני שיפ־מן, שאימן את העולה השניה הפועל אושן/גבת, יאמן בשנה הבאה את הפועל גבריה. שיפמן לא הסכים להמתין עד שיחליטו ראשי הקבוצה האם להוקיר בשני זרים, או להתפקד בארבעה ישראלים. המועמדים להח־ליפו הם: אמיר שמר (ששני אחיו משחקים בקבוצה), חיים מכבינרד והן. עובד.

כדורסל

מאת גיא צוקר
כתב "ספורט הארץ"

במחלקת הכדורסל של מכבי רמת־גן כועסים מאד בימים האח־רונים, בעקבות נסיון "לגנוב" שח־קניהם על ידי קבוצות אחרות. למנהלי הקבוצה הגיעו ידיעות, לפיהן מנסה אחד מחברי הנהלת מכבי חיפה, עו"ד שמואל אלקלעי, לשכנע את גיל רכליס להבוע קבלת שיחרור ממכבי רמת־גן, בגלל חוב כספי של 7000 דולרים לערך. לדברי אנשי רמת־גן, מטרת אנשי חיפה היא להעביר את רכליס לשור־התיהם. "מכבי חיפה ממשיכה בשי־טה של גניבת שחקנים מקבוצות אחרות, במקום לגדלם אצלה", אמר אתמול פעיל בכיר במחלקת הכ־דורסל של מכבי רמת גן. ברמת־גן

12 מישחקים הוקדמו בליגות הבכירות

מאת כתבי "ספורט הארץ"

12 מישחקים, בשתי הליגות הבכירות, הוקדמו בגלל מישחק הכדורגל על תואר האליפות שיהיה מחרתיים באיצטדיון בלומפילד בין הפועל תל־אביב ומכבי חיפה. כל המישחקים בליגה הלאומית והמישה בליגה הארצית.

רק שלושה מישחקים בליגה הארצית יוחלו בשעה הראשית (17.00) בגלל שמעורבות בהן קבר־צות המועמדות לירידה: הכח רמת־גן — הפועל רמת־השרון, הפועל לוד — הפועל רמת־גן, בית"ר תל־אביב — הפועל יהוד.

האינטרטוטו כבר בסוף החודש

טורניר האינטרטוטו בבית הישראלי יוחל כבר בסוף החודש כאשר מכבי חיפה יארח את הפועל תל־אביב. שבוע לאחר מכן יהיה מישחק הגומלין.

כדורגל

יעוקלו הכנסות הפועל ת"א בשבת

כל הכנסות אגודת הפועל תל־אביב מן המישחק שייערך בשבת באיצטדיון בלומפילד נגד מכבי חיפה - יעוקלו. זאת בעקבות תביעה שהגיש שוער הכדורסל ויילי סימס על אי־תשלום כספים שהבטיחה לו אגודת הפועל תל אביב.

סימס טוען כי בסוף עונת 85/1984 היה הפועל ת"א חייב לו 28 אלף דולאר. בארכוזו של סימס, עו"ד יעקב סירי, טוען כי הפועל ת"א לא עמד בתשלומים ועד אפריל 1985 שולמו לו רק 9,480 דולר ונותר חוב של 18,420 דולר, שהם כיום 42 אלף ש"ח. סימס ביקש באמצעות בארכוזו לעקל באופן זמני כספים וכרטיסים של הפועל ת"א. צו העיקול ניתן במעמד צד אחד. הפועל ת"א טרם הגיש כתב הגנה.

טניס

צרפת — ארה"ב 0—3 בגביע האומות

דיסלדורף (איי־פי). צרפת זכתה אתמול בניצחון שני בבית האדום בתחרות הגביע העולמי לאומות במצבים כאשר הכניעה את מחזיקת הגביע, ארצות הברית, 3—0. את צרפת מייצגים כאן לקונט, טולאן ופורז'ה ואת ארה"ב קאלן, סלבץ' וס־גוסו. קודם לכן גברה צרפת על מערב־גרמניה (ללא בקר) וארה"ב ניצחה את ארגנטינה (וילאס חיית'ה), שזכתה אתמול בניצחון ראשון 3—0 על מערב־גרמניה.

בבית הכחול ניצחה שוודיה את אוסטרליה 3—0 וצ'כיה (ללא לנדל) את שווייץ 3—0.

צורף הזול לאמן את נבחרת הטניס

המאמן שלמה צורף נכנס אתמול לתפקיד כמאמן נבחרת גביע דייויס של ישראל שתיתמודד בין ה־12 ל־14 בחודש הבא ברמת השרון נגד בלגיה בסיבוב השני של בית ב' באיזור האירופי. בסגל הנבחרת שישה טניסאים: שלמה גליקשטיין, עמוס מנסדורף, שחר פרקיס, גלעד בלום, עמית נאור ור־ביב ויינברג מתוכם ייקבעו ארבעה למישחק. בשבוע האחרון לפני המישחק ישהו השחקנים במחנה אימון סגור. גליקשטיין, מנסדורף ופרקיס יצאו בסוף השבוע לצרפת להשתתף באליפות רולאן גארוס.

היום רבע הגמר בתחרות הנשים בחיפה

היום יתקיימו מישחקי רבע הגמר בתחרות הבין־לאומית לנשים בטניס הנערכת במרכז הטניס בחיפה. אילנה ברגר תפגוש את האוסטרית שפרונג, הדרום־אפריקאית פולט את דליה קוריאט, הצ'כית פוזרובה את הדרום־אפריקאית קרוגר והרנדר מדרום אפריקה את שרית שלו.

● הירברט ברגיריה, שופט הטניס הבין־לאומי מישראל, הוזמן על־ידי איגוד הטניס הבין־לאומי לשמש כשופט ראשי בגביע דייויס במישחק שיהיה בין טורקיה וצרפת שיהיה בחודש הבא בטורקיה.

שדולה שמרנית מנסה לשכנע תאצ'ר שלא להסכים למנהרה תחת לה מאנש

מזהירים מפני "ימים קשים לנמלים לאורך התעלה"

לונדון (ע"ר) שדולה של המפלגה השמרנית, הכוללת את היועץ המדיני לשעבר של ראש־הממשלה, מרגרט תאצ'ר, הבליצה לפני ה־ממשלה לשקול מחדש את התכניות לכריית מנהרה מתחת לתעלה לה מאנש. שהוסכם בצרפת ובין את בריטניה וצרפת.

הדו"ח, המשתרע על 35 עמודים, טוען כי הפרוייקט האנגלי־צרפתי, שהעבודה בו תתחיל, לפי התכנון, בקיץ 1987, לא נבדק די הצורך, וקיימות עדויות כי הפרוייקט הזה נוגד את האינטרסים הלאומיים של בריטניה.

לדברי השדולה השמרנית, הק־נקראת "קבוצת סלסדון" וחבר בה סר אלפרד שרמאן, שהיה יועצה הקרוב של תאצ'ר — הקשר הזה, שיתחיל במסילת ברזל, רק יכפיל עלותו של שרות המופעל כבר עכשיו ביעילות על ידי ספינות מעבורת. הדו"ח מזהיר כי צפויים "ימים קשים ביותר לנמלים לאורך תעלת לה מאנש", וקובע כי השפעות המינהרה על כל המחוז הדרום־מזרחי של אנגליה, מהוה קבה, יהיו הלליות ויעלו את שיעור האבטלה.

עוד אומר הדו"ח כי הפרויקט, שמחירו נקבע ל־5.4 ביליארד לי"ש (8.2 ביליארד דולר) יעלה הרבה יותר, וידרוש כסף רב כדי לספר ולמלול כבישים חדשים שיובילו לכניסה המינהרה בצד האנגלי.

עוד נטען בדו"ח כי לא נבדקו היתנכים הבטחוניים הכרוכים בפר־ויקט הזה. "קיימות בעיות לגבי הפיקוח על ההגירה, נראה בכנס. הפגיעות להתקפה טרוריסטית והכ־בנה של העברת מחלות.

עיראק ובריה"מ חתמו על הסכם שיתוף פעולה כלכלי

בגדאד (ע"ר וע"צ) עיראק וברי־ה"מ חתמו שלשום בבגדאד על הסכם להמשך שנים לשיתוף פעולה כלכלי.

ההסכם, עליו חתמו שר התעשיה והמחצבים של עיראק, סובחי יאסין, וי"ר הוועדה הממלכתית לקשרי חוץ כלכליים של בריה"מ, קונסטנ־טין קאטושב, נוגע במיוחד לתחומי הנפט, האנרגיה וההשקיה.

שתי המדינות קשורות זו לזו בחוזים לשיתוף פעולה עוד משנת 1972. ויצויין כי בריה"מ מספקת לעיראק את מירב הנשק הדרוש לה למלחמתה המתמשכת נגד איראן.

בוטלה החקירה המשפטית נגד קנצלר מערב גרמניה

התובע הראשי בקובלנץ: הראיות, כאילו מסר קוהל עדות שקר לוועדת חקירה — אינן מצדיקות המשך החקירה

(ע"ר) משרד התביעה המערב גרמני ביטל את החקירה המשפטית וההליכים הנובעים ממנה, נגד הקנצלר הלמוט קוהל. הודיע שלשום דובר רשמי.

הוא מסר כי התובע הראשי בעיר קובלנץ פסק שהעדויות שנאספו במשך שלושה חודשים בקשר להאשמות כאילו קוהל מסר עדות שקר לוועדת חקירה פרלמנטרית. אינן מצדיקות את המשך החקירה. החקירה נגד קוהל נפתחה בפברואר והטילה צל על עתידו הפוליטי.

משרד התביעה בבון הודיע במארס כי תיפתח חקירה שניה נגד קוהל, בקשר להודעות דומות לאלה שהועלו בקובלנץ. אולם מומחים לענייני משפט ופרשנים פוליטיים המשיכו לטעון כי החקירה של קוב־לנץ הרבה יותר רצינית. האם החליט להגיש כתב אישום נגד קוהל, גם התביעה בבון תנהג בצורה דומה.

דעת רוב הפרשנים היתה כי קוהל היה נאלץ להתפטר אילו החליטה התביעה בשני המקרים כי יש די עדויות כדי להעבירו לדין. את ההאשמות נגד קוהל בשני המקרים העלה ציר הירוקים בפרלמנט, אוטו שילי.

הסובייטים שיגרו חללית "סויוז" מאב־טיפוס חדש

מוסקווה (ע"ר וע"צ). הסובייטים שיגרו אתמול חללית מאב־טיפוס. המהווה דור חדש ברכב החלל שלהם, "סויוז". החללית נשלחה בלתי מאויישת, ותפקידה — להסיע קוסמונאוטים לתחנות חלל, מסרה סוכנות טאס.

בהודעה נאמר כי החללית שוגרה בשעה 22:30 לפי שעון גריניץ'. והיא מסוג חדש של חלליות מדגם "סויוז", שכבר העבירו בעבר צוו־תים של קוסמונאוטים לתחנות החלל "מיר" ו"סליוט". מטרת הש־גור היא לבדוק את התפעול הכולל של רכב החלל, בתיאום עם תחנת החלל "מיר".

מומחים לענייני חלל בשגרירויות המערב במוסקווה סבורים כי לא ברור מן ההודעה אם רכב החלל "סויוז" יתחבר עם "מיר" במשימה זו. או שהחללית רק תכנס למסלול סביב כדור הארץ.

הוסכם על לוח זמנים לפינוי הצבא האדום מאפגאניסטאן

שגריר בריה"מ בארה"ב לשעבר: הפינוי ייעשה בשלבים

וינה (ע"ר) בריה"מ ואפגאניסטאן הסכימו על לוח זמנים לפינוי ב־שלבים של הצבא הסובייטי ממדינה זו — מסר אתמול אנאטולי דוברינין, במזכירות המפלגה הקומוניסטית ה־סובייטית.

בראיון שהופיע ב"רודה פראבו" העתון הקומוניסטי של צ'כוס־לובקיה. אומר דוברינין: "בעתיד הקרוב מתכוונת בריה"מ לפנות את כוחותיה באפגאניסטאן לבקשת ה־ממשלה שם. לוח זמנים על הפינוי בשלבים כבר הוסכם עם הצד האפגאני".

דוברינין, מוכיר הוועד המרכזי ולשעבר שגריר ארצו בוואשינגטון, לא ציין מה הם התנאים הדרושים לפינוי. להערכת מקורות מהימנים במערב, מחזיקים הסובייטים כיום 115,000 אנשי צבא באפגאניסטאן.

9 אזרחים ו־3 חיילים נהרגו בהתקפת מורדים סאמילים

קולומבו (ע"ר וע"צ) תשעה אזרחים ושלושה חיילים נהרגו בהתקפות של המורדים הטאמיליים שהעבירו אתמול את המערכה שלהם למזרח סרי לנקה.

ההתקפות האחרונות הן, ככל הנראה, ניסיון להעביר את מרכז הפעולה לאזור אחר. וכדי שהצבא יפסיק את הלחץ על חצי האי ג'פנה, מרכז הפעילות של המיעוט ה־טאמילי. באזור ג'פנה נמשכים קרבות כבדים בין הצבא למורדים הטאמיליים בארבעת הימים ה־אחרונים.

הדובר מסר כי 100 מורדים תקפו בנשק אוטומטי ובגרנאטות מחנה צבאי על הכביש בין הבירה קולומבו לעיר באטיקלואה שבמזרח סרי לנקה.

עורך את המדור: יצחק לאור

רונלד רייגן לרגל יום אנדריי סחרוב:

ארה"ב תכבד את סחרוב בהגברת המאמצים לכיבוד זכויות האדם

וואשינגטון (ע"ר). נשיא ארה"ב, רונאלד רייגן, הכריז על יום אתמול, 21 במאי, כעל "יום אנדריי סאחרוב". רייגן אמר כי ארה"ב תכבד את המדען הסובייטי עליו־ד־פרס נובל, בהגברת המאמצים לכיבוד זכויות האדם.

בהודעה שבכתב ביקש רייגן, כי ב־21 במאי, בו חל יום הולדתו ה־65 של סאחרוב, "ייזכרו ויועלו על נס גבורתו ומסירותו של ענק זה של המאה העשרים". בהמשך דבריו הוא הביע את הדעה כי בזמן האחרון חלו "התפתחויות חיוביות" בתחום זכויות האדם בבריה"מ, כגון הוצאתו מכלא להתיר לרעייתו של סחארוב ללכת לטיפול רפואי בחו"ל ושחרור אנטולי שצ'ראנסקי.

אולם, לדבריו, התפתחויות חיו־ביות אלו רק מדגישות ביתר שאת את המצב הכולל החמור, השורר בבריה"מ בתחום זכויות האדם.

קנדה החזירה שגרירה מדרא"פ לזמן בלתי מוגבל "להתייעצות"

מאת גלעד דותן
סופר "הארץ" בקנדה

אוטאווה (מיוחד ל"הארץ"). שר החוץ הקנדי, ג'ו קלארק, הודיע אתמול באוטאווה על החזרת שגריר קנדה בדרום־אפריקה לזמן בלתי מוגבל לצורך "התייעצות".

פקידי משרד החוץ מסרו כי זו מחאה על הפשיטה הצבאית של המדינה האפריקאית על שלוש שכנותיה: הפשיטות הקרבית נובעת מהזרותן של המדינות, זימבאווה, זאמביה ובוצואנה, בקהיליית העמים הבריטית.

אתמול נפגש קלארק עם נציגיהן של תשע מדינות אחרות בקהילה, ביניהן בריטניה, הודו, אוסטרליה, וניגריה, בכוונה לתאם צעדים משותפים נגד דרום־אפריקה.

המראות ונחיתות

(ע.) להלן ההמראות והנחיתות היום בנמל התעופה בן־גוריון. לתשומת לב: עקב השינוי לשעון הקיץ, יש להוסיף שעה לכל זמן המצויין בלוח זה. זאת כדי להתאים לוח זה לשעון העכשווי בארץ.

המראות

ב־0020 וקראייר (4727) ללונדון. ב־0100 אל־על (001) לניו־יורק. ב־0545 פאן אמריקן (135) לפריס ופרנקפורט. ב־0625 טי. וו. א. (803) לפריס ניו־יורק וסן־פרנציסקו. ב־0625 טי. וו. א. (825) לפריס בוסטון ושיקגו. ב־0645 אל־על (541) לאתונה. ב־0650 קורס אייר (333) לציריך. ב־0705 אייר פרנס (137) לניצה וליון. ב־0715 אל־על (311) לבריסל ומנצ'סטר. ב־0730 אל־על (323) לפריס. ב־0800 אל־על (385) לרומא. ב־0810 ק. ל. מ. (526) לאמסטרדאם. ב־0830 אל־על (015) ללונדון וניו־יורק. ב־0850 אולימפיק (302) לאתונה. ב־0900 אל־על (395) למדריד. ב־0905 אייר סיני (055) לקהיר. ב־0930 אל־על (347) לציריך. ב־1000 אל־על (357) לפרנקפורט. ב־1030 אל־על (315) ללונדון. ב־1050 אל־על (377) לקופנהגן. ב־1115 אל־על (337) לאמסטרדאם. ב־1150 אל־על (5355) לפרנקפורט ומינכן. ב־1320 אוסטריין אייר ליינס (712) לוינה. ב־1420 האפאג לויד (722) למינכן. ב־1530 לופטהאנזה (605) לפרנקפורט. ב־1635 אייר פרנס צ'רטר (7959) לבזל ופריס. ב־1715 אליטליה (747) לרומא. ב־1755 סייפרוס אייר וויס (429) ללרנקה. ב־1855 אל־על (443) לקהיר. ב־2200 אל־על (511) לנייר־ובי ויוהנסבורג.

נחיתות

ב־0740 אל־על (010) ממונטריאול. ב־0740 אל־על (206) משיקגו ומונטריאול. ב־0740 אל־על (210) ממיאמי ומונטריאול. ב־0820 אייר סיני (054) מקהיר. ב־1150 אל־על (542) מאתונה. ב־1230 אוסטריין אייר ליינס (711) מוינה. ב־1310 האפאג לויד (721) ממינכן. ב־1420 לופטהאנזה (604) מפרנקפורט. ב־1500 טי. וו. א. (800) מסן פרנציסקו ניו־יורק ופריס. ב־1500 טי. וו. א. (812) משיקגו בוסטון ופריס. ב־1515 אייר פרנס צ'רטר (7958) מפריס ובזל. ב־1525 אל־על (016) מניו־יורק ולונדון. ב־1540 אל־על (006) מלוס־אנג'לס וניו־יורק. ב־1605 אליטליה (746) מרומא. ב־1630 אל־על (386) מרומא. ב־1700 פאן אמריקן (134) מפרנקפורט ופריס. ב־1710 סייפרוס אייר וויס (428) מלרנקה. ב־1715 טארום (245) מבוקרשט. ב־1805 סוויס אייר (332) מציריך. ב־1825 אל־על (324) מ־פריס. ב־1910 אל־על (348) מציריך. ב־1935 אייר פרנס (138) מליון וניצה. ב־2000 אל־על (358) מפרנקפורט. ב־2010 אולימפיק (301) מאתונה. ב־2015 אל־על (396) ממדריד. ב־2145 אל־על (338) מאמסטרדאם. ב־2150 אל־על (316) מלונדון. ב־2210 אל־על (312) ממנצ'סטר ובריסל. ב־2220 אל־על (378) מקופנהגן. ב־2220 אל־על (444) מקהיר. ב־2325 אל־על (5356) ממינכן.

כל ההמראות והנחיתות וזמנן אינו סופי את המועד הכרוך יש לוודא בשעתיים לפני המועד המצויין.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

אלף שקל קנס למשחית כרזת פרסומת בתחנת אוטובוס

מאת בדרית אמתי, סופרת "הארץ" בפתח תקוה

אלף שקלים קנס הוטלו אתמול על אהרן אנסנבכר (40) מפתח תקוה, שהורשע בגרימת נזק לכרזת פרסומת בתחנת אוטובוס ברחוב רוטשילד בפתח תקוה.

שופטת בית משפט השלום בפתח תקוה, שרה פריש, גזרה עליו גם חודשיים מאסר על תנאי, שלא יעבור עבירה של גרימת נזק. הקנס ישולם בארבעה תשלומים שווים, החל מיוני.

האיש נלכד על ידי עוברי אורח, ביום שישי, והם הסגירוהו למשטרה. האיש הודה במעשה והביע צער עליו.

השופטת פריש קבעה בגזר הדין, כי אין מחלוקת שהעבירה בוצעה בעדנא דריתחא כביטוי מחאה כנגד תמונת פרסומת שראתה לטעמו של הנאשם כבלתי מוסרית. "אבל נקל להבין תחושתו של אדם אשר אורח חייו מנותב על פי ההלכה, כללי הצניעות, והמוסר כאשר לנוכח עיניו, בחוצות העיר מתנוססת תמונה המהווה לגביו ביטוי קיצוני של שבירת כללים אלו". עם זאת שללה השופטת מכל וכל תגובה אלימה המנוגדת לחוק. בהקשר לכך קבעה השופטת, כי "גל האלימות מקיף בתקופה זו את כל רבדי האוכלוסיה על כל גווניה והמעשה זה שנעשה ומעשים כמוהו הינם רק אחד מהבטויו של גל זה".

השופטת לקחה בחשבון, בעת מתן גזר הדין, את העובדה שזו לנאשם הרשעה ראשונה בפלילים ושגרת חייו היא של אזרח הירבי מן השורה.

אינסנבכר הוא מורה בבית ספר ואב לשבעה ילדים המתקיים מהוראה.

חברי ורד יריחו נטשו את מושבם

החלטת הנטישה — לאחר הפסקת הזרמת המים עקב חוב ★ המשבר במושב — בעקבות התמוטטות ארגון הקניות

מאת אורי ניר
סופר "הארץ"

חברי מושב ורד יריחו שבבקעת הירדן נטשו אתמול את ביתם.

ארבעים המשפחות המתגוררות במושב יצאו במכוניותיהן בארוחת הבוקר לירושלים, שם שכרו החברים חדרים באכסניות נוער. ילדי המושב נשאו בידיהם כרזות, אותן הם מתכוונים להניף במשמרת מחאה מול בית ראש הממשלה. בין הסיסמאות: "מלאו אסמינו פירות באושים" ו"אנו באנו ארצה לבנות ולנטוש". לפני צאתם קיפלו חברי המושב את דגל המדינה, והחזירו את כלי הנשק שלהם לצה"ל.

ההחלטה לנטוש את היישוב התקבלה לאחר שמקורות הפסיקה לפני כשבוע את זרם המים לשדות המושב.

חברי המושב קובלים על כך שהמוסדות המיישבים לא עשו די כדי לסייע להם להיחלץ מהמשבר שנוצר עם נפילת ארגון הקניות שלהם לפני כחצי שנה. לדבריהם, אולצו להפקיד את כל כספם בידי ארגון הקניות של האיחוד החקלאי, שעשה בהם שימוש לכיסוי חובותיו. לאחר שהתמוטט הארגון, פנים אליהם נושיו בדרישה לכסות את חובותיו, והמעקלים את רכושם.

לפני נטישת הישוב, חברי ורד יריחו כי ישקלו חזרה לישוב רק אם יוחזר להם כספם, שהושקע בארגון הקניות. מדובר במשכנתאות לבניינים בסכום של כמיליון דולר (25 אלף דולר לכל משפחה) שקיבלו התושבים ממשרד השיכון באמצעות אשתקד, כאשר קבלתו התנתה בהפקדתו בארגון הקניות.

זווילי־הדרוש פתרון כולל

ראש המועצה להתיישבות בהסתדרות הציונית, נסים זווילי, אמר אתמול בתגובה, כי הצעד שננקט הוא קיצוני, ולא יפתור את הבעיות של ורד יריחו, אלא להיפך. הוא קרא למתיישבים לשוב לאלתר למושב, והבטיח לנסות ולמצוא פתרון לבעייה, מתוך הכרה באחריותה של המועצה להתיישבות המתיישבים במקום. עם זאת הבהיר זווילי, כי פתרון ממשי לבעיית המושב יוכל להימצא רק במסגרת של פתרון כללי לבעיות המושבים שהיו מאוגדים במסגרת ארגון הקניות של האיחוד החקלאי. הוא הכחיש את הטענה כאילו המועצה להתיישבות התנערה מאחריות למושב, ומסר כי רק בשנה האחרונה הועברו יותר מ־600,000 ש"ח כסיוע לוורד יריחו. הוא שיבח את מנכ"ל חברת מקורות להורות לאלתר את זרם המים, והזרם אכן חודש שלשום.

מנכ"ל מקורות, יחזקאל זכאי, מסר אתמול, כי חובות המושב הצטברו בעקבות נפילת ארגון הקניות שלהם, ולאחר שהתחייבה להתיישבות כבר כיסתה פעם אחת את חשבון המים שלהם.

חברי מושב כוכב מיכאל הבעירו צמיגים בצומת גבעתי

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

כ־150 חברי מושב כוכב מיכאל, בחבל לכיש, הפגינו אתמול והבעירו צמיגים ליד צומת גבעתי, במחאה על כך שארגון הקניות ותנועת המושבים הזניחום לדבריהם. המפגינים פונו בידי המשטרה. לאחר הפינוי ניסו חברי המושב לצעוד לכיוון הצומת, אך המשטרה מנעה מהם את הצעדה.

חבילת נופש מדהימה באילת במחירי מבצע

★ נסיעה באוטובוס ממוזג ומפואר עם ארוחות בוקר ועתונים
★ שייט ביאכטה עם ארוחות צהריים
★ רכב שכור באילת (לפי הזמנה - לא כולל ק"מ וביטוח)
★ פנקס הנחות למסעדות ולמתקני נופש באילת
★ 3 או 4 לינות בבתי המלון באילת

פרטים והרשמה: טיולי הגליל:
תל־אביב, רח' הירקון 142 טל': 221372, 225817, 230651, 220819
רח' בן־יהודה 42 טל': 203311
ירושלים, רח' בן סירא 3 טל': 02-246858
טבריה, רח' הירדן 10 טל': 067-22660, 067-20550, 067-20330.

זה לא באויר - זה צ'רטרבוס — טיולי הגליל

רביעיית גאורנרי ביטלה בואה בשל חשש מהטרור

מאת סופר "הארץ"
לענייני תרבות

רביעיית אלבן ברג תופיע בפסטיואל ישראל, במקום רביעיית גאורנרי, שביטלה בואה בשל חשש הכנר השני שלה, ג'והן דאלי, מהטרור.

רביעיית אלבן ברג הוינאית, הנחשבת לאחת הרביעיות הבולטות בעולם תנגן בפסטיואל רביעיות של מוצארט, בטהובן, היידן, רוול וברטוק. היא הסכימה להופיע בפסטיואל הודות לבקשת משרד ה־ אמרגנות "ארטיס", שבאירגונו תנגן בארץ את הרביעיות של בטהובן בספטמבר של השנה הבאה.

לפני כשבוע נודע להנהלת פסטיואל ישראל, כי הכנר השני של רביעיית גאורנרי חושש לבוא להופעות בישראל בשל הטרור. מאמצי שכנוע מצד הכנר איזיק שטרן, ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, ושגריר ישראל באו"ם, בנימין נתניהו, עלו בתוהו.

יפואים ישוכנו בהילטון בזמן צילום סרט בשכונתם

מאת חיים הנדוורקר, סופר "הארץ" בתל אביב

תושבים ביפו ישוכנו במלון הילטון בת"א על חשבון מפיקי סרט שיצולם סמוך לבתיהם. התושבים קובלים על כך שההרסות סביב בתיהם הפכו בחודשים האחרונים אתר צילומי סרטים. לדבריהם, נפגעת קשות איכות חייהם.

לפני ימים אחדים הגישו מספר תושבים באיזור בקשה למתן צו מניעה נגד חברת אפריל מריה, המתכננת לצלם במקום. בסופו של דבר הושגה פשרה, לפיה ישוכנו דיירי הסביבה במלון הילטון בימי הצילומים, וכן הוטלו הגבלות על המצלמים, כדי שהפגיעה בתושבים תהיה מינימלית.

בג"צ ידון בסירוב הרבנות להשיא זוג "יהודים משיחיים"

(ע.) הרכב של שלושה שופטי בג"צ ידון בסירובה של הרבנות להשיא בני זוג מעיר אבות בערבה, המגדירים את עצמם כיהודים משיחיים.

הדיון ייערך בעתירתו של שמואל פילמוטר, המבקש לשאת לאשה את הגיורת רחל דר. הוא טוען, כי זה עשרים שנה הוא חי חיי משפחה עם רחל דר, ועד לפני שנה היה נשוי לאשתו יהודיה, ממנה התגרש. לאחר הגירושין ביקש לשאת את רחל דר. השניים פנו לרבנות בבאר שבע ושם הוזלו רושמי הנישואין לחקור את העותרים בעיקרי אמונתם, יהדות משיחית. רושמי הנישואין החליטו בראשית החודש שלא לרשום אותם לנישואין, ובעקבות זאת עתרו לבג"צ.

עו"ד יוסף בן מנשה טוען בעתירה, כי יהדות משיחית היא זרם אמונתי בתוך היהדות והינה כמין זרמים אחרים. "בכל הזרמים, דתו היהודית של האדם נקבעת על פי דת אמו או על פי גיור," נאמר בעתירה. "מאחר שהשאלה המרכזית בין יהודים משיחיים לבין יהודים שאינם משיחיים, היא שאלת ביאת המשיח, אין מקור יהדותם של העותרים עומד בספק והשאלות התוקידות שניהל המשיב לגבי עיקרי זרם אמונתם אינן מעוגנות בחוק או בהלכה כלשהי", נאמר בעתירה.

העותרים טוענים עוד, כי לא הצטרפו לדת אחרת ולא קיבלו את עיקרי הדת של אמונה אחרת. ועל כן הם יהודים ויש להשיאם על פי דת משה וישראל. עוד נאמר בעתירה: "החלטתם של המשיבים פירושה עבור העותרים שאזרח מדינת ישראל נאלץ לכתת את רגליו לניכר ולערוך את הנישואין בחסד שלטונות זרים. רק כך יוכלו לזכות ברישומם במשרד הפנים ובתעודת הזהות לבל ידבק פסול בצאצאיהם".

להט הורה לעצור שיפוץ חסן בק בשל חריגות בניה

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל אביב

ראש עיריית תל אביב, שלמה להט, הורה אתמול לעצור את השיפוצים במסגד הסן־בק ביפו, לאחר שהתברר כי במקום מבוצעות חריגות בניה.

בבדיקה שערך בימים האחרונים מהנדס העירייה, שמאי אסיף, התברר, כי הבונים חרגו מהתוכניות, והגביהו את צריח המסגד במטר וחצי מעל לתוכניות שהוגשו לעירייה. בכוונת העירייה ללחוץ על המעורבים בבנייה במקום — אנשי ועד הנאמנים וארגון הרביתא — לפרק בעצמם את התוספת, ולא — יינקטו אמצעים משפטיים. אמצעים אלה עלולים להסתיים בהריסה מטעם העירייה, ואולם בעיריית תל אביב חוששים מפני אפשרות כזו, שכן הדבר עלול לגרום להתלהטות יצרים על רקע לאומי בעיר, בארץ ולהתגובות בעולם.

עבודות השיפוץ במסגד החלו ללא האישורים הנדרשים על פי החוק, וללא אישור הוועדה המקומית. חלק ניכר ממימון השיפוץ בא ממדינות ערב.

לפי מידע שהגיע ל"הארץ", הועבר הכסף ארצה באמצעות גורמים בעזה.

"נוה" החברה האמינה שתבטח בה
הכתובת שתהיה גאה בה

נוה אביבים בתל אביב
נוה אמירים בהרצליה

ועכשיו
מרום נוה
ברמת גן

נוה חברת בנין (1956) בע"מ
חברת בת של חברה לנכסים ולבנין בע"מ.

משרד ראשי: רח' ארלוזורוב 53, ת"א, טל: 241166 ימי א' ב' ג' ה' 13.00-09.00 18.00-16.00 ד' 13.00-09.00
משרד מכירות ודירה לדוגמא באתר: רמת-גן, רח' התחנה, טל: 03-777137/8 ימים א-ה 13.00-11.00 18.00-16.00
משרד מכירות ת"א: רח' דיזנגוף 173

חיל האוויר חילץ ביצי ציפורים

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

יחידה מיוחדת של חיל האוויר, המחלצת אזרחים ומטיילים תועים, עסקה אתמול בשיתוף עם אנשי רשות שמורות הטבע במבצע מיוחד במינו — חילוץ שתי ביצים נטושות של עופות דורסים, במטרה להעבירן לבדיקת זואולוג מאוניברסיטת תל־אביב.

מדובר בשתי ביצים שהתגלו בשני קינים, בין הסלעים שמעל ערוצים במדבר יהודה. קן אחד הוא של עיט סלעים והשני של עייט ניצי. אתמול יצאו אנשי רשות שמורות הטבע ויחידת החילוץ של חיל האוויר, ובאמצעות חבל השתלשלו לעומק של 40 מטר, וחילצו שתי ביצים מתוך הקינים.

הביצים הועברו לפרופ' הגו מנדלסון, ראש המחלקה לזואולוגיה באוניברסיטת תל־אביב, שיבדוק אם הסיבה לנטישת הביצים היא הרעלה שפגעה בפוריותן, או הפרעה של מטיילים.

משרד האנרגיה והתשתית

לצרכני גז בהספקה מרכזית

בוטלו מקדמות הגז

● החל מתחילת חודש מרץ לא מחויבים יותר צרכני הגז, המסופק באמצעות מרכזיות, בתשלום מקדמות המימון עבור צריכת הגז.
● על־פי צו שנחתם על־ידי שר האנרגיה והתשתית, יוחזרו המקדמות הנמצאות בידי חברות הגז לצרכנים, לא יאוחר מהחשבון שיקבלו עבור צריכת הגז בחודשים מרץ ואפריל, 1986.
● על־מנת להקל על ציבור צרכני הגז במרכזיות ובתיאום עם ארגוני הצרכנים, החליט משרד האנרגיה והתשתית להחליף את שיטת תשלום מקדמות המימון עבור צריכת הגז, בשיטת חישוב חדשה, פשוטה וברורה.
● בהתאם לכך רשאים ספקי הגז לגבות דמי אשראי בשיעור של 3.5 אחוזים לחודש. חישוב הריבית ייעשה על מחצית ימי הצריכה שבין קריאה אחת לשניה של מונה הגז, בצירוף מספר הימים שבין מועד קריאת המונה האחרונה לבין מועד התשלום הנקוב בחשבון.
● דמי האשראי יותאמו מפעם לפעם לריבית הנהוגה במשק ודבר זה יפורסם בעת.
● צרכני גז במרכזיות שירצו להמשיך ולשלם את חשבונות הגז שלהם על־פי ההסדר הישן, הכולל מקדמות מימון, יוכלו לעשות זאת לפי בקשה בכתב שתימסר לספק הגז.

משרד האנרגיה והתשתית

עיצומי הנמלים שיבשו קבלת הדואר הימי

(עש"ת) בשל עיצומים של עובדי רשות הנמלים, נגרמו שיבושים בקבלת הדואר הימי מחו"ל. בנמל אילת מתעכבים למשל מזה כחודש 213 שקי דואר שנשלחו מהמזרח הרחוק, מהונג־קונג, יפן ואוסטרליה. על כך נמסר בהודעה לעתונות של משרד התקשורת.

גם בנמלי חיפה ואשדוד נגרמו שיבושים ואיחורים בקבלת חלק מהדואר הימי, בעיקר מאירופה ומאמריקה. עם סיום העיצומים בנמלים, מקווים שירותי הדואר לשחרר בהקדם את כל הדואר שהתעכב.

ג'יבלי ימונה היום ליו"ר מועצת המנהלים של חברת חשמל

מאת אלי אלעד

מועצת המנהלים של חברת החשמל עומדת להתכנס היום כדי לבחור בבנימין ג'יבלי, כיו"ר שלה. ג'יבלי אמור למלא התפקיד במקום רו"ח עמוס פרושן, שסיים לא מכבר את תפקידו.

ג'יבלי, ראש הסיעת המזון של קונסורן כור, הוא מועמדו של שר האנרגיה, משה שחל, המבקש כבר שנה וחצי למנותו לתפקיד זה בחברת החשמל. עד כה נמנע הדבר בגלל התנגדותו של מי שהיה שר האוצר, יצחק מודעי.

נראה כי ג'יבלי יכנס כיו"ר לא פעיל, לפחות בתקופה הראשונה לכהונתו.

היום פתיחת "אדם ומעונו"

מאת חיים הנדוורקר

בתצוגה של קרני לייזר בשמי גני התערוכה בתל אביב, יפתח היום יריד "אדם ומעונו".

יותר מ־300 חברות יציגו ביריד מוצרים בתחום החשמל, האלקטרוניקה, הבית, אופנה ומזון. היריד ילווה הופעות אמנים ויוקרנו בו שידורים ישירים ממשחקי הגביע העולמי.

עורך את העמוד: אחד גונדר

NEW YORK-TEL AVIV
NON-STOP
TowerAir

מלון פרנק נהריה
עד יולי
לינה וארוחת בוקר (כאדם)
23 ש"ח + מע"מ
טל 04-920278
טלקס 471428
כשר

משרד החינוך והתרבות — האגף לתרבות תורנית
"שרשים" — מרכז לימודים יהודיים

בית המדרש הפתוח

מודיע על פתיחת ההרשמה לציבור הרחב לקורס הטרימסטריאלי

משיחיות וציונות
ציונות ומשיחיות

קורס טרימסטריאלי על תולדות התהליך הציוני ומפגשו עם מגמות המשיחיות ביהדות. תולדות מאבק, מפגש, שילוב וניגודים.

מרצי הקורס: פרופ' שלמה אבינרי
פרופ' שמואל אטינגר
הרב יואל בן נון
פרופ' יוסף דן
הרב יוחנן פריד
ד"ר אביעזר רביצקי
פרופ' רבקה שץ

הפתיחה ביום שלישי, י"ח אייר תשמ"ו (27.5.86) בשעה 20.00

המקום: רח' שבטי ישראל 23, ירושלים
פרטים והרשמה מוקדמת: 02-639634, 02-663194

"כל מי שלמד — יבוא וילמד"
(מדרש רבה)

הועדה המקומית לבנין ותבנון עיר בני־ברק

הודעה על פי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

מר שלמה קפלן הגיש בקשה לועדה זו בתוכניות מספר 19501, 19500. לבניית 2 בניינים בני 5 קומות מעל קומה מפולשת, ברחוב התנאים 11/הרב קוק 47 גוש 6125 חלקות 81/1 81/2 באזור מגורים ג' בהקלות הבאות:

העברת אחוזים 1.45% מקומה ב' לקומה א' בשני הבניינים, וזה שלא בהתאם לתוכנית בנין עיר 181 החלה במקום.

כל המעוניין יכול לעיין בבקשה האמורה במשרדי הועדה המקומית בעיריית בני ברק בשעות קבלת קהל ורשאי להגיש התנגדות מנומקת לועדה מקומית תוך 14 יום מיום פרסום זה.

מר א. אורנשטיין
יו"ר הועדה המקומית
בנין ותבנון
העיר בני־ברק

Uno Regata DUCATO

בדוק והשווה.

פיאט שווה יותר ועולה פחות

FIAT Uno

דגם	נפח מנוע בסמ"ק	מחיר כולל מע"מ
אונו פייר	1000	14,376 ש"ח
אונו 60	1100	15,445 ש"ח
אונו 70 SL	1300	17,136 ש"ח
אונו טורבו	1300	24,220 ש"ח

FIAT Regata

דגם	נפח מנוע בסמ"ק	מחיר כולל מע"מ
רגאטה 70	1300	18,963 ש"ח
רגאטה 70 אוטומט	1300	20,665 ש"ח
רגאטה 85 אוטומט	1500	27,209 ש"ח
רגאטה 100 S	1600	27,715 ש"ח
רגאטה 70 סטיישן	1300	19,596 ש"ח
רגאטה 100 סטיישן	1600	27,956 ש"ח

FIAT Ducato

דגם	נפח מנוע בסמ"ק	מחיר כולל מע"מ
מסחרית סגורה בנזין	2000	27,810 ש"ח
מסחרית סגורה דיזל	2500	32,692 ש"ח
מסחרית לנוסעים בנזין	2000	30,478 ש"ח
מסחרית ארוכה גג מוגבה	2000	34,480 ש"ח
מסחרית קבינה כפולה	2000	30,829 ש"ח
מסחרית קבינה כפולה דיזל	2500	35,820 ש"ח

50% במזומן
היתרה בתשלומים חדשיים
בהתאם ליכולתך!

1 באיכות
1 באשראי
1 בחסכון
1 בנוחות
1 באספקה

בקרו בתצוגת פיאט ביריד אדם ומעונו.
שי לרוכש!

המחירים כוללים מע"מ ללא הובלה ואביזרי רישוי.

FIAT
פיאט. טכנולוגיה בתאוצה

הארץ

יום ה', י"ג באייר, תשמ"ו
22 במאי 1986

ירושלים: רח' ההבצלת 2 טל' 224245-6, ת.ד. 273 מיקוד ירושלים 91002 חיפה: רחוב נורדוי 20 טל' 661166-8, ת.ד. 5259 מיקוד חיפה 31052

בתל־אביב: המערכת, ההנהלה, מחלקות המודעות, ההפצה והמנויים, רח' זלמן שוקן 21 טל' 824261 ת.ד. 233 מיקוד תל־אביב 61001

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, ת"א
העורך: גרשום שוקן העורך האחראי: מתי גולן
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי־יד.
HAARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B. 233, Tel. 824261

קיצוץ בתקציב אינו מצדיק איום בהתפטרות

שר החינוך והתרבות הודיע לראש הממשלה בראשית השבוע כי יתפטר מתפקידו, אם הממשלה תחליט על קיצוץ נוסף בתקציב משרדו; שלשום חזר על הודעה זו בוועדת החינוך של הכנסת. אם יוחלט לקצץ שעות נוספות ולפטר מורים — אמר יצחק נבון לחברי הוועדה — "ילך הביתה שמישהו אחר יגדל אנאלפבתים במדינה הזאת".

שיעור הקיצוץ ששר החינוך והתרבות נתבע להשלים עמו, מגיע לסכום של עשרים וארבעה מיליון דולאר. הצורך מתעורר על רקע סירובה של הכנסת לאשר הנהגת אגרת חינוך — סירוב אשר אתמול הניע את הממשלה לוותר על האגרה כולה — וגם נוכח אי־הסכמת המורים לוותר על תוספת שכר שהובטחה להם בדו"ח עציוני.

24 מיליון דולר הינו סכום מכובד מאד; ואם יוסר התווך לחפש מקומות בהם ניתן עוד לחסוך — ברור כי כל צימצום בסעיפים אלה או אחרים בתקציב המשרד ישתקף בפגיעה במערכת החינוך. אפשר להבין לרוחו של השר אשר רואה את עצמו אחראי לרמת ההוראה בבתי הספר; אבל התרעמות אינה מצדיקה איום בהתפטרות.

ניתן בצד את הדיבור על גידול אנאלפבתים שכאילו יהיה תוצאה בלתי־נמנעת מקיצוץ נוסף בתקציב המשרד; רק אגב אורחא מן הראוי להזכיר את העובדה כי מערכת הביטחון מצאה לנחוץ להקים ולקיים, במסגרתה, מערכת חינוך משלימה, מפני שמספר בלתי־מבוטל של חייבי גיוס המתייצבים לשירות חובה, מתגלים כזקוקים לשיעור השכלתם הבסיסית עד לרמה שהצבא מוכרח לדרוש אותה. ותופעה זו התחילה להיות מורגשת זמן רב לפני שנת 1986. לעיקרו של דבר: מה היה יצחק נבון אומר לו יצחק רבין היה מאיים להתפטר משום שאינו יכול להיות אחראי לרמה נאותה של צה"ל, אימונו, חימושו וציודו, מפני שתקציב הביטחון קוצץ בשיעור שלדעתו מרחיק לכת מדי? או אם מרדכי גור היה מנמק באיום של התפטרות כי הממשלה מחליטה לקצץ בתקציבו של משרד הבריאות ובתמיכתו בקופת החולים של ההסתדרות?

במצוקה התקציבית שהממשלה נתונה בה חייב כל אחד מהשרים להשלים עם ההכרח שלא יגונה, וגם שר החינוך והתרבות נתבע, כפי שהתנבא שר האוצר משה נסים, להתמודד עם הבעיות אשר קיצוץ נוסף בתקציב משרדו, עשוי לעורר אותן, ולמצוא להן פתרונים.

הפעולה הדרום־אפריקאית

ההתקפות שביצעו השבוע כוחות האוויר והיבשה של דרום אפריקה נגד מטרות בהם נמצאים בסיסי "הקונגרס האפריקאי הלאומי" בבוטסואנה, זימבבווה וזמביה עוררו גל של מחאות לא רק במדינות אפריקה והעולם השלישי אלא גם במדינות מערב אירופה. כרגיל — ולא רק במקרה של פעולה דרום אפריקאית — התוקפים טענו שהמדובר בבסיסים של ארגוני טרור הפועלים בדרום אפריקה, בעוד מגיני הפעולה טענו שהמדובר במחנות פליטים. ומי שמוגדרים כטרוריסטים בעיני אלה, נחשבים כלוחמי חירות בעיני האחרים.

השאלה הגדולה היא מה תהיה השפעת ההתקפה על שיחות התיווך שמנהלת [illegible] של חבר העמים הבריטי, בראשותו של מלקולם פרייזר, לשעבר ראש ממשלת אוסטרליה, המנסה לגשר בין ממשלת דרום אפריקה לבין "הקונגרס הלאומי האפריקאי" ותומכיו בארצות השכנות. "קבוצת האישים" הציעה שממשלת דרום אפריקה תכיר ב"קונגרס הלאומי האפריקאי" ותשחרר את מנהיגיו בבתי הסוהר כולל נלסון מנדלה; תמורת זאת יתחייב "הקונגרס" להכריז על הפוגה בלוחמת הגרילה ויעשה כל מאמץ לשים קץ למעשי האלימות המתנהלים בעיירות השחורות בדרום אפריקה מזה שנתיים. פרטוריה השיבה שאינה מתנגדת עקרונית להצעה, אך היא דורשת את תמיכת חבר העמים לכל פעולה נגד אותם הגורמים שאינם מכבדים את ההפוגה. נשיא זמביה, קנת קאונדה, המנהיג את המדינות האפריקאיות השכנות, הביע תמיכה בתוכנית "קבוצת האישים" והמתווכים קיוו להתקדם לקראת הסדר.

אך התקוות נחלשו כאשר בותה, נשיא דרום אפריקה, הודיע שהוא ממשיך בהכנות לחוקה חדשה שתכלול הקלות במשטר האפרטהייד, בלי לבטל אותו, וכאשר מנהיג "הקונגרס האפריקאי", אוליבר טמבו, דחה את הצעת הפשרה של "קבוצת האישים". על רקע זה באה הפעולה הצבאית הדרום אפריקאית בזמביה, זימבבווה ובבוטסואנה והחריפה עוד יותר את היחסים בין הצדדים: פרטוריה הודיעה שתמשיך בפעולות נגד מבצעי הטרור ו"הקונגרס הלאומי האפריקאי" הכריז שימשיך בפעולות הגרילה.

אך "קבוצת האישים" עדיין לא ויתרה על מאמציה והודיעה שתמשיך במסע הדילוגים בין פרטוריה ובירות המדינות השחורות השכנות. משקיפים הוסיפו כי מדיניות דרום אפריקאית ישנה היא לשלב שימוש בכוח צבאי עם ויתורים פוליטיים. המתווכים מקווים שגם הפעם כך יהיה הדבר.

כך עושות כולן

המהומה אצל הליברלים החדשים איננה הוכחה שכל נסיון תזוזה במרכז, מאז הטראומה של ד"ש, נידון בהכרח לקץ מגונה

מאת גדעון סאמט

ברגע הראשון זה נראה גרוע, בעצם גם ברגע השני והשלישי. אבל דווקא בגלל המסקנות שלכאורה מתבקשות מאליהן על טיבו וגורלו הצפוי של המרכז הליברלי החדש, כדאי לומר דברים מאוזנים אחדים על הדינאמיקה המפלגתית אצלנו. לא ברור איזה סיכוי אלקטוראלי נשקף בכדור הבדולח למפלגה הזאת, שכך התחילה את דרכה. מהר מאוד התברר מה נשקף לה במראה, והפרצוף דומה לזה של כמעט כל מפלגה חדשה בנוף הישראלי.

מפלגות נחשבות למטפים דינאמיים, בלתי צפויים, הפועלים על פי נסיבות הזמן וטיב מנהליהן. האמת היא, כמובן, שהן מתנהגות בהתאם לכללים ברורים. התוהים על עצמם ברייקנות מפליאה. כך עושות כולן; רולצין, להם ולפיד יכלו לדעת מה צפוי להם מתוך קריאה בספר הקלאסי על המפלגות מאת רוברטו מיכלס, מראשית המאה. שלא לדבר על מה שאמנון רובינשטיין כינה "ניסיון פוליטי מסוים", נסמך במאוחר יותר בשם זה.

הזהירות היתרה באידיוטי המרכז הליברלי הוא בכך, שאמור להפש בהם תשובה על שאלה שהציקה לרבים מאז נפילת ד"ש: האם תהיה עוד תקומה לגוף פוליטי במרכז המפה לאחר ה"טראומה" המפורסמת? התחייה שעודדה המפולת ההיא יצרה תגובה בלתי בריאה.

עיקרה היה הספק אם אפשר לפעול כמלכה בין הגושים הגדולים, ולנסות להשפיע עליהם כחלופה לשוק המאזניים הדתית. ותופעת הלוואי היתה מעין בוז מתמשך כלפי העיסוק המפלגתי בכלל.

★ ★ ★

אבל מה שקרה בתנועת המפלגה החדשה אינו מאשר בהכרח את התגובות האלה. גם מי שאינו מתכוון לתמוך ביצור הפוליטי שנולד השבוע, צריך לדחות את הטענה כאילו תנבורה. צדקת החששות. מפני חידוש פעילות מפלגתית במרכז. הישנות הסצינות של גדופים למיניהם ושל אינטרסים מתנגשים לא הוכיחה עדיין שנסיונות לתזוזה פוליטית נדונים בהכרח לקץ מגונה.

אולי ההיפך הוא הנכון: כל ניסיון כזה, מטבע בריאתו, יעבור התפוכות רוחות, בעיקר כאשר הוא נעשה באוויר האמצע הצפוף של הזירה. זה חלק בלתי נפרד, בלתי נמנע, מהתהליך וטבוע בו באופן גנטי.

בוועידת המרכז הליברלי לא היה שם אתוס של הדמוקרטיה, אלא דוגמה שגרתית לדרכה הסבוכה והלא־נעימה. כאשר קבוצה בתוך מפלגה תובעת לעצמה זכויות, תוך ריצה צעקנית אל שולחן הנשיאות, אין זאת התגלמותה של הדמוקרטיה. האוויר רוויה מצטמצמת מארגנת את יוזמי הכוחות במסודר תיר של גוף פוליטי חדש. אין כאן בהכרח שלטון אוליגרכי מסוים.

השבוע הקרה הדרמטית להוכחה שוב כי, מעבר לסיסמאות־סרק, הסדר הנבון של פעילות מפלגתית אינו חייב להתבסס על ספירות ראשים. דלבר, מפלגת העבודה היתה [illegible] גלגלים רבים לפני שיכלו להרשות לעצמן את המידה הרבה של שחיתות בבחירות חברי מוסדותיה. אבל בגוף הליברלי החדש, שיטה של הכל בוחרים בכל היתה מביאה לעיוות של התהליך הדמוקרטי ולא להיפך. זה היה מלקחיה העיקריים של ד"ש.

הנה, למשל, יצחק יצחקי. את דרכו אל הפוליטיקה אני מכיר די טוב. הוא גר בשכנותי ולקראת הבחירות 1977 יעצתי לו, לנוכח היסוסיו מסיבות אישיות, להתמיד בפעילות מפלגתית ולו רק כדי להתנסות בה. הוא נכנס לכנסת ועשה שם עבודה טובה.

בשנים האחרונות לא נתקלתי בו, אבל מתברר כי ידע לשמור, גם מחוץ למסגרת מפלגתית מסודרת, על חבורה של תומכים. עכשיו הביא אותה כמרוצה אל המרכז הליברלי. גבר הדרך כמוהו יכול להשתלב, עם מאות אחרות של מסייעים, על כל מפלגה קטנה שתקבל אותו לשורותיה.

אם זאת דמוקרטיה מפלגתית, אז תנו לי בולשוויזם.

המרכז הליברלי סייע השבוע להחד את ההבחנה בין דמוקרטיה לפופוליזם. מה שניסה לעשות ציר העדיפה יצחקי שייך לסוג השני. הוא היה הנסטון מלכה של הליברלים החדשים. במובן, זהו חולשה ברורה של המפלגה שאלגה, כדי לנפח את שורותיה, להכניס מכל הבא ליד. היא שילמה מיד את המחיר. אבל בכך לא נתנה צידוק לניהול החיים הפוליטיים על ידי מי שהייתה רבה יותר באיסוף ותיחמת וגיוס חמולות אל צמתי העשייה המפלגתית.

★ ★ ★

הדאגה ממה שאירע במרכז הליברלי אינה כלפי עתידו. אם אמנם יש לו מקום אצלנו, הוא ימצא אותו ולא נדע הרבה על כך לפני יום הקלפי. החשש הוא שהניסיון המחודש הזה להתנבאות פוליטית ייראה מגומגם ופגום, מהסיבות הלא־נכונות, ויגביר אצל רבים את הסלידה מהתהליך המפלגתי בתורת שכזה. החשש הוא, שבכך יודבק שם רע עוד יותר — אם אפשר — לקשת הליברלי בקשת הפוליטית הישראלית. על הניסיון הזה אין אפשרות לחזור לעתים מזומנות, ואם הוא יתפוצץ מבפנים בגלל פרסונדמוקרסיה מעוותת, ייעלם לזמן רב הסיכוי להקמתו של גוש מרכזי מתון, חלופה לגוש הכפייה הדתית.

את הנביעה הזאת בסיכוי הזה סיפקו כוחותיו של יצחקי. האחרת באה מעברו של צ'יר להם. הפליסיקי הסימפטטי הזה, הקלף העיקרי של המפלגה החדשה, מאבד את שלוחתו כל פעם שהוא רואה את הסמרטוט הצורם ברמתו של מרדכי וירשובסקי. מי שאינו מסוגל להיות סבלני יותר, להתגבר על יצריו ועל אינוחיו האישיות, אולי צריך להתאפק מלהלום על חירותו של מרכז פוליטי מתון. גוף כזה זקוק לכל תמיכה המצויה בסביבתו הטבעית. בלי שיתוף עם "שינוי" אין לו עתיד, והנחישות המיותרת הזאת לסתור את "שינוי" ממה שבראה להם כסיגים הוא חסר טעם. יצחקי כן אבל וירשובסקי לא?

האיום על המרכז הליברלי כפול: במה שקורה בתוכו, ובצורה שבה יתבונן על סביבותיו. נדמה שעל הקושי הראשון יתגבר איכשהו. נוצר שם משהו, אשר לו רק למען אינטרסים פשוטים יהיה חבל לי משתתפיו לפרקו בגלל מריבות שגרתיות. הם יתקוטטו קצת ויסתדרו. הקושי האחר, להתחבר עם שותפים פוטנציאליים, נראה כבר עכשיו גדול יותר.

הוא עשוי לגרום לכך שמכל המאמץ הזה לא יצמח שום דבר של ממש.

אמריקנה על הפריוויי

הזמנה לשיחה ב"טוקרדיו". מדברים על ישראל, בעלת הברית האמינה ביותר וכו' — למה היא עושה להם את זה?

מאת בני לנדאו

לוס אנג'לס

"האם אתה אוהב טוב" מתנגנה בי הקול הבוקע מבעד למקלט הרדיו של מכוניתי, באחת משעות הערב של תחילת מאי, בלב הערוץ הרב־מסלולי המוליך מסנטה מוניקה ללוס אנג'לס. "כיצד תסביר אם כך את אינספור המעשים הנוראים המתחוללים בעולם המאוכלס במיליוני בני־אדם הסבורים שהם 'טובים'?" נשאל מענה — למי בכלל יש כח לכל הדברים האלה? — אני מגשש אינסטינקטיביות לעבר מקור העוצמה של מנחה ה"שוק הרדי" ברשת איביסי, דניס פראגר, על מנת לעבור לאפיק נינוח יותר, שעה שהוא קובע: "אנשים תמיד שופטים עצמם על פי מניעיהם בעוד שאת האחרים הם שופטים על פי מעשיהם. את פעולותיהם של הפוגעים בנו לעולם אינו מתרצים במניעים שאנו מייחסים לעצמנו. זה חשוב. היטלר, למשל, היה נראה כבע להולוסט שהוא עושה מעשה חיובי מאוד".

בתוך שישים שניות קצרות הוא מקרבל מעל גלי האתר הכבילים לא רק את אפיקור הבאצי האם תרזה, אלא גם את הודג'רס חוצב מאלגואר, ותוך במיומנות לדמוקרטיות וכו', אין במאזין לטלפן לאולפן, לשאול שאלות על כל נושא שבעולם ולתת דרור לרחשי לבם הפרועים ביותר. [illegible]

— היי דניס, מה שלומך?
— בסדר.
— שמע, יש לי שתי שאלות. אתה בטח לא תיתן לי הרבה זמן, אבל הדבר הראשון — ברהמתי לקרוא ב"לוס אנג'לס טיימס" על גנרל ישראלי לשעבר שמכר נשק אמריקאי לאיראן. זה פשוט שיגע אותי...
— למה?
— האם
— למה?
— משום שמכל מה שאני קורא בעיתונים ושומע ברדיו — אם יש לנו בעלת ברית אחת במזרח התיכון, זוהי ישראל...
— נכון.
— ובכן לפני חודשים אחדים הם נתפסו כשהם מרגלים אחרינו. חיברתי את שני הדברים יחד וחשבתי מי פה לעזאזל הידידים שלך? אחרי שאנחנו שופכים את כל הכסף הזה על ישראל ויש להם תמיכה כזו רחבה לא רק בקרב האמריקאים אלא גם בקרב הפוליטיקאים וכל זה...
— הייתי אומר, כללית, שישראל נוטה להיות ידידתה הטובה ביותר של ארה"ב. כשם שג'יין קירקפטריק ציינה פעם: תבדוק את ההצבעות באו"ם ותראה כיצד ישראל תמכה בארה"ב.
— אני לא מדבר פה על הצבעות...
— אבל זה חשוב בהקשר הזה. בסדר. בוא נחשוב על השאלות ששאלת. איראן ופרשת הריגול. בוא נדבר תחילה על איראן. כיצד העובדה שישראל מוכרת ציוד צבאי לאיראן פוגעת בארה"ב?
— זה פשוט לא ייאמן...
— לא עניית לי. ייאמן או לא — תיכף אוכיח לך שזה ייאמן — תסביר לי במה זה פוגע בארה"ב?
— ובכן, נשק במזרח התיכון — אני בטוח — אם הוא מגיע לאיראן הוא בטח גם מגיע למדינות אחרות. זו יכולה להיות בסך הכל עיסקת תיווך, כשהנשק לא בדיוק מגיע לאיראן אלא למקום אחר...
— אז הבעיה היא מכירת נשק על ידי ישראל, לכל מקום שהוא? אתה עודות את איראן כבעיה. אתה יודע למה ישראל מוכרת — אם היא אכן עושה זאת — נשק לאיראן?
— אני לא יודע.
— אני אגיד לך. משום שישראל מעוניינת שמלחמת איראן־עיראק תימשך עוד עשר שנים. אתה יודע מי עוד מעוניין שמלחמת איראן־עיראק תימשך עוד עשר שנים?
— בטח ארה"ב.
— היי, [illegible] הדמוקרטיה אחרת בעולם... [illegible] מבחינת העולם התרבותי — לדעו מולם של האיראנים והעיראקים המעורבים בה — הוא ששני הצדדים לא יצאו ולא יוכחו. כך שברגע שהעיראקים מתחזקים — הם מעודדים את איראן. אין לי כל מושג אם הדבר נעשה בידיעת ארה"ב. אבל אני יודע שזה בבירור גם אינטרס אמריקאי.
— למה כל כך קשה לך? הסברתי לך כרגע שזה הגיוני לגמרי — שמדינות רבות אינן רוצות לראות תבוסה אירנית או תבוסה עיראקית.
— כן, אבל אם היית שואל את האמריקאי הממוצע, הוא...
— האמריקאי הממוצע, לאחר שהיו מסבירים לו, היה מבקש לראות את שני הצדדים הנפשים במידה שהיתה מאפשרת להם להמשיך להילחם מבלי לנצח.
— קשה לי להאמין. ה"לוס אנג'לס טיימס" פירסם את כל הסיפור הזה לא בעמוד הראשון אלא באחד העמודים האחוריים שלו...
— אני דווקא קראתי על כך בעמוד הראשון. זה זכה להבלטה רבה. אולי קראתי מהדורה אחרת משלך. מכל מקום, זה מסביר את הנושא האיראני. אני עצמי איני רואה אותו כבעיה חמורה ונראה לי שאתה איכך רואה זאת כבעיה חמורה.
— אם כך, תן לי לשאול אותך שאלה אחרת: לפני שישה חודשים נתפסו הישראלים בריגול בארה"ב. אז מי היא הידידה הטובה ביותר שלנו ובעלת בריתנו האמינה ביותר במזרח התיכון...
— ישראל.
— או. קיי. אז למה כל הדברים האלה קורים?
— הדברים האלה — לא כל הדברים האלה — בסך הכל הכרית שניים — בראשון טיפלנו. במקרה השני — הריגול — חשוב לציין שהוא לא בוצע נגד ארה"ב אלא במטרה להשיג מידע על מצרים והכוחות הערביים בכלל. זהו הבדל מכריע. הריגול לא בוצע נגד ארה"ב, אלא במטרה לבחון את המידע הכלול בתיקים האמריקאיים. לא שאני מצדיק את המעשה. אבל נראה לי שחשוב להבין מה קרה כאן. ועד כמה שאני מבין — רבים כאלה קורים כל הזמן בין מדינות, לרבות מדינות ידידותיות, הם אינם מעידים על חוסר ידידות...
— כשמתבונן מהצד, קשה לי להאמין. הנה, בעלת הברית העיקרית שלנו, אבל הכוונה של [illegible] המדינות האמריקאיות...
— [illegible] אני יודע מה הישראלים יכולים לומר את ההיפך. הם יכולים לומר: אנו בעלי הברית העיקריים שלכם — למה אינכם מגלים לנו הכל על האנשים המבקשים לחסל אותנו? אני יכול לתאר לעצמי שאלה זהה לגמרי נשאלת במשרד־החוץ הישראלי: אם ארה"ב היא ידידה כה טובה שלנו, למה היא לא מגלה לנו את סודותיהם של אויבינו?
— אם כך, זה מעיד על יחסים גרועים?
— לא, זה מעיד על יחסים בלתי־מושלמים.
— לא, אלה הם יחסים גרועים...
— לא, אלה יחסים בלתי־מושלמים.
— המדינה הזאת איננה בוטחת באחרות.
— לא במאה אחוז. רק בתשעים ושמונה אחוז. זה לא רע. בעולם הזה — זה די טוב. יותר טוב ממערכות הזוגות הנשואים שאני מכיר. בסדר. תודה רבה.
— תהיה בריא.

תפיסת האיזון האסטרטגי של סוריה (א')

ישראל בעיניים סוריות

האופציה הצבאית בלתי נמנעת ★ פתרון המשבר הלבנוני בעדיפות ראשונה

מאת ד"ר משה שמש

הכותב הוא מרצה בלימודי המזרח התיכון וחוקר באוניברסיטת בן־גוריון.

את מהלכה האחרון של סוריה בדרום הבקעא הלבנוני ובגבול רצועת הביטחון הישראלית יש לראות כחלק מתכנון אסטרטגי לטווח ארוך של סוריה וכביטוי לראיית מקומה של בקעת הלבנון כזירת לחימה עם ישראל; זאת כמובן על רקע הערכת המצב הסורית בעקבות מלחמת לבנון והלקחים שהפיקה ממנה.

הערכת־מצב זו מבוססת על כמה הנחות יסוד. ראשית, ראיית האופציה הצבאית כאפשרות היחידה והבלתי נמנעת לקידום תהליך פתרון הסכסוך עם ישראל. תפיסת האיזון האסטרטגי היא מהדורה נוספת של תפיסת "מלחמת השחרור העממית" ו"המאבק המזוין" שבהן דגלו משטרי הבעת' מאז פברואר 1963. האופציה הצבאית היתה ועודנה נקודת המוצא העקרית של מחלבי הבעת' הסורי בתחום הסכסוך. בכך שימש הבעת' קוטב שני לאסטרטגיה המצרית בתקופת נאצר, בתקופת סאדאת וכיום בעת שלטון מובארק.

האיזון האסטרטגי, כלומר האופציה הצבאית, [illegible] במסגרת של מדיניות הפנים [illegible] ערבית של סוריה, [illegible] דיה בזירות אלה. מבחינתו של אסד, האיזון האסטרטגי אינו נמדד במונחים של יחסי כוחות בלבד. המדובר הוא, לדבריו, באיזון "בכל תחומי החיים: הכלכלי, החברתי, המדיני, האנושי, התרבותי והצבאי". כמו כן, האיזון מקיף יצירת תשתית אסטרטגית מסייעת במרחב הסורי, הכולל את ירדן ולבנון, ואם אפשר גם את עיראק כעומק אסטרטגי. שיפור יחסיה של סוריה עם ירדן הוא ביטוי למאמץ זה, בחזקת המטרה מקדשת האמצעים. זה גם היה הרקע להתקרבות הסורית לירדן לפני מלחמת יום הכיפורים.

היעד הראשון בסדר העדיפויות של אסד בתחום הסכסוך הוא שחרור השטחים הכבושים. כל שאר הסוגיות הקשורות לסכסוך, כמו עתיד הגדה המערבית ורצועת עזה לאחר השחרור ובעיית הייצוג הפלסטיני, הן בשלב זה בעלות חשיבות משנית, ויש לדחות את הדיונים עליהן לאחר שחרור השטחים. כאשר התנאים יהיו שונים לגמרי מאלה של היום. בעיות אלה אינן צריכות לעמוד למכשול בפני ההכנות הצבאיות, או יצירת חזית ערבית מול ישראל לקראת העימות המזוין.

החשש מהפתעה ישראלית

דבקותה של סוריה באופציה הצבאית נובעת גם מההערכה, כי אין סיכוי לגשר על הפער הגדול בין תנאי היסוד של סוריה לפתרון הסכסוך לבין עמדות ישראל לגבי הנסיגה מהשטחים והבעיה הפלסטינית. לדעת סוריה, שיחות אינן מטרה אלא אמצעי להשגת יעדים מוסכמים. תנאיה הבסיסיים של סוריה להסדר הם: נסיגת ישראל מהשטחים הכבושים ו"הכרה בזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני לרבות זכותו לחזור לארצו, להגדרה עצמית ולהקמת מדינה עצמאית". מכאן, שאין משמעות לשיחות כאשר ישראל מציגה תנאים כמו לאו לירושלים, לאו לנסיגה מהגולן, לאו לנסיגה מהגדה"ע ולאו לשיחות עם אש"ף.

למודי ניסיון מבצע של"ג שבו הופתעו טאקטית, מתאפיינת הערכת־המצב הסורית בחשש המתמיד מפני יוזמה צבאית ישראלית, כמטרה — כדברי אלכסם, ראש ממשלת סוריה (נובמבר 85') — "לשנות את האיזון המדיני הנוכחי במזה"ת". טלאס, שר ההגנה הסורי, הבהיר את ההבהרה (מרס 86') כי סוריה "מתכוננת לאפשרות שישראל עלולה להפתיע על ידי פעולה תוקפנית נגד סוריה".

הסורים מודעים לכך כי הפתעה אסטרטגית מצרים, דוגמת יום הכיפורים, היא בלתי אפשרית לנוכח צעדי ההרתעה של צה"ל. עם זאת, הם אינם מוציאים מכלל אפשרות הפתעה מסוג אחר — מסובכת יותר, אשר סורית תבנון ארוך ומיגע. ואמנם כבר בנובמבר 82' זמן אסד באומרו כי סוריה תוכל להפתיע צבאית את ישראל אם תראה צורך בכך.

רדופת טראומת יציאתה של מצרים ממעגל העימות נגד ישראל, ברור לצמרת הסורית כי במלחמה עם ישראל תצטרך סוריה להילחם לבדה; לכל היותר תוכל לצפות לסיוע צבאי עיראקי, אך לא לפני פרוץ המלחמה. יתר על כן, סוריה אינה יכולה לצפות כי חוסיין יפתח במלחמה בגזרה הירדנית וסיוע יהיה, במצב הטוב, דומה לזה שניתן במלחמת יום הכיפורים, כלומר שיגור כוח משלוח לחזית הסורית וריתוק כוחות ישראליים לגזרה הירדנית. אך חוסיין יכול להבטיח לאסד, כי ירדן תשמש "שומר" אגפה הדרומי של סוריה מפני איגוף על ידי צה"ל מדרום, דרך צפון ירדן.

שטח היערכות

במערכת השיקולים הסוריים מהווה אזור הביטחון בדרום לבנון איום ביטחוני לסוריה לא פחות ואולי יותר מאשר היותו בעיה לאומית לבנונית. אזור זה הגובל בבקעת הלבנון עלול לשמש שטח היערכות לכוחות הנעים בכיוון בקעת הלבנון, לכביש ביירות־דמשק, ומכאן הדרך אינה ארוכה לעבר דמשק, כפי שהוכח במבצע של"ג. יתר על כן, מאזור ישראלי זה מהווה את היציג הישראלי הבולט שנותר במלחמת לבנון.

מרכיב חשוב נוסף ביצירת האיזון האסטרטגי, בראייה הסורית, הוא פתרון המשבר הלבנוני. זאת, בהיות לבנון שטח חיוני לביטחונה של סוריה. על כן במלחמה עם ישראל קודם פתרון המשבר עשויה לשים לאל את הישגיה בלבנון.

סוריה מעריכה כי ישראל חותרת להכשיל כל סיכוי של הסדר בלבנון, כדי לחזק את ידיהם של תומכיה מקרב הנוצרים בלבנון ולהחזיר את הגלגל לאחור. סוריה עומדת בפני שלב מכריע של אישור ההסכם המשולש לפתרון המשבר. אשר נחתם בדמשק בדצמבר 1985, בחסותה. הנשיא ג'מייל מסרב עדיין לאשר את ההסכם. סעיפי הסכם זה מבטלים למעשה את הדומיננטיות הנוצרית והמכרסמים במעמד הנשיא הנוצרי. ההסכם קובע, בין השאר, כי [illegible] בלבנון [illegible] סוריה הקשר הגורלי עמה. היחסים יתבססו על אינטגרציה אסטרטגית בין לבנון וסוריה". בכך נותן ההסכם גושפנקה חוקית למצב הקיים, שבו יחסי שתי המדינות דומים לאיחוד קונפדרלי, והצמרת הסורית שותפה בכל ההכרעות הפוליטיות־צבאיות של המנהיגים הלבנונים ולעתים אף כופה את עמדותיה עליהם.

הסורים מעריכים כי ההסכם בין ירדן ואש"ף יגרום להחלשה בתהליך יצירת האיזון האסטרטגי. ניהול שיחות לפתרון הבעיה הפלסטינית בהשתתפות עקיפה של נציגי אש"ף וההסכמה, עלול לגזול מסוריה את הקלף הפלסטיני כמרכיב חשוב בתפיסת המאבק הסורי בישראל. יתר על כן, הצמרת הסורית מעריכה כי מהלכיה נגד ערפאת בלבנון, והתמיכה בפלג אבו־מוסא והארגונים הרדיקליים, לא הביאו את התוצאות המקוות. פת"ח בהנהגת ערפאת הצליח לשמור על המסגרת של אש"ף והנהגתו. לכנס את המועצה הפלסטינית (נובמבר 84'), לשפר את יחסיו עם מצרים, להגיע להסכם (פברואר 85') עם ירדן, ואף להפגין את התמיכה בערפאת בשטחים. במלים אחרות, כושר התמרון שלו גדל בעקבות הניתוק עם סוריה.

השורה התחתונה / יוסי שריד

הנשיא הרצוג יודע למה

אך גם השניים האלה כבר בחוץ.

לא חלפו שנתיים מאז נחשפה המחתרת היהודית בגדה המערבית. שנה לא חלפה מיום גזר־הדין, ועשרים מחברי המחתרת בבית, רק שבעה מרצים עדיין את עונשם. ואם מה שהיה הוא שיהיה — לא ירחק היום וגם הם יקבלו חנינה או הקלה בעונש או שחרור מוקדם. עוד מעט המחתרת לא היתה ולא נבראה, רק משל היתה, ואפילו לא שכינה.

הן נשיא המדינה והן שר המשפטים שללו בתוקף ובשמיכי את הרעיון לחוקק חוק חנינה מיוחד למורשעי־המחתרת. עכשיו יש להבין את התנבויותם אודות מכפי שתובנה מלכתחילה אם אפשר להון אחר אחד ובאין רואה, מי צריך חנינה של ראווה. הנשיא והשר אינם מתלהבים מחקיקה הפגנתית במקום שהגינה יפה. לא חוק עשו, צחוק עשו לנו. אני כבר מעדיף חוק, כי צחוק כזה אני לא אוהב — לא חנינה בסיטונות אלא בקימעונות. לא כולם בבת אחת אלא בזוגות ובשלישיות.

כאשר נוטלים את דעתי, שוללים ממני את הכוח להביע אותה ולהיאבק עליה. המאבק הציבורי נגד החנינה נפסק באמצע, כי האמנו וסמכנו. מעולם לא הצטערתי כאשר לא סמכתי. כמה פעמים עלי ללמוד לקח בדרך הקשה.

איפה ההתנהגות הטובה

כבר לא כל כך זוכרים במי דברים אחרים ובכמה כל המשוחררים הורשעו: בחברות בארגון טרור ובפעילות מחתרתית. היו שהורשעו על חלקם בהתנקשות בראשי הערים. אחרים — על חלקם בקשר לפוצץ את המסגדים בהר־הבית. אחרים — על הטמנת חומר־נפץ באוטובוסים. יש שבמגמה אשמים ביותר מעבירה אחת, רק שנה עברה, והלבינו להם את פשעיהם הארגמנים כשני.

השניים האחרונים לצאת לחופשי, לפני שבוע, הם גלעד פלאי — מעורב בהתנקשות בראשי הערים, בתוכנית לפיצוץ המסגדים, במלכוד האוטובוסים — וישועה ברשטו, פעיל בארגון טרור, שותף בפרשת הר־הבית, החזיק נשק שלא כחוק, לא מבע פשע.

אם לא גלעד וישועה שמם, כי אם מחמד ומוסטפה — היו משוחרריהם הדרי היו מרצים את עונשם הכבד עד יומו האחרון, ובדין. מדוע שיקבלו הקלה מי שהתנקש בחיים — לא ראוי להתחשבות. מי שרצה לרסק אוטובוסים על נוסעיהם — אנשים, נשים וטף — לא ראוי לחסד ולרחמים. מי שזמם להעלות בית־תפילה השמימה, ויחד אתו את המזרח התיכון כלו באש — יינתן את הדין בלי הנחות והסכמות.

לא מוסטפה ומוחמד. שהם ערבים, ששורת־הדין שלהם בישראל שונה — מושחזת וחמורה, ואין בה לפנים. סתם אורחים זרים, שהם לא מההתנחלויות ולא מגוש־אמונים, ואין להם מפלגות ושרים וחברי־כנסת לסמוך עליהם. סתם עבריין יהודי, שמורשע באותן הרשעות ואפילו בפחותות מאלה, היה משתחרר שנה מיום גזר־הדין? יש דוגמה כזאת? מי היה מדבר בעדו, ומי היה מקשיב ומתרצה.

למה ממורשעי־המחתרת ניכה שליש על התנהגותם הטובה. לו טובה היתה התנהגותם, הייתי גם אני בעד הניכוי. מה שמגיע — מגיע. אבל ההתנהגות לא יכולה להיות טובה בלי חרטה. בלעדיה, היא התנהגות רעה מאוד. בחלק מהמקרים היה קשה להבחין בחרטה כלשהי. ההפך הוא: יצא האסיר מבית־הסוהר ולא יצא דבר־חרטה מפיו. חזר לא רק אל המקום, חזר גם אל המעשה: התנקשותי בראש העיר הערבי כי הוא אויבי הצריך היה ללמוד לקח. הוריו המאושרים והגאים של האסיר־המשוחרר מחזקים אותו ומחזיקים אחריו: עוד יבוא יום ועם ישראל יבין ויסכים ויכיר טובה ותודה. אדרבה, יתרץ נשיא המדינה: איפה כאן ההתנהגות הטובה.

שכל תחת שכל

העוד נימוקים להקלה האחרונה בעונש: אחד העבריינים הוא ממשפחה שכולה, לבי לבי למשפחתו, אך את שם השכל נושאים כאן לשווא. ראשית, נימוק זה ספק אם עמד ויעמוד לעבריין אחר, אשר יושב בין כותלים רגילים של בית־סוהר שאינם בתל־מונד־אודה־בזל. ושנית, אסור ששכל ישמש צידוק, ישיר או עקיף, כדי להרבות שכל. לא עין תחת עין, גם לא שכל תחת שכל.

העבריין השני, ילדיו סובלים מכך כי אין להם אבא בבית. בעבור סבלם, הוא יצא לחופשי בטרם עת. עוד נימוק מופרך מעיקרו, לבי לבי לילדיו. אך ילדי כל האסירים סובלים, ולא רק הילדים של גוש־אמונים. לו היה זה נימוק בכל המקרים, הרי בתי־הסוהר ריקים מאדם. חובת ההתחשבות המיוחדת במשפחה שכולה ובילדים סובלים מוטלת קודם כל על מי שצריך להחליט אם הוא עולה על דרך הפשע. שכל בעיה עלולים לא לשוב הביתה בשלום. אדרבה, יתרץ נשיא המדינה בעיה נוספת: מה לו כי יתחשב בילדים אלה, ולא יתחשב בילדים אחרים. ומה לו שיתחשב בילדים של מי שלא התחשב בילדיו שלו, ואף עבר לקטוף חיים של ילדים שעלו לפי תומם על אוטובוס בירושלים.

למה הם זוכים דווקא אותם — על עול בכפם. לא בגלל אבות ולא בגלל בנים, בגלל סיבה לגמרי אחרת: אם אין חנינה לרשעים — לא קרה דבר. לכל היותר יכעס הרשע על הנשיא, אז מה? אבל אם אין חנינה לחברי המחתרת היהודית — יקרה גם יקרה. לא יחוסו על הנשיא ועל כבודו, ויציגו אותו כאויבם של "הבוחרים הטובים". מי שהוא אויב שלהם הוא אויב המתנחלים כולם. מי שהוא אויב המתנחלים הוא אויב ההתנחלויות. מי שהוא אויב ההתנחלויות הוא אויבה של ארץ־ישראל. מי שהוא אויבה של ארץ־ישראל הוא שמאלן. מי שהוא שמאלן הוא אויב העם היהודי. בגידוף אחד — הנשיא הוא עוכר ישראל.

שום חולשה אנושית אינה זרה לנו, גם לא חולשותיו של נשיאנו. מר הרצוג פשוט מפחד מפגיעתם הרעה של שלומי־אמונים. הוא כבר ראה הרבה אנשים מכובדים — שופטים, יועצים משפטיים, שרים, חברי־כנסת — שיצאו בתיקול משמרון המציאה את שמם לדראון. לוהיגר האולה זרוקמן העצבי הכפישו — הדביק, משהו תמיד נדבק. אם רק לא עשו את רצונם — ניתן תאות הטבעה התווית. הנשיא מכיר אותם, והוא לא רוצה אתם שום עסק. שומר נפשו ירחק מהבוחות לשונם ושמגרות ידם. מר הרצוג מתאווה להישאר נשיא מקום ומקובל עליהם ועל כל ישראל ואומרו אמן.

באה דרש הנשיא עוד יובהעצמאות בשבוי הדמוקרטיה. כאשר הקל יום קודם בדינם של חברי המחתרת — לחסד, הוא גזר את דינה של הדמוקרטיה הישראלית — לשבט.

בעלי עסקים השוקלים לרכוש מחשב ראשון

היום מתחילים עם מחשב עסקי יבמ/36

• מגוון פרוגרמות - תוכניות רבות לענפים שונים (הנדסית, ניהול פיננסי, ייצור, שיווק ועוד).
• רב משתמשים - אפשרות חיבור של מספר מסכים ומדפסות בחיבור מקומי באתר אחד ובאתרים מרוחקים.
• אפשרות גידול - תואם לדגמים גדולים יותר במשפחת יבמ/36: קומפקטי או גדול.
• פשטות - פשוט וקל להפעלה ולשימוש.
• מחיר - מחירים ותנאי מימון נוחים.
• אספקה - אספקה מהירה.
• תקשורת - אפשרות חיבור יבמ/36 למחשבים אחרים במערכת מחלקתית בארגון.

* לא כולל מע"מ. התשלום בדולרים.

לפרטים: טל' 03-618336, 03-618891

יבמ/36: מחשב קטן העושה עבודה גדולה

IBM יבמ

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

נושא במוקד / תחנות כוח גרעיניות בישראל

חיוניותה של אנרגיה גרעינית

מאת פרופ' יגאל רונן

הכותב נמנה עם המחלקה להנדסה גרעינית, אוניברסיטת בן־גוריון.

התקלה שאירעה בכור הגרעיני בצ'רנוביל ופרסום דו"ח מבקר המדינה המתייחס לשאלת הקמת תחנות כוח גרעיניות בישראל, הידוה את הוויכוח הציבורי בנושא זה. להלן ננסה להצביע על חיוניותה של האנרגיה הגרעינית בעבור העולם ובעבור מדינת ישראל – למרות צ'רנוביל.

אחת הבעיות המרכזיות שבפניהן עומדת כיום האנושות היא בעיית האנרגיה. חשיבותה של בעיה זו נעוצה לא רק בהקשר של רמת חיים ואפשרות החלפת האנרגיה האנושית באנרגיה מכנית וחשמלית, אלא בעצם קיומנו.

אחד התחומים הקשורים באנרגיה, שאנו אולי פחות מודעים לו, הוא ייצור המזון. כיום, מרבית השטח בעולם המתאים לעיבוד חקלאי כבר מנוצל. כדי להגדיל את כמות המזון בעולם, חובה עלינו לייצר יותר מזון מהקרקע העומדת לרשותנו. אוכלוסיית העולם כיום מונה כ־4.4 מיליארדי תושבים. גם אם יאומצו יסודות להגבלת הילודה, היא תתייצב במקרה הטוב על כ־8 עד 13 מיליארד תושבים. ללא הגבלת־ילודה ניכרת, היא תגדל אפילו מעל לערכים אלה.

אספקת מזון לאוכלוסיית העולם היא איפוא כורח המציאות. בעיה זו מתחדדת משום שכמה מדינות בעלות אוכלוסייה גדולה, כמו סין והודו, מחזיקות בנשק גרעיני. אין זה בלתי סביר שמדינות בעלות נשק גרעיני שאינן יכולות לספק מזון לחלק ניכר מאוכלוסיהן, יתפתו לאיים ולסחוט מזון באמצעות הנשק הגרעיני. הסיכויים לשלום העולם נעוצים באפשרות לספק מזון לאוכלוסיתו. כיום כמעט שאין שטחים חקלאיים בלתי מנוצלים. יתרה מזו, גידול האוכלוסייה יקטין את השטחים החקלאיים. זאת עקב התיישבות אוכלוסים ובניית כבישים ותעשיות על שטחים המתאימים לחקלאות. הדרך היחידה לספק מזון מהקרקע הקיימת ואפילו המוקטנת, לאוכלוסייה הגדלה של כדור הארץ, היא בחקלאות מתועשת.

יש צורך שהאדמה תניב הרבה יותר יבולים מהקיים, ויש צורך בשמירת המזון ובהובלתו. חקלאות מתועשת מצריכה מכונות חקלאיות, דישון כימי, מדבירי מזיקים והשקיה. שמירת המזון מצריכה מתקנים לאחסון מזון, לעיבודו ולחלוקתו. לכל התהליכים הללו נדרשות כמויות אדירות של אנרגיה. לכן בעיית האנרגיה מתמצית בצורך לספק כמויות ענק של אנרגיה במחיר זול.

אנרגיית הפחם והגרעין

הבעיה המרכזית הקשורה באנרגיה איננה מקורות האנרגיה, אלא עלות הפקה. האנרגיה הדרושה לנו חייבת להיות "אנרגיה זולה". חלקו של הנפט שהוא המקור העיקרי בסל האנרגיה הולך ופוחת, ומגמה זו תימשך. מקורות האנרגיה הזולים ותופסים חלק גדול יותר בעתיד.

האויל והנפט והפחם הם במידה רבה מצרכים חלופיים. ייקור במחיר הנפט יגרור את ייקור מחיר הפחם. לכן, מחיר החשמל המופק מפחם יהיה בעתיד הלא־רחוק יקר ביחס למחירו הנוכחי, והיתרון היחסי של התחנות הגרעיניות ילך ויגדל.

נשמעת טענה שהאנושות מתקשה ללמוד את לקחי ההיסטוריה. אם יש לקח ברור ממשבר האנרגיה, שהיה למעשה משבר הנפט, הרי הוא, שאסור לשים את כל ביצי האנרגיה בסל אחד. יש צורך חיוני בביזור מקורות האנרגיה. במיוחד תקף הדבר למדינת ישראל. תחנות כוח גרעיניות מתבססות על טכנולוגיה מתקדמת ביותר. טכנולוגיה זו באה לביטוי בנושאי החומרים, ההנדסה ותהליכי בקרת־האיכות. הקמת תחנות כוח גרעיניות בישראל אף תהווה מנוף ענק לפיתוח תעשיות מתקדמות, ותצעיד את התעשייה צעד גדול קדימה בכיוון עצמאות כלכלית.

הסיכון הביטחוני איננו גדול

רבים הנוטים לתמוך בהקמת תחנות כוח גרעיניות בישראל חוששים, בעיקר אחרי תקלת צ'רנוביל, מפני המשמעות שתיתכן לפגיעה מלחמתית בכור הגרעיני. מבלי לזלזל, יש להעמיד חששות אלה במימדים הנכונים. פגיעה מלחמתית בכור גרעיני הכולל דלק גרעיני, איננה בגדר של מלחמה קונבנציונלית, אלא יכולה להיחשב ללוחמה כימית. אם מדינות ערב יחליטו על לוחמה כימית נגד ישראל, יהיה זה עדיף מבחינתן להפציץ ריכוזי אוכלוסייה בישראל בעזרת טילים הנושאים ראשי־חץ עם גזים רעילים או חומרים רדיואקטיביים.

לנהל לוחמה כימית בצורת פגיעה בכורי כוח בישראל, זו משימה שאיננה פשוטה כלל ועיקר. קודם כל, יהיה צורך לפגוע בכורים בהפצצה ממטוסים, ולא על ידי טילים, שאין להם דיוק פגיעה מספיק והם מוגבלים בעוצמת ההרס שלהם. מטוסי האויב יהיו חייבים לחדור את מערך ההגנה האווירי של ישראל, וכן את מערך טילי הנ"מ, שסביר להניח שיותקן מסביב לתחנה הגרעינית. גם אם יצליחו בכך, הסבירות לחדור את מאטם הכור ואת מערכות המיגון שלו היא קטנה. וגם אם תחדור פצצה ותפגע במיתקנים חיוניים בכור, עדיין קיימות מערכות חירום. תקלה תתרחש רק אם בו־זמנית ייפגעו גם מערכות החירום בכור. אך גם אם ייפגעו הכור ומערכותיו, כמות החומרים הרדיואקטיביים שיפלטו ויגיעו למרכזי אוכלוסייה תהיה קטנה ביותר, זאת בזכות המיקום המיועד בשבטה לתחנת הכוח הגרעינית.

לכן הפצצת כור גרעיני בישראל היא משימה מורכבת עם סיכוי הצלחה נמוך. אם יחליטו מדינות ערב לפתוח בלוחמה כימית נגד ישראל, ישיגו מבחינתן תוצאות עדיפות בפגיעה ישירה באוכלוסייה.

למדינת ישראל חיונית האנרגיה הגרעינית מבחינת כדאיותה הכלכלית, בכך שהיא מבזרת את מקורות האנרגיה ומהווה מנוף לפיתוח טכנולוגי מתקדם. לעולם דרושה אנרגיה גרעינית, בהיותה האנרגיה היחידה בעלת הפוטנציאל לספק כמויות גדולות של אנרגיה במחיר זול. היא חיונית לייצור מזון בעולם שאוכלוסייתו גדלה. בכך היא תוכל למנוע שואה גרעינית.

גם לאנרגיה הגרעינית יתרונות וחסרונות. יתרונה הבולט הוא בכך שזוהי האנרגיה הזולה ביותר.

כמו כן, כמויות הדלק הן מבחינה מעשית בלתי מוגבלות (תוך השימוש בכורים דוגרים). עובדה זאת וכן העלות הנמוכה ליחידת אנרגיה של הדלק הגרעיני, הן הגורמים העיקריים לחשמל הגרעיני הזול. חסרונות האנרגיה הגרעינית נעוצים בעיקר בנושא הבטיחות, שחודד לאחר התקלה בכור הצ'רנוביל, ובפסולת הגרעינית. אך היתרונות עדיין עולים בצורה משמעותית על החסרונות.

בעיית האנרגיה היא בעיקרה בעיית אספקה בכמויות גדולות לזמן ארוך ובמחיר זול. בעתיד הנראה לעין, רק האנרגיה הגרעינית יכולה להתמודד בהצלחה עם פתרון בעיה זו. יתרה מזו, לאנרגיה גרעינית יש הפוטנציאל להוות את מקור האנרגיה הזול ביותר האפשרי. הוזלה משמעותית של האנרגיה הגרעינית תתאפשר, אם יפושטו תהליכי הרישוי של התחנות הגרעיניות ותונהג סטנדרטיזציה בייצור.

עלות המיתקן

אנרגיה גרעינית המבוססת על מערך של כורים דוגרים היא אנרגיה מתחדשת. כלומר, אנרגיה שבה הדלק מהווה מרכיב שולי או אינו קיים כלל. בצורות האנרגיה המתחדשת מקובל לכלול את אנרגיית השמש, אנרגיית הרוח, הים, והאנרגיה ההידרו־חשמלית. קיימת נטייה בציבור להעדיף את הצורות השונות של האנרגיה המתחדשת. הנימוקים התומכים בכך הם, שזו אנרגיה הקיימת בכמויות כמעט בלתי מוגבלות, והיא תופעת נקייה. הבה נבחן השקפה זו.

כפי שנוכחנו, העלות של האנרגיה המתקבלת מסוגי האנרגיה המתחדשת, הכוללים בין השאר אנרגיה גרעינית ואנרגיה סולרית, נקבעת בעיקר על ידי עלות המיתקן המייצר את האנרגיה. אחד הגורמים העיקריים הקובע את עלות המיתקן הוא צפיפותו של מקור האנרגיה. ככל שצפיפות האנרגיה גבוהה יותר, כך יהיה המיתקן קטן יותר והוא יכלול פחות חומרים, שתידרש פחות השקעה בעיבודם. לכן, ככל שהמיתקן לייצור האנרגיה בעבור יחידת אנרגיה יהיה קטן, כך תהיה עלותו זולה יותר. גורמים נוספים המשפיעים על עלות המיתקן הם סוג החומרים הדרוש, מורכבותם, רמת בקרת־האיכות הדרושה לייצורם. משפיעים גם תהליך הרישוי להקמת המיתקן, וזמן ההקמה.

האנרגיה המתחדשת, כגון אנרגיית השמש, הנה אנרגיה שצפיפותה נמוכה ביותר. לדוגמה, במדינת ישראל ברוכת השמש כמות האנרגיה הסולרית הממוצעת לשנה היא בסביבות 250 ואט למ"ר. מאידך, צפיפות האנרגיה על פני השטח של הדלק הגרעיני בכור הגרעיני עולה פי־2800 על צפיפות האנרגיה הסולרית. אנרגיית הרוח והים גם הן מאופיינות בצפיפות־אנרגיה נמוכה. אולם, בחלק מהשיטות הקיימות לניצול האנרגיה הסולרית ניתן להשתמש בחומרים פשוטים, שתהליך ייצורם פשוט. כמו כן, תהליכי הרישוי של תחנות כוח המנצלות אנרגיה סולרית הם פשוטים ביותר ביחס לאנרגיה הגרעינית.

לדעתי, הפער של פי־2800 בין צפיפות האנרגיה הגרעינית לזו של האנרגיה הסולרית אינו ניתן לגישור כיום, וספק רב אם יהיה אפשר לגשר עליו בעתיד הנראה לעין.

האויל והאנרגיה הסולרית היא בעלת צפיפות אנרגיה נמוכה. כמות המיתקנים הדרושה גדולה ביותר, ויש צורך בכח־אדם רב לייצור מלט, מתכות וחומרים אחרים. מכאן ההשפעה על הסביבה – עקב בנייה וייצור של מיתקני האנרגיה הסולרית.

מחקרים שנעשו לגבי השפעות על הסביבה של סוגי אנרגיה שונים, והמביאים בחשבון את ההשפעה של כל השלבים הכרוכים בייצור האנרגיה, העלו תוצאה מפתיעה. מכל סוגי האנרגיות המשפיעות על הסביבה, לאנרגיה הסולרית ההשפעה הגדולה ביותר, ואחריה אנרגיית הפחם. לעומת זאת, האנרגיה הגרעינית היא זו שכל השפעתה על הסביבה הוא הנמוך ביותר.

בעד

גירעון בזבזני ומסוכן

מאת ח"כ יאיר צבן

החזית הרחבה ביותר של מתנגדי ההצעה לכורי־כוח גרעיניים נבנתה במישור האנרגטי־כלכלי ולא במישור האקולוגי־בטיחותי. גם מבקר המדינה הדגיש במיוחד את ההיבט הכלכלי: העלות של כל קילוואט מותקן בכור־כוח גרעיני היא כ־2000 דולר, ואילו סף הכדאיות הוא 1000 דולר בלבד. הפער בין שני המספרים הוא כה משמעותי עד כי אחד מכלכלני האוצר, ד"ר דן מר־סגזת, קבע בחוות־דעתו, כי בפער כזה "אין טעם להיכנס לעידונים מיוחדים". גם הדיבורים על תנאי אשראי מיוחדים לא יוכלו לגשר על פער כה גדול.

האבסורד הכלכלי מחמיר לנוכח הנתונים על מידת הזדקקותנו לכורים אלה: כושר הייצור המירבי שלנו כיום הוא כ־4000 מגוואט בה בשעה שהצריכה המירבית כיום היא כ־2500 מגוואט. גם אם תידחה טענתם של אלה המאשימים את חברת החשמל ביצירת רזרבה גדולה מדי – המטילה על המשק נטל כבד של השקעה, ריבית ואחזקה – אין ויכוח על כך שישראל איננה סובלת כיום מ"מחסור בחשמל". יתר־על־כן: בתוך ארבע שנים תושלם הקמתן של שתי יחידות בתחנת רוטנברג באשקלון שתספקנה עוד 1100 מגוואט. גם האופטימיסטים שבין סידי הצמיחה אינם צופים בעיות מיוחדות בתחום האנרגיה עד אמצע שנות ה־90. אם יישמו בשנים אלה גם תוכניות יעול וחסכון שהוכנו בשנים האחרונות, יתאפשר עוד יותר "מאגר החשמל" הלאומי שלנו.

נגד

מול הסיכונים הכלכליים הללו שולפים חסידי־הגירעון את הנימוק בדבר "גיוון מקורות האנרגיה" שלנו. טענה זו, שצמחה על רקע בעיית חום הנפט וספיחיו בעשור הקודם, פגה כיום, במידה רבה. תחולת מחירי הדלק והתרופפות הזיקות בין מפיקות הנפט, ובמיוחד התפתחות מרחיקת־לכת שהתחוללה בניצול אנרגיית־הפחם והעובדה שהפוטנציאל להפקת פחם מובטח למאות שנים והוא מפוזר על פני ארצות רבות – כל אלה מקטינים את הסיכונים הכרוכים בתלות באספקה ממקורות זרים. מומחים שבדקו גם היבט זה קבעו: "בניגוד לכמה דעות מיושנות – הכור הגרעיני מחמיר את התלות בגורמים חיצוניים" (פרופ' דן זסלבסקי, המדען הראשי לשעבר במשרד האנרגיה, בחוות־דעת מיום 1.12.84 וכמוהו גם ד"ר דוד מישאלי, ממשרד האנרגיה ואיתמר גיבתון ממשרד האוצר, בניירות־עמדה שהכינו).

השפעות ארוכות טווח

חסידי הגירעון, הנבוכים מול הנתונים הכלכליים, ממקדים עתה את מאמציהם בבלימת הביקורת בתחום הבטיחותי. הם מתריעים (בצדק) על הפגיעה הבריאותית הסביבתית שגורמות תחנות הפחם והדלק. הם נשענים בימים אלה על הטענה (הצודקת כשלעצמה) שיש פער טכנולוגי־בטיחותי משמעותי בין דגם הכור הסובייטי בצ'רנוביל (כור גראפיט) לבין הכורים הצרפתיים (הבנויים לפי דגם הכורים של חברת וסטינגהאוס). הם מרגישים שההסתברות לאסון גרעיני בכור מערבי כזה היא כה נמוכה, עד כי "אין בה כדי להרתיע אותנו מהמשך צעידתנו בנתיב הקידמה הטכנולוגית". כשם שהתרסקות מטוס נוסעים לא תגרום לביטולה של התעופה האזרחית, כך אין להיתפס להיסטריה האקולוגית (?) נוכח סכנת פיצוץ בכור גרעיני שהסתברותו כה נמוכה, טוענים הם.

הניסיון לחזות את העתיד על בסיס הסתברותי הוא בעייתי, הן מהיבטו העיוני והן מהיבטו המעשי. ומי שמדמה אסון גרעיני לאסון קונבנציונלי כהתרסקות מטוס … – מטעה את הציבור ומוליכו שולל. באסון גרעיני שיעור הקורבנות אינו נמדד רק במספרים של אלה המתים בסמוך לאירוע. מדובר בהשפעות ארוכות טווח של תהליכים מסרטנים ושל נזקים גנטיים בקרב אוכלוסיות שהיקפן שנוי במחלוקת ובהפיכת מיליוני דונמים לאדמה חרוכה קרינה רדיואקטיבית לדורות.

ישראל, במימדיה הזעירים (בקנה מידה אטומי), אינה יכולה להרשות לעצמה סיכון אקולוגי כזה, גם אם ההסתברות לתקלה בטיחותית היא נמוכה ביותר. יתר־על־כן: ההסתברות לאסון גרעיני בכור כזה מוכפלת לאין־שיעור כשמצרפים את האפשרות של פגיעה בכור על ידי כוחות־אויב. התשובות שניתנו עד כה לסכנה זאת על ידי חסידי הגירעון – כמו בניית כורים תת־קרקעיים – מעוררות צמרמורת בקרב כלכלנים, מהנדסים, מומחי אקולוגיה ואנשי־צבא. היטיב לנסח זאת ד"ר ד. מישאלי בחוות־דעתו שנכתבה בסוף 1984: "אויב חכם היה מנתיל לנו בעוצמה סוס טרויאני בצורת כור גרעיני".

שיקולים כלכליים ובטיחותיים אלה הביאו כמה מחסידי הגירעון, חסידים מושבעים אך לא שוטים, למסקנה שעל ישראל לדחות הקמת כורים עד שתושג טכנולוגיה גרעינית חדישה יותר, זולה יותר ובטוחה יותר.

יש לקחים חשובים לעניננו שניתן לבור מהתבוננות באנאטומיה של שדולת־הגרעין בארה"ב. מזה כשמונה שנים שהמיצרות כורי־כוח אינן זוכות בהזמנות, לאחר שבעשור הקודם הגיעה כמות ההזמנות השנתית ל־10 עד 20 כורים בשנה. בנייתם של כורים רבים הופסקה ומספר חברות־חשמל הגיעו אל סף התמוטטות עקב השקעות עצומות בכורים שבנייתם הופסקה. חישובי כדאיות כלכלית וחרדות אקולוגיות־בטיחותיות חברו יחד וגרמו משבר קשה לתעשייה הגרעינית האמריקאית. שדולת־הגרעין נקלעה לפינה דחוקה. בשדולה כזאת כלולים חלק ממדעני הגרעין וממהנדסי־הגרעין שלא גילו במידת העוז הראויה הדרושה כדי להודות במשבר ולהסביר את גורמיו.

היו זמנים שתחום עיסוקם נחשב לפסגת הקידמה הטכנולוגית. הם זכו ביוקרה, בתמיכה פוליטית, ובהרבה תקציבים. עתה הם מנסים לעצור את הנפילה, את הצטמקות הפקולטאות שלהם, את הכירסום בסטטוס ובתקציבים. אפשר לגלות הבנה לטראומה הפוקדת מדענים מוכשרים שהשקיעו את מיטב שנותיהם בתחום המוצף עתה סימני־שאלה לרוב. אולם יש גבול למחיר שחברה רציונאלית תהיה מוכנה לשלם כדי להתחשב בכך.

בשדולת הגרעין כלולים גם אינטרסים כלכליים ופוליטיקאים שקשרו את גורלם בעתידה של התעשייה הגרעינית. שדולה זאת נאבקת בחירוף־נפש על גודלה ומאשימה את "מטורפי הבטיחות" בייקורם של הכורים. אך ללא הועיל. היא מנצלת עד תום את העובדה שעד היום לא אירע במערב אסון גרעיני ושמספר התקלות החמורות שאירעו עד כה אינו רב. היא מבציעה את לקחה החוזר הנשנה של התפתחות הטכנולוגיה: לשלם צפה להתפתחות חכמה, כי מה שלא היה צפוי ולא התרחש עד כה עשוי להתרחש היום או מחר.

היא אינה מוצאת תשובות ראויות לטענה המרכזית, לפיה עיקר ההתמודדות בתחום בטיחותם של הכורים הקיימים היא עדיין לפנינו, בגלל הבלאי המצטבר שלהם, עייפות החומר, ובמיוחד – השחיקה הבלתי־נמנעת ברמת פעילותם וערנותם של המהנדסים והטכנאים המפעילים אותם.

גורלה של שדולת־הגרעין בישראל תובע דיון בפני עצמו. הוא ימחיש את הזיקה העמוקה בין הגירעון למטרות שלום לבין הגירעון המלחמתי. אסון צ'רנוביל המחיש את האופי העל־לאומי והעל־מדיני של הגירעון למטרות שלום. … השיחות הבין־לאומיות בענייני הנשק הגרעיני והאבטחות אזוריות בכל הנוגע לעתיד השימוש באנרגיה גרעינית למטרות שלום הפכו לצורך דוחק של השעה.

אם דעת־הקהל הישראלית לא תחלץ עצמה מהתלהבות־ילדותה בתחום זה, אם לא תאזור את האומץ והכוח האינטלקטואלי כדי להתמודד עם השאלות הקשות הללו, היא לא תינקה מכתם הפרובינציאליזם צר־האופקים שדבק בה ולא מהאחריות הכבדה כלפי בנינו ובני בנינו.

התמודדות זאת לא תוכל לעקוף את בעיית המיתאם (הקורלציה) בין קידמה טכנולוגית לקידמה חברתית. או, בלשון אחרת, את הצורך להתאים את הגרעין הטכנולוגי למהפכה הטכנולוגית ולכפוף אותה עצמה לשיקולים חברתיים־אנושיים. כדי שפיתוח טכנולוגי מואץ לא יהפך לגולם הקם על יוצרו.

אזהרתו של ויקטור פרקים, חוקר הטכנולוגיה, כתובה על הקיר: "האדם החדש, על כוחותיו הכבירים, נולד כמשרתו של האדם הנאור־פרימיטיבי. רוחות הקסם נתונים בידי שוליה שהגן ופותה, ונראה אורבת בפתח".

הבין השורות. – לא רק פוליטיקאים אלא גם כמה נושאי תארים רמי מעלה.

הכור שאיננו: תמונת מצב

כיום אין כל הצעה מעשית להקים כור גרעיני להפקת חשמל עד סוף המאה וכדאי כבר לחכות עד שיפותחו כורים חדשים ובטוחים יותר

מאת אלי אלעד

אנשי המימסד הגרעיני בישראל רואים את צירוף המקרים של אסון צ'רנוביל ופירסום דו"ח מבקר המדינה על התכנון הגרעיני בישראל כמכה קשה לכניסת ישראל לעידן כורי הכוח הגרעיניים.

בהגדרת ה"מימסד הגרעיני הישראלי" יש לכלול, (עם יוצאי־דופן מעטים), את אנשי הוועדה לאנרגיה אטומית, את אנשי משרד האנרגיה וחברת החשמל הממונים על תחום הגרעין במוסדותיהם, את רוב חוקרי הגרעין במוסדות להשכלה גבוהה, ואישים מהמימסד הפוליטי, כמו ראש הממשלה שמעון פרס, שרי האנרגיה הקודם והנוכחי יצחק מודעי ומשה שחל, וח"כ יובל נאמן.

ניתן להעריך, כי לולא רצתה העז של ראש הממשלה פרס, הנחשב ליוזמם של שני הכורים הקטנים הקיימים בארץ, כור המחקר בנחל שורק והכור בדימונה, ספק רב אם היתה פעילות גרעינית־חשמלית בהיקף שבו היא מתקיימת בארץ בשנתיים האחרונות. לאחר שישראל החמיצה את ההזדמנות להיכנס לעידן ייצור חשמל גרעיני בשנות השישים ולאחר שהנושא ספג בעשור האחרון מכות קשות, בעיקר בארה"ב, ספק אם היו נעשים ניסיונות רציניים בארץ להיכנס עתה לעידן זה ללא עידודו של פרס, הרותם לצורך זה את קשריו המיוחדים בצרפת. קרוב לוודאי שלולא זאת קובעי המדיניות היו מעדיפים להמתין לדור הבא של כורי כוח גרעיניים.

הכור הצרפתי שאיננו

היכן עומדים הדברים כיום? אומר המהנדס הראשי של חברת החשמל, משה כץ: למעשה, לא קיימת כיום תחנת כוח גרעינית מתוצרת צרפת שישראל יכולה לקבלה מיד עם תכנון מוכן ולגשת להקמתה. במגעים הטכניים־הנדסיים שהיו בין נציגי חברת החשמל, משרד האנרגיה והוועדה לאנרגיה אטומית לבין הצרפתים, נמצא שצרפת השלימה את ייצור הסידרה של 34 כורי כוח גרעיניים בהספק של 950 מגוואט כל אחד ואיננה ממשיכה לייצרם. לצרפתים אין עתה תחנת כוח גרעינית מוכנה בהספק 950 מגוואט, שהם יכולים לספק. קו הייצור לסדרה זו נסגר וספק רב אם אפשר לחדשו. עם זאת, עוסקים הצרפתים בהקמת קו ייצור חדש לסדרת כורי כוח של 1300 מגוואט כל אחד, והביעו נכונות לתכנון יחד עם חברת החשמל הישראלית תחנת כוח גרעינית מהסדרה החדשה של 1000 מגוואט, שתתאים לתוכניות הישראליות המיוחדות. תכנון של כור כזה מצריך עבודה של כארבע שנים.

לגבי מחירו של כור כוח גרעיני נזרקו בשנים האחרונות מספרים רבים: החל ב־750 מליון דולר לכור צרפתי בהספק של 950 מגוואט, וכלה ב־2 מיליארד דולר לכור של 950 מגוואט שבו נקבה ועדת חורב.

הפער הניכר בין שני המספרים הללו מקורו בכך שהצרפתים הגיעו לסטנדרטיזציה מלאה של כוריהם וייצרו סידרה של 34 יחידות, בעוד בארה"ב מתכננים ובונים כל כור כוח גרעיני בתכנון מיוחד לאותו כור. דבר המייקר מאד את עלות התחנה האמריקאית וגורם לכך שחולפות שנים רבות עד שמתכננים ובונים שם כור.

על כדאיות הקמת תחנת כוח גרעינית בישראל ניתן יהיה להחליט, רק אחרי קבלת הצעה מפורטת מהספק, כולל תנאי המימון והעברת הטכנולוגיה לארץ. מאז 1977, כאשר סוכם מיזכר ההבנה עם חברת וסטינגהאוס, לא קיבלנו אף הצעה בעלת־משמעות.

הקמת תחנת כוח גרעינית לייצור חשמל בארץ תהיה כדאית, מנקודת מבטה של חברת החשמל, אם מחיר הקוט"ש שיופק ממנה, יהיה זהה או נמוך מקוט"ש המיוצר בתחנת כוח המופעלת בפחם, דוגמת חדרה. היום ספק רב אם הכנסת כור כוח גרעיני לישראל היא כדאית, למחיר התחנה ולתנאי המימון יש כאן השפעה מכרעת.

האם תאושר שיבטה?

התחום האחד שבו חלה למעשה התקדמות בפועל בשטח הוא איתור אזור להקמת כור כוח גרעיני, הלא הוא שיבטה שבנגב. אולם גם בתחום זה עדיין לא החל בהליכי רישוי. בסוף שנות השבעים, כאשר נבדקו הצעות של חברות אמריקאיות לבניית כורים, נערכו בדיקות קרקע יסודיות באתר ניצנים, בין אשדוד לאשקלון, ונמצא שקיים שם "גראבן" (בקע) המעיד אולי על פעילות טקטונית, העלולה לסכן את יסודות הכור. בין ראשי המימסד הגרעיני יש שלא השלימו עם "הקפאתו" של אתר ניצנים (דוגמת נשיא הטכניון לשעבר עמוס חורב).

להערכתו של משה כץ לא נראה כיום סיכוי סביר להקים כור בניצנים ולו רק בשל הקירבה למרכזי האוכלוסיה באשקלון, אשדוד…

תמונת־מצב

…לוד, תל אביב וערי גוש דן. מצב זה מכביד על חסידי הכור הגרעיני. אם אי אפשר להקים כור במקום המקורי בים, הרי יקור של כעשרה אחוזים במחיר הקוט"ש המופק בו בשל הצורך להשתמש בשיטת קירור דוגמת מגדל קירור יבש־רטוב. בשנים האחרונות הקצתה חברת החשמל כשמונה מיליון דולר לבדיקת האפשרות להקים כור באיזור שיבטה, ומאז אמצע 1983 מתרכזת החברה בתוכנית לרישוי הקמתו שם. שיבטה נמצאת מדרום לבאר שבע, כשבעים ק"מ מהים וכעשרים ק"מ מהגבול עם מצרים. כרגע מצויים בשטח זה מחנות ושטחי אימונים של צה"ל ואיתור התחנה נעשה בתיאום עם צה"ל. למרות זאת מערערים אנשי משרד הבטחון על קביעת התחנה שם, וזאת מסיבות.

הנתונים והמידע, בעיקרם תוצאות בדיקות גאולוגיות־סייסמיות, שנאספו במהלך הבדיקות שבוצעו באתר שיבטה יועברו ביולי לגוף שהופקד על ידי המדינה על חלק מהליכי הרישוי, אגף הרישוי של הוועדה לאנרגיה אטומית.

זו לראשונה מגיעים בארץ לשלב כה מתקדם בבדיקת הכשירות לקביעת אתר המיועד לכור הראשון. לפי המימצאים נראה לאנשי חברת החשמל כי האתר מתאים להקמת תחנת כוח גרעינית מבחינה גאולוגית־סייסמית.

כדאי לחכות

מנהל השירות לאיכות הסביבה, הד"ר אורי מרינוב, אומר: "גופי התכנון והסביבה אינם ערוכים מבחינה ארגונית ומקצועית לטפל בדרישה של תחנת כוח גרעינית והם יצטרכו, טרם שיתחילו לפעול בנושא, לקבל את הכלים לכך. בעיקר צוות מתאים ותקציבים. כל הבדיקות שנעשו עד היום היו על ידי חברת החשמל ועל ידי הוועדה לאנרגיה אטומית".

לאור המצב יש להניח כי אם לא יחול שינוי דרסטי, אין סיכוי מעשי לכך שעד סוף המאה יתחיל לפעול בארץ כור כוח גרעיני שיספק חשמל. משך הזמן הנתוך לתיכנון והקמה של כור נאמד בכ־12 שנים, והתהליך הזה טרם התחיל. פשוט, אין כיום הצעה מעשית. משמעות הדבר היא שעד סוף המאה יהיה צורך בתחנת כוח קונבנציונלית נוספת בסדר גודל של זו הנבנית כיום באתר רוטנברג מדרום לאשקלון (2 יחידות כוח בהספק כולל של כ־1100 מגוואט).

כל ההערכות הללו מחזקות את הדיעה שעל ישראל לדלג על הדור הנוכחי של כורי הכוח הגרעיניים המופעלים באורניום מועשר ומים קלים ולהמתין לדור הבא של הכורים הגרעיניים לייצור חשמל, שעל פיתוחם ונסיונם שוקדים בעיקר בגרמניה המערבית אך גם בארה"ב ובמדינות נוספות. המדובר בעיקר בכורים בקודרים בגז בטמפרטורות גבוהות (ה. טי. ג'י. אר.) שאמורים להיות יעילים יותר ובטוחים הרבה יותר מהכורים הקיימים.

מכרזים

המרכז לטלוויזיה לימודית
INSTRUCTIONAL TELEVISION CENTRE

הטלוויזיה החינוכית הישראלית
קלאוזנר 14, רמת אביב, טל' 414155

הטלוויזיה החינוכית הישראלית מבקשת לקבל הצעות עבור המכרזים הבאים:

מכרז מס' 52/86 –
1) שירותי ספוטינג
2) הטבעת כותרות אלקטרוניות בשפה העברית
הצעות ניתן להגיש עד יום רביעי, 11.6.86 שעה 12.00.

מכרז מס' 60/86 –
שכירת ציוד לצפייה
הצפייה תתקיים במקומות שונים בגוש דן.
הצעות ניתן להגיש עד יום רביעי 11.6.86 שעה 12.00.

מכרז מס' 61/86 –
המרת סטנדרטים בוידיאו
הצעות ניתן להגיש עד יום רביעי 11.6.86 שעה 12.00.

מכרז מס' 62/86 –
שכירת מערכות שדה לצילומי וידאו־ניידת
הצעות ניתן להגיש עד יום רביעי 11.6.86 שעה 12.00.

בירור פרטים וקבלת טפסים למכרזים הנ"ל ניתן לקבל אצל בת שבע מרדכי. ימים א–ה בין השעות 09.00–14.00. טלפון – 414155 קו פנימי 2266.
הטלוויזיה החינוכית הישראלית אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

משרד המשפטים
מכרז מס' 23/86
שיפוצים פנימיים
מתבקשות הצעות מחיר לביצוע עבודות שיפוצים וריהוט בלשכה לסיוע משפטי, רח' בן יהודה 5, ירושלים.
לקבלת מפרט טכני וכתב כמויות יש לפנות למחלקת בנא"מ, רח' צאלה אדיג 29, ירושלים, בימים א'–ו' בין השעות 08.30–12.30 טלפון מס' 02–270111.
תמורת קבלת מסמכי המכרז יש לשלם בהמחאה לפק' משרד המשפטים סך של 25 ש"ח.
סכום זה לא יוחזר למציע.
אין משרד המשפטים מתחייב לקבל את ההצעה הנמוכה ביותר או כל הצעה שהיא.
היום האחרון להגשת ההצעות הוא כ"ז באייר התשמ"ו (4.6.86) שעה 12.00.

משרד הבטחון- יחידת המכירות

ניתנת בזאת הודעה לציבור על מכירת מוכין. כל פריט מהווה סעיף נפרד לכל אחד מהמכרזים במפורט בהמשך. המציע רשאי להגיש הצעתו לגבי סעיף אחד או יותר.
תנאי תשלום: 60% בהמחאה בנקאית. 40% הנותרים בערבות בנקאית שזמן פרעונה שלושה חודשים מיום פתיחת המכרז.
מכירת טפסי המכרזים תחל ביום שני 26.5.86 ביחידת המכירות, רח' האלוף א. מנדלר 12/א' הקריה תל־אביב. שעות הקבלה: בימים א'–ה' בשעות 08.30–12.30 ובימים א' וג' גם בשעות 14.30–15.30.

מכרז מס' 086/86/06
רכב נוסעים ודו שימושי: אולדסמוביל, פורד, פיג'ו, ציטרואן, קרייזלר, רנו וג'יפים שונים.
ימי סיור: 28, 29 במאי 1986 בין השעות: 08.00–11.30
מועד אחרון להגשת הצעות ב־02.06.86 עד שעה 10 לפנה"צ.

מכרז מס' 087/86/06
מסולת עוגנים ומכבבות, מסולת סלילי הצנחה וצופרים, מסולת נחושת, מסולת אלומיניום, קרב מסנן אויר, אופניים, תת־תחתיות, נעליים, מגפיים, מעילי חורף, מכנסי חורף, … ציוד ספורט, … מבנים … מראות פנורמיות, … עגלות משא ידניות, … חיצון לסירות, מבנות צילום, מיכשור אלקטרוני, מכשירי ביות, תפרי עין לכבלים, תאי אבץ.
ימי סיור: 8,5,4,3,1 יוני 86 כמפורט במכרז. להרשם עד יום לפני הסיור.
מועד אחרון להגשת הצעות ב־09.06.86 עד שעה 10 לפנה"צ.

מכרז מס' 088/86/06
סוסים של משטרת ישראל
ימי סיור: 29 במאי ו־1 ביוני 1986.
מועד אחרון להגשת הצעות ב־02.06.86 עד שעה 10 לפנה"צ.

מכרז מס' 089/86/06
מתקן SUPERCONDUCITING MAGENT SYSTEM
ח"ח למלגזות קלרק, ח"ח ג.מ.סי. פינות וסכינים לצמ"ה, ח"ח צמ"ה, מעבר ציוד לגנרטורים, ח"ח צב"מ, ח"ח פורד פרט, הוזג, ח"ח למנקים, ארגזי חשמל, כבשים, ריהוט משרדי, גנרטורים, מנועי גנרטורים.
מלטייחים, סכינים לדחפור, גרוטאות ח"ח לרכב, … מקצוע, משחות שמחים, רתכת ומכשיר הזק, שולחנות עץ.
תאריכי סיור: 28, 29 במאי 1986. לסעיף 1 יש להרשם עד יום לפני הסיור. מועד אחרון להגשת הצעות ב־02.06.86 עד שעה 10 לפנה"צ.

מכרזי השלטון המקומי

פרסום מס' 161/86
להלן תקציר מכרזי הרשויות המקומיות

תנאי התשלום במפורט בגוף המכרזים. נוסח מלא של כל מכרז נמצא לעיון ברשות המקומית המפרסמת ובמרכז השלטון המקומי. מסמכי המכרזים ניתן להשיג ברשות המקומית במחירים הנקובים במכרז. נוסח הפרסום – באחריות הרשות המקומית המפרסמת.

שם הרשות המקומית	מספר מכרז	מחיר מכרזים	שם המכרז	מועד אחרון להגשה	טלפון והמען לפרטים	ראש הרשות המקומית
ע. ירושלים	26/86	39	ביצוע תיקונים דחופים (פרצים) ברשת אספקת המים בשנים 1986/7	17/6/86	מ. סגל טל' 532211, 02־532125	ט. קולק
ע. אשדוד	9/86	25	נקיון חופים (סריקה במתנית)	3/6/86	מח' בטחון טל' 055־31595	א. אזולאי
ע. בת־ים	19/86	100	עבודות צבע וסיוד במוסדות חינוך וציבור	6/6/86	מח' בנין רח' העבודה 47	א. קינמון
ע. גבעתיים	6/86	10	מכירת דירת 3 חדרים ברח' ויצמן 21 חלקה 416/9 גוש 6160	9/6/86	מח' נכסים טל' 318181	[illegible]
ע. לוד	10/86	100	הנחת קווי מים ברח' שלמה המלך ורח' ההסתדרות	3/6/86	מהנדס העיר טל' 08־222481	מ. לוי
ע. לוד	11/86	50	אספקת צנרת ואביזרים	3/6/86	מהנדס העיר טל' 08־222481	מ. לוי
ע. נצרת	5/86	150	ריהוט וציוד קבוע למעבדות לכימיה ולביולוגיה בביה"ס תיכון עירוני נצרת	11/6/86	אינג' פילים־י. מרשלי בע"מ טל' 04־244658	ת. זיאד
ע. נצרת עלית	7/86	250	שמירה במוסדות העירייה	6/6/86	מש' מהנדס בעירייה רח' הרקון 1	מ. אריאב
ע. קרית־גת	4/86	50	אחזקת גינון א'	5/6/86	מח' הנדסה טל' 051־874528	ד. מגן
ע. קרית־גת	5/86	50	אחזקת גינון ב'	5/6/86	מח' הנדסה טל' 051־874528	ד. מגן
ע. קרית־גת	6/86	50	אחזקת גינון ג'	5/6/86	מח' הנדסה טל' 051־874528	ד. מגן
ע. קרית־גת	7/86	50	אחזקת תאורה	5/6/86	מח' הנדסה טל' 051־874528	ד. מגן
ע. ראשון לציון	15/86	120	השלמת מבנה מקוה טהרה במערב העיר	16/6/86	מח' בניה ציבורית רח' הרצל 3	מ. ניצן
ע. ראשון לציון	16/86	70	שיפוץ הבאר ומגדל המים (פרויקט מגן מים)	16/6/86	מח' בניה ציבורית רח' הרצל 3	מ. ניצן
מ.מ. באקה אל־גרביה	1/86	300	הקמת תחנות לבריאות המשפחה	5/6/86	מזכיר המועצה טל' 063־71223־4	[illegible]
מ.מ. גן יבנה	3/86	120	החלפת קווי מים ברחובות [illegible]	4/6/86	מהנדסת המועצה טל' 055־74128	[illegible]
מ.מ. גן יבנה	2/86	80	עבודות פיתוח בגן יבנה (שיקום שכונות)	4/6/86	מהנדסת המועצה טל' 055־74128	[illegible]
מ.א. בקעת בית שאן	3/86		מכירת 2 טנדר סוברו 1) ט.ר. 18 2) ט.ר. 80	26/5/86	גב' בלה טל' 065־80850	[illegible]
מ.א. גדרות	12/86	100	עבודות אספלט רבוד כבישים בישובי המועצה	1/6/86	מזכיר המועצה טל' 055־91171	[illegible]
מ.א. הגלבוע	1/86	100	שיקום כבישים פנימיים במושב ניר יפה	8/6/86	מח' טכנית טל' 065־31777	[illegible]
מ.א. יואב	3/86		מכירת רכב: 1. פורד פייסטה ש.י. 82 2. רנו 5 ש.י. 83 3. רנו 5 ש.י. 83 4. רנו 4 ש.י. 77	4/6/86	מזכירי המועצה טל' 055־83501־3	[illegible]

משרה פנויה בשלטון המקומי

מ.מ. קרית אבי	משרה פנויה לסגן מנהל ביה"ס תיכון	29/5/86	כח' מנגנון טל' 353444־5	[illegible]

מעוניין לקנות
נכסים מושכרים
עם הכנסה טובה
03־411239

הורים היוצאים הקיץ לחופשה בארץ ובחו"ל
בילוי וכיף לילדים
פתרון אידאלי להורים
בקייטנה יומית ופנימיה
בעלת מוניטין של 30 שנה
קייטנת "הוד הכרמל"
בהנהלת משפ' אלון
דניה 25, הר הכרמל חיפה, 04־253901, 04־256307

האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים
בית־ספר קיץ 1986
ע"ש רובין
המרכז למוסיקה, ירושלים
סדנה בנושא:
"קלסיקאים של המוסיקה הקולית במאה ה־20"
דביסי, ראוול, ברטוק, סטרווינסקי, מסיאן, שנברג, ברג, ובריטן
בתאריכים 3.8.1986 – 15.8.1986
בהדרכת: **הלנה לוקומסקה** (פולין) **ג'ין מנינג** (אנגליה)
הסדנה תכלול הרצאות, שיעורים אינדיבידואליים וביצוע, עם הרכבים כליים קטנים.
על המעוניינים ליטול חלק פעיל, להירשם, לא יאוחר מה־15.7.86.
מוסיקאים, תלמידים וחובבי מוסיקה המעוניינים לצפות בפעילות הסדנה – מוזמנים.
לקבלת פרטים נוספים, נא להתקשר לאקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים (קאמפוס גבעת רם). טל' 02–636232.
פרטים על קורסים נוספים במסגרת בית־ספר קיץ של האקדמיה יפורסמו בתאריך מאוחר יותר.

הודעות

הועדה המקומית לתכנון ולבניה העיר חיפה

הודעה על־פי סעיף 149, לחוק התכנון והבניה תשכ"ה–1965.
ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על ידי – מר גינדין לב – לאשר תוספת בניה למגורים בקומת הקרקע, ברחוב אביגדור עשת מס' 3 חלקה 66 בגוש 11571 קריית־חיים מערבית.
הבקשה כרוכה בעודף שטח בניה של 13.5 מ"ר מעל למותר למגורים. אפשר לעיין בבקשה במחלקה לפיקוח על הבניה, בבנין העירייה, רחוב ביאליק 3, חיפה, בימים: א', ג', ה' בין השעות: 08.00–11.30.
המעונין להגיש התנגדות לבקשה, ימציאה לפי הכתובת דלעיל, תוך שבועיים מיום פרסום זה.
איתמר ינבורג
מהנדס העיר

הועדה המקומית לתכנון ולבניה עומר

בהתאם לסעיף 149 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה 1965, ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על ידי מר/גב' אברהמי שושנה ויום טוב הקלה בגובה 30 ס"מ מעל המותר בגרס מיתר חלקה 5202 רחוב עקרב מספר... בנגוד לתכנית: שנוי תכנית 113/03/14.
כל המעונין יוכל לעיין בבקשה האמורה במשרד המחלקה הטכנית במועצה מקומית עומר, ברחוב רותם בימים א, ב, ג, ד, ה בין השעות 8.00–12.00 לפנה"צ וביום ג' בין השעות 17.00–19.00 אחה"צ ללא תשלום ורשאי להגיש התנגדות מנומקת בשני העתקים לועדה המקומית האמורה תוך 14 יום מיום פרסום זה.
ז'ק ארז
יו"ר הועדה המקומית עומר
מחוז הדרום

טביעות האצבע הרשיעו את האנס

מאת צבי הראל

טביעות האצבע שהותיר יוסף מתג'נה בביתן של שלוש הנאנסות היו הראיות העיקריות שהביאו לשליחתו למאסר לתקופה של 21 שנים ★ המשטרה התרשלה בעבודתה כאשר לא ערכה לנאשם בדיקת טביעות אצבע לאחר שנעצר בפעם הראשונה

במאי 1985 משטרת ישראל היתה אובדת עצות. סדרה של מעשי אונס שאירעו במשך חודשים מספר, הצריכה את גיוסם של כוחות משטרתיים תגבורתיים, כדי לנסות וללכוד את החשוד. פסיכולוגים ופסיכיאטרים ניסו לשרטט פרופיל אפשרי של סוטה מין המגיח בשעות הלילה המאוחרות ומנצל את בדידותן של נשים שהתגוררו בקומות־קרקע בצפון העיר.

ב־31.5.85 בשעה שתיים אחר חצות הבחינו שני שוטרים שהיו בתצפית בצעיר הנכנס לבית ברחוב יחזקאל מבלי להדליק את תאורת הבניין. שני החוקרים החלו לעקוב אחר החשוד, אולם איבדו אותו. כעבור שעה קלה כאשר קיבלו השוטרים הודעה ממוקד המשטרה כי צעיר מנסה להתפרץ לדירה בקרבתם, הם מיהרו לשם ותפסו אותו. שמו של החשוד: יוסף מתג'נה בן 32 מאום אל פחם. בכיס מכנסיו נמצא פנס. מתג'נה, אב לחמישה ילדים, היה מוכר למשטרה: בעבר הורשע במעשה שוד מזוין. באוקטובר 1984 נעצר בראשונה בחשד במעשה אונס והתפרצויות. המשטרה לא מצאה נגדו ראיות והוא הועמד לדין רק על תקיפת שוטר ונידון למאסר על תנאי.

בחקירתו השנייה במשטרה (סוף מאי 1985) סיפר מתג'נה כי הוא עובד כרצף בשיפוץ דירות ברמת־אביב. הוא הסביר כי הילך בשעה מאוחרת ברחובות צפון תל־אביב, מפני שבשעה זו יש מוניות המובילות פועלים מהשטחים לכיוון מקום מגוריו. בהודעתו במשטרה הכחיש מתג'נה שביצע מעשה אונס. הוא אמר כי אינו מכיר את הרחובות הקטנים בתל־אביב שבהם אירעו מקרי האונס, אלא רק את רחוב אבן־גבירול, הירקון ואלנבי. לגבי מהלילה של מעצרו, אמר מתג'נה, הוא לן לילה אחד בתל־אביב. בחקירתו במשטרה אמר עוד, כי הוא מוכן שייערך מסדר זיהוי למתלוננות, בתנאי שבמסדר יהיה נוכח עורך דין מטעמו.

רס"ר בראבנר אמר לחשוד, כי נמצאו טביעות אצבע שלו במקומות שבהם בוצעו מעשי האונס, והוא נשאל כיצד הוא מסביר עובדה זו. החוקר הסביר למתג'נה כי מציאת טביעות אצבע תביא בעקבותיה להרשעתו והוא ייאסר לשנים רבות.

תשובתו של מתג'נה היתה שאם ייאסר, יתאבד.

סורגים מנוסרים

שבועיים לאחר שנעצר אירעה התפתחות בחקירה: מתג'נה הודה כי ביצע סדרה ארוכה של התפרצויות, רובן בקומות־קרקע בצפון תל־אביב. הוא המשיך לטעון כי לא היה מעורב בשום מקרה אונס. הוא סיפר לחוקרים כי בפריצותיו לא השתמש בכפפות, וכאשר היה עוזב את הדירה שפרץ לתוכה נהג להחזיר למקומם סורגים שהוזזו. הוא סיפר עוד, כי לעתים היה משתמש בסכין או במברג לצורך פריצותיו, אולם בשלב מאוחר יותר חזר בו מהודאה זו.

גם במשפטו שהסתיים שלשום המשיך לדבוק מתג'נה בגרסתו הראשונית, כי פרץ לביתן של הנאנסות אולם לא אנס אף אחת מהן. הראיות העיקריות והמפלילות של התובעת עו"ד פנינה דבורין, היו טביעות האצבע שהותיר הנאשם בזירות הפשע. שלושת השופטים הרשיעו את מתג'נה בשלושה מעשי אונס, ובאחד הואשם בניסיון אולם הורשע במקרה זה בתקיפת אישה. בית המשפט גזר עליו 21 שנות מאסר בפועל: שבע שנות מאסר על כל אונס, ועל סדרה של התפרצויות נגזרו עליו שבע שנים חופפות.

על מה ביססו השופטים — חנה אבנור, ישראל גלעדי ויוסף גולדברג — את הרשעתם בכל אחד משלושת מעשי האונס?

מקרה האונס הראשון: בשעה חמש לפנות בוקר התעוררה המתלוננת כאשר צעיר ניסה להרגיעה ואחז בשערותיה. היא הבחינה בסכין על מיטתה. היתה זו סכין ממטבחה שלה. משהחל הגבר להסיר את תחתוניה היא התנגדה, אך הלה הבהיר לה כי מוטב שלא תתנגד פן יבולע לה. אז אנס אותה. הנאנסת הבחינה כי סורגי חלון המטבח מנוסרים. לשאלת החוקר אמרה המתלוננת שהמבטא של האנס היה מזרחי ולא ערבי.

המחדל של המשטרה

בהכרעת־הדין נמתחת ביקורת על המשטרה שלא הזדרזה לעשות השוואות של טביעות אצבע. השופטים קובעים כי למרבה הצער, בוצעה ההשוואה של טביעות האצבע (בפרשת האישום הרביעי) רק לאחר שהנאשם נעצר בפעם השנייה. וכך כתבו השופטים: "אילו בוצעה ההשוואה בזירות על ידי זימונו של הנאשם לצורך זה, הנאשם היה נעצר בעקבות השוואה זו, ניתן היה למנוע את ניסיון האונס שאירע שלושה חודשים לאחר מכן". (שופטי הרוב החליטו להרשיע את מתג'נה בפרשה זו בתקיפת האישה במקום ניסיון לאונס).

יוסף מתג'נה

מהמתלוננת נלקחו דגימות דם ורוק ואלה הושוו לדם ורוק של הנאשם. בדיקות מעבדה אלה לא היו ראיה ממשית נגדו. כאמור, הראיות העיקריות במקרה זה, כמו במקרים האחרים, היו טביעות האצבע של מתג'נה שנתגלו בכמה מקומות בביתה של הנאנסת. השופטים קבעו כי ראיה יחידה כזאת (טביעות אצבע) די בה להרשיע, ובלבד שבית המשפט נהג בזהירות. זאת, כאשר על בית המשפט להשתכנע שטביעות האצבע נוצרו הן במקום המעשה והן בשעת המעשה. וכמו כן, כאשר הנאשם לא נתן הסבר סביר למציאת טביעות אצבעותיו. השופטים מסתמכים על פסיקה קודמת של בית המשפט העליון.

מה היה הסברו של הנאשם לטביעות האצבע שנמצאו בזירת האנסת הראשונה? מתג'נה אומר, כי טביעות האצבע מקורן בפריצה שביצע לדירה זו. מומחה מטעם המשטרה קבע, כי המדובר בטביעות אצבע טריות. מה שסייע לתביעה היו שקריו של הנאשם. בין השאר, טען מתג'נה כי לא היו סורגים בדירה (באותו לילה), בעוד שהמתלוננת סיפרה כי באותו לילה נוסרו הסורגים והיא לא שמעה את קולות הניסור מפני שבאותה שעה עבדה במכונת התפירה שלה.

טביעות אצבע על התריס

מקרה האונס השני: בשעה שתיים אחר חצות הלכה הנאנסת לישון. היא התעוררה לפנות בוקר כאשר שמעה קול של גבר חוסם בידו המכוסה את פיה. המבטא היה ערבי לדברי הנאנסת. העברית מוטה. הגבר החל להפשיט את המתלוננת, ובאותו רגע היא הצליחה לפקוח את עיניה ל"שבריר שנייה" כדבריה. לאור מנורת הלילה שדלקה ראתה שהגבר הוא בעל פנים עגולות ומבנה גוף מוצק.

הוא ליטף אותה ולאחר כמה ניסיונות כושלים, הצליח להחדיר את איבר מינו לתוך איבר מינה, לאחר שדרש ממנה כי תעזור לו. המתלוננת סיפרה בבית המשפט, כי היתה פסיבית לחלוטין וניסתה להרגיע את עצמה, שאם תנהג כך האירוע יחלוף מהר ככל האפשר.

חלק של תריס בדירתה היה שבור ומכאן הסיקה שהאנס נכנס דרכו. המתלוננת מצאה סכין שהשאיר האנס בביתה.

מומחה מז"פ קבע, כי טביעות האצבע שהותיר האנס על אחד הצלבים בתריסים זהות לטביעות האצבע של מתג'נה. הנאשם התבקש להסביר מדוע נמצאו טביעות האצבע שלו במקום. על כך השיב, כי בעת ששהה בדירה יצא למרפסת לראות אם מישהו הגיע מבחוץ. סניגוריו עורכי הדין אניס ריאד ורון מור טענו, כי ייתכן שטביעות האצבע הן מפריצה שביצע הנאשם בביתה של הנאנסת שנה לפני כן. השופטים דחו טענה זו וקבעו, שאין להעלות על הדעת כי טביעות האצבע נותרו במשך שנה. הם קבעו שכל גרסתו של הנאשם היא שקרית. השופטים מציינים עוד, כי לבד מטביעות האצבע שעל התריס נמצאו טביעות אצבע על הסכין; אולם לא נמצאו די נקודות זיהוי.

איים בלית ברירה

מקרה האונס השלישי: בשעה שלוש לפנות בוקר התעוררה אישה למגע גוף זר של גבר על גופה. האיש סתם את פיה והיא הרגישה סכין מונחת על צוארה. לדבריה, איים עליה הצעיר כי "אם תעשי בעיות אני אחתוך אותך לחתיכות". הוא קשר את עיניה בגופייתו ולאחר שהתנגדה פצע אותה בשפתה. לאחר שאילצה לשתף אתו פעולה, הצליח להחדיר את איבר מינו לאיבר מינה. בטרם הסתלק האנס, הוא הוריד מצוארה שרשרת ותליון זהב.

גם במקרה זה הודה הנאשם כי התפרץ לדירה, אולם אמר כי היה זה בשעות לפני הערב. המשטרה מצאה בחצר ביתה של הנאנסת עקבות נעליים שנמצאו מתאימות לסוג ולמידה של מתג'נה. אולם גם כאן הראיה העיקרית נגד הנאשם היתה טביעות אצבע שלו, שהתגלו על הסכין.

בשולי הכרעת־הדין מציינים השופטים, כי אינם מקבלים את טענת הסניגורים כי ייתכן שהיו שני אנסים. הסניגורים טענו כי יש שוני בשיטות של ביצוע מעשי האונס וההתפרצויות. השופטים קבעו, כי באשר למעשי האונס ההיפך הוא הנכון. לדעתם, במקרי האונס בלט חוסר הברוטליות של הנאשם, שביקש להרגיע את קורבנותיו ורק בלית ברירה איים עליהן.

דין פרוטה / לאה פורת

נסיעה טובה

ב־1982 נאלצה משפחת שוזיפי לבטל טיסה לאירופה בגלל מלחמת לבנון, אך רק בימים אלה, לאחר דיונים משפטיים מייגעים, זכו לקבל כמחצית מהסכום ששילמו

זה שהמצב הכלכלי אצלנו לא כל כך מזהיר, אינו מונע בעד ישראלים רבים להכין את מזוודותיהם לקראת חופשת חלומותיהם בחו"ל. אם כי שנוסע כזה אולי שיקרא את הסיפור על משפחת שוזיפי מחיפה שביקשה לנסוע לחו"ל בזול, אך שילמה ביוקר. היום, אומרים לי בני הזוג, אולי היו נוהגים אחרת. אבל לפני ארבע שנים הם ובני הזוג היו עדיין תמימים וחסרי ניסיון.

בתחילת 1982 קנו חנה ופנחס שוזיפי זוג כרטיסי טיסה לפריס במסגרת מבצע של חברת "55 קונקורד נסיעות ותיירות (1982) בע"מ" (להלן "קונקורד"). הכרטיסים נקנו באמצעות סוכנות הנסיעות "פלתורס" בחיפה. תוקף הכרטיסים היה טוב למשך כל שנת 1982 ועל פי ההסכם אם לא ינוצלו הכרטיסים עד סוף השנה, יוחזר להם כספם. בני הזוג ביקשו לנצל את הכרטיסים ביוני 1982 אלא שכשבוע וחצי לפני מועד הטיסה המתוכנן פרצה מלחמת לבנון. בני הזוג נאלצו להישאר בארץ הן משום ששניים מבניהם שירתו בצבא ונשלחו ללבנון והן משום שהגב' שוזיפי היא אחות ראשית בבי"ח רוטשילד בחיפה וזה הועמד במצב־הכן לקליטת פצועים. בני הזוג הודיעו על ביטול הטיסה לחברת פלתורס, שקיבלה את הדבר בהבנה. בדצמבר 1982 היו זכאים לקבל את כספם בחזרה, אבל נאמר להם שיוכלו לשמור את זכותם לניצול הכרטיסים גם בשנת 1983, וזאת במסגרת מבצע אחר הנקרא "מבצע תאומים". בני הזוג התבקשו להמציא אישורים על גיוס בניהם לצבא ועל היות הגב' שוזיפי אחות ראשית. כן התבקשו להוסיף סכום שווה ערך ל־5.6 דולרים לחודש המגוי. האישורים ותוספת התשלום נמסרו לסוכנות הנסיעות.

★

חלפה עברה שנה והגיע חודש אוקטובר 1983, שבו ביקשו בני הזוג לממש את זכותם לטוס לפריס. באמצעות חברת פלתורס סודר העניין בעוד מועד. תאריך הטיסה נקבע ל־3 בחודש. בני הזוג היו מוכנים בכל. הזמינו מלונות בחו"ל, קבעו פגישות עם בני משפחה וכיו"ב. אך עד יממה לפני מועד הטיסה לא הגיעו הכרטיסים. כשהתקשרו לסוכנות הנסיעות, נאמר להם כי חברת "קונקורד" טוענת שהם אינם זכאים לכרטיסי טיסה. בקל לשער את עוגמת הנפש שנגרמה לבני הזוג שכבר ישבו על מזוודות. כיוון שזו גם היתה הנסיעה הראשונה שלהם לחו"ל, החליטו לשלם שוב ובלבד שלא להפסיד את הנסיעה שהתכוננו לה זמן כה רב.

בני הזוג בילו שבועיים בחו"ל וכשחזרו החליטו להמשיך ולהיאבק לקבלת הכרטיסים או תמורתם הכספית. הם פנו לחברת קונקורד באמצעות פלתורס והובטח להם שיקבלו שני כרטיסי טיסה על בסיס מקום פנוי. הם הודיעו על כוונתם לממש את הנסיעה באוגוסט 1984, אלא שבחודש יולי קיבלו הודעה מחברת קונקורד שלא תוכל לעמוד בהתחייבויותיה.

בני הזוג שוזיפי החליטו לנקוט בצעדים משפטיים. הסכום שבו דובר לא היה סכום מבוטל, אך בעיקר, לדבריהם, היה חשוב להם העיקרון. תחילה פנה עורך־הדין שלהם אל חברת קונקורד ודרש ממנה לשלם למרשיו מחיר זוג כרטיסי טיסה לאירופה הלוך ושוב, פיצוי על עוגמת־נפש בסך של 100 ש"ח ושכר טירחת עו"ד בגין כתיבת המכתב סך 6 ש"ח.

חברת "קונקורד" לא נענתה לדרישה ומשפחת שוזיפי הגישה תביעה לבית משפט השלום בחיפה. התביעה הוגשה הן נגד חברת קונקורד והן נגד חברת פלתורס. הגם שעל פי עדות משפחת שוזיפי חברת פלתורס סייעה לה לכל אורך הדרך כדי לאפשר לה לזכות בפיצוי מחברת קונקורד. כן העניקה חברת פלתורס הנחות שונות למשפחת שוזיפי בעת הנפקת כרטיסי הטיסה החדשים.

★

בחודש מארס השנה, כלומר, אחרי דיונים משפטיים שנמשכו שנה וחצי הגיעו הצדדים לפשרה לפיה הנתבעת "55 קונקורד נסיעות ותיירות (1982) בע"מ" תשלם למשפחת שוזיפי סך בשקלים שווה ערך ל־300 דולר. הסכום היה אמור להיות משולם בחודש מאי. ואמנם בני הזוג שוזיפי מסרו לי השבוע כי הסכום שולם להם במלואו. התביעה נגד חברת פלתורס נדחתה.

שאלנו את בני הזוג שוזיפי מדוע הסכימו לסכום הקטן ממחצית מחירם של שני כרטיסי טיסה. תשובתם הספונטנית: מוטב ציפור אחת ביד משתיים על העץ. לגופו של ענין הסבירו כי עורך־הדין של חברת קונקורד הצליח לשכנע את השופט כי אם יוטל על החברה לשלם סכום יותר גדול, ממילא לא תהיה מסוגלת לשלם אותו. מסיבה זו באו לידי פשרה. משפחת שוזיפי אינה מאושרת כמובן מגובה הסכום שקיבלה שהוחזר לה, מה גם שהיה עליה לשלם שכר טירחת עורך־דין. אבל מבחינה אחת הם באו על סיפוקם: הצדק ניצח.

★

מוסר השכל: במהלך הדיונים המשפטיים התבררו לבני הזוג שוזיפי מספר פרטים שאילו ידעו אותם מראש אולי היתה נמנעת מהם כל אי הנעימות. ראשית, למדו לדעת כי כאשר רוכשים כרטיסי טיסה באמצעות סוכנות נסיעות, אין לסוכנות אחריות לגבי מעשים או מחדלים של חברת הטיסה ובמיוחד לא לגבי חברת צ'רטרים כדוגמת קונקורד. כך, למשל, התברר כי פרץ סכסוך בין חברת קונקורד לבין אוקיע צ'רטר אשר כתוצאה ממנו שותקה פעילות החברה — דבר שפגע בנוסעים שהחזיקו בכרטיסי טיסה ששווקו על ידי חברת קונקורד. למודת ניסיון נוהגת כיום חברת פלתורס להחתים את לקוחותיה הרוכשים כרטיסי טיסת־שכר על טופס התחייבות שבו נאמר שהחותמים משחררים את הסוכנות מכל תביעה עקב אי ביצוע הטיסה או ביצוע בלתי תקין של הטיסה או במקרה של אי תשלום כספים כל שהם על ידי המוביל הנ"ל, אשר יגיעו לחותמים, באם יגיעו. אמנם בני הזוג שוזיפי לא התחתמו על טופס כזה אך בית המשפט ראה בכך כי סוכנות הנסיעות היא בבחינת מתווך ושחרר אותה מאחריות למקרה המצער של הזוג שוזיפי. כדאי לזכור את הדבר ובכל מקרה חשוב לקרוא היטב כל טופס שחותמים עליו.

פרט נוסף שהתברר: אף על פי שבני הזוג שוזיפי ביטחו את כרטיסי הטיסה הראשונים שלהם, הם לא יכלו לתבוע את ערך הכרטיסים מחברת הביטוח. הסיבה: בפוליסה נאמר כי ביטול טיסה יזכה לפיצוי רק אם הנוסע עצמו יגויס לצבא. במקרה של שוזיפי, הבנים הם שגויסו. עוד דוגמה לכך שחשוב לקרוא את האותיות הקטנות.

ולבסוף, כאשר מתבטלת טיסה מסיבה כלשהי, עדיף לקבל בחזרה את הכסף, במקום להשאיר את הכרטיסים ברשות החברה. אף פעם אי אפשר לדעת מתי היא תתפרק או תפשוט את הרגל.

עוד לא אבדה תקוותנו

להלן שני מכתבי קוראים המעידים על כך שיש אצלנו גם חברות הנותנות שירות הוגן וטוב ללקוחותיהם.

כותבת הגב' יהודית אביאור מתל־אביב:

"ברצוני לספר על שירות בצרון ויוצא דופן שקיבלתי מחברת סגר בריח מרחוב גיסין בפתח־תקווה.

הזמנתי אצלם דלת ביטחון ולפי הנוהג שילמתי עם ההזמנה מחצית הסכום של מחירה. סמוך למועד האספקה נתברר לי שאצטרך לעזוב את דירתי וביקשתי לבטל את הקנייה. כמובן שחששתי לגורל המקדמה ששילמתי. להפתעתי גילתה הנהלת החברה הבנה וסבר פנים יפות. המכירה בוטלה בשיחת טלפון ובאותו היום הוחזר לי הכסף.

דבר בלתי רגיל במקומותינו ולדעתי ראוי לציון ולשבח."

★

להלן נוסח מכתבה של א.פ. מגבעתיים (השם המלא והכתובת שמורים במערכת):

"קניתי תנור בישול אצל חברת 'אמישראגז'. בשעת המסירה נפלו חלקים לא מחוברים והתנור נפגם — דבר שגיליתי רק אחרי שעזב הנהג. מחלקת השירות בדקה את הפגם והחליפה את החלק הפגום למחרת היום. כל זה באדיבות, ביעילות ובסבר פנים יפות. אכן, שירות לדוגמה".

הקלקולים של המתקנים

מרים גורן מרחובות: הסיפור אינו חדש, אך הוא מרגיז תמיד מחדש. בתקופה שבה פועלי ייצור מפוטרים בסיטונות ומפגינים למען "לחם ועבודה", ובימים שבהם מובטלים מצפים בקוצר רוח לעיתונות יום שישי כדי לחפש מודעות "דרושים" — בעלי מלאכה ונותני שירותים כנראה עדיין מבוקשים מאוד, ומרשים לעצמם לצפצף עלינו. בכך נוכחתי שוב כאשר העתקתי לא מכבר את דירתי ונזקקתי בבת אחת לכמה בעלי מלאכה.

בכתובת הראשונה שאליה פניתי כדי לבקש שליחת טכנאי לתיקון מערכת האינטרקום, נענינו ב"אין לנו כרגע מספיק אנשים". הלכנו למשרד אחר בענף זה, באזור פחות יוקרתי בעיר. הפקידה רשמה את כל הפרטים, הבטיחה שהטכנאי יתקשר ויקבע יום. הלה צילצל ושאל: "מה עם האנטנה שלכם?" "אנטנה?" השבנו. "לא ביקשנו שום תיקון אנטנה. הרי הסברנו לפקידה שכל הענין באינטרקום ואף פירטנו מה הקלקול ומה יש לתקן". אחרי הסבר נוסף הבטיח לבוא ביום מסוים ולהתקשר לפני בואו. ביום שנקבע לא טילפן ולא הגיע ומאז אין קול ואין קשב.

מכונת הכביסה גרמה לקצר והזמנו את השירות המוסמך לדגם המסוים. הסברנו הסבר היטב לפקידה מה התקלה וביקשנו — לבודי ניסיון — שהטכנאי יבוא עם כל הציוד הדרוש. ברכה לבטלה. הוא הגיע כמובן ללא האבזר הנחוץ והחלפה. נשארנו בבית יום נוסף — וציפינו לביקור חוזר. הסכום שנקבע נראה לנו גבוה יחסית להיקף התיקון (חמש דקות). "נאלצתי הרי לבוא פעמיים", הסביר בבצה נחוהה.

נראה שגם הפקידות המועסקות במשרדיהם של נותני שירותים אינן חוששות לכבודן. פנינו לחברת שירותים ששמה הולך לפניה, כדי להחליף סוללה במטבח. הסברנו בדיוק־בדיוק הן לפקידה והן למכונה עליה שהדיבור בסוללה היוצאת מהכיור ולא מהקיר. דיברנו אל הקיר. הטכנאים (נשלחו שניים) הגיעו ללא הציוד הדרוש. שוב יום בבית ופגישה עם טכנאי שלישי. זה הגיע באיחור של שעה. "הפקידה נתנה לי כתובת שגויה", הפליט כהתנצלות. "חרק בזול בצאתי אתכם". "מה? סוללה מן הכיור?". העיף מבט במטבח. "הרי אמרו לי במשרד שמדובר בסוללה רגילה". וחוזרים: הסברנו לפקידה ולטכנאים הקודמים. "האם לא מסר לך הטכנאי הקודם מהו התיקון?" "לא, לא קיבלתי את הדו"ח שלו". הוא ביזבז זמן רב עד שנסע להביא את כל הדרוש. אך אל דאגה. החשבון הסופי יכלול את כל האטאלות של פקידות וטכנאים. אנחנו המשלמים.

ביקשנו להשאיר לנו חלק של מכשיר חשמלי ביתי שהתקלקל והוחלף בחדש על ידי טכנאי. הוא סירב. "ההוראות שלי הן לא להשאיר לצרכן את החלק הישן". "אבל הרי זה רכושנו ושילמנו לך בשביל החלק החדש". ניסינו לעמוד על שלנו. "גשו למשרד (בקצה העיר) ודברו עם המנהל. ואם תתעקשו יתנו לכם את מבוקשכם. לי אסור". כך הטכנאי.

כאשר התפניתי, נסעתי לקצה העיר אל נותן השירות כדי לברר מדוע לא הושאר החלק של המכשיר החשמלי שהוחלף ברשותי. התשובה שקיבלתי היתה שאנחנו רוצים לוודא שהטכנאים שלנו אינם מחליפים חלקים סתם, ולכן לוקחים אותם לבדיקה. אך מתברר שרק אחרי פנייתי הלכו לבדוק את החלק והסכימו להודיע לי בטלפון מה קרה לחלק שהוחלף, ואם אכן היה צורך בהחלפה. התשובה כמצופה היתה שהחלק בלתי תקין. עכשיו אצטרך לנסוע שנית ולקבל את החלק המקולקל אם ברצוני שיהיה ברשותי.

ואשר לאינטרקום — פנייה נוספת העלתה את אותן התוצאות: הבטחה לביקור שלא יצא לפועל. פניתי אישית (שוב נסיעה) אל מתקיני אינטרקום שכבר פניתי אליהם בעבר. "מה? הטכנאי לא בא? לא יכול להיות" הבטיחו לשלוח אותו — הפעם באמת. גם הפעם באמת שהוא לא בא.

ישראל, אירופה ומשבר התיירות מארה"ב (ב')

"הדופק החלש" של יריד התיירות

מאת זהר בלומנקרנץ

צריך להמתין שלושה חודשים עד שהציבור האמריקאי יירגע

מינכן, מערב־גרמניה

המשבר הפוקד את תנועת התיירות מארה"ב לאירופה, עמד במרכז יריד התיירות הלאומי של גרמניה המערבית שנערך בתחילת החודש (בין ה־4 ל־7 במאי) במינכן, ביוזמת משרד התיירות וחברת לופטהנזה. למשבר השלכות גם על תנועת התיירות של ישראל. לדברי מאלם ארוחה, מנהל חברת "כלל־מקה טרוול" במצרים, שהשתתף ביריד יש לנסות, וליצור, תכליות סיור משותפות לישראל ולמצרים, שיכללו אולי גם מדינות אחרות באיזור אגן הים התיכון אשר נפגעו מאירועי הטרור האחרונים, דוגמת איטליה ויוון. לדברי ריאל טאביל, מחברת "מינה טורס" במצרים, אין יכולה ארצו להתמודד לבדה עם ההוצאות לצורך מסע פירסום ושיווק לעידוד התיירות לאיזור.

לדברי סמי האנפי, מחברת "סרה טרוול" במצרים יש ליצור תכלית סיור חדשה משותפת למדינות האיזור, בה יבוא לידי ביטוי שווה משך הזמן השהייה של כל קבוצת תיירים בכל אחת מהמדינות. לדבריו, על פי המצב השורר היום מנסה כל אחת מהמדינות המשתתפות באירגון תכלית הסיור המשותפת לישראל ולמצרים, לנסות ולקבוע, כי קבוצת התיירים מארה"ב תישהה בתחומה זמן רב יותר. מהמצב הזיכ מחברת "גאלפ טרוול" במצרים, רואה את המפתח לפתרון בעיית התיירות המשותפת בפתרון בעיית טאבה וביישוב המחלוקת בנושא כנסיית דיר אל סולטן בירושלים.

באמירי ליסטרי מחברת "הילין טורס" במצרים, רואה בהוראות בתי הגבול־ההבין־לאומיים בכל אחת משתי המדינות את אבן הנגף המרכזית. לדבריו, תיירים מצריים רבים נמנעים לבקר בשל הצורך להטביע חותמות כניסה ומעבר בדרכונם. אשרת כניסה קבוצתית היתה מסירה מכשולים רבים.

לעומת זאת להערכתו של גרד מאיירהופר, המופקד על האיזור מטעם חברת לופטהנזה הגרמנית, מסע פירסום — ולו גם משותף למדינות האיזור ובהיקף רחב — לא ישפיע בשלב זה על תנועת התיירות מארה"ב לאירופה ולמדינות אגן הים התיכון. לדבריו יש לנקוט בצעדים מעשיים שיהיה בכוחם להוכיח, כי טיסה וסיורים לחלק זה של העולם הם בטוחים כמו טיול מאורגן לכל חלק אחר בתבל. לצורך זה יש לדעתו לגייס אישי ציבור ומימשל אמריקאים מרכזיים, שישוטו לאיזורים אלה לביקורים קבל עם ועדה.

גורם תיירות מקומי מוסמך הביע בשיחות פרטיות, את מורת רוחו מהתנהגותם של סוכני הנסיעות האמריקאים. לדבריו הם ניצלו את המצב בעת התכנסות לחצים על חברים במשלחות של סוכני התיירות מארה"ב, כדי שיבואו למערב גרמניה להשתתף ביריד התיירות הלאומי.

לדברי רותי גרונברג, משווק תיירות מארה"ב "לא ניתן עתה לעשות דבר, כדי לשכנע באמת את התייר האמריקאי לבוא ולבקר באירופה". לדבריה, הציעו גורמי תיירות מיוון להשקיע 4 מיליון דולר במסע פרסום ועידוד תנועת תיירות מארה"ב, אך לדעתה יהיה זה חסר תועלת. היא יעצה ליוונים להמתין שלושה חודשים עד שהציבור האמריקאי יירגע. היא הפנתה את תשומת ליבנו למסע הפירסום האדיר שערכה בימים אלה טורקיה בארה"ב, ולדעתה יכולה ישראל "לנצל" זאת כדי להשתלב בתכלית סיור משותפת. לדעת גרונברג, תכלית סיור שתכלול, למשל, את טורקיה, ישראל, מצרים, איטליה ויוון, יכולה להולם אוטוקרטיה לסיורים מאורגנים מארה"ב.

יריד התיירות הלאומי של מערב גרמניה, מאפשר גם לסיטונאי תיירות של ישראל לממש את התקשרויותיהם כאשר לדעת המשלחים בשנה הבאה לאירופה בכלל ולמערב גרמניה בפרט. לדברי יוסף אנגלנדר, מנכ"ל חברת "יוסי טורס", תרמה לו ביריד השתתפותם של גורמי תיירות מקומיים אשר מתמחים בתנועת תיירות עממית המאפיינת את תנועת התיירות מישראל. לדברי פנחס פרבר, מנכ"ל חברת "אלמליה", ניכרה היטב ביריד היעילות וכושר האירגון המערב גרמני ולגורמי התיירות בארץ יש הרבה מה ללמוד מכך.

לדברי אלישבע שלוסק, מנהלת מחלקת סיורים מאורגנים בחברת "נתור" — איחוד סוכני תיירות לטיולים מאורגנים בע"מ, עיקר המגעים בין גורמי התיירות מישראל לגורמי התיירות המערב גרמניים, מנוצלים לצורך קבלת מידע ראשוני במיוחד בתחום התמחיר. לדבריה העיסקות המרכזיות נחתמות בדרך כלל בשלב מאוחר יותר. לדבריה, המידע המוחלף בין גורמי התיירות מהארצות השונות בפגישות פרטיות בארבע עיניים, עולה לאין ערוך על ההתכתבות או התקשרות טלפונית. ריבי להב מחברת "אופיר טורס", אומרת כי הירידה החדה בתנועת התיירות מארה"ב לגרמניה, איפשרה לראשונה לגורמים המקומיים לחוש את טעם הביטולים וההזמנות המאוחרות המאפיינות את תנועת התיירות של ישראל, אך לא היתה מקובלת על גורמי התיירות המדקדקים של גרמניה.

מנהל חברת התיירות פ.טי.סי., דובי הוסטר, אינו מסתיר, כי ניצל את המשבר כדי להשיג מחירים זולים יותר במרכיבי תכלית הסיור. מחיר של מלון ברמה של 3 כוכבים בערים הגדולות מגיע בממוצע ל־40 מארקים גרמניים לאדם בחדר זוגי, ל־80 מארקים בבית מלון ברמה של 5 כוכבים. לדברי בני בנס, מנהל שיווק בחברת לופטהנזה סניף ישראל, הצלחתו של היריד תימדד, מבחינתו, במספר הקבוצות והמטיילים מישראל שיעדיפו השנה לכלול את מערב גרמניה במסלולי סיורם לאירופה.

סוואזילנד: יחי המלך החדש

מאת דן סגיר

סוואזילנד

לבוש מסורתי, מנהגים מסורתיים, מאכלים מסורתיים — כל אלה ציינו את טקס הכתרת המלך החדש בסוואזילנד, ממלכה אפריקאית קטנה בת כ־600 אלף תושבים בדרום היבשת. המלך הקודם, סובוקזה השני, נפטר בגיל 83 בשנת 1982 לאחר 61 שנות מלוכה; לפני מותו הודיע לזקנים מי מבניו הרבים יירש אותו. היורש בן ה־14 נשלח ללימודים באנגליה, ועתה עם הגיעו לגיל 18 הוכתר ברוב עם ועדה למלך סובוקזה השלישי.

החברה הסוואזית היא מן החברות השמרניות והמסורתיות ביותר באפריקה כיום. אין מי שמערער על מוסד המלוכה, והמערכות הפוליטיות המודרניות (ממשלה ובית"ב) מתקיימות בצד המערכות המסורתיות, בעוד שבידי המלך נתונה הסמכות המרכזית. המלך המנוח וכנראה גם יורשו אחריו, ניסו ומנסים לשלב את המסורת עם צורכי המדינה המודרנית, יותר מבחינה פוליטית וכלכלית ופחות מבחינה חברתית.

סוואזילנד כפי שהיא כיום (אמנם לא בגבולות הנוכחיים) והאומה הסוואזית החלו להתגבש לפני יותר ממאתיים שנה. בדרך להתגבשותם כעם התנגשו בזולו, העם השליט בדרום היבשת, ובקרב מכריע בשנת 1836 נאלצו לבקש תיווך וסיוע מהמושל הבריטי של נאטל. שטחה המקורי של הארץ היה כפול מהשטח הנוכחי, ונושא הגבולות לא יושב סופית עד ימינו. המלך הראשון נפטר בשנת 1868 ואז נכנסו הסוואזים למאה שנים של שלטון קולוניאלי בריטי. בשנות ה־40 של המאה ה־19 הגיעו לארץ ראשוני המתיישבים הלבנים וסוחרים למיניהם. הסוואזים לא נלחמו בפולש הלבן. חלקים גדולים משטחה של הארץ הוחכרו ונמכרו על ידי השלטון הבריטי ומתיישבים לבנים, ובמשך שנים לאחר מכן עשו המקומיים מאמצים "לגאול" את קרקע הלאום.

המלך המנוח שהוכתר בשנת 1921 החל להעלות את ארצו על פסים של מדינה מודרנית. בשנת 1960 יזם שינוי חשוב: הוא הציע הקמת מועצה מחוקקת, מפלגות פוליטיות ומסורות פוליטיים אחרים המוכרים מהמערב. השלב הבא היה קבלת עצמאות, וב־5 בספטמבר 1968 היתה סוואזילנד למדינה עצמאית מונרכית. האידיאל המקומי הוא למצוא שילוב מקורי בין מערכות הסמכות המסורתיות (מלך, מועצת זקנים ונסיכים מייעצת למלך) לבין אלה המודרניות־מערביות וליהנות מהטוב שבשני העולמות, אולם מימושו עדיין רחוק.

מותו של המלך הזקן בשנת 1982 קלע את הארץ למשבר פוליטי חריף ולזעזועים בצמרת. מאחר שיורש העצר היה עדיין צעיר, התנהלו מאבקי כוח ובשלב מסוים זכתה בעוצמה קבוצה קטנה אשר ניהלה את המדינה ביד רמה. חמישה מנהיגים מהשורה הראשונה נכלאו ללא משפט, בהם שר האוצר לשעבר, ראש הצבא וראש המשטרה. על העיתונות הוטלה צנזורה. באוקטובר אשתקד לקחה את רסן השלטון המלכה האם. היא הדיחה את שני האנשים החזקים במועצה השלטת ושיחררה מהכלא את החמישה שנכלאו מסיבות פוליטיות. באותה תקופה הוחלט אף להקדים את הכתרתו של המלך המיועד.

הטקס נערך בפני פורום של זקני העם ואורחים נכבדים מחו"ל, בהם הנסיך הבריטי מייקל מקנט, מורין ריגן בתו של הנשיא האמריקאי, נשיא דרא"פ ושר החוץ שלו, שלושה מלכים של מדינות באפריקה ושני נשיאים אפריקאים, קנת קאונדה מזמביה והנשיא סאמורה משל ממוזמביק. למרבה מבוכתם של הסוואזים, ביטל נשיא קניה דניאל ארפ מוי את השתתפותו, במחאה על השתתפות המשלחת הדרום־אפריקאית. לטקס הגיעו עשרות רבות של אנשי תקשורת מרחבי העולם, אך רק בודדים מהם, בעלי ההסמכות, נכחו בטקס.

לכבוד ההכתרה הוכרזו בסוואזילנד שלושה ימי חגיגות שבהם, אגב, נאסר למכור משקאות חריפים. הסוואזים אמורים היו לחגוג פיכחים. קבוצות נפרדות של גברים ונשים רקדו ללא הרף ריקודים מסורתיים מרהיבי־עין. אך אותות המודרניזציה ניכרו פה ושם: גבר באחד הטבטים שנשא עמו תיק ג'יימס־בונד, לוחם שהצית לעצמו סיגריה אשר גולגלה במפעל מודרני. וכשיחה בין נסיך סוואזי לבין שני אורחים שהגיעו ממדינה אפריקאית שכנה, נדונו החידושים האחרונים של מחשבי איי־בי־אם.

הכתרת המלך תביא ככל הנראה לסיום המשברים הפוליטיים הפנימיים בסוואזילנד (צילום: דוד ראוליר)

הכתרת המלך תביא ככל הנראה לסיום המשברים הפוליטיים הפנימיים. סוואזילנד תחזור להיות ממלכה יציבה ושקטה, כפי שהיתה בעשורות השנים האחרונות, אף על פי שהקונפליקט הגזעי המשסע את דרא"פ שכנתה הגדולה מצפון, מדרום וממזרח, מעיב עליה ועל כלכלתה.

מבחינה כלכלית, תלויה סוואזילנד (כמו לסוטו שכנתה) בכלכלה הדרום־אפריקאית, וב"רצון הטוב" של פרטוריה. ג'ון דניאל, מומחה מאוניברסיטת סוואזילנד, מצביע על חמישה גורמים עיקריים לתלות זו:

א. גודלה הזעיר — הן במונחים עולמיים והן במונחים אפריקאיים — והיותה לכודה יבשתית בתוך דרא"פ, יוצרים תלות מוחלטת בזירת המסחר, כלומר ביבוא וביצוא.

ב. חברותה ב"איחוד המכס של דרומה של אפריקה" שהוקם על ידי דרא"פ וההזדמנויות המעטות שמספקת לה ארץ זו.

ג. החשיבות המרכזית של שוק העבודה הדרום־אפריקאי כמעסיק וכמקור הכנסה לאומי.

ד. תלות מוחלטת ביבוא דלקים מדרא"פ, ותלות כמעט מוחלטת באספקת חשמל ממדינה זו.

ה. עלייה בבעלות ובשליטה של הון הדרום־אפריקאי בסקטור המסחרי של כלכלת סוואזילנד.

תלות זו גורמת לכך שיותר מכל מדינה אחרת באפריקה, ניתן לומר על יחסיה של סוואזילנד עם דרא"פ שהם "ידידותיים". ההתבטאויות של גורמים סוואזיים על האפרטהייד היו תמיד בלשון דיפלומטית. אחד ההסברים המקובלים ליחסים אלה, לבד מהתלות הכלכלית בדרא"פ, הוא רצונה של אמבבנה (בירת סוואזילנד) לקבל חזרה מדרא"פ שני חבלי ארץ שהיו בעבר הרחוק חלק מהממלכה. הדרישות להחזיר שני אזורים אלה הועלו בראשונה בשנות ה־20 של המאה הנוכחית, ומתנהל על כך מו"מ זה שנים. טענת הסוואזים פשוטה: זו אדמתנו ואנו רוצים אותה בחזרה. הקושי נעוץ בכך, שדרישה בגבולות סותרת החלטה מפורסמת של הארגון לאחדות אפריקה, כי שום מדינה ביבשת לא תעלה דרישות לשינוי גבולות. תשובת סוואזילנד לטיעון זה היא, שהארגון הכיר במקרה המיוחד של הממלכה, ולכן מעולם לא יצא כנגד תביעותיה מדרא"פ.

אולם בנושא זה נשאלות שאלות אחרות. האם הממלכה הזעירה, הטונה כאמור 600 אלף תושבים מסוגלת בכלל לקלוט את שני האזורים שבהם חיים לפי אחת ההערכות כ־800 אלף איש? הכוונה היא בעיקר לתחומי תעסוקה, חינוך, בריאות ושירותים אחרים. שאלה אחרת היא, מהם היתרונות המעשיים שיהיו לסוואזילנד מהסיפוח. באחד משני האזורים יש רק כוח עבודה לחברה מתועשת, בעוד שבסוואזילנד עצמה יש בעיות תעסוקה. האזור השני עשוי לתת לממלכה מוצא לאוקיינוס ההודי ולצמצם את תלותה בדרא"פ ובנמלה בדרבן. נגד החזרת אזור זה יוצאים בדרא"פ חוגי הימין הלבן, הטוענים שבניית נמל באותו אזור תפגע אקולוגית בחוף נטאל. התנגדות מכיוון אחר היא זו של הזולו, הטוענים שלאזור חשיבות היסטורית מבחינתם. גם הסוואזים חלוקים בשאלה זו, אולם המלך המנוח וכנראה גם בנו אחריו עומדים על החזרת האזורים.

ג'ון דניאל טוען שהסיבה האמיתית ל"נישואי הנוחות" עם דרא"פ אינה שני האזורים ושאלת הגבול אלא זהות אינטרסים שגברה בין המעמד השליט בסוואזילנד לקפיטליזם הדרום־אפריקאי. הוא מצביע על קרנות וגופים מסחריים גדולים הנשלטים על ידי האריסטוקרטיה הסוואזית, אשר הונם בא במישרין מדרא"פ הלבנה. סיבה אחרת, שהוא מעלה היא השמרנות והאופי הפיאודלי של החברה הסוואזית, שעלולים לעמוד בפני איום אם וכאשר יתפוס הא.נ.ק. את השלטון בדרא"פ.

לא רק בהקשר יחסיה עם דרא"פ מגלה סוואזילנד שמרנות וזהירות, אלא גם בשאר היחסים הבינ"ל שלה. בניגוד לרוב מדינות אפריקה, מזוהה אמבבנה עם מדינות הגוש המערבי וארה"ב יותר מאשר עם מדינות העולם השלישי. הדבר בא לביטוי בעיקר בהצבעותיה באו"ם בנושאים שונים. סוואזילנד היא גם ידידה נאמנה לישראל, והיא למעשה המדינה האפריקאית היחידה שלא ניתקה אתנו את היחסים הדיפלומטיים אחרי מלחמת יום הכיפורים. במשך עשר שנים היא היתה המדינה האפריקאית היחידה שקיימה יחסים גלויים עם ירושלים. הסיוע שקיבלה מישראל בשנים האחרונות היה בעיקר בתחום החקלאות והקמת פרויקטים תעשייתיים.

כלכלה במשפט / משה קשת

היסוסי הפרידה מתוכנית החירום

עליית מחירי הפירות והירקות ומחירי ההלבשה אינה מתיישבת עם ההסברים על הצלחת תוכנית החירום ומחייבת מחשבה שנייה אצל הוגי התוכנית

פרסום מדד אפריל הגביר את החשש, כי הביטול המתוכנן של הקפאת המחירים עתיד להמריץ יצרנים ומשווקים להעלות מחירים מעל ומעבר למתבקש משיקולים כלכליים. הם יודרבנו על־ידי הציפייה לחידוש ההקפאה והרצון לתפוס עמדה נוחה לקראת חידוש כזה. אך לא זו בלבד: לעלייה בשיעורי האינפלציה — עלייה של כ־50% בשיעור שנתי על־פי המדד שפורסם — יש השלכה כפולה: יצרנים ומשווקים יעלו מחירים כדי להתגונן בפני האינפלציה הצפויה, בה בשעה שמעצבי המדיניות יצביעו על הישגי תוכנית החירום בזכות הקפאת המחירים, ויצדיקו בכך את המשך ההקפאה.

ואולם עיון בנתוני המרכיבים של המדד האחרון מאשר את ההנחה, כי גלום בו גרעין אינפלציוני מובהק. יש במדד אפריל עליות שנהוג להתייחס אליהן כ"עונתיות", כמו מחירי הלבשת הקיץ וההנעלה ומחירי הירקות והפירות. סעיפי המצרכים האלה, שתרמו יותר מאחוז, אינם נכנסים למעגל המצרכים שבפיקוח, ועל כן נתונים לשינויים של כוחות השוק וציפיותיו. התנהגותם משקפת מידע חד־משמעי על אינפלציה, הן אינפלציה כבושה והן אינפלציה עתידית. בארצות המתועשות, שבהן האינפלציה היא חד־ספרתית בשיעור שנתי, אין השפעתם של המצרכים העונתיים ניכרת כל עיקר, אך מהתרחשותן של עליות כאלה אפשר ללמוד על גידול צפוי בשיעורי האינפלציה, בדיוק כפי שעלייה במדד המחירים הסיטונאיים או במדד מחירי־הגלם לאספקה עתידית מבשרת עלייה באינפלציה.

משום כך, עלייה בת 8.3% במחירי הפירות והירקות ושל 13.3% בהלבשה והנעלה, אינן מתיישבות על נקלה עם ההסברים על ההצלחה המרשימה של תוכנית החירום, ומחייבות מחשבה שנייה אצל הוגי התוכנית, אם ראוי להביא לסיום את מועד הקפאת המחירים בסוף יוני 1986, כמתוכנן. הכל בהנחה, שמתכנני התוכנית ויועציהם מחזיקים עדיין בסברה, כי פיקוח מחירים במתכונתו הנתונה הוא אמצעי יעיל ונוח להתמודד עם האינפלציה. סברה זו, יצויין, אינה מובנת מאליה או מוכחת מעצמה.

שחרור מחירים הדרגתי

סוף יוני נקבע כמועד הסיום המקורי של התוכנית, בסעיף 2 לחוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה), תשמ"ה — 1985, שהוא אחד משורת החוקים הקשורים בתוכנית החירום. יישומה הנכון של התוכנית ורוח החוק הזה היו מחייבים שחרור הדרגתי של המחירים מפיקוח, כך שבמלאת שנה לתחולתו לא יתבקש הצורך בתפרים או בהבצאות בירוקרטיות כדי למנוע מפולת של הפיקוחים.

משום כך יהיה מי שיחשוב על הארכת תום מועד של הפיקוח על המחירים על־ידי חקיקה של הכנסת, אשר תתקן את החוק, או על־ידי תקנות שעת חירום של הממשלה. השימוש המופרז שנעשה עד כה בחקיקת חירום לצורכי התוכנית הכלכלית אינו הולם את ההגבלה בזמן, כי תוקפה של חקיקה כזאת יהיה מוגבל לשלושה חודשים (סעיף 9 לפקודת סדרי השלטון והמשפט) — דבר שוודאי ישכנע עליה להעדיף חקיקה של הכנסת; אך חקיקה כזאת מחייבת היערכות מראש.

כשליש משיעור עליית מדד אפריל נבע מעלייה של כחמישים אחוז בארנונות העירוניות. ארנונות הן בכלל מיסוי, אשר העלאתו מגלגלת את כמות האמצעים העומדים לרשות הרשויות. הוסף לכך את האיפוק בצמצום הסובסידיות למצרכים המסובסדים בשל המדד הגבוה, החשש מפני מדד גבוה מדי גם בחודש השוטף, האמצעים שהתבטאו בעזרה לתאגידים כושלים וגידול מודגש בפעילות הרשויות השונות — ונמצא שאין מפלט מפני הרחבה של אמצעי התשלום, התחייבויות וערבויות, אשר כל אחד מהם יכולים להסתכם אך ורק בהאצתם של שיעורי האינפלציה (גם לאחר קיזוז ההשפעה הנוחה של ירידת מחירי הדולר והנפט).

על רקע זה מקובל מאוד לשמוע מפי אנשי ציבור ויועצים, רעיונות בדבר נגיסה הכרחית בנכסים הפיננסיים שבידי הציבור, הן כדי להקטין את חבות הממשלה לציבור והן כדי למנוע את ה"התנפלות" של האמצעים הללו על סחורות ושירותים, באופן שיעלה עד מאוד את המחירים השוטפים. לפנים היה חשש, כי האמצעים הפיננסיים הנזילים שבידי הציבור יגרמו לנהירה לרכישות של מט"ח. אך עתה, כאשר מט"ח מוצע לכל דכפין, יש מי שירבה כי כספים ואמצעים נוספים עתידים לצאת מהמערכת לשם ביצוע רכישות במחירים הנוחים שבהם מוצעים דולרים בשוק השחור.

אך מי שמודע לשיעורי הירידה של הדולר בשוקי הכספים בעולם, יוכל בנקל לזהות את ההסבר כאילו הפער המצטמצם בין השער הרשמי והשער הבלתי־רשמי של הדולר הוא תוצאה בלבדית של הישגי תוכנית החירום. מאותה סיבה, אין להניח כי חוסכים ובעלי אמצעים פיננסיים ייפלטו בהמוניהם מהאפיקים הקיימים המוצעים להם כיום, בייחוד אם לא איבדו לעצמם דרך זו עד כה.

ירידת שער הדולר האמריקאי אינה מלווה כל עיקר בעלייה במדד האמריקאי של המחירים לצרכן, להפתעת הישראלים הרגילים לצפות לכך כי ירידת השקל לעומת הדולר מלווה ללא יוצא מן הכלל בהגברת האינפלציה. בארצות־הברית היתה העלייה במהלך שנת 1985 כ־3.5%, וזה השיעור הצפוי לשנה השוטפת, שכן התשלומים עבור היבוא אינם משמעותיים לצורך מדידת האינפלציה שם. מרכיבי היבוא בסל הישראלי אינם יכולים להותיר את המדד הישראלי אדיש לתנודות המטבעות של הארצות שמהן מתקיים היבוא הרגיל.

האינפלציה הנמוכה בארצות־הברית נותנת את אותותיה במעט חודים ישראליים, שנקובים במטבעה הדולרית בצירוף האינפלאציה של ארצות־הברית, והיא אלה יעשיעו לפגר לעומת ההצמדות הרגילות למדד, לפחות בעתיד הנראה לעין.

תוספת יוקר

ואולם לנוכח הירידה בשער הדולר, ספק רב אם השער הנקוב של הדולר יישאר קפוא לאורך ימים, או מעבר ל־30.6.86. לא רק מפני המועד הנקוב בחוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים, אלא גם מפני האפשרות של תשלום תוספת יוקר, אם המדד למחירים לצרכן יעלה מעל ל־1.3%. שמועות על פיחות צפוי וראי ישפיעו על השער הבלתי־רשמי של הדולר, אשר יגרום לביקוש בשוק השחור על אף ירידת השער הנסבכת של הדולר, הלוך ליות כתנת בנייות ההשבר של הבנקים והנכסים צמודי הדולר הנסחרים בבורסה לניירות־ערך.

לכן, לא כן הנבע שבכל מבחינת תולדותיה של תוכנית החרום, אם בהקשר לכישלונות עסקיים של מפעלים ותאגידים ואם בהקשר לבגורים אחרים, יעלו לדיון רעיונות חדשים וישנים בנוי ההצעה לביטול ההצמדה בבסיק, אם בדי חום השכר ואם בתחום ההתחייבויות וההסכונות. המשותף לרעיונות בגון פיקוח על המחירים, ביטול ההצמדה, מיסוי האמצעים הפיננסיים שבידי הציבור ואחרים, הוא הניסיון להגיר מודדות באמצעים חוקיים ומנהליים במקום באמצעים כלכליים. הימולים לכהול שיעורים בבעיות צבעים הפעילות של המגזר הציבורי ויציבות תנאים להבראת המגזר הפרטי.

אם התוכנית הכלכלית נועדה מלכתחילה לגרום להבראת אבל, כי אז כל צעד של הבחה כמעט כישל כמוציא לכאורה בבהות, כי הבראה אמיתית פדויה תיטול גופים כושלים. באופן פרדוכסאלי לכאורה, הוכחת הצלחתה של התוכנית הכלכלית, שבתבית תקופתה חלפה וימיה המתוכננים ספורים, תהיה לא על־פי כל שהתרחש במהלכה, אלא על־פי היקף הפעילות הרבית העשייה של הממשלה במקומים הקרובים. תוכנית חירום כלכלית — כדיאתה הרזה — מחייבת לא רק הישגים שניתנים למדידה חשבונית מיידית, אלא שינוי הרגלי צריכה ופעילות.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

כלכלה ועסקים

הבורסה תגדיר היום מחדש את המושג "ויסות"

דירקטוריון הבורסה ידון היום בהגדרה חדשה של המונח "ייצוב שערים", ובאילו מקרים ניתן לוסת ניירות ערך בבורסה. כבר לפני חודשים מספר קיבלה הבורסה את הכללים שלפיהם ניתן לבצע ויסות, ואולם בעקבות המלצות ועדת גבאי נדרשה התאמה מחודשת של הכללים.

על פי ועדת גבאי, פעולת ייצוב שערים תותר על ידי מי שהוסמך לכך על ידי הבורסה, ותתבצע על פי אמות־מידה וכמויות שקבע המייצב בתיאום עם הבורסה, ובהתחשב בנפח המסחר בנייר הערך ובמידת הפיזור. ועדת גבאי גם מונה מי רשאי לבצע את הייצוב, באילו סוגי ניירות ערך, וכיצד להפריד את פעולת ייצוב השערים מהפעולות האחרות המתבצעות על ידי חבר הבורסה.

ועדת גבאי גם המליצה על החמרת העונשים כלפי מי שאינו נוהג בהתאם לכללי ייצוב השערים. כך למשל, בית המשפט רשאי להטיל עונש של עד שישה חודשים מאסר על מי שיימצא אשם בייצוב שערים שלא על פי הכללים. בית המשפט יהיה רשאי גם לבטל חברותו של חבר בורסה שנמצא אשם. כן בוצע להסמיך את הרשות לניירות ערך לפנות לבית המשפט על מנת שיתן צו, שיורה על הפסקת ייצוב שערים שנעשה שלא על פי הכללים.

הבורסה נוקטת כיום גישה מחמירה ביותר כלפי כל תופעת ויסות שאינה נעשית על פי הכללים. כך למשל, הופסק השבוע המסחר במניות אלרוב לאחר שבדיקה ראשונית הצביעה על חשד של עבירות לכאורה על החוק. מסמכי הבדיקה הועברו לרשות לני"ע.

העורך: נחמיה שטרסלר

השבוע בבורסה / יהודה שרוני

נכסים ובניין תנפיק אג"ח

חברת נכסים ובניין הגישה באחרונה בקשה לגיוס הון באיגרות חוב. החברה נסחרת בבורסה, אך היא ביקשה לגייס הון באג"ח על רקע ההערכה כי בתנאים הנוכחיים בשוק ההון לא ניתן לגייס הון במניות. בקשה דומה הופנתה גם על ידי חברת הבנייה אזורים. האוצר גם קיבל בקשות לגיוס הון מחברות מתחום המסחר והשירותים כמו איגוד לשכות המסחר, ורשתות השיווק הגדולות (כמו רשת קריאוף). המבקשות זו הפעם הראשונה לגיוס הון בבורסה.

הירדן מכרה 8.3% תמורת 1.5 מ' ד'

חברת ההשקעות הירדן מכרה השבוע 8.3 אחוזים ממניות החברה הבת שלה מלונות הירדן תמורת 1.5 מיליון. על פי מחיר המכירה, מוערכת מלונות הירדן ב־18 מיליון דולר.

שם הרוכש לא פורסם. אך המדובר ככל נראה באיש העסקים מרכוס כץ, שגילה התעניינות ברכישת החברה. אותו כץ גילה בעבר התעניינות גם ברכישת מלון הילטון בירושלים שהוא הנכס העיקרי של מלונות הירדן. לאחר המכירה ירד שיעור החזקתה של הירדן במלונות הירדן ל־38 אחוז.

הבורסה תתבקש לאשר הקצאה פרטית בשנהר

דירקטוריון הבורסה יתבקש לאשר היום הקצאת מניות פרטית של מניות שנהר לקרן ההשקעות אתרנה. האחרונה תשלם בעבור המניות 600 אלף דולר. בבורסה מעריכים כי ההקצאה נועדה לאפשר הנפקת החברה בבורסה האמריקאית. שנהר התחייבה כי המניות שיוקצו יהיו מוקפאות במשך שנה.

עליות שערים: סיבה למכירה

עליות השערים של השבועיים האחרונים בבורסה היוו הזדמנות נאותה לבעלי עניין רבים למכור חלק מהחזקותיהם. כמה דוגמאות: נוסטרו בל"ל צימצם את החזקותיו בתעל, מגור ניירות ערך צימצמה החזקותיה בסקאבריה, משפחת רוטלוי מכרה מניות לרודיה 0.4. החברה האם של מרכז הקבלנים מכרה מניותיה בבורסה, לבידי אשקלון מימון מכרה מניות לבידי אשקלון. בכל ניירות הערך האמורים נערכה באחרונה פעילות ספקולטיבית ערה, ובעלי העניין הוגגים.

מה קורה באלרון? שחיקה של 67% ברווחי פיברוניקס

מאת יונתן שרמן

קבוצת אלרון סובלת באחרונה ממשברים בשורה מחברותיה. לבר מ"אלסינט", ירדה מאוד הרווחיות של "אופטרוטק", וכעת גם פורסמו תוצאותיה של "פיברוניקס", המעידות על שחיקת רווחיות חדה בשיעור של 67 אחוזים.

רווח החברה ירד מ־322 אלף דולר ברבעון הראשון של שנת '85 ל־107 אלף דולר ברבעון הראשון של השנה.

מאידך, החברה המשיכה להגדיל את מכירותיה והללו הסתכמו ברבעון הראשון ב־7.2 מיליוני דולר, גידול של 19 אחוזים ביחס לרבעון הראשון של שנת '85.

"פיברוניקס" היא חברה אמריקאית, ונכסה העיקרי הוא מפעל החברה בחיפה. החברה מסבירה את שחיקת הרווחיות בהוצאות גדולות, שהתבססו על תחזית מכירות גדולה, וכן ברכישה של חברה בת בשם "ספרטוקס" והקמת חברת שיווק בארה"ב.

באחרונה פיטרה "פיברוניקס" כעשרה אחוזים מעובדיה במפעל בחיפה, במסגרת תהליך התייעלות.

האוצר מתכוון למכור מניות בנקאיות ללא הגנת "ההסדר"

מאת יהודה שרוני

משרד האוצר מכין בימים אלה הצעה למכירת מניות בנקאיות שבהסדר — בלי ההגנה שמספק "ההסדר". ההצעה מתגבשת על ידי צוות באוצר בראשות מנכ"ל המשרד עמנואל שרון, שחברים בו גם הממונה על שוק ההון יהודה דרורי, חשב האוצר אריה שר, הממונה על הכנסות המדינה ישראל ברזו, היועץ המשפטי באוצר אריה מינטקביץ. מטרת הצוות היא לגבש דרכים לשכנע את הציבור להירגע מלפדות מניות בנקאיות בשנת 1988 בהיקף של 2.8 מיליארדי דולר.

ממשלת ישראל מחזיקה כיום מניות הסדר בהיקף של 1.7 מיליארד דולר (700 מיליון דולר, תוצאה מפדיון מניות הקשישים, ומיליארד דולר מניות שנקלטו בימי המשבר הראשונים בבורסה. האוצר מתכוון ליצור באמצעות מלאי זה שוק משני למניות בנקאיות נטולות הגנה, במתכונת דומה לזו הקיימת כיום במניות בנק כללי. מחירן בבורסה יעזור לאוצר לאמוד את גודל ההטבה שתוצע למשקיעים בעת הפדיון באוקטובר '88, כדי לשכנעם להמשיך ולהחזיק את הבנקאיות גם לאחר מועד זה.

לפי שעה לא נקבע המועד של הצעת המכר, המחיר שבו יימכרו המניות הבנקאיות והדרכים להפצתן.

אפשר לקבל הנחות גם בביטוח חובה

מאת אריה לביא

הנחה בביטוח רכב חובה שניתנה לעובדי תדיראן, בשיעור של כ־10 אחוזים, כאשר התשלום מחולק לשלושה תשלומים, התאפשרה מפני שמכל שקל שהמבוטחים משלמים בעבור ביטוח רכב חובה, המתבצע דרך תאגיד אבנר, 15.1 אגורות הן עמלות הדמים, כך מתברר מבדיקה שערך "הארץ".

מהבדיקה התברר, ש־5 אחוזים מדמי הביטוח משלמים לסוכן כעמלה. כמו כן 11.1 אחוז מועברים לחברת הביטוח כתשלום בעבור דמי רישום ודמי פוליסה וכו'.

מנכ"ל אבנר עודי אבל אומר, שהעמלות מאושרות על ידי ועדת הכספים של הכנסת. הוא מתנגד להנחות בביטוח, אך ציין שאינו רואה כעת דרך להתנגד למתן ההנחות.

בשלב זה לא ברור עדיין באיזו חברת ביטוח יתבצע ביטוח הרכב של עובדי תדיראן. לחברת תדיראן יש 1000 כלי רכב, ולבד מכך יש 2000 כלי רכב בבעלות עובדי החברה. שלוש חברות מתחרות על ביטוחים אלה: חברת שמיר מקבוצת הסנה, סוכנות הביטוח של אלתנן לרונטה, וחברת בנדלי מאיטליה המועלת באמצעות הסוכן נעים קפלן.

חברות הביטוח אליהן שביטחה את רכב עובדי תדיראן בשנה שעברה, הודיעה שלשום במפתיע שאינה מעוניינת השנה בביטוח זה. התנהלו מגעים עם חברת מגדל, אך אלה הופסקו. אתמול סוכם שהביטוחים של סוכנות לונטהל יתבצעו דרך חברת כלל ביטוח.

סוכני הביטוח יעשו "דווקא":

יתנו הנחות גדולות יותר

סוכני הביטוח קיבלו השבוע החלטה להסלים את התחרות בענף הביטוח — לאחר שהמפקח על הביטוח דחה את תביעתם להתערב בעניין כדי למנוע את ההנחות הניתנות כיום על ידי חברות הביטוח (ראה ידיעה בנפרד).

בדיון פנימי שהתקיים בלשכת סוכני הביטוח התבטאו ראשי הלשכה בחריפות נגד עמדת המפקח על הביטוח. "כולם בוכים על המצב אך אף אחד אינו מוכן לעשות דבר", אמרו הסוכנים, והתכוונו להוסר היכולת של ועדת המשמעת של איגוד חברות הביטוח להשליט סדר בענף, למרות הקנסות המוטלים על החברות.

הסוכנים גורסים שיש להרבות את האנדרלמוסיה בענף, על מנת להרז את פשיטות הרגל של חברות הביטוח שבקשיים, וכך להרז את המשבר.

חפוס את 2 העולמות
IBM PC/AT ומערך מחשב
החוכמה קום ניהולית

קום ניהולית – תוכנת רב־משתמשים לניהול עסקי/תעשייתי החודרת... המותקנת ומאפשרת חיבור עד 10 תחנות עבודה למחשב IBM PC/AT, למיכרי משימות זהות או שונות במקביל.
בקום לא רק מבטיחים, זה עובד!!
רב משתמשים זה אנחנו
קום שירותי תוכנה בע"מ
רח' פנחס רוזן (לשעבר דרך הרצליה) 41, ת"א
טל' 471679, 03-499588

קרן מפעל הפיס ע"ש פנחס ספיר

טקס חלוקת המענקים- למחקר בתחום הרפואי ובתחום המוניציפלי

יתקיים ביום ראשון, ט"ז באייר תשמ"ו — 25.5.86, בשעה 17.00 בבית מפעל הפיס, רחוב הפטמן 3, תל־אביב בקומה ששית

– הציבור מוזמן –

אוניברסיטת תל-אביב

טקס חנוכת גן שילה כרמל

דברים:
גב' אודה הרצוג
רעיית נשיא המדינה
נשיאת כבוד בינלאומית
המועצה לא"י יפה

ביום חמישי, י"ג אייר תשמ"ו, 22.5.86, בשעה 17.30
ליד בנין טרובוביץ, קרית האוניברסיטה, רמת־אביב
כניסה דרך שער רמניסיאנו (4)

הציבור מוזמן

אוניברסיטת תל-אביב

טקס חנוכת מעבדת שרה רסין לחקר שורשים

ביום חמישי, י"ג אייר, תשמ"ו 22.5.86
בשעה 12.30
באולם רוז ומוריס לי. (14)
בנין בריטניה ע"ש כהן־פורטר
קרית האוניברסיטה, רמת־אביב

כניסה דרך שער אוסטריה (1)

הציבור מוזמן

שערי מטבע חוץ

21.5.86

המטבע	בנק לאומי – מזומנים – קניה	בנק לאומי – מזומנים – מכירה	בנק לאומי – העברות והמחאות – קניה	בנק לאומי – העברות והמחאות – מכירה	בנק הפועלים – מזומנים – קניה	בנק הפועלים – מזומנים – מכירה	בנק הפועלים – העברות והמחאות – קניה	בנק הפועלים – העברות והמחאות – מכירה	בנק דיסקונט – מזומנים – קניה	בנק דיסקונט – מזומנים – מכירה	בנק דיסקונט – העברות והמחאות – קניה	בנק דיסקונט – העברות והמחאות – מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.44	1.50	1.4683	1.4867	1.45	1.51	1.4698	1.4882	1.44	1.50	1.4678	1.4863	1.4778	−0.0069
1 לישט"ש	2.18	2.27	2.2245	2.2524	2.19	2.29	2.2283	2.2561	2.18	2.29	2.2245	2.2524	2.2384	−0.0332
1 מארק גרמני	0.64	0.67	0.6536	0.6618	0.64	0.67	0.6543	0.6624	0.64	0.67	0.6529	0.6611	0.6576	−0.0123
1 פרנק צרפתי	0.20	0.21	0.2051	0.2076	0.20	0.21	0.2052	0.2078	0.20	0.21	0.2049	0.2074	0.2064	−0.0039
1 גולדן הולנדי	0.57	0.59	0.5801	0.5874	0.57	0.60	0.5814	0.5887	0.57	0.60	0.5804	0.5877	0.5836	−0.0111
1 פרנק שווייצרי	0.77	0.80	0.7839	0.7938	0.77	0.81	0.7858	0.7956	0.77	0.81	0.7841	0.7939	0.7888	−0.0145
1 כתר שוודי	0.20	0.21	0.2042	0.2068	0.20	0.21	0.2044	0.2070	0.20	0.21	0.2042	0.2067	0.2055	−0.0028
1 כתר נורבגי	0.19	0.20	0.1926	0.1950	0.19	0.20	0.1927	0.1951	0.18	0.20	0.1927	0.1951	0.1940	−0.0028
1 כתר דני	0.17	0.18	0.1765	0.1787	0.17	0.18	0.1767	0.1787	0.17	0.18	0.1765	0.1787	0.1776	−0.0033
1 מרק פיני	0.28	0.29	0.2833	0.2868	0.27	0.29	0.2839	0.2875	0.27	0.29	0.2835	0.2870	0.2855	−0.0044
1 דולר קנדי	1.05	1.10	1.0721	1.0856	1.06	1.11	1.0744	1.0878	1.05	1.10	1.0772	1.0857	1.0802	0.0011
1 דולר אוסטרלי	0.99	1.09	1.0550	1.0682	1.02	1.10	1.0614	1.0747	1.03	1.10	1.0594	1.0728	1.0667	−0.0113
1 ראנד דרא"פ	0.48	0.53	0.6461	0.6541	0.39	0.65	0.6464	0.6545	0.40	0.56	0.6473	0.6554	0.6507	−0.0022
10 פרנק בלגיים	–	–	0.3204	0.3244	–	–	0.3209	0.3249	–	–	0.3201	0.3241	0.3222	−0.0061
10 שילינג אוסטריים	0.91	0.95	0.9305	0.9421	0.91	0.96	0.9302	0.9418	0.91	0.96	0.9300	0.9417	0.9359	−0.0177
1000 לירות איטלקיות	0.93	0.98	0.9525	0.9645	0.94	0.99	0.9543	0.9663	0.93	0.99	0.9531	0.9651	0.9587	−0.0178
100 יינים יפאניים	0.85	0.88	0.8698	0.8807	0.85	0.89	0.8695	0.8803	0.85	0.89	0.8682	0.8792	0.8742	−0.0158

הנדסת התפלה — מחפשים שווקים חדשים

דיוקן תעשייתי / יונתן שרמן

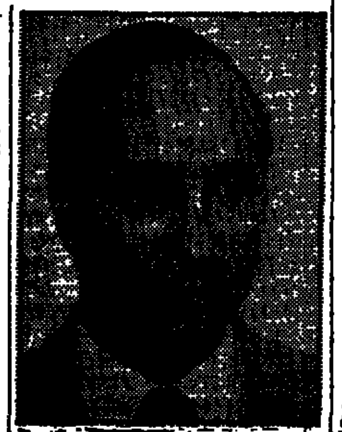
עמי כהן — מנכ"ל

"הנדסת התפלה", כמו חברות ישראליות אחרות שהתבססו על השוק האיראני, עדיין לא התאוששה מהיעלמות קניין גדול זה. מכירותיה בשנים האחרונות היו בממוצע רק כ־7 מיליוני דולר בשנה לעומת מכירות של למעלה מ־30 מיליון דולר לשנה בסוף שנות השבעים.

"הנדסת התפלה" לקתה מאז ומתמיד בחסר, לעומת מתחרותיה האירופיות, שכן השוק הערבי שנאמד בסכום של 3 מיליארדי דולר בנושא ההתפלה, לא היה פתוח בפניה. בפניה היה פתוח שוק פוטנציאלי של 160 מיליון דולר בלבד, או כ־5 אחוזים מכלל הצריכה העולמית. מכלל שוק זה היא כבשה נתח שוק של כ־20 אחוזים.

התוצאה היתה, ש"הנדסת התפלה" מצאה את עצמה אשתקד כחברה הידידה בקונצרן "כימיקלים לישראל" אשר עדיין מפסידה כסף. ב"כימיקלים לישראל" החליטו להעניק לחברה הזדמנות נוספת — והנהלתה החלפה והפעלה בה תוכנית הבראה מקפת. תוכנית זו כללה שני מרכיבים עיקריים — צמצום ניכר בכוח האדם והגברת מאמצי השיווק באותם חלקי עולם שהחברה יכולה לפעול בהם, ובעיקר באיים הקריביים, האיים הקריביים, האיים הפסיפיים וחלקים מסוימים מאמריקה הלטינית.

נתונים עיקריים

* מכירות — המכירות בשנה המסתיימת במרץ '86 הגיעו לסכום של כ־10 מיליון דולרוהשנה צפוי כי נתון זה יכפיל את עצמו, בעקבות זכיה בפרוייקט באי קורסאו בסכום של 12.5 מיליון דולר.
* רווח — הפסד החברה בשנת 85/6' יהיה כמה מאות אלפי דולרים בלבד בהשוואה להפסד של 2.1 מיליון דולר שנה קודם לכן. השנה צפוי כי החברה תעבור לרווח.
* יצוא — כל מכירות החברה הן ליצוא.
* הנהלה — עמי כהן משמש כמנכ"ל החברה מזה שנה וחצי. הוא הובא ל"הנדסת התפלה" מתפקיד סמנכ"ל שיווק ומחקר בקבוצת "כלל" על מנת לבצע את תוכנית ההבראה בחברה.
* בעלות — החברה מצויה בבעלות מלאה של "כימיקלים לישראל".
* חברות בנות — כל הפעילות הייצורית מתבצעת במפעל החברה בהרצליה. לחברה משרד בניו יורק בו מועסקים 4 עובדים והם אחראים על הפעילות באמריקה הצפונית והדרומית, האוקיינוס השקט והאיים הקריבים. כן יש ל"הנדסת התפלה" חברת בת באיי הבתולה ובה שני סוכנים ומכירה לתחזוק המערכות ועובד באיים הקריבים לסטורה דומה.
* עובדים — בחברה מועסקים כיום 135 עובדים בלבד לאחר תהליך התייעלות, כאשר לפני שנה וחצי היו בחברה 257 עובדים.
* מוצרים — עיקר הפעילות של החברה הינו במתקני התפלה, שכמותם פועלים בעולם כ־200 מתקנים מתוצרתה. כן מוכרת החברה מערכות לאיוד שפכים ומשאבות חום לניצול האנרגיה הנפלטת מתהליך המעבר של מים לקרח לצורכי קירור או הסקה.

כיום החברה טרם נחלצה מכל קשייה, אבל מצבה טוב בהרבה מאשר אשתקד, במיוחד הודות לזכייה במכרז ענק להקמת מיתקן התפלה בקורסאו, שבאיים האנטיליים, בסכום של 12.5 מיליון דולר. "הנדסת התפלה" מבססת את מוצרי ההתפלה שלה על שתי שיטות זיקוק באמצעות איוד המים. מכבר לוגיה זו היתה פיתוח של "הנדסת התפלה" והיא מקובלת כיום בעולם, אבל לאחרונה החלה להתפתח שיטת התפלה חדשה באמצעות ממברנות, שהן מעין רשתות זעירות, המסננות את המים ואינן מאפשרות מעבר של חלקיקי מלח מבעד לממברנה.

ההערכה היא, שעד סוף המאה תכבוש שיטה זו למעלה מ־50 אחוזים מהשוק העולמי ומכאן ש"הנדסת התפלה" חייבת להיערך להתמודד גם עם טכנולוגיה זו.

כמו כן, החברה מנסה להגדיל את מכירותיה על ידי פעילות בשני תחומים נוספים — איוד שפכים למניעת זיהום וייצור משאבות חום עבקיות. משאבות חום אלו מייצרות קרח תוך שהן מנצלות את האנרגיה הנפלטת במעבר ממים לקרח וניתן לנצלן הן לקירור והן לחימום על פי העיקרון של מזגן אויר. לאחרונה מכרה יחידה כזו לשבדיה לחימום איזורי בצורת הספקה מרכזית ומשתמשים בהם גם לקירור מכרות עמוקים בדרום אפריקה לקירור.

משק עולמי / יונתן שרמן

היזהרו מהדוגמה של ארגנטינה

ניסיונה של ארגנטינה לבלום את ההיפר־אינפלציה שבה היתה מצויה עד לפני שנה, עלול להיכשל, לאחר שבחודש האחרון חלה התפרצות אינפלציונית חדשה.

ארגנטינה, שהאינפלציה בה הגיעה אשתקד לשיעור הדמיוני של 1100 אחוזים, הפעילה תוכנית כלכלית, דומה מאוד לתוכנית הכלכלית שהנהיגה ישראל לפני עשרה חודשים לבלימת האינפלציה.

תוכנית זו השתתה על שני מרכיבים עיקריים — הקפאת שכר והקפאת מחירים. הבעיות החלו להתעורר בחודש האחרון, כאשר בעקבות לחצים גדולים של התעשיינים מצד האיגודים המקצועיים מאידך, אושרו העלאות שכר לעובדים והנהגה מדיניות של הפשרת הפיקוח על מחיריהן של חברות קטנות, בעלות מחזור קטן מ־5 מיליוני דולר.

מהלכים אלה הביאו להתפרצות אינפלציונית מחודשת, אשר צפויה להעלות את שיעור האינפלציה החודשי הממוצע לכ־5 אחוזים. עם זאת, ארגנטינה מתמודדת עם הלחצים לפיחות מטבעה ביחס לדולר, על ידי שמירת שער ריבית הגבוה בשני אחוזים משיעור האינפלציה. בכך היא מונעת בריחת מט"ח אל מחוץ למדינה.

גידול של 4% בתיירות העולמית אשתקד

התיירות העולמית גדלה בשיעור של 4 אחוזים בשנת '85 והיא צפויה לגדול בשיעור דומה גם בשנת '86, למרות ההערכות בדבר ירידה בתיירות האמריקאית לאירופה. העירכה זו של ארגון התיירות העולמי קובעת כי ההכנסות מתיירות עלו גם הן בשיעור של 4 אחוזים, אבל חלק ניכר מעלייה זו מוסבר ביחס שבין שער הדולר לשערי המטבעות האחרים.

ההכנסות מתיירות בעולם בשנה שעברה הגיו בסכום של 75.6 מיליארד דולר. הגידול הגדול ביותר במספר ימי השהות של תיירים נרשם ביוגוסלאוויה — 21 אחוזים, ולאחריה בפורטוגל (19 אחוזים) ובבריטניה (10 אחוזים). הירידות החדות בתחום התיירות נרשמו בספרד (9 אחוזים) ובקנדה (6 אחוזים).

ארה"ב ויפן מחדשות השיחות על מחירי המוליכים־למחצה

ארה"ב ויפן שבו וחידשו את השיחות על עתיד תעשיית המוליכים־למחצה, לאחר קיפאון של חודשיים. שיחות אלה נועדו לקבוע רמת מחירים מסוימת בעבור המוליכים־למחצה המיוצרים בחברות יפניות ומשווקים לארה"ב, אשר יבטיחו את היצרנים האמריקאים בפני מחירי היצף.

השיחות במסכת זו שמוגה חודשים ומעוררות דאגה רבה במדינות השוק האירופי המשותף, החוששות מפני מדיניות משותפת של שתי יצרניות המוליכים־למחצה הגדולות בעולם, אשר עשויה לפגוע בהן.

האוניברסיטה העברית בירושלים

התוכנית ע"ש רוזיטה ואסטבן הרצג להבדלי המינים בחברה

הציבור מוזמן להרצאה ודיון בנושא:

נשים כרבנים

המרצות:
פרופ' פאולה הימן — בית המדרש לרבנים באמריקה
הרב גייל שוסטר־בוסקילה — מועצת הרבנים המתקדמים בישראל

יושבת ראש:
פרופ' אליס שלוי

ביום רביעי, י"ט אייר תשמ"ו, 28 במאי 1986 בשעה 20.30 במכון ון־ליר בירושלים, כבר איינשטיין
סידרה א' בהסתו: נשים אל נשים ארה"ב/ישראל

הסוכנות היהודית לארץ־ישראל
קרן היסוד לישראל
מיסודה של המגבית היהודית המאוחדת

מכרז בניה 81/564/86

1. הסוכנות היהודית לא"י (להלן הסוכנות) מזמינה בזאת הצעות מקבלני בנין לבניה מגרשי ספורט ופתוח שטח במתנ"ס בשכ' כנען, צפת במסגרת התכנית להתחדשות השכונות.
2. את תנאי המכרז ניתן לקבל החל מיום ה' 22.5.86 בבנין הסוכנות, תל־אביב, רח' קפלן 17, בחדר 217 בין השעות 9.00–12.00 תמורת תשלום של 150 ש"ח אשר לא יוחזרו.
3. סיור קבלנים יתקיים ביום ב' 2.6.86 ההתייחה בשעה 11 למתנ"ס בכניסה לעירייה צפת.
4. את ההצעות יש להגיש לתיבת המכרזים במשרדי הסוכנות בכתובת הנזכרת בסעיף 2 לעיל עד ליום 18.6.86 שעה 13.00.
5. על המשתתפים במכרז זה להיות רשומים לפי חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות תשכ"ט — 1969 לפי סיווג מקצועי והספר מתאים.
6. אין הסוכנות היהודית מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

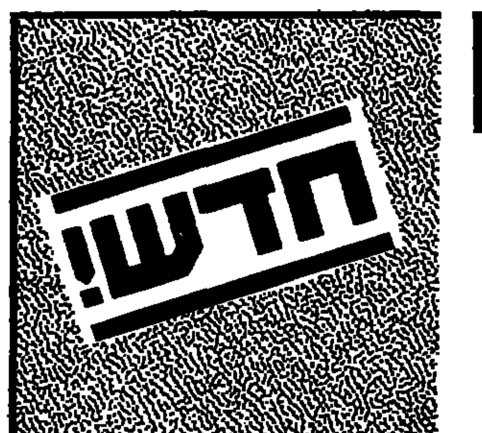

אם יש ברשותך מכונית שצבעה מטאלי, מגיע לה טיפול מיוחד במוצר מיוחד - METALLIC WAX של טרטל וקס.
בצבע מטאלי אין אפשרות להסיר שכבות כבמכונית הצבועה בצבע רגיל, ומכיון שכך, אין להשתמש בחומרים המסירים שכבות צבע פגום.
הפתרון: הגנה מתמדת ומראש באמצעות וקס.
במקומות פגומים יש להרבות במריחת וקס כדי לאטום חדירת רטיבות לבסיס המטאלי.
לטרטל וקס יש וקס המתאים בדיוק לכך.
METALLIC WAX הוקס המטאלי יעשה את העבודה בשבילך: ינן על הצבע ויעניק לו ברק נפלא, 15 דקות של הנאה ועיגוב והתוצאה מושלמת!
בקש עוד היום וקס מטאלי וטרטל אותה!

וקס מיוחד לצבע מטאלי

איך לטרטל מכונית עם צבע מטאלי?

להשיג ברשתות השיווק, בתחנות הדלק ובחנויות המובחרות לאביזרי רכב.
יבואן בלעדי: משב בע"מ, בית אלפא 15 ת"א.
טל. 03-338711-4

טרטל אותה! turtle wax
סידרת מוצרים לטפוח הרכב.

שערי המניות 21.5.86

שם המניה	השער אתמול		המחזור שח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	ההצע/ביקוש שח ע"נ
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
אגוד ש	19000		52	+300	+1.6	+18
המסחר 0.1	1148		1179	−17	−1.5	−2025
המסחר א 0.5	760		671	−10	−1.3	−2781
המסחר אופ 2	804		1595			+425
כללי לא בהסדר	28000		55			
בנק מזאר' 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק מזאר' 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק מזאר' אופ			—	הפסקת	מסחר	—
דנות א 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
דנות 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק בינלאומי 05	3355		1814			+161
פיבי 0.5	3810		3834			+172
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה						
אידיבי רג 100.0	81750		634	−50	−0.1	−390
אידיבי ב 100.0	81600		5	−200	−0.2	−20
אידיבי בכ א	500500	שב				
אמד 0.1	61000		67			+32
דיסקונט ב	105450		6	+839	+0.8	+95
דיסקונט א	104820		74	+20		+181
דיסקונט שה ב	12320		9	+100	+0.8	+691
המזרחי ש	33850		328	+140	+0.4	+957
המזרחי ם	34000	שב				
המזרחי שה 9	15370		12			+18
הפועלים מבכ	115150		1.1	−1		−7
הפועלים ש	55740		1144			−758
הפועלים ם	55900		53	+280	+0.5	+226
כללי א 1.0	142550		10	+650	+0.4	+210
כללי אופ 9	138500	שב				
כללי שה 5	108050	שב				
כללי שה 7	7020		20	+180	+2.6	+80
בלל 0.1	35380		2019			+1415
בלל שה 9	47920		100			+18
בלל שה 11	133%		250			+8
מימון המזר 1.0	47900		3	+700	+1.5	+35
מימון המזר 5.0	24000		3	+349	+1.4	+8
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	16040	כה	53	−160	−1	−20
לאומשכן ש	5220		120	−150	−2.8	−155
לאומשכן מ	5070		212	−160	−3.1	−212
כרמל ש	4250		272	+100	+2.4	+218
כרמל שה 1	2870	שב		+70	+2.5	+500
בנין ב' 5.0	6599	תב	170	+399	+6.4	+370.5
פת משב ש	1408	תב	2388	−90	−6	−1405
משכן ב ש	2525		796	+55	+2.4	+1018
עצמאות 0.1	6580		451	+210	+3.3	+778
טפחות מבכ ש	14800		15			
טפחות רג ש	13950		106	−50	−0.4	−112
טפחות שה 1	7700	שב		+100	+1.3	+50
טפחות שה 2	3705		105	+5	+0.1	+120
יעסד 1.0	1859	תב	385	+169	+10	+169
יעסד 5.0	700		513			−237
מרב 1.0	4510		388	+39	+0.9	+268
מוסדות מימון						
שלמון אש	415		8827	−3	−0.7	−8533
התקלאות מבכ א	56000		18.2	+1100	+2	+12
התקלאות מבכ ג	156900	לב				
לאומי תעש' א ש	5179		108	−41	−0.8	−195
פתוח תעש' מבכ	55500	לב				
פת תעש' בכ ג	378000	לב				
פת תעש' בכ גג	232402	לב				
פת תעש' בכ גג1	236000	לב				
פת תעש' בכ ד	226550	לב				
פת תעש' בכ דד	64063	לב				
מרכז קבלנים 5.0	608		1245	+20	+3.4	+2356
תיירות בכ	174100	לב				
כלל ליסינג 0.1א	8787		238	+87	+1	+185
כלל ליסינג 0.5ב	6399		185	−80	−1.2	−515
כלל ליסינג אופ1	10609		2	+49	+0.5	+45
ביטוח						
אררט 0.1	945	תב	980	−55	−5.3	−513
אררט א 0.5	490		1214			−1029
כנות משנה 0.1	1000		190			
כנות משנה 0.5	375		767	−2	−0.5	−2115
הדר 1.0	2450		381	−24	−1	−141
הדר 5.0	1405		940			
הסנה ש	545		28897			+6595
הפניקס 0.1	1570		777			−510
הפניקס 0.5	820		331	+10	+1.2	+87
המסנה-הראל 1.0	6080		25	−70	−1	−25
המסנה-הראל 5.0	3120		50	−50	−1.6	−200
יהודיה 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
יהודיה 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
מנורה 1.0	7850		30			
מנורה 5.0	3400		34	−16	−0.5	−190
סהר ג 1.0	4230		225			−95
סקוריטס 0.1	2728		411	−70	−2.5	−817
צור ש	2105		1025	+25	+1.2	+661
ציון החזקות 1.0	16200		28	+200	+1.3	+13
ציון החזקות 5.0	4340		40	−10	−0.2	−66
מסחר						
אינטר באגא 1 ש	5800	שב				
אינטר באגא 5 ש	1408		85			
אינטר גאס אופ 1	862		955	+1	+0.1	+100
מאיר עזרא 1.0	4949		139	−51	−1	−304
מאיר עזרא אופ 1	4150	תב	140	−350	−7.8	−140
מתה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
מתה 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
כלל סחר	890		3406	+21	+2.4	+5138
קריסטל 1.0	5583	תב	595	+489	+10	+695
רפק 0.1	31957		1.4	+957	+3.1	+1.4
רפק 0.5	9900		135	+116	+1.2	+83
שופרסל א 2.0	5230		1967	+140	+2.8	+2959
שופרסל ב 10.0	3375		5159	+20	+0.6	+670
שירותים						
דלק ג ש	5450		1888	+50	+0.9	+894
הראל 1.0	2519	תב	85	−280	−10	−85
הראל 5.0	1405	תב	279	+100	+7.7	+516
מפעות הספקה 0.1	12309	קב		+586	+5	+1054
מפעות הספקה 0.5	4997	קב		+238	+5	+1675
קידר 0.1	2730	קב		+130	+5	+1900
קידר 1.0	456		25655	+16	+3.6	+30948
חברת החשמל 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
מוס' שרונה 0.1	5164		38	+250	+5.1	+357
מוס' שרונה 0.5	1760	תב	1711	+160	+10	+4486
קונטרסים 0.1	1670	תב	504	+88	+5.6	+752
קונטרסים 0.5	1075		709	+46	+4.5	+1057
מלונות ושירותי תיירות						
קופל 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
קופל אופ 1			—	הפסקת	מסחר	—
גלי זהר 1.0	10800		25.4	−400	−3.9	−8
גלי זהר 5.0	3337		85.1	+37	+1.1	+43
מלונות דן 1.0	3831		19	−159	−4	−512
מלונות דן 5.0	2791					+100
חוף האלמוג 1.0	5260	תב	79	+280	+5.6	+341
כנס מר 1 ש	2374					
מלונות הירדן	3000		485	−50	−1	−486
מלונות יהלום 1			—	הפסקת	מסחר	—
מחשבים ושירותי מחשבים						
דטה מיכון 1.0	4189		148	+89	+2.2	+106
תהלג 1.0	12250		50	+250	+2.1	+70
יעצא 1.0	4080		140	−99	−2.4	−158
יעצא אופ א	3542		61	−48	−1.3	−21
כלל מחשבים 1.0	6560		81	+260	+4.1	+115
מגלל 1.0	8530		119	−10	−0.1	−128
מגלל 5.0	4179		75			−50
משוב מחשבים 1.0	2888	קב		+138	+5	+386
ניקוב מחשבים 1	8859		444	+260	+3	+392
ניקוב מחש' 5	5598		351			+76
תים מחשבים 1.0	1804		625	−80	−4.5	−808
תים מחש' אופ1	18000					+3
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
אבנים בינוי 1ש	403		1394	−8	−2	−710
אבנים בינוי 5ש	291		1688	−9	−3	−1341
אורן 1.0	731		329	+6	+0.8	+111
אורן 5.0	374		1539	+14	+3.9	+1798
אזורים 1.0	627		6549			−7247
אילון 1.0	390		9205	+11	+2.9	+6070
אילון אופ 1	1440		355	+81	+6	+455
אל-רוב 1.0	3674		81	+50	+1.4	+854
אל-רוב 5.0	3624			+25	+0.7	+860
אבנרים 1.0	1820	תב	87	−100	−5.2	−57
אבנרים אופ 1	1699					
אפריקה 0.1	34500		79	−250	−0.7	−113
אפריקה 1.0	25380		150	−30	−0.1	−292
ארים	2073		745			−507
אלקו 0.1	2799	תב	3908	+229	8.9	+2840
אלקו 0.5	1467	תב	5712	+75	+5.4	+6675
בן-יקר גת 1.0	3704		341	−8	−0.2	−74
בונבין 1.0	3700		125	+100	+2.8	+106
בונבין 5.0	2540		286			−25
דנקנר 1.0	4850		434	+50	+1	+75
דורקר 1.0	479		1466			
דורקר 5.0	350		520	+10	+2.9	+820
דורקר אופ 1	279		196	+9	+3.3	+1307
דיער 0.1	6200		59	−300	−4.6	−59

שם המניה	השער אתמול		המחזור שח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	ההצע/ביקוש שח ע"נ
דרך 0.5	3710		145	−190	−4.9	−813
תלב 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
תלב 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
נכסים ובנין	2850		2236			−952
נבים 0.1	4500	תב	131	+274	+6.5	+620
נבים 0.5	2552		1427	+122	+5	+1854
הכשרת הישוב ש	50400		155	+300	+0.6	+112
ישפרו 0.1	2789		914			−172
ישראלום 1.0	1580		2113			−547
ישרס 10.0	13962		55			−38
כנן פיתוח 1.0	7062	תב	40	−785	−10	−40
כלל כל ן	358		14577	−4	−1.1	−33587
לומיר 1.0	4245	תב	213	+380	+9.2	+218
לומיר 5.0	1788	תב	1190	+160	+9.8	+2121
מתנב 1.0	2783	תב	675	+180	+6.9	+946
מאגרי בניה 1.0	530		15765	+21	+4.1	+18397
מאגרי בניה אופ	596		15186	+30	+5.3	+20925
מודל בנין			—	הפסקת	מסחר	—
מישאל 5.0	800		4601			−3930
מנרב 5.0	679		1738	+18	+2.7	+2708
מירלר 1.0	565		874	−2	−0.4	−1254
ליכטנשטין 1.0	475		606			
ליכטנשטין 5.0	131		14669	−2	−1.5	−13464
ליפשיץ 1.0	1490		3527	−21	−1.4	−3730
ליפשיץ 5.0	689		2344	+1	+0.2	+325
נאות אביב 0.5	30001		12			
נכסי אזורים	749		2474	+10	+1.4	−1491
סהר החזקות 1.0	11400		117			−2
סהר החזקות 5.0	7670		68			−58
סולל בונה מבכ א			—	הפסקת	מסחר	—
סופ 1.0	4000	תב	100	+800	+8.1	+95
סופ 5.0	2520	תב	138	+209	+8	+63
ער הולע כר 1 ש	820		891	−30	−3.5	−402
קנדיה 0.1	1820		425	+10	+0.6	+60
קנדיה 0.5	880		1006	+8	+0.9	+68
רמבנן 1.0	3420		972			−447
רמבנן 5.0	2120		843	−44	−2	−1462
רסקו מבכל	6980	תב	851	−643	−8.4	−1061
רסקו רג	6700	תב	435	−887	−11.7	−1353
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	2910		255	+60	+2.1	+170
מטעי הדר 0.5	1610		615	+25	+1.6	+340
מהדרין 0.1	6400	תב	330	+420	+7	+1292
נכסי הדרים 1.0	1110		2707			−2204
פרי אור 0.5	2500		493			−158
שגיר 5.0	18850		309	+550	+5	+411

פק"מ נייד
השקעה כדאית לטווח קצר בריבית משתנה
בנק לאומי

שם המניה	השער אתמול		המחזור שח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	ההצע/ביקוש שח ע"נ
מזון וטבק						
אסם	1485	תב	391	+135	+10	+881
גולדפרוסט 1.0	1747	קב		+83	+5	+4552
גולדפרוסט 5.0	804	קב		+38	+5	+12591
גולדפרוסט אופ 1	894	קב		+88	+4.4	+1514
דובק מב ש	3730		1951	+160	+4.5	+2366
דובק מב מ	3700		684	+30	+0.8	+91
אלכל 1.0	1240		275	−20	−1.6	−85
אלכל 5.0	715		462	−20	−2.7	−662
פרי-הח 1.0	2245		421	−35	−1.5	−444
פרי-הח 5.0	1800		615	+52	+3	+1186
סוכר כידה 1.0	14995		24	+595	+4.1	+12
סוכר כידה 5.0	8680		156	+180	+2.1	+80
יבור 1.0	1759		642			−642
יבור א 5.0	931		275	+4	+0.4	+32
כן 1.0	10200		60	+400	+4.1	+83
כן 5.0	5150		215	+140	+2.8	+255
קמפוס 1.0	7850		94	+200	+2.6	+142
עלית	14970		320	−380	−2.5	−361
עסיס ב 0.5	44010		173			+35
אנגל שקל 1	1940		119	+40	+2.1	+37
שמן מבכ א	7249	תב	169.5	+649	+10	+1074.2
טכסטיל והלבשה						
אתא מר 1 ש	865		880	−4	−0.5	−1080
אופיס 1.0	1800		510	−85	−4.5	−460
אחות בוק 1.0	2445		422	+40	+1.7	+322
אחות בוק 5.0	1563		426	+18	+1.2	+420
ארגמן רג ש	13620		227	+20	+1.2	+244
דלתא-גליל 1.0	4690		167			
דלתא-גליל א 3.0	3465		580	+20	+0.6	+985
מטוית מאודר 1	1620		7			+7
מטוית מאודר 5	715		65.8	−15	−2.1	−65.8
מטוית מא אופ1	529					
ויסלגר 1.0	3970		120	−30	−0.8	−78
ויסלגר 5.0	2870		184	−30	−1	−159
דרגות 1.0	4590		462	+40	+0.9	+143
זיקית 1.0	8185	תב	246	+580	+7.6	+159
זיקית 5.0	6525		150	−25	−0.4	−301
טיב-טכ 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
טיב-טכ אופ 1			—	הפסקת	מסחר	—
לודזיה 0.1	1920		200	+10	+0.5	+22.8
לודזיה 0.4	950		1392			+812
לינת 1.0	1260		908			−921
מים גליק	850		1057	−2	−0.2	−1232
מקס 0.1	29156	תב	103	+2651	+10	+177
מקס 0.5	13180	תב	247	+1180	+9.8	+617
עיט 1.0	11951		44	+500	+4.4	+26
עיט 5.0	5590		293			−142
עסק טריקו 1 ש	2101		258	+1	+0.1	+88.1
פולגת א 0.1	9650		303	+50	+0.5	+379
פולגת ב 0.4	6680		356	+30	+0.5	+712
פולינון א 0.5	7810		56	+60	+0.8	+254
פרגר	2200	תב	915	+154	+7.5	+910
שלדינה 1.0	15350		86	−50	−0.3	−28
תעש רוגוזין 1.0	3799		1169			−250
מתכת ומתכתיה						
אקמן 5.0	2135		536	+5	+0.2	+282
אורדן 0.1	12100		313	−10	−0.1	−88
אורדן 0.5	9400		41	+50	+0.5	+58
כבלים ש	13698		31	+598	+5	+48
הוצקר 1.0	12150	תב	85	−1350	−10	−525
הוצקר 5.0	7200	תב	144	−440	−5.8	−538
קומפלאת 1.0	1050		2532	−10	−0.9	−2549
קומפלאת 5.0	770		911	−5	−0.7	−565
מודגן 1.0	850	תב	780	+61	+7.9	+642
מודגן אופ א	578		280			−280
מתכת מרום 1.0	2370		1631			
כבלי ציון 1.0	2475		689	+75	+3.1	+625
כבלי ציון 5.0	918		3556	+10	+1.1	+1968
כבלי ציון אופ	757		392	+22	+3	+908
קרנר 1.0	950		813	+35	+3.8	+1060
קרנר 5.0	480		2158	+10	+2.1	+483
נחושתן 0.1	17961		17	−300	−1.6	−26
נחושתן 0.5	7520		74	−220	−2.8	−63
עוד 3.0	1662		691	−70	−4	−1332
סקר פלדה 1.0	7250		158	−160	−2.2	−308
קינג 1.0	1401		1796	+48	+3.6	+899
קינג 5.0	720		5225			+1716
קליל 1.0	5150		195	+180	+3.5	+223
קליל 5.0	1806	קב		+86	+5	+1676
שלוות 5.0	2345		83			+37
תעשיות לכיש 1.0	1155	תב	4119	+105	+10	+4478
תעשיות לכיש 5.0	550		623	+11	+2	+777
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלביט 5.0	445000		22			−21
אלקו 0.1	6801	תב	130	+331	+5.1	+180
אלקו 0.25 ש	3270	תב	830	+160	+5.1	+1080
אלקו 0.25 מ	3400		169			−169
אלקטרה 0.1	14200		105	−671	−4.5	−72
אלקטרה א 0.5	6911		235	+170	+2.5	+291
אלרון 3.0	395000		16	−4000	−1	−25
אריט 1.0	32500		144	−351	−1.1	−154
כלל תעש אלק	2690		2997	−10	−0.4	−1014
מפקטרוניקס 1.0	2280		961	+19	+0.9	+581
מפקטרוניקס 5.0	1546		1611	+28	+1.8	+880
פינקונור 1.0	2255	תב	1158	+110	+5.1	+1526
פינקונור 5.0	1170		1455	+10	+0.9	+758
ציקלון 1.0	3128		208	−12	−0.4	−358
ציקלון עג	1439		1124	−1	−0.1	−986
קונסטין אלק 1.	4800		217			+134
קונסטין אלק 5.	3450		218	−11	−0.3	−173
תאת 1.0	4065		859	−125	−3	−480
תאת 5.0	1870		1207			
תאת אופ 1	15900		25	−100	−0.6	−13
תדאה	6399		53	+35	+0.5	+5
מוצרי בניה						
אבן תעשות 1.	807		1997	−18	−2.2	−2722
אלקול 5.0	9898	תב	174	−1092	−9.9	−613
אקרשטיין 1.0	1460		630	−50	−3.3	−458
אקרשטיין 5.0	1160		155	−10	−0.9	−155
בטון תרר 1.0	13100		28			
בטון תרר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בר-און 1.0	4000		50	+1		+93
בר-און 5.0	1330		486			

שם המניה	השער אתמול		המחזור שח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	ההצע/ביקוש שח ע"נ
המכלל 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
המכלל 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
פרומטכס 1.0	8282		158	−168	−2	−158
פרומטכס 5.0	2357	תב	179	−262	−10	−235
מלבב 1.0	1095		410	−1	−0.1	−265
מלבב 5.0	588		430	+1	+0.2	+410
מודל השק בתעש	3780		300	−130	−3.3	−71
מגופיקה ולמבן 1			—	הפסקת	מסחר	—
מגופיקה ולמבן 5	11008					
כימיה, גומי ופלסטיק						
אגן 5.0	18789		306			−225
אליאנס ב	1458		238	+1	+0.1	+208
גל תעשיות 1.0	11100		160	+500	+4.7	+174
גל תעשיות 5.0	5140		697			+59
דקסטר 1.0	3937	קב		+187	+5	+685
דשנים 0.1	6000	תב	114	+367	+6.5	+90
דשנים 0.5	1585		1701			+12
חיפה כבי 10.0	843		3561			−2566
טבע ש	53000		34			−68
טבע אופ 4	49950		16	−50	−0.1	−16
ליפסקי 1.0	1430	קב		+68	+5	+1925
ים המלח	15100		811			+391
פטרוכימים 10.0	524		12539	−5	−1	−9267
מקסימה 1.0	8400	תב	95	+600	+7.7	+128
מקסימה 5.0	2925		328			−40
מקה כימיקל 1.0	3406		74	−94	−2.7	−79
סנו 1.0	9300		73	−248	−2.6	−116
סנו 5.0	5980		100	−20	−0.5	−63
קרם כימיקל 1.0	6060		65			−85
תגג 1.0	2575		181			−37
תגג 5.0	1616	בה	22	+16	+1	+21
תיא 5.0	5401		250	+1		+154
פרוטרום 10.0	10980	תב	151	−1320	−10	−225
תוד א 5.0	5570		696	−62	−1.1	−1870
עץ, נייר ודפוס						
דשתן 1.0	5270		110	+5	+0.1	+72
דשתן 5.0	2820	תב	377	+165	+6.2	+695
חמב 1.0	2745		141			+150
יאה 1.0	5595		135	+95	+1.7	+7
לבידי אשקלון 1	475		840	−5	−1	−914
לבאשקלון אופ	740		696	−30	−3.9	−1271
מלט ב 0.5	25500		36	+950	+3.9	+27
מפעלי נייר 10.0	194500		115			+17
סקנדיה 1.0	3505		749	+165	+4.9	+1845
רים 0.1	4620	תב	705	+420	+10	+1089
רים 0.4	2700	תב	464	+200	+8	+1070
תעל ב 0.2	14800		90	+140	+1	+16
תעשיות שונות						
אלומות 1.0	4600		147			−108
אלומות 5.0	3267		197			+85
אבדין 1.0	4430	תב	298	+247	+5.9	+199
אבדין 5.0	2370		263	−70	−2.9	−587
הרישה יד	8300		30			−30
דיקה 1.0	5200		19			
דיקה 5.0	2608		50	−1		−50.9
הגמפלק 1.0	8000		57	+125	+1.6	+37
הגמפלק 5.0	4810		241	−100	−2	−170
השקעות בתעשיה						
מרכזית ב 0.1	6120		202			
כור בכ ש	5570000		.6	−56400	−1	.3
כלל תעש 1.0	1404		16079	+17	+1.2	+18588
מאגרי טכנולוגיה	483		1255			
מאגרי טכנ אופ	402		800	+10	+2.6	+435
חברות השקעה						
אגיס ש	5200		350			+163
אידיבי פתוח 2.0	3910		3481			−1110
אינוקה 0.1	1705		181	−45	−2.6	−375
אינוקה 0.5	925	תב	1157	−75	−7.5	−1252
אלגר ש	7140		214			+177
אלגר מ	7350		95	+150	+2.1	+265
אלון ש	2665		975			+603
אלון מ	2745		229	+15	+0.6	+465
אמישר בכ			—	הפסקת	מסחר	—
אמיק 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
אמיק 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
גולה 1.0	1750		664	+56	+3.3	+856
חברה לישראל 1.0	6950		327			−279
חברה לישראל 5.0	3820		652	+20	+0.5	+47
חלמנן 0.1	109500		8	−3500	−3.1	−5.7
חלמנן 1.0 ש	30000		97	+900	+3.1	+90
[illegible]	11900		[illegible]	[illegible]	[illegible]	−73
פועלים השק ש	4909		1585	+170	+3.6	+2191
כלל השק	4929		582	+33	+0.7	+4566
דיסקונט השק ש	2411		5166			+1693
מזרחי השק ש	15504		49	+304	+2	+44
כור השקעות 12	9701		15	−99	−1	−15
חירון 1.0	1948		22	−102	−5	−72
חירון 5.0	709		3226			−8
יצוא ש	11600		205	+200	+1.8	+13
ירדן א 0.1	4310		759	+163	+3.9	+467
כלל 10.0	2400		2089	+30	+1.3	+1690
כלל 50.0	1873		575			−455
לנרד 0.1	10000		22			
לנרד 0.1	5275		436	+130	+4.1	+522
מגור 0.1	528		2001	−22	−4	−1466
מגור א 0.5	552		776	+17	+4.1	+1063
עין השק ב 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
עין השק ג 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
פז השק ש	23000		158			−16
פנה א 0.1	8315		30	+105	+1.3	+53
פנה 0.5	4219		141			−41
קרייזן ב 2.5	2835		1138	+110	+4	+1218
מחקר ופיתוח						
אמצעים מתוחכ			—	הפסקת	מסחר	—
גליל טכנולוגיות	480		2515	+10	+2.1	+1318
חיפושי נפט						
דלק חיפושים 1.0	2705		131	+55	+2.1	+106
דלק חיפושים 5.0	1400		247			+285
דלק חיפ אופ 2	750		1324			−536
מ חיפושי נפט	12550		15			−8
מאויל 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
מאויל 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
יואל 5.0	1518		728	+58	+2.6	+1264
מגג 1.0	2420		500			−600
מגג 5.0	1115		2175	+45	+4.2	+3392
סיסמיקה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
סיסמיקה 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
מאויל ב 0.3	3087		48	−63	−2	−28
זנאג'ים 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
זנאג'ים 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
זנאג'ים אופ 2			—	הפסקת	מסחר	—
נפטא ש	1280000		1	+30000	+2.4	+1
נסחרות במט"ח						
בית מ	225		83.7	−2	−0.9	−83.7

ניצא לאכול...
מדור מסעדות, בתי אכל ופונדקים מדי יום שלישי ושישי
לוח העיר
ערוך ומאורגן ע"י
מודפון
03-38 38 38

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

הפעילות הסלקטיבית נמשכת

לאחר יומיים של נטייה לירידות שערים בשוק המניות, שבה התגבשה אתמול המגמה החיובית בבורסה. עם זאת, עליות השערים היו סלקטיביות ביותר, הן יותר בעיקר לניירות ערך דליסקונט. צבירת הכספים בקרנות הנאמנות נמשכה גם אתמול, ולקרנות זרמו 3 מיליון דולר, מהנהם בלאומי פיא. היקף נכסי הקרנות לאומי פיא, שעברה לראשונה מאז היווסדה את מחסום ה־1000, מסתכמים כיום ב־1,007 מיליון ש"ח. קרן הנאמנות בעלת היקף הנכסים הגבוה ביותר שבניהולה היא קרן סגולה שצברה מאז היווסדה, לפני חצי שנה, נכסים בהיקף של 109 מיליון ש"ח. מחזור הפעילות בשוק המניות שב והצטמצם לעומת הימים האחרונים, והסתכם ב־4.5 מיליון דולר.

מדד		שינוי יומי ב%
מדד מניות כללי	117.44	+0.19
כללי ללא בנקים	139.74	+0.38
מדד אג"ח כללי	107.78	+0.16
אג"ח צמוד מדד	108.90	+0.27
אג"ח צמוד מט"ח	98.16	−0.33

מאזני פ.י.בי. בקרוב

חברת האחזקות פ.י.בי. אמורה לפרסם בימים הקרובים את המאזנים לשנת 1985. בהתחשב בתוצאות העסקיות של הבנק הבינלאומי ובשווי אחזקותיה האחרות, ינוע הרווח השנה בין 9 ל־10 מיליון דולר. באחרונה מורגשת פעילות עירה במניות החברה, הקשורה ככל הנראה להעברת חבילת מניות בהיקף גדול. לאחר ימים אחדים של עליות שערים במניות הבנקים שבהסדר, שבה התייצבה אתמול רמת התשואה לפדיון. ירידות שער סמלית היתה במניות אי־די־בי.

תשואה שנתית דולרית ב־%	
בל"ל 0.1	11.53
הפועלים ש	11.48
אי.די.בי. רג	11.64
דיסקונט א	11.44
המזרחי ש	11.36

נמשכת הפעילות הספקולטיבית

התחזקות הפעילות הספקולטיבית בניירות ערך התבטאה בעלייה במספרם של ניירות הערך שבהם נרשם שער קונים בלבד או מוכרים בלבד. בניירות ערך של גולדפרוסט נרשם שער קונים בלבד בפעם השנייה מכיוון שלא היה ניתן לספק את הביקושים אף בעליית שער מירבית של 15 אחוז. גם במניות ספנות ואספקה נרשם שער של קונים בלבד בפעם השנייה. ביקושים גדולים מהרגיל הורמו לניירות רים, סקאנדיה, ליפסקי ואחרים. ביקושים אלה סופקו הודות נאותה לגופים אחרים למכור חלק מאחזקותיהם. כך למשל, לאומי פיא ניצלה ביקוש גדול מהרגיל למניית תעשיות לכיש 1 וסיפקה חלק מהמעותי מהביקוש בעלייה של 10 אחוז.

פעילות עירה בשופרסל

במניות חברת שופרסל מורגשת בעת האחרונה פעילות עירה ביותר. פעילות זאת מתבטאת בביקושים גדולים מהרגיל המתרמים למניות החברה, ובמיוחד לשופרסל א'. אחד ההסברים לפעילות נוגע לכוונת החברה לגייס כבר בימים הקרובים הון באמצעות הנפקת מניות. אתמול עלתה שופרסל א ב־8 אחוז. ביקוש גדול מהרגיל הורם אתמול גם למניית מאגרי בניה. הביקוש, על רקע הודעת החברה על עסקה למכירת מגרש, סופק בעליית שער של 4.1 אחוז.

ירידות בדולריות

לאחר ימים אחדים של עליות שערים באגרות החוב הדולריות היתה אתמול תפנית שלילית. היצעים לאגרות אלה נקלטו בירידות של עד שלושה אחוז. ירידות חדות במיוחד היו באגרות החוב מסוג בירידה כפולה. בנק ישראל יבצע היום גיוס הון נוסף באמצעות הנפקת שתי סדרות של אג"ח. מחזור המסחר באגרות חוב הסתכם אתמול ב־3.4 מיליון דולר. היקף הפעילות במק"מ הסתכם ב־4.6 מיליון דולר.

הנפקה	ימים לפדיון	שער	תשואה חודשית
616	13	99.45	1.30
626	20	99.20	1.23
656	27	98.98	1.20
646	34	98.65	1.22
716	41	98.35	1.24
736	55	97.55	1.38
816	76	96.50	1.44
826	83	96.15	1.45

הודעות בורסה

* ביגו צדיק נבחר ליו"ר הבינלאומי. יצחק זינגר נבחר כמנכ"ל הבנק.

* שנהר טענה כי הנתונים שהופיעו בכתבה באחד העיתונים על גיוס הון של 5 מיליון דולר אינם נכונים. החברה הודיעה כי היא מנהלת מגעים שונים לבדיקת האפשרות לגיוס הון.

מוקד (1973) - חברה לחקירות
חקירות
בלבנ'ות · מהימנות עובדים · הונאות
מעבדת פוליגרף – מכונת אמת
רח' נטעה 5, תל־אביב 64164 טל 244380 9 244368, 244391

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
אב	3925.04	3869.85	6.26	0.16
אבוקה	29904.41	29608.83	149.39	0.51
אביב	30055.10	29783.82	45.45	0.15
אגוז	198.33	194.44	0.26	0.13
אודיר	1325.20	1298.89	0.60	0.05
אורים	1705.58	1673.15	5.45	0.33
אומיר	1539.80	1509.66	5.25	0.35
אור	416.32	407.60	0.26	0.06
אוריון	161.96	158.69	−0.06	−0.04
אורלי	20868.05	20612.42	35.59	0.17
אורן	597.80	586.37	1.35	0.23
אייל	2992.27	2933.74	12.08	0.41
איילת	3823.57	3735.67	1.74	0.05
אירים	3997.84	3908.98	3.30	0.08
איתן	575.48	563.52	0.82	0.15
אלון	505.38	494.86	0.54	0.11
אלמוג	588.03	576.47	−4.66	−0.80
ארז	666.46	653.76	2.78	0.43
אש	118.49	115.90	1.07	0.93
אשל	166.39	163.13	0.18	0.11
אתרוג	192.43	190.57	0.22	0.12
ברולה	1739.57	1706.18	6.10	0.36
ברוש	380.75	373.41	0.92	0.25
ברק	388.53	380.77	0.26	0.07
ברקת	769.97	754.81	0.79	0.10
גביש	1157.38	1134.83	3.56	0.31
גבע	848.43	835.70	1.15	0.14
גורן	580.69	569.27	1.14	0.20
גיא	7759.49	7644.48	9.81	0.13
גיל	2224.94	2182.99	3.02	0.14
גלית	511.21	504.94	0.89	0.18
דובדבן	285.89	283.24	0.98	0.35
דוכיפת	544.40	533.71	0.65	0.12
דולב	197.34	193.19	−0.22	−0.11
דורון	1235.86	1212.48	−0.12	−0.01
[illegible]	219.69	215.46	−0.02	−0.01
הילה	396.19	388.39	0.40	0.10
דרור	3327.23	3264.07	9.66	0.30
דקל	280.47	275.02	1.66	0.61
הדס	29231.67	29141.49	−12.48	−0.04
הדר	400.78	392.89	0.42	0.11
זהבית	2495.21	2437.82	0.64	0.03
זהר	16033.39	15795.72	35.55	0.23
זיו	15229.01	15003.23	30.49	0.20
זמיר	671.31	658.40	1.42	0.22
חוחית	134.83	131.86	0.15	0.11
חליפין	110.87	110.39	0.07	0.06
חלמיש	565.54	554.44	0.64	0.12
חן	109.78	109.34	0.13	0.12
טופז	1198.77	1171.29	−1.55	−0.13
טל	4068.45	4018.18	−0.48	−0.01
יובל	645.32	632.82	1.31	0.21
יהלום	1635.58	1604.68	6.27	0.39
יסודות	32704.78	32418.64	51.74	0.16
יערה	556.46	544.20	0.40	0.07
כוכב	773.77	758.97	3.43	0.45
כחל	122.02	119.62	−0.85	−0.71
כלנית	437.69	429.08	0.45	0.10
כספית	635.14	628.64	0.64	0.10
כרמל	119.33	116.90	0.21	0.18
כתר	914.36	896.28	3.67	0.41
לבונה	3441.26	3375.94	1.92	0.06
למשקיע	96073.91	94255.02	8.41	0.01
לפיד	10094.55	10049.63	42.04	0.42
לקס	1478.03	1448.07	−0.34	−0.02
לשם	786.52	770.64	0.74	0.10
מבחר	967.93	948.77	0.74	0.08
מבטח	2769.30	2742.40	4.20	0.15
מגד	200.99	198.13	−0.16	−0.08
מגוון	2621.80	2597.00	4.40	0.17
מגל	617.36	605.38	1.11	0.18
מור	1203.70	1186.80	1.60	0.13
מורן	641.59	635.48	1.66	0.26
מטח	24456.85	23817.98	−119.71	−0.50
מימד	742.80	728.35	0.11	0.02
מעוף	3083.40	3023.60	5.90	0.20
מעיין	660.88	648.33	0.66	0.10
[illegible]	818.17	802.24	0.48	0.06
מרגלית	1016.39	996.80	2.33	0.23
מרום	949.23	930.72	1.22	0.13
נוגה	20900.91	20591.02	35.11	0.17
נטיף	626.26	614.33	2.60	0.43
נטע	380.72	373.19	1.46	0.39
נילי	4040.36	3980.38	13.96	0.35
סביון	436.44	427.85	0.82	0.19
סגולה	121.01	118.62	0.16	0.14
סלע	815.95	799.67	0.86	0.11
סנונית	569.10	557.92	0.96	0.17
סער	613.84	602.19	0.70	0.12
ספיר	539.43	536.75	0.59	0.11
עדיף	650.86	638.63	1.29	0.20
עידית	1696.93	1663.46	7.62	0.46
עידן	5810.92	5726.77	6.52	0.11
ענבר	1197.28	1170.58	−1.44	−0.12
ענת	2044.98	2028.34	10.93	0.54
עפרוני	546.86	534.79	0.76	0.14
ערמון	151.45	148.49	0.12	0.08
פיא	1248.62	1224.32	2.33	0.19
צבר	539.08	528.36	−5.27	−0.99
צופית	528.29	517.90	0.67	0.13
צור	845.51	827.39	0.56	0.07
צמרות	6351.72	6262.77	18.65	0.30
צברה	1521.75	1492.03	1.59	0.11
קלע	1722.08	1713.47	2.86	0.17
רונית	15387.15	15263.45	−52.42	−0.34
רקפת	514.27	504.14	1.18	0.23
רשף	663.82	649.68	−0.10	−0.02
שבלים	637.27	624.81	0.90	0.14
שחם	842.37	821.99	−1.59	−0.19
שירה	31903.86	31287.67	37.02	0.12
שמיר	68781.00	67440.34	299.55	0.45
שניב	556.72	548.93	1.83	0.33
שקד	574.89	560.88	2.03	0.36
שגיא	165.41	162.13	0.15	0.09
תאנה	174.37	173.57	0.92	0.53
תבור	749.04	738.82	1.52	0.21
תדהר	370.76	368.91	0.57	0.15
תהילה	96.26	94.21	−0.10	−0.11
תירוש	409.55	404.58	0.59	0.15
תפוז	182.23	178.71	0.07	0.04
תפוח	177.50	176.17	0.60	0.34
תרשיש	1293.94	1268.72	2.25	0.18
תשרי	382.95	377.48	0.55	0.15

שערי אגרות החוב

3% מלווה מדינה (הצמדה 100%)

סדרה	שער	שינוי
3601	33258	+118
3602	30649	+109
3603	28520	−217
3604	25625	+11
3605	23347	−156
3606	21951	+46
3607	20712	+171
3608	19607	+164
3609	18072	−162
3610	16296	−149
3611	15740	−146
3612	15279	−147
3613	14769	+42
3614	14177	+40
3615	13088	+58
3616	11981	+35
3617	11186	+5
3618	10613	+5
3619	9767	+5
3620	9208	+4
3621	8746	+4
3622	7885	+3
3623	7378	−120
3624	6946	−114
3625	6475	−95
3626	5988	−90
3627	5553	−84
3628	5222	+122
3629	4895	+116
3630	4627	+111
3631	4133	−45
3632	3891	−41
3633	3674	−40
3634	3321	+97
3635	3140	+92
3636	3025	+90
3637	2827	+1
3638	2632	+2
3639	2409	+1
3640	1991	— —
3641	1725	— —
3642	1559	−1
3643	1353	−1
3644	1245	−2
3645	1123	−1

4.25% מלווה מדינה

סדרה	שער	שינוי
3701	884.5	−25.7
3702	703.3	−19.5
3703	621.1	+13.2
3704	531.8	+11.3
3751	279.6	+4
3752	110.2	— —
3753	105.6	+0.1
3901	105.7	−0.6
3902	98.8	−0.5
3903	98	−0.5
3904	96.5	−0.5

4.25% שג"א

סדרה	שער	שינוי
4102	119.2	+0.1
4103	114.4	+0.1
4104	110.7	— —
4301	109.4	+0.4
4302	104.2	+0.3
4303	103.5	+0.4
4304	101.8	+0.4

4% מלווה פיתוח (הצמדה 90%)

סדרה	שער	שינוי
3107	251900	— —
3108	241500	+480
3109	238400	— —
3110	236600	+100
3111	251000	+250
3112	230000	— —
3113	231100	+100
3114	225000	+2000
3115	220000	— —
3116	216400	+1000
3117	225000	+2000
3118	215200	−3000

4%, 6%, 7% פיתוח (הצמדה 80%)

סדרה	שער	שינוי
3201	188300	+1000
3202	184500	−600
3203	183000	— —
3204	181000	— —
3205	175800	— —
3206	175000	— —
3210	172001	+1401
3211	166500	−1800
3212	167000	— —
3213	160700	+1000

סדרה	שער	שינוי
3214	154500	+1000
3501	153800	— —
3502	153800	−200
3503	135300	+500
3504	134200	— —
3505	129514	— —
3521	130079	+818
3524	118058	+815
3522	123956	+57
3523	117129	+53
3525	115364	−378
3526	115216	−402
3527	112930	−395
3528	114837	−396
3529	114407	+52
3530	111735	+50
3531	111482	+51
3532	108219	+49
3533	108073	+49
3534	101969	+46
3535	101607	+453
3539	95671	+418
3536	101811	+47
3537	101716	+46
3538	95741	+44
3540	95562	+43
3541	92345	+42
3542	92215	+42
3543	87744	+39
3544	87648	+474
3546	85474	+475
3547	85316	+476
3548	85257	+476
3550	80748	+461
3551	80487	+462
3545	85429	+39
3549	80709	+37
3552	74088	+33
3554	73949	+34
3555	73949	+34
3553	73848	+328
3571	66855	+499
3556	70297	+32
3558	70191	+27
3559	67722	+26
3560	66882	+30
3561	66728	+31
3557	70688	+33
3572	67099	+30
3573	67000	+31
3574	61787	+28
3577	61728	+27
3578	57049	+26
3575	61351	+28
3576	61209	+28
3579	56507	+25
3580	52901	+440
3581	48118	+410
3582	44391	+388
3583	41265	+369
3584	38911	+18
3585	36901	+17
3586	33415	+15
3588	33363	+15
3587	33543	+15
3591	30569	+11
3592	30541	+12
3593	30498	+11
3589	30618	+14
3594	29195	+11
3590	31327	+910
3595	29876	+885

5% מלווה פיתוח (בירידה כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2001	126516	+631
2002	126228	+633
2003	120961	−68
2004	121496	−29
2005	114116	+52
2006	113936	+52
2007	111765	+50
2008	111175	+52
2012	108799	+48
2015	109430	+50
2009	113158	+259
2010	111949	+42
2011	109777	+41
2013	113212	+51
2014	110367	+50
2016	110700	−461
2018	107852	−470
2021	104393	−475
2017	107850	+535
2019	107607	+551
2020	104458	+536
2022	102753	+3024
2023	101609	+2995
2024	91992	−1664
2027	88716	−1663
2031	82110	−1649
2025	95714	+2809
2026	95471	+2821
2028	89723	+41
2030	85338	+38
2029	87334	+2361
2033	80552	+2311
2035	74024	+2190
2032	84639	+36
2034	80014	+35
2036	73502	+32
2037	69155	+30
2052	59964	+26
2038	67904	−931
2040	65378	−929
2051	63839	−899
2039	67688	+26
2041	66114	+29
2053	59362	+27
2054	55731	+24
2056	51600	+22
2058	46962	+21
2060	43349	+19
2055	54438	−1497
2057	50365	−1422
2059	45782	−1328
2061	33842	−49
2062	31923	+11
2063	31952	+12

רמון

סדרה	שער	שינוי
7001	234.2	−2.7
7002	234.5	−2.8
7003	224.9	−2.1
7004	207.6	−1.9
7005	200.4	+4.9
7006	182.9	−0.8
7007	170.7	−0.2
7008	162.2	−0.2
7009	156.8	−1.3
7010	147.5	−0.4
7011	139.9	−1.1
7012	135.1	−0.9
7013	127.7	−0.8
7014	114.3	−0.4
7015	95.1	−0.4
7016	94.5	−0.5
7017	93.9	−0.4
7018	93.7	−0.4
7019	94.1	−0.4
7020	96.8	−0.4
7021	95.9	−0.4
7201	95.2	+0.1

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	12489	+228
6102	7519	+49
6103	6731	+27
6104	6211	+36
6105	5887	+34
6106	5688	−45
6107	5478	−44
6108	3963	−18
6109	3772	−17
6110	3709	−17
6111	3098	−15
6112	3002	−12
6113	2032	−9
6151	794.6	+10.5
6152	760.7	+9.9
6153	656.8	+6.7
6154	645.5	+6
6155	425.4	−1.9
6156	345.1	+2.7
6157	254.3	+3.2
6158	241	+3.1
6159	205.9	+2.5
6160	192.9	−0.9
6161	186.7	−0.8
6162	168.7	+1.6
6163	156.5	+1.6
6164	150.2	+1.5
6165	140.2	+0.1
6166	132.5	+0.3
6167	129.6	+0.3
6168	127.6	+0.2
6169	120.2	+0.1
6170	113.7	+0.9
6171	82.5	+0.4
6172	82.3	+0.3
6801	88.2	+1.9

ארמון

סדרה	שער	שינוי
2501	153.1	−0.6
2502	150.5	−0.6
2503	145.7	−0.6
2504	145	−0.6
2505	139.5	−0.6
2506	134.8	−0.6
2507	130.2	−0.5
2508	107	+2.5

אחרים

סדרה	שער	שינוי
אלסינט	59.4	— —
תדיראן	95.5	+0.1
הב היש	180.5	−1.4
ריק הש	196	— —
כור הג	173.1	−0.4
כלל הג	473	— —
מ'צם ד	265.8	−2.3
מ'צם ב	348	−5
מ'צם י	488	−5
טול בג	182	— —
תיעוש	189.6	−1

ציון משאבים בע"מ
בית ההשקעות שלך
רח' יבנה 23, תל־אביב
טלפון: 03-646446

ויטר טמיר כהן (יעקבסון)

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

מכתבים למערכת הארץ

הדמוקרטיה הישראלית: אין הרבה על מה לחגוג

לאחר יום עצמאות שעמד בסימן הדמוקרטיה בישראל, מותר לנו לשאול את עצמנו אם אכן קיים דבר כזה אצלנו. אם דמוקרטיה היא, לפי הפירוש המקובל וכמעט מילולי, שלטון העם, הרי השלטון בארץ הוא לכל היותר קרוב משפחה, עם דמיון משפחתי חיצוני כלשהו, אך עם תכונות מסוימות המעידות על קשרי משפחה אחרים.

ברור לכל בר־דעת כי השלטון אצלנו מייצג את המפלגות, המתיימרות לייצג את העם אך מייצגות למעשה את עצמן — את רצון המפלגה לשלוט ואת תאוות חבריה ליהנות מפרי השלטון. זכות הנתינים להביע את רעתם, אחת לכמה שנים, באשר לטיב המפלגות השונות, אינה תחליף לשלטון ייצוגי אמיתי ואף אינה יכולה להחליף ייצוג אמת.

רק שלטון ייצוגי יכול להתפאר בשם דמוקרטיה ללא הסתייגות. שלטון כזה יהיה בארץ כאשר נוכל לבחור במישרין באנשים אשר יהיו חייבים בדין לבוחרים, ולא רק למרכזי המפלגות.

במצב הנוכחי, אין כל כך הרבה על מה לחגוג.

אלישבע גלאון
רמת השרון

ירידתן של כרזות יום העצמאות

שנים רבות היה יום העצמאות והכרזה שעוצבה לכבודו, אירוע חשוב בחיי העיצוב הגרפי בישראל.

מדי שנה הוכרזה תחרות פומבית או מקצועית, ומעצבים גרפיים רבים לקחו בה חלק, לצדם של חובבים. ומדי שנה הופקה כרזה, שהופצה בעולם כולו והיתה גם שליח תציג של העיצוב הגרפי הישראלי, שהגיע להישגים נאים בעולם כולו.

אגודת המעצבים הגרפיים בישראל, שחגגה חמישים שנים להיווסדה, ליוותה במשך עשרות שנים את המפעל היפה בייעוץ ובארגון התחרות.

בשנים האחרונות הולכת ויורדת רמתן של הכרזות והכרזה האחרונה שהופצה, בהחלטתו של פקיד מטעם, מגלמת את הבינוניות במיטבה. אותו פקיד במתנה, שיזם את הפקת הכרזה, הדריך את האירוע החשוב הזה לרמה כלבך יהודה — שבה מכריעים רק שיקול דעתו וטעמו האישיים, עד אשר ספק אם יש טעם להמשיך ולהפיק כרזות יום עצמאות.

גר אלמליח
יו"ר ועד אגודת המעצבים הגרפיים
תל־אביב

תגובת עיריית רמת־גן על ביטול תערוכת דה־גספרי

תערוכתו של הצייר ארנסט דה־גספרי תוכננה להיפתח ברמת גן בחסותם ובהשתתפותם של שגרירות אוסטריה ושגריר אוסטריה בישראל. זו הסיבה שראש עיריית רמת־גן החליט לבטלה, בתבנית זו.

ביטול התערוכה במתכונתה זו בא כאות מחאה על תוצאות ההצבעה לנשיאות באוסטריה ותמיכת העם האוסטרי בוולדהיים.

הרגישות המוכנת של האמנים שמחו כנגד ביטול התערוכה אסור לה לטשטש דברים עקרוניים הנוגעים לעצם התייחסותנו לשואה.

עיריית רמת־גן תעשה לקיום תערוכתו של דה־גספרי, אך במתכונת השונה מזו שתוכננה מלכתחילה וללא החסויות, שחלקן חסויות פוליטיות.

אשר קידר
דובר עיריית רמת גן

הצד השני של דיסקונט

לכל בנק ציבורי יש היבטים פרטיים. אולם גם לבנק פרטי יש היבטים ציבוריים — ועל ההיבטים הללו רצוני לומר מלים ספורות.

בנק דיסקונט מצוי, כידוע, בבעלות משפחת רקנאטי, ואני חש חובה להאיר את הצד הפחות ידוע של הבנק.

בשלבים מוקדמים מאוד, עוד בשנות החמישים, תמך בנק דיסקונט באמצעות החברה להשקעות בעשרות יזמים פרטיים שחלמו על יצוא מישראל. והחברה זו גם טיפלה בקידום התעשייה. באופן טבעי היא נהפכה לכתובת מכובדת להתייעצות ולעידוד היצוא.

בחלק מהמפעלים התעשייתיים של קבוצת ישקר, אנו שותפים עם בנק דיסקונט זה עשרים וחמש שנה. מכיוון שהציבור, ככל הנראה, אינו ער לצד הזה של פעילות משפחת רקנאטי, ומכיוון שהמדינה זקוקה היום יותר מאשר אי־פעם לעידוד היוזמה הפרטית לכיוון היצוא, אני מרגיש שחשוב להביא לידיעת הציבור אינפורמציה זו.

סטף ורטהיימר
נהריה

הילולת סוויסה

הטלוויזיה התעלתה על עצמה בשידור "מבט לחדשות" ב־9 במאי. בהקדישה כתבה ארוכה לשובו ארצה של גיבור היום — דוד סויסה. כנראה בעקבות כתבה קודמת שנוטה להצלחה מרובה, לרגל שובו של "הגיבור" האחר, פלאטו שרון.

לא אבוא לעניין חוש המידה והטעם הטוב מצד האב, גונדר סויסה, שדווקא בגלל תפקידו ומעמדו ראוי היה במקרה זה שיפעל בצנעה ובשקט, אלא לחלקה של הטלוויזיה, הנאבקת בבעיות תקציב ושלא מצאה נושא יותר חינוכי להקדיש לו את מאמציה הדלים.

ומה בדבר משלחת קבלת הפנים של קצינים בכירים של שירות בתי הסוהר? על חשבון מי ורכב, נהגים, שעות עבודה? ובעבור מה? להאדיר את כבוד החוזר הזה? זו סיבה נוספת לגונדר סויסה להקמת ועדת חקירה?

משה קרן
תל־אביב

יוסף סגל, לא אליעזר סגל

יש להעמיד דברים על דיוקם בנוגע לידיעה על חברת עלית ("הארץ" 16.5). אחד ממייסדי "עלית" מטעם משפחתי, היה יוסף סגל ז"ל. אליעזר סגל, אשר שמו מוזכר בידיעה, הוא נכדו של יוסף סגל, ומייצג את הדור השלישי למשפחת המייסדים של עלית.

יהודית סגל
תל־אביב

קולנוע / רחל גורדין

הבת (ליל מנורי — משמאל) והאם (מארי מורדצ'יק). רגשי אשמה כבדים, והיעדרם הגמור.

סיפור שאינו נגמר

"יחסים אסורים", פאר, ת"א

מה שנותרת בזיכרון לאחר הצפייה בסרט "יחסים אסורים" הוא בעיקר תמונות. לא המילים שאנשים אומרים זה לזה, אלא פניהם, והאופן שבו הם אומרים זאת. הסרט, המבוסס על סיפור אמיתי, עוסק בגילוי־עריות בין אח ואחות, בכפר קטן בהונגריה. אף כי שניהם יודעים כי מעשיהם הם בניגוד לחוק, הם עוברים לגור יחד ואף מולידים ילדים משותפים. על כך הם משלמים בתקופות קצרות של מאסר, שבסיומן הם חוזרים לחיות יחד. עד למאסר הבא. "כשבאתי לחיות איתך ידעתי שזה היה עלינו לשאת בתוצאות", אומרת האחות־האשה. ופניה של השחקנית לילי מונורי שופעים בגרות עצובה באומרה את הדברים הללו.

הבימאי, זולט קודי קובאץ', מביים את הסרט בסגנון ריאליסטי, כשהוא מצייר את החיים בכפר בפרטים קטנים ובעלי משמעות: המפתח שמשאירים מעל למשקוף הדלת, מוכן לשימוש על־ידי כל עובר אורח. המיטה חורקת בשעת מעשה האהבה. האנשים, צרי־אופק וחרוצים. גם יחד. אך לתמונות יש כוח מעבר לתיאור ריאליסטי פשוט. האודים הלבנים, המתנפנפים לכל עבר כשגיבורת הסרט רצה לתוכם מתוך ביטוי של התרגשות, אי־שקט. אולי גם את מבשר־דרמה בעתיד. הנהר העובר ליד הכפר פשוט ולובש צורה לפי ההקשר בו הוא מופיע. הוא זוהר בכספית עם שחר, כשהזוג יוצא בו למסע שסופו בלתי ידוע. הוא אפור כהה ומאיים כשאימם של זוג התאומים מבקשת להתאבד בו, להינקות מ"החטאה". והוא לובש גוונים חומים כשהבעל חוזר מן הכלא, ומשתעשע בתוכו.

קודי קובאץ' עבד במשך כמה שנים כעוזרו של הבימאי ההונגרי החשוב מיקלוש יאנצ'ו, הוא נחשב כיום (לאחר שעשה כעשרה סרטים באורך מלא, ועוד כמה סרטים קצרים) כאחד הבימאים המבטיחים בהונגריה. נפגשנו איתו כאשר בא לרגל הקרנת "יחסים אסורים", סרטו הראשון המוקרן בישראל, לראיון קצר עימו.

שאלה: מה הביא אותך לבחור דווקא בסיפור של "יחסים אסורים"?

תשובה: קראתי בעיתון על זוג איכרים שחיו יחד וגילו במאוחר שהם בני אותה אם. נסעתי לפגוש אותם והרגשתי כמו בטרגדיה יוונית. כאילו הגורל הוא שקושר את השניים הללו. תקופתנו היא תקופה רציונאלית מאוד. אנשים חושבים על הסיבות לחיים, ויודעים להסביר הכל. אבל שני בני הכפר הללו פועלים מכוח של דחף יותר חזק מן ההיגיון. הם אנשים לא מודעים. לא אינטלקטואלים. בסרט, כשהיא מספרת לו חלום שחלמה, זה הרגע הראשון בו הם מגלים שהם יכולים לדבר זה עם זה.

שני גיבורי הסרט משוללים להלוטין רגשי אשמה. היחידה החשה אשמה היא אמם. איך זה ייתכן?

זה חשוב מאוד. הסרט מציג תקופה שבה נוצר ריק מוסרי, בעיקר בחיי האנשים הפשוטים. הכנסייה איבדה מכוחה. גם הקשרים המשפחתיים התרופפו מאחר שאנשים יוצאים למקומות עבודה הרחוקים ממקום הולדתם. כוחה של המסורת נחלש. זה מורגש מאוד בהונגריה של היום. העדר רגש האשמה בסרט הוא חלק מזה. רק האם חשה אשמה, כי היא שייכת לדור אחר.

הסרט מתרחק בכוונה ממלודרמטיות. מדוע?

אני שונא מלודרמה. זו דרך זולה לשכנע את הקהל. בסרט הוליוודי, במקום מסוים, המוסיקה מתגברת, הקהל מגיב באופן אוטומטי. זה שקר להראות שבעיות בחיים נפתרות באמצעות מוסיקה יפה. אם אתה ישר — הדברים הם הרבה יותר עמוקים ומרים. יש שתי דרכים לעשות סרט: האחת היא לאלץ את הצופה לקבל את דעתך. זו הדרך הטוטליטרית. ויש דרך אחרת, שבה אתה מראה דברים, ומשאיר לאנשים מרחב בחירה. בכל סרט אני משתדל ליצור דמויות רב־משמעיות ולהשאיר לצופה את ההחלטה אם הוא מחבב אותן או לא. אנחנו מודרכים לפעול באמצעות החלק המודע שלנו, ולקבל צד אחד בסרט. ב"יחסים אסורים" הדמויות אילמות, במובן מסוים, ומה שמגיב להן הוא החלק האילם בתוכנו. הצופה נאלץ לעשות מאמץ להיכנס לסרט, ולבחון מחדש גם את בעיותיו שלו, שאינן חד־צדדיות.

אתה עושה בסרט שימוש מיוחד, ולא הבוק, במוסיקה. האם אתה יכול להסביר זאת?

המוסיקה חשובה לי מאוד. יש לה השפעה חזקה מאוד על התפיסה האנושית. אם אתה משתמש בזה יותר מדי, אתה הורג את זה. אנשים נעשים קהים, ולא מקשיבים יותר. לכן אני משתמש במוסיקה רק ברגעים החשובים ביותר.

ב"יחסים אסורים" השתמשתי בקטע מתוך סונטת ה"האמרקלוויר" של בטהובן, כאשר בני הזוג שטים על הנהר, כי זו נקודת מפנה בסרט. כמו כן השתמשתי בה בסיום. כשהתחלתי לכתוב את התסריט עלתה בי מיד המוסיקה הזאת, כי יש בה איכות של חזרה ניצחית. רגע לפני שהיא כאילו נגמרת — היא מתחילה מחדש. שמו של הסרט במקור הוא "החוזרים לסורם". בשפה ההונגרית יש לביטוי זה משמעות נוספת של נפילה וחזרה. המוסיקה של בטהובן, המשמעת בסיום, מבטיחה כי הסיפור אינו יכול להיגמר. הוא שב וחוזר על עצמו.

מה מניע אותך לעשות סרטים?

היכולת לעשות סרטים היא בעיני כמו נס: אפשרות לממש דברים שנולדו בדמיון. סופר, כשהוא מעלה את סיפורו על הכתב, לא מגיע לדרגה כזאת של ממשות. כשהדמיונות שלי הופכים לסרט אפשר לראות אותם, לשמוע אותם. הם נעשים בני אדם, נופים, תנועה.

וזה יוצא כמו שרצית?

לפעמים. ולפעמים זה גיהנום. לעתים אני מגלה, כשהסרט כבר גמור, שעשיתי אותו לא נכון, אך כבר מאוחר לתקן. לפעמים, מתוך המאבק בין הכוונה לבין החומר, צומחת איזושהי איכות חדשה, אשר לא התכוונתי אליה. זה משהו שלמדתי מיאנצ'ו: אל תצפה שסרט ייצא כפי שדמיינת אותו. סרט הוא תמיד התנגשות, או פשרה, בין תפיסתך ובין המציאות. צריך להשתמש במציאות. יאנצ'ו תמיד ידע לעשות זאת.

הארץ ממליץ

תל אביב

יחסים אסורים (פאר) — הנושא של גילוי עריות בין אם ואחות בוגרים, מטופל יפה ובעדינות בסרט הונגרי זה, שבויים ע"י זולט קודי קובאץ'. משחק יפה של לילי מנורי בתפקיד האחות.

הסיפור האמיתי (גורדון) — זוועות המשטר הצבאי של ה"חונטה" בארגנטינה בשנות השבעים, נחשפות דרך סיפורה האישי של מורה להיסטוריה, המגלה בהדרגה את האמת על עצמה ועל העולם בו היא חיה. משחק מצוין של כל המשתתפים, ובימוי טוב, בסרט פוליטי רב עוצמה. שזכה בפרס ה"אוסקר" כסרט הזר הטוב ביותר.

זכרונות מאפריקה (שחף) — חייה של הסופרת איזק דינסן (הבארונית קארן בליקסן) בחווה לגידול קפה בקניה בראשית המאה. מריל סטריפ ורוברט רדפורד מככבים בסרט, שבויים ע"י סידני פולק כרומנסה הוליוודית. נופים מקסימים ביופיים וקצב המרחיב את הלב.

הכבוד של פריצי — (מקסים) קומדיה שחורה של ג'ון יוסטון על איש ה"מאפיה" הסיציליאנית בברוקלין, הנאלץ לבחור בין אהבה ובין "כבוד המשפחה הסיציליאנית". ג'ק ניקולסון מצוין.

מסע עסקים של אבא (פריז) — סרט יוגוסלבי נעים, על התהפוכות העוברות על משפחה בשנות החמישים.

חזרה לעתיד (סינמה 2) — סרטו של סטיבן שפילברג, על נער החוזר לעבר כדי לשנות את עתידו. מתאים לכל הגילים.

ירושלים

זכרונות מאפריקה (כפיר) — ראה שחף ת"א.

הסיפור האמיתי (בנייני האומה) — ראה גורדון ת"א.

חיפה

זכרונות מאפריקה (אורה) — ראה שחף ת"א.

הסיפור האמיתי (אורות) — קריית מוצקין — ראה גורדון ת"א.

מסע עסקים של אבא (קרן אור המוריה) — ראה פריז, ת"א.

תיאטרוני ישראל

הערב יום ה' 22.5

תיאטרון הבימה
הבית ברחוב שנקין — קומדיה: 20.30
צ'כוב צ'כובה — בימרתף: 20.30

התיאטרון הקאמרי
יאקוש ופופצ'ה — קומדיה: 20.30
קסטנר — בתיאטרון חיפה: 20.30

מדריך הארץ

פרק יומי	משנה יומית
תהלים מ"א־מ"ב	כלים יט, ה־ו
דף יומי	**הלכה יומית**
תענית ג	קר' ס"ת קסה, ה־ו

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים:
כ"פ בקרב עד לשעת כ"ז בבקר בתחנות מד"א טל' 101.
מגן דוד אדום:
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052־541333
נהריה 823333
רחובות 08־451333
בת־ים 5511111
חולון 803133
לוד־רמלה 08־221022
באר שבע 057־74767
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'־ה' — 20.00—8.00
בימי ו' — 15.00—8.00
טלפונים: 03־433500, 03־433500
"שקמ"ר" — שירות רפואי לקטן
שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 24—19
טל' 03־7549111 "שקמ"ר" קוד מנוי 222
ש"ן — עזרה ראשונה נפשית (24 שעות ביממה):
ירושלים 227171
תל־אביב 03־261111
חיפה 04־672222/3
נתניה 053־35316
באר־שבע 057־418111
מרכז רפואי באר יעקב. 08־223958

מרכז מידע לקרבנות אונס (24 שעות ביממה):
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02־245554
חיפה טל' 04־382611
מרכז מידע למשבי לחץ במבצע "מעגלים"
א' ו־ה' 13.00־11.00
ב' ו־ד' 18.00־16.00
טל: 220031
רח' מאפו 13 תל־אביב
• מרפאות שיניים לעזרה ראשונה:
תל־אביב, דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המעלית) טל: 294869, 03—285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00—9.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד. בר כוכבא 49 טל: 03־284649 פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' ועד"י חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
חיפה, רח' הנמן 26, קומה ג', טל' מס' 04—523—566. שעות הקבלה כל יום בין 20.00—23.00.
שח"ר — שירות רפואי ביתי
(24 שעות ביממה, כולל רפואת שיניים):
ירושלים, מוקד יום — 660585, 669531
מוקד לילה, שבת וחג — 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון כ"ד
תל־אביב, מוקד יום — 218820, 218898
מוקד לילה — 631011 מנוי 3752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון כ"ד
יד ביד — אחן קשבת לילד ולהורים
תל אביב — לילד 226027 24 ש' ביממה
להורים, בימים ב', ה' מ־20.00־17.00,
חיפה והצ'ריה — 229488 מ־20.00־11.00

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רוקח — (ילדים)
איכילוב — (פנימית, כירורגית)

ירושלים
הדסה ע"כ — (ילדים, עיניים)
ביקור חולים — (פנימית, א.א.ג)
שערי צדק — (נשים, כירורגית, אורטופדית)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
בני דיזנגוף 174 222386
רימונה דיבן 16 נחלת יצחק 257678
ירושלים
מרפאת חוצפה הנ"ג 28 523191
חיפה
הנשיא שד' הנשיא 33 333312
חולון
אורנון הופיין 52 889153
בת ים
קופ"ח עין יהב 2 884854
רמת גן
המגן ביאליק 30 723674
פתח תקוה
פינקביין חפץ חיים 6 910541
רחובות
כללית בני משה 452381
נתניה
הנשיא שד' ויצמן 36 23639
הקריות
מוצקין שד' השופטים 64 ק. מוצקין 737243

דלת פתוחה

מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא חברה, משפחה, מיניות — אבצעי כניסה. ימים ב' ג' ד' — 20.00־17.00.
בוגרשוב 66 ת"א טל' 281228־9.
חיפה: ימים א' ו־ד' 19.00־16.00 רח' הספורט 14 טל' 81520

מרכזי מידע — אגר
03—432777 04—549121
02—528231—2

שידורי רדיו וטלוויזיה

טלוויזיה

17.30 קיד ויזאר — סדרה בהנפשה
18.00 ילדים בעולם — סדרה
18.25 פסוקו של מקום — עין גדי
18.30 (ע) קיצור החדשות
18.32 (ע) רוצה פיתרון
18.45 (ע) חידושים והמצאות
19.00 (ע) חדשות
20.00 כותרות מבט
20.02 מבט ספורט
20.45 לקראת שידור
21.00 מבט לחדשות
21.30 חיים שכאלה — עם יפה ירקוני (חלק ב')
23.15 אלה האמרים — סדרה צרפתית של קלוד ללוש
00.10 פסוקו של יום וחדשות.

טלוויזיה לימודית

08.15 קשת וענן — סוד הבחירות
08.40 כלי מדות
09.00 ארץ מולדת
09.20 מדעי הטבע (חטה"ב) — צימת הפטעים במעגל השמשי
10.10 אנגלית ה'
10.30 דחוב סומסום
11.00 אנגלית ז'
11.15 קריצת מרובות
11.30 מדעי הטבע (חטיבה עליונה) — שעונים ביולוגיים באדם
12.00 אנגלית ח'
12.25 ההסטוריה על יסודי — העשרה — אברהם לינקולן
13.00 אנגלית ט'
14.00 התנך מאת פ. דוסטוייבסקי
14.40 כלכלה — צמיחה כלכלית
14.45 צרפתית
15.00 רכבת ההפתעות
15.20 גילם הולכטש
15.45 קומסום
17.00 ספר־תורה

קול המוסיקה

06.02 צלילי בוקר
07.07 בוקר טוב
07.30 שחרית מוסיקאלית
09.30 קונצרט בוקר — רבוראק: סרנאדה; ברליוז: הרולד באיטליה; מאהלר: סימפוניה מס' 2
12.05 מאוצר הסרטייה — מינוטו שירא — סופראן/הדמוט הל — פסנתר — מיצירות: וולף, מאהלר, דבן וברג
13.00 קונצרט צהרים — רוסיני: פתיחה גדולה (התז' הקאמי של לוס אנג'לס); ת. שוורץ; ג'ון פילה: קונצ'רטו מס' 3 במי במול מאג'ור לפסנתר ותזמורת (פ. בלומנטל/התז' הקאמי של וינה/ט. פרושאורא); בטהובן: הביעיית כלי קשת אופ. 18 מס' 6 בסי במול מאג'ור (רביעיית לינדזי); גלוק: המוסיקה לבאלט "דון ג'ואן" (סינגה מרטין/ב. מרינר)
15.00 מבכשים מוסיקאליים
16.00 אתנחתא — שלישיית "ארס" — א. סילבר — פסנתר/א. שולמן — כינור/ר. מינקוב — צ'לו — לאלה: שלישיה בדו מינור אופ. 1; שוברט: שלישיה מס' 2 במי במול מאג'ור
17.30 קונצרט מנחה — אנסקו: פואמה רדמנית אופ. 1 (התז' הפילה' של מונטה קרלו/ל. פוסטר); ברהמס: פנטסיה סקרסית לכינור ותזמורת אופ. 46 (ק. חזה צונג/התז' הפילה' הפלהרמונית/ר. קמפה); קליבנדה: סימפוניה מס' 1 בפה מינור, אופ. 7 (התז' הסימפ' של פראג/ו. רוהאן); דבוראק: הרביעיית כלי קשת מס' 3 במי במול מאג'ור, אופ. 97 (רביעיית מהאבנר/עם ה. טרמפלר — ויולה); ל. ברנשטיין: "מלחים בחופשה" — מוסיקה לבאלט (התז' הפיל' הישראלית/ברנשטיין)
20.05 ערב טוב — בוקרטיני: סימפוניה מס' 7 במי במול מאג'ור (סינגה מרטין/ב. מרינר); ויואלדי: קונצ'רטו בפה מינור לשני צ'לו. תזמורת כליקשת וקונטינואו (ר. פירו עם פ. דוריל/האנסמבל הכלי של צרפת/ג. קלוד הרמסן)
20.30 קונצרט התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור — מנצח: גארי ברתיני — סולנים: ... — סופראן/... — בריטון
21.30 "אנתולוגיה" קטנה לשירה — צ'ייקובסקי: קטעים מתוך "יבגני אונייגין"

רשת א'

25.00 רוח הזמן

12.05 לבי במזרח — שירים מזרחיים
14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין
15.30 קתדרא — פרופ' כהה רוד הר — "מקומה של ההלכה בספרות היהודית מימי בית שני"
16.05 צבות המזרח־התיכון
17.20 האוניברסיטה הפתוחה — צרפתית למתקדמים
18.06 מבזק ערב — הורי ודתי וכסורת
18.50 פרקי היום בתנ"ך
19.05 שיעור מבניא
19.30 שידורים לעולים
22.05 הלומות באספמיה

רשת ב'

18.06 יש שאלות
18.51 היום בספורט
19.00 היום הזה
19.35 השבוע בבנסת
20.05 שחרים
22.05 צימוקים ושקדים — שירי איציק מאנגר בכלאת 85 שנה להולדתו
23.05 בינינו לבין עצמנו

רשת ג'

18.06 סולים — כבמעט פופ
20.05 מסע רוק
22.05 מטלוב — שירים עבריים
23.05 הלילה הוא שירים

גלי־צה"ל

16.05 ארבע אחר הצהריים
17.00 יומן גלי צה"ל
17.50 יומן ספורט
18.05 שעה קלה על כלכלה
19.05 מה יש
20.05 זה קורה — באמצע מוסיקה
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה בשדורה — עליתם ומפלתם של בששרים צבאיים באמריקה הלטינית
22.05 על הדבש ועל הביטאק
23.05 לילה לילה
23.55 שירת הצות — עם רות מגרי

שידורים קבועים

רשת א'		רשת ב'		רשת ג'		גלי צה"ל	
07.10	הד שירים — פומנים יפנים	08.05	חתול בסגדלים	06.11	בחורה לאיטר	06.05	אוניברסיטה משודרת
08.05	חוגה — עם בני הנול	09.05	ביקורת	07.05	שיר בבוקר בבוקר	06.30	פוקוים עין
09.05	השיר לא תם	10.10	כל צבעי הקשת	09.05	מה כבר תעשה	07.07	שבע אפס שבע
09.30	מבבט	12.10	גל פתוח — חדשות ופתגמים	10.05	אגן היום התיכון	06.05	בוקרשטו ישראל 09.05 אילה בוקר
10.30	רדיו קל	13.00	בתוכי היום	11.05	שעה עם מלאכי חוקיה	10.05	אחות עבור
11.10	שירים עבריים	14.06	יש עניין	12.05	רק מוסיקה	11.05	גבון לעבבינו
11.30	השכלה ודעת לכל	15.05	מוספי חדשות	13.05	רק בימי חול	13.05	קצר רדיו 13.55 יומן שידורים
		16.05	שיר אחוש שיר	14.06	לי ולך — שיר ובריכה	14.05	רוח־יומי
		17.10	יומן כלכלה	15.05	הרש, הדייס ומתורים	15.05	פגישה יומית
		17.30	על מספרים ואנשים	16.05	מוסיקה לעניין	16.05	ארבע אחרי הצהרים
				17.05	הבנה יומית	17.00	יומן גלי־צה"ל

לוח בתי קולנוע

תל־אביב

אורלי — מורשת הלקרופס 4.30, 7.15, 9.30
אלנבי — השוטר מטנהטן 7.15, 9.30
אסתר — נאוויה 4.30, 7.15, 9.30
בית לסין — סאנרגו 11.15 בלילה
בן יהודה — ניפגש בסיבוב 4.30, 7.15, 9.30
גורדון — הסיפור האמתי 4.30, 7.15, 9.30
גת — פעמיים במשך החיים 4.30, 7.15, 9.30
דקל — בעקבות אוצר הנילוס 7.15, 9.30
דיזינגוף — מחוץ להלתא 7.45, 9.45, סקס 12.00
הוד — רמו 4.30, 7.15, 9.30
רב חן: חן 1 — סילברדו 5.00, 7.20, 9.45
חן 2 — שורת המקהלה 5.00, 7.20, 9.40
חן 3 — מרגלים שכאלה 5.00, 7.20, 9.40
חן 4 — באטי גאן 10.50, 1.30, 5.00, 7.25, 9.40
חן 5 — תרגיל להתאים מתחילים 10.30, 1.30, 5.00, 7.30, 9.45
לימור — שיכרון חושים 2.00, 4.30, 7.15, 9.30
לב 1 — גברותי הטאמן 1.45, 5.00, 7.30, 9.45
לב 2 — סיפורו של גלן מילר 1.30, 4.50, 7.15, 9.30
מוגרבי — נשר הברזל 4.30, 7.15, 9.30
מוזיאון ת"א — חוץ הגדי 4.30, 7.30, 9.30
מרכז התרבות הישראלית — "התעויה הישראלית" (בעברית) 10.00, 5.00, 10.00 (באנגלית) 9.00, 12.00, 6.00, 8.00 (בגרמנית) 7.00
מקסים — הכבוד של פריצי 9.50
סטודיו — סיפורה של אגנס 4.30, 7.15, 9.30
סינמה 1 — מחוץ להלתא 4.30, 7.00, 9.30
סינמה 2 — פרימיות הפחד 4.30, 7.15, 9.30
פאר — בבורה ארצית יחסים אסורים (סרט הונגרי חדש) 4.30, 7.15, 9.30
פריז — מסע עסקים של אבא 2.00, 4.30, 7.00, 9.30, 11.30, 1941 11.30 בלילה
צוותא — חייל הלילה 8.00
צפון — אלני 4.30, 7.00, 9.30
שחף — זכרונות מאפריקה 5.45, 9.15
תבלת — להב משונן 4.30, 7.15, 9.30
תמוז (המפודדים) רמת אביב — מים מים 7.15, 9.15, פריץ החתול 11.30 בלילה
תל־אביב — שודדי השחקים 4.30, 7.15, 9.30

כפר סבא

חן — סנה האדומה 7.00
שביל — ניפגש בסיבוב 7.00, 9.15

נצרת עילית

בכנס מיקביץ — מחוץ להלתא 6.00

רמת השרון

כוכב — אתריאנה בתם 4.00

ירושלים

אדיסון — שיכרון חושים 4.30, 7.00, 9.00
אור גיל — שורת המקהלה 4.30, 7.15, 9.30
אורית: אור 1 — בעקבות אוצר הנילוס 4.30, 7.30, 9.30
אור 2 — צחוק מי שוטר אחרון 4.30, 7.30, 9.30
אורנע — מרגלים שכאלה 4.30, 7.30, 9.30
בית אגרון — שלגיה ושבעת הגמדים 4.00, חבורת הלוחמים 24.30
בנייני האומה — הסיפור האמתי 7.00, 9.00
הבירה — ניפגש בסיבוב 4.30, 7.00, 9.00
כפיר — זכרונות מאפריקה 5.45, 9.00
מיטשל — אלני 7.15, 9.30
סינמטק — מה מריץ את גיבנג 7.00, אגדה, זמן האלים (אולם קטן) 7.00, הציר הענק (אולם קטן) 9.00, המשרת 9.30, שלושת ימי הקונדור 12.00
עדן — רמו 4.30, 7.00, 9.00
עמי — הכל ולא כלום 7.00, 9.15
רון — נאוויה 4.30, 7.30, 9.30

רמת־גן גבעתיים

אלמוס — גברותי הטאמן 5.00, 7.15, 9.30
אורדע — ניפגש בסיבוב 4.30, 7.15, 9.30
אופיר — נשר הברזל 5.00, 7.15, 9.30
הדר — זכרונות מאפריקה 6.00, 9.00
ליליי — שיכרון חושים 2.00, 7.15, 9.30
רב גן — רמת גן
גן 1 — שורת המקהלה 5.00, 7.30, 9.40
גן 2 — מסע עסקים של אבא 4.15, 6.50, 9.30
גן 3 — פעמיים במשך החיים 5.00, 7.30, 9.40
גן 4 — הימפאה היחופן 5.00, להב משונן 7.20, 9.45
רמת גן — רמו 4.30, 7.15, 9.30
שמש — בורדי 7.15, 9.30

רחובות

בית העם — אל מרכה 8.30
הדר — זכרונות מאפריקה 6.30, 9.30
חן — נאוויה 7.30, 9.30, סיפורו של אלוף 5.00

נתניה

סטודיו — סנה האדומה 5.00, פעמיים במשך החיים 7.00, 9.15
שרון — תרגיל להתאים מתחילים 5, 7, 9.15

בת־ים

אורנים — צחוק מי שוטר אחרון 7.15, 9.30
עצמאות — להיות ולבות בלום אבגלס 4.30, 7.15, 9.30

חיפה והסביבה

אורה — זכרונות מאפריקה 6.00, 9.00
אורלי — שורת המקהלה 7.00, 9.15
אמפיתיאטרון — רמו 4.30, 7.00, 9.15
ארמון — נשר הברזל 4.30, 6.45, 9.00
חן — גברותי הטאמן 4.30, 7.00, 9.00
סינמטק — רצח מרזבקי 9.30, טולוסטוי הצות
עמבל — לילות לבנים 7.00, 9.15
עממון — ניפגש בסיבוב 7.00, 9.15
פאר — מרגלים שכאלה 4.30, 6.45, 9.00
קרן אור המוריה — מסע עסקים של אבא 4.00, 6.30, 9.00, ריק בחלל 11.30
רון — פרימיות הפחד 4.00, 6.45, 9.00
שביט — ההסכנה שבה 7.00, 9.15

רב גת

רב גת 1 — הנילוס 4.30, 7.00, 9.00
רב גת 2 — נאוויה 4.30, 7.00, 9.00

קריות (חיפה)

אורות — הסיפור האמתי 7.00, 9.15
בית העם — שאלת בוית מס' 3 9.15
הדובל — ניפגש בסיבוב 7.00, 9.15
נרגן — זכרונות מאפריקה 9.00
סבין — מרגלים שכאלה 7.00, 9.00
כפיר — צחוק מי ששוטר אחרון 7.00, 9.15

פתח־תקוה

היכל 1 — זכרונות מאפריקה 6.00, 9.00
היכל 2 — הנאגם 4.30, 7.15, 9.30
היכל 3 — שיכרון חושים 4.30, 7.00, 9.30

הרצליה

דוד — מיקרגם בס' 3 4.30, הכבוד של פריצי 7.00, 9.30
היכל — להיות ולבות בלום אבגלס 4.30, 7.15, 9.30
תפארת — גברותי הטאמן 4.30, 7.15, 9.15
כלין הגיאל — ממוה 7.15, 9.30

חדרה

חדרה — ניפגש בסיבוב 4.30, 7.00, 9.15
תוף — בה ראו עיני הבתול 7.00, 9.15

חולון

ביכנס קריית־שרת — פלנטו קיד העולם עפ"י גארס 7.15, 9.30
ארמון — נשר הברזל 5.00, 7.15, 9.30, סרט אילגי 11.30 בלילה
מגדל — פעמיים במשך החיים 7.15, 9.30
כבפי — זכרונות מאפריקה 6.00, 9.00
רינה — סילברדו 4.00, 7.00, 9.30

מבצע לתושבי ת"א, גוש דן והשרון!

ב-35 ש"ח פרסם עד שתמכור!

עתון "העיר" הוא העתון הנפוץ ביותר בת"א. יש זה השנים, והוא נמסר גם לכל מי שקונה את "ידיעות", "מעריב", "הארץ" ו"חדשות". לכן, כשאתה מפרסם ב"לוח העיר" אתה מגיע לכולם. אבל בפחות כסף ובמבצע מיוחד אתה יכול תמורת 35 ש"ח בלבד לפרסם את מודעתך שוב ושוב אפילו במשך חודש ימים. המודעה תתפרסם בכל יום ו' בעיתונים "העיר", "חדשות" ו"הארץ" ובנוסף "צומת השרון", וביום ג' בתפוצה הארצית של "הארץ" ו"חדשות". קח יותר קוראים. תן פחות שקלים ופרסם ב"לוח העיר" ב-35 ש"ח עד שתמכור!

והמודעה שלך מגיעה גם לקוראי "ידיעות"
גם לקוראי "מעריב"
גם לקוראי "הארץ"
גם לקוראי "חדשות"

לוח העיר

מתפרסם גם ב: הלוח הארצי הארץ חדשות · לוח צומת השרון

מודעות מתקבלות, במשרד הראשי, רח' הנגב 4 ת"א טל: 03-371261, ובכל משרדי הפרסום. מתקבלות הזמנות באמצעות כרטיסי אשראי.

هآرتس ٢٢/٥/٨٧

כך התבשל שכר הלימוד

הנוכחים בישיבת הממשלה לא קיבלו שום מסמך משום שלא הוכן מסמך כזה ● יו"ר הוועדה לתכנון ולתיקצוב: "הדיון היה לא מסודר ובשלב האחרון — רשלני"

מאת נילי מנדלר

ביום א' השבוע, ב־9 בבוקר, התכנסה הממשלה כדי להכריע על גובה שכר־הלימוד באוניברסיטאות. הצעות אחרות עמדו על הפרק וכלי־התקשורת דיווחו כי להצעת שר־החינוך, יצחק נבון, הסיכויים הטובים ביותר להתקבל. אולם לא הצעה זו נתקבלה, בסופו של דבר, ואף לא אחת ההצעות האחרות, שנוסחו בקפידה ובעמל רב. את הכף הכריעה הצעה שניסח שר המדע, גדעון פת, בישיבה ומהירה של שרי הליכוד, שכונסה באותו בוקר, ב־8.30, תוך פילוג חוזקה לציבור הבוחרים, ובעיקר לציבור הסטודנטים באוניברסיטה העברית, שעמדו לפני בחירות האגודה שלהם. קבעו שרי הליכוד: כל בוגר צבא ישלם שכר־לימוד בסך 1,050 דולר וכל האחרים — 1,550 דולר. שום מסמך לא הופץ, כמקובל, בקרב חברי הממשלה. איש לא שאל לחוות דעתה של הוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה, כמתחייב מתקנות שקבעה בשעתה הממשלה עצמה. לא היה בהחלטה זכר למערך הסיוע לסטודנטים, שהיה חלק אינטגרלי משכר־הלימוד עד היום. היא התעלמה טוטאלית מהתקציב הנוסף הדרוש לאוניברסיטאות. מה שהיה בהצעה, הרעיש את הציבור כל השבוע, בשל האפליה לרעה של הסטודנטים הערבים. ראוי לציין כי השר פת עצמו הגיש בשעתו לוועדה בראשות נבון שטיפלה בסוגיית שכר הלימוד, הצעה לפיה ישלם כל סטודנט בוגר צבא 1,650 דולר (כ־2,700 ש"ח) ולרשותו תעמוד הלוואה בגובה מחצית שכר־הלימוד. והלוואה זו תוחזר בתום 4 שנים לסיום לימודיו. סטודנט שאינו בוגר צבא, באמור באותה הצעה, ישלם 2,000 דולר.

דרך מבוהלת לקבלת החלטות

אם לא היה מדובר בסוגיה מוסרית, חברתית ופוליטית, מדרגה ראשונה, היה אפשר לגחך לנוכח האופן בו מקבלת הממשלה החלטות. לגיחוך הזה היו ניצנים, 3 שבועות קודם לכן, כאשר כתבי החינוך קיבלו הודעות שבישרו כי הנושא יועבר להכרעת ראש הממשלה ושרי האוצר והחינוך וכי הם יחליטו מי יחליט על גובה שכר־הלימוד. אחר־כך נמסר, כי הפורום הזה החליט שהממשלה היא שתחליט מי יחליט. כעבור יום התבשר הציבור כי הממשלה קיבלה החלטה, לפיה הממשלה היא שתחליט מי יחליט.

ההכרעה שהתקבלה בממשלה מצויה מחוץ ל"נוהל תקין", אומר יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה, פרופ' יעקב זיו, שמתוקף תפקידו מלווה את הנושא מתחילתו לפני כשנה, ובידיו כל הנתונים המוסמכים. כל ההצעות שגובשו, כל הצרכים הכלכליים והמדעיים של המוסדות להשכלה גבוהה. "לוא חברה מסחרית היתה מתנהלת כך", אומר זיו, "היא היתה פושטת את הרגל מזמן. כל הדיון בנוגע לשכר־הלימוד, שנמשך תקופה ארוכה, היה לא מסודר והשלב האחרון, השבוע, נוהל בצורה רשלנית. קרה הדבר שניסינו למנוע כל הזמן. שכר־הלימוד ותיקצוב האוניברסיטאות הפכו לנושא של התגוששות פוליטית בממשלה, במקום שהדיון יהיה עינייני, בהתאם לחשיבות הנושא. כל מדינת ישראל נמצאת עכשיו בחיפוש אחר פרוייקטים לאומיים: תעלת הימים, הלביא. בעוד שהפרוייקט הלאומי בה"א הידיעה, מערכת ההשכלה הגבוהה, עומד בפני התמוטטות".

הציבור הגיב בהתרגשות להיבט הבוטה שבנבע מהחלטת הממשלה. הוא לא היה מודע למשמעויות המרחיקות לכת שיש להחלטה על תיפקוד האוניברסיטאות. שכר־הלימוד מהווה רק 16% מתקציביהן ולפחות שתיים מתוך 4 ההצעות שגובשו לקראת ישיבת הממשלה השבוע, כרכו יחד את שכר־הלימוד בהחלטה על משאבים נוספים הדרושים למועצה להשכלה גבוהה, כדי להביא את המערכת, לקדם את המחקר ולאפשר לאוניברסיטאות לתפקד.

הצעה מרהיבה

אנשי הוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ת) וראשי האוניברסיטאות (ר"ה), נדהמו מההצעה שהתקבלה בממשלה. שתי ישיבות־חירום שכינסו הפורומים הללו, אתמול ושלשום, מלמדות כי ברצונם להיאבק בפוליטיקאים. הוחלט כי מכל הסטודנטים ייגבה שכ"ל אחיד, שלא יהיה נמוך מ־1,680 דולר, שלא לדבר על כך כי גונתה בחריפות האפליה בין ערבים ליהודים, הנובעת מהחלטת הממשלה. אם לא יאפשרו לאוניברסיטאות לגבות שכ"ל כראות עיניהן, או אם לחלופין, לא תורים הממשלה לאוניברסיטאות משאבים נוספים, לא תיפתח שנת הלימודים האקדמית תשמ"ח במועדה, הזהירו.

"ועדת נבון" הראשונה, במאי אשתקד, יזמה פגישה של כל ראשי האוניברסיטאות, עם ראש הממשלה דאז, שמעון פרס, כדי להתריע על מצבם החמור והמתמשך, זה כעשור, של המוסדות להשכלה גבוהה. פרס הגיב: "הגיעה העת להפנות את הכף כלפי מעלה" ו"יש לשנות את סדר הקדימויות הלאומי". בהנחייתו, הוקם צוות שיקדם את הנושא. בצוות, בראשות נבון, נכללו גם השר פת, יו"ר ות"ת, הפרופ' זיו וראש אגף התקציבים באוצר, אהרון פוגל. הוועדה התכנסה לישיבתה הראשונה ביוני וזו החליטה להגיש לממשלה תוכנית על התקציב הדרוש לאוניברסיטאות. לקראת הישיבה השנייה, הכין פרופ' זיו תוכנית תקציבית רב־שנתית, שלא התייחסה כלל למצבת החובות של המוסדות, אלא רק לנושאים המצריכים טיפול מיוחד ודחוף. בתוך זה נכללו סעיפים כמו פיתוח הסגל האקדמי, לנוכח העובדה שבאמצע שנות ה־90 צפויה פרישה המונית שלהם, המחייבת טיפוח סגל צעיר של דוקטורנטים, תהליך הנמשך בין 7—10 שנים. סעיף נוסף בהצעה היה הציוד המדעי, המיושן, וחידוש הציוד הדרוש להוראה ורכישת ספרים לספריות של הפקולטות השונות, נושאים שהוזנחו מאוד בשנים האחרונות, בשל הקיצוצים בתקציב.

תוכנית רב־שנתית

"הערכנו את המסגרת הזו, ב־תוספת מצטברת של 17 מיליון דולר בשנה בסך הכל, משך 4 שנים, בהן תינתן תוספת קבועה לבסיס התקציב של ההשכלה הגבוהה — בסך 68 מיליון דולר (מזה, כ־20 מיליון דולר למחקר בסיסי). זה המינימום שבמינימום", אומר פרופ' זיו. ראש אגף התקציבים באוצר, אהרון פוגל, שהתוכנית הובאה בפניו, הסכים עקרונית לתוכנית רב־שנתית, אולם לא אישר את הסכומים. הוא הסכים לשאת במימון התוכנית, רק החל מתקציב 1989. עד אז, אמר, לא תהיה כל תוספת תקציבית למערכת ההשכלה הגבוהה. עם זאת, ציין, אם תהיה העלאה בשכר־הלימוד, יסכים האוצר שכל שכר־הלימוד יישאר בידי האוניברסיטאות, בניגוד לעבר.

לישיבה השנייה של הוועדה בראשות נבון, הביא אתו זיו את התוכנית ואת השגות האוצר. לנוכח העובדה שהאוצר אינו מתכוון להזרים משאבים נוספים לאוניברסיטאות בשנתיים הבאות, קבע נבון שאין טעם להמשיך בדיונים על התוכנית הרב־שנתית, בלי שתיקבע קודם לכן עמדה ברורה בעניין שכר־הלימוד.

בערך באותו זמן, ביוני אשתקד, החלו הסטודנטים ללחוץ על הממשלה להכריע בשאלת שכר־הלימוד. פרופ' זיו טוען כי העובדה שנקשר קשר בין שכר־הלימוד ובין תקציב האוניברסיטאות, היא שיצרה את הקשר העכור בין שני הנושאים, בעוד "שלמען הסדר הטוב, היה צריך לקבוע קודם את צרכי האוניברסיטאות, בדיון בממשלה, ורק אחר־כך, לדון במקורות המימון ובתוכם שכר־הלימוד". במשך החדשים לאחר מכן, ניסה זיו לגרום לכינוסו מחדש של הוועדה, אולם נבון העדיף ליזום קודם דיון בממשלה, על מצב ההשכלה הגבוהה. הוא הבטיח, עם זאת, לזיו, כי יציג בדיון את התוכנית הרב־שנתית להבראת המוסדות. בדצמבר קיימה הממשלה שני דיונים בנושא, בהם נסקרו גם התוכנית הרב־שנתית וגם מיסמך שהכינה האקדמיה הישראלית למדעים, בראשות פרופ' יהושע יורטנר, לפי הזמנת הממשלה, על מצבו החמור של המחקר הבסיסי. הממשלה גילתה אהדה לרעיונות שהועלו בישיבות אלה. אולם לא קיבלה כל החלטה.

בשלב זה, ביקש נבון להקים ועדה ציבורית, שתקבע את שכר הלימוד, כפי שהיה נהוג עד היום. הוא העלה הצעתו בממשלה בדצמבר, אולם ההצעה לא התקבלה. תחת זאת, הטילה הממשלה על ראש הממשלה, יצחק שמיר, על ממלא מקומו, שמעון פרס ועל השרים יצחק נבון ומשה ניסים, לקבוע באיזה אופן ייקבע שכר־הלימוד. פורום זה קבע שוועדת נבון הראשונה, שהתפרקה בינתיים, בצירוף נציגים של הסטודנטים, היא שתיקבע את גובה שכר־הלימוד ואת מערך הסיוע. לוועדה צורף גם נציג ור"ה ואילו נציג ות"ת השתתף בה כמשקיף בלבד. ועדת נבון השניה, שהוקמה בינואר השנה, התכנסה 5 פעמים והתברר שכמספר משתתפיה, כן מספר הצעותיה. לא הושגה הסכמה. במארס הודיע נבון כי יביא את כל ההצעות לממשלה, בלוויית הצעה נוספת, אותה ביקש מות"ת להכין.

לפני כחודש הועלה הנושא לדיון בממשלה ע"י נבון. שר האוצר, ניסים, התנגד לקיום הדיון, בטענה שהממשלה ייפתה את כוחה של ועדת נבון להכריע בעניין זה, כדי לא להפוך אותו לנושא להתגוששות פוליטית. ניסים תבע שהוועדה תקיים הצבעה ותכריע. לפני שבועות מספר הובאה הסוגיה להכרעת ראש הממשלה ושרי האוצר והחינוך, ושם נקבע שהממשלה היא שתחליט מי יחליט על גובה שכר־הלימוד.

המשך העניינים לאחר מכן, ידוע: הממשלה החליטה שהיא תחליט. בשבוע שעבר, החל הדיון בממשלה. נבון פתח והציג את מצבן הקשה של האוניברסיטאות. הוא פירט את ההצעות השונות. ההערכה היתה שכל שרי המערך, וכן שניים־שלושה שרים מהליכוד, יצטרפו להצעת נבון ויבטיחו לה רוב. בישיבה זו ניתח פרופ' זיו באוזני השרים את ההצעות השונות, מבחינת ההשלכות התקציביות על מערכת ההשכלה הגבוהה, והדגיש שרק שתיים מהן באות בחשבון: זו של ות"ת וזו של נבון, למרות ההבדלים ביניהן. הצעת ות"ת הניחה שלא יהיה תקצוב ממשלתי נוסף, ואילו הצעת נבון הסתמכה על תקציב כזה.

האם ההצעה שקיבלה הממשלה השבוע היא חוקית? בג"ץ יכריע בעניין זה, לאור העתירה שהגישו השבוע הסטודנטים. אולם כבר עתה ראוי לשים לב להוראה בדבר "איסור הפליה", הכלולה בחוק המועצה להשכלה גבוהה (1958): "לעניין קבלת תלמידים ומינוי הסגל האקדמי — לא יפלה המוסד להשכלה גבוהה בין מועמדים שונים, אם בשל גזעם, מינם, דתם ולאומיותם, או מעמדם החברתי".

מרוץ המכשולים של הסטודנט הערבי

הגידול הכמותי במספר בעלי תעודות בגרות במגזר הערבי בישראל מרשים, אך הפער בין יהודים וערבים במערכת החינוך עדיין רחב

מאת עטאללה מנצור

אין קל מלהצביע על הגידול במספרי התלמידים והסטודנטים הערבים בישראל כדי לטעון כי על הערבים בישראל עוברת מהפכה תרבותית. מספר מוסדות החינוך העל־יסודי עלה מאחדים בשנות ה־60 למאה כיום. מספר הזכאים לתעודת בגרות עלה מ־77 איש ב־1956/57 ל־212 ב־1969/70, ל־780 ב־1974/75, ל־1080 ב־1976/77, ול־2,200 הזכאים לקבלת תעודת בגרות בתשמ"ד.

קל להתרשם מהגידול הכמותי הזה, אבל אין להסיק מזאת כי החינוך הערבי הצליח לסגור את הפער בין יהודים וערבים. ניתן להרגיש את התהום הפעורה בין היהודים והערבים בישראל תוך שימוש בסטטיסטיקה הרשמית. מספר תלמידי כיתות י"ב בשנת תש"מ בחינוך העברי היה למעלה מ־31 אלף. למעלה מחציתם למדו בבתי־ספר מקצועיים, ו־14,557 סיימו את לימודיהם במגמות עיוניות. בתשמ"ד עלה מספר התלמידים היהודים בכיתות י"ב ל־40,849 תלמידים. מהם 20,565 למדו במגמות עיוניות. מספר הצעירים היהודים שנמצאו ראויים לקבל תעודת בגרות בתש"מ היה למעלה מ־11 אלף, בתשמ"ד הגיע מספרם ל־16,300.

התלמידים הערבים: בתש"מ היה חלקם היחסי בכיתות י"ב, כ־12% בלבד. במגמות העיוניות היה חלקם היחסי של הערבים בהשוואה ליהודים 21.8%, וחלקם במקצועות המקצועיים־טכנולוגים 3.3% בלבד. 1,300 תלמידים ערבים הצליחו לקבל תעודות בגרות, אבל זה רק 11.6% יחסית ליהודים.

בתשמ"ד היה החלק היחסי של הערבים בי"ב 14.9%. בין תלמידי המגמה העיונית 24.4%, בין בעלי המקצועות הטכנולוגים 5.5%, ובין הזכאים לתעודות בגרות 13.5%.

במלים אחרות, הגידול הכמותי מרשים, אבל החינוך הטכנולוגי־מקצועי מבטיח כי הערבים ימשיכו לעבוד בבניין, במסעדות, בתחנות דלק, ובאיסוף יבולים חקלאיים. גם רמת החינוך הטכנולוגי המצומצם במיגזר הערבי מבטיח נגרים, מכונאים, מסגרים, ושאר מקצועות לא־אקדמיים.

על רמת החינוך העיוני תעיד עבודה ממשלתית בראשות מנהל האגף לחינוך ערבי של משרד החינוך והתרבות, עמנואל קופילביץ: בשנת התשמ"א למדו בכיתה י"ב 45% מהשנתון של הנערים היהודים, לעומת 26% מהשנתון של התלמידים הערבים. שיעור המצליחים של התלמידים הערבים, היה קטן ב־30% בהשוואה עם התלמידים היהודים. שיעור התלמידים היהודים הזכאים לתעודת בגרות נע סביב 75% ואצל הערבים 40%־45 אחוז בלבד בשנים האחרונות.

כלומר, מספר הערבים המגיע לי"ב כיתות אינו עולה על 60% בהשוואה לבני גילם היהודים, ומתוך אלה רק כ־40% מצליחים לזכות בתעודת הבגרות המזכה אותם להתקבל ללימודים גבוהים באחד המוסדות למורים (בחיפה ובבית ברל יש סמינרים למורים ערבים, בבאר־שבע כיתה בודדה בסמינר מעורב, וסידור דומה מתקיים בירושלים), או באוניברסיטאות בישראל או בחו"ל.

מקצועות נחוצים

נראה כי מחצית בוגרי מערכת החינוך הערבית חושבים על תעסוקה בהוראה ונכנסים את מזלם בסמינרים, בתקווה כי בתחום ההוראה קיימת דרישה רבה לכוחות עבודה. קרוב לאלף מועמדים מתדפקים על שערי סמינר המורים הערבים בחיפה. אבל רק כ־300 מהם עוברים את בחינות הכניסה, ומתוך אלה מבפים כמוצאים. בכל הסמינרים מתקבלים מדי שנה פחות מ־300 תלמידים חדשים. קומץ של עשרות הצליח להתקבל לקורסים לסיעוד או ללימודי העזרה במכללות שונות (מדריכי ספורט, לבורנטים, טכנאי שיניים, פיזיותראפיה וכו'). רבים אחרים, במיוחד בעשור האחרון ועם הנהגת חובת ניהול פנקסים על עוסקים למיניהם, פנו לקורסים שונים להנהלת חשבונות. בכל יישוב ערבי גדול אורגנו קורסים כאלה, ונדמה כי אחרי מקצוע המורה הפך מקצוע מנהל החשבונות, סוכן הביטוח או יועץ המס למקצוע הנפוץ ביותר בעשור האחרון.

מי פונה לאוניברסיטה?

עם עליית רמת החיים בשנות השבעים והתרחבות מערכת החינוך במיגזר הערבי, חל גידול משמעותי במספר הפונים לאוניברסיטאות. הקירבה הגיאוגרפית של אוניברסיטת חיפה עודדה רבים, ביניהם מורים ותיקים רבים, להירשם באוניברסיטת הבית של אוכלוסיית הגליל וצפון הארץ. הם באו להשתלמות, ולרכישת תואר אקדמאי וסטאטוס חברתי.

גם ירושלים משכה סטודנטים ערבים רבים הודות לקיומה של מזרח ירושלים, המספקת דיור, תעסוקה וחברה לסטודנט הערבי (המתקשה במציאת מעונות ודירות להשכרה בת"א או ברמת־גן — ומכאן מספרם המצומצם של הסטודנטים הערבים בת"א). העובדה כי האוניברסיטה העברית בירושלים גדולה, יוקרתית, מבוססת ושוכנים לסטודנטים הערבים, מגבירה את כוח המשיכה של ירושלים. יותר מאלף סטודנטים ערבים לומדים כיום באוניברסיטה העברית בירושלים. במספר דומה לומד בחיפה. בת"א, בבאר־שבע, בבר־אילן ובטכניון לומדים בין 300—500 בכל אוניברסיטה. בסך הכל, נאמד מספר הסטודנטים הערבים בכ־3,700 סטודנטים ערבים בכל האוניברסיטאות: קרוב ל־5% מכלל הסטודנטים.

מה לומדים הערבים? חלקם הגדול מבקש ללמוד מקצועות חופשיים. ניסיונם עם הממשל בישראל, שאינו מרבה לקלוט אותם, או לקדם את הערבים המצליחים להתקבל לשירות המדינה, דוחף אותם לנסות ולקבל הכשרה מקצועית שתיתן להם תעסוקה עצמאית מכובדת, רופאים, מהנדסים, רואי חשבון, רוקחים, רופאי שיניים. אבל הדרישות הגבוהות לציונים וניקוד גבוה במבחנים הפסיכומטרים מהווים מחסום בפני רבים. לא כל הנרשמים בפקולטה לרפואה בירושלים ובת"א מקבלים את הניקוד. קרוב לאלף צעירים ערבים יצאו בעשור האחרון ללימודים בחו"ל. חלקם הקטן המאושר יצא ללימודים נבחרים בארצות המערב־המבורך: חשבון מאוחדים והמלצת המפלגה הקומוניסטית הישראלית, רובם יצאו ללימודים ברומניה, איטליה, צרפת, גרמניה המערבית וארצות אחרות — על חשבון הוריהם או בסיוע מוסדות של הכנסיה הנוצרית, או הקהילה הערבית בארה"ב. מאמצים אלה החלו מניבים פרי. מרפאות קופת חולים במיגזר הערבי, ובתי החולים בעפולה, חיפה, טבריה, צפת ונהריה, החלו להראות יותר ויותר כמוסדות מעורבים — לא רק מבחינת המאושפזים.

בוגרי אוניברסיטה צעירים מפגינים נוכחות בעשרות משרדים קטנים לעריכת דין בנצרת, חדרה, ומזרח ירושלים. הקבוצה המזרח ירושלמית, ברובה הגדול מבני הכפרים בגליל, עוסקת בראש ובראשונה בהגנה על נאשמים בעבירות ביטחוניות.

קבוצה אחרת של בני הגליל שהתמקמו במזרח ירושלים עוסקת בהוראה במוסדות האקדמאים של שכם, רמאללה, בית לחם וחברון. שתי קבוצות אלה מהוות את עיקר הביטוי והנוכחות של האליטה של הדור הערבי הצעיר מישראל בתרבות הערבית של הגדה המערבית. הם תורמים את הידע שלהם לאחיהם מעבר לקו הירוק, ומהם יונקים את המרירות הזהותיות של חיים בצל הכיבוש הנמשך כזה 20 שנה.

דרך הייסורים

בבואנו לדבר על הסטודנטים הערבים הבאים בשערי האוניברסיטאות, יש לזכור כי אלה הם הנבחרים מתוך האליטה הצעירה של הערבים בישראל. 75% מבני גילם נשרו או נכשלו בטרם ניגשו לבחינת הבגרות. רק כ־40% מבוגרי המחזור, מסביבות 10% מכלל השנתון, מצליחים בסיומם לרכישת תעודת בגרות. חלק גדול מהבוגרים המצליחים בבחינות הבגרות, נכשלים בכניסה לפקולטאות שהם שואפים להתקבל בהן. רבים פונים לדרכים צדדיות ובצבורים להוגים רומים, בתקווה שהדבר יסייע בידם בשנה הבאה להתקבל להוג הנכסף. חלק ניכר מאלה שנתקבלו באוניברסיטאות, נשרו כעבור שנה או שנתיים. הדברים מגיעים לכדי טרגדיה ממש.

בטכניון העברי מפסיקים את לימודיהם מדי שנה 5%—6% מכלל התלמידים. אבל מתוך הסטודנטים הערבים מגיע אחוז המפסיקים את לימודיהם לכדי 50%! מדוע? כי משרד החינוך והתרבות והרשויות הערביות לא הטריחו את עצמם. אף לא בנצרת, להמציא לתלמידים ספריית השאלה הראויה לשמה.

רוויה במדבר צחיח

מצד שני, קשה לבוא בדרישות מוגזמות לסטודנטים הערבים הצעירים כי יתאמצו יותר על המידה. כאשר בשוק ההון באחרונה מתגלים סימנים מובהקים של רוויה. מודעת "דרושים" צנועה בעמוד פנימי של השבועון "אל סנארה" המופיע בנצרת הביאה 137 תגובות של אקדמאים המחפשים עבודה. מתוך אלה היו 83 אקדמאים מעזה, חברון, שכם, מזרח ירושלים, טולכרם וג'נין. אבל 54 באו מיישובים בישראל. כמחציתם (24) הכשירו את עצמם כמורים בסמינרים למורים ובאוניברסיטאות (מורה תיכון, ערבית, עברית, היסטוריה, וכו'). הקבוצה השניה בגודלה הם המהנדסים ומספרם 11. בקבוצה זאת מהנדס כימיה בוגר הטכניון מכפר ריינה ליד נצרת, ומהנדס בניין בוגר אוניברסיטת מוסקווה מכפר תנא. מהנדס אוחזר בוגר הטכניון העברי מכפר עראבה. ושני מהנדסים בוגרי הטכניון בתחום המחשבים — האחד מכפר בענה והשני משפרעם. האקדמאים האחרים כוללים עובדים סוציאליים, מוסמך בכלכלה הלומד לקבלת תואר רואה חשבון, בוגר הפקולטה לחקלאות ברחובות (הגנת הצומח) מאום אל פחם, ובוגרי אוניברסיטת חיפה (מדעי חברה, מגמת "מתימטיקה"). רובם למדו בישראל, אבל 3 מהם למדו בארצות הגוש המזרחי, ואחת למדה סיעוד בברית המועצות (הגיעה לישראל בזכות נישואיה לאזרח ישראלי).

במועצת פועלי נצרת מוכנים לספק רשימה של רופאים המחפשים עבודה ומוכנים לעבוד במרפאה מגורר בבית שאן, או בבית חולים פרטי. בתעודות כמחליפים לרופאים חולים או כאלה שיצאו לחופשה. רופאים אלה, בנוסף לקבוצת המהנדסים המתקשים למצוא מקומות עבודה. הם העדות להתפתחות העוברת על המיגזר הערבי והסנוניות המבשרות את המשבר הבא. המיגזר הערבי החסר תעשיה של ממש אינו מסוגל לקלוט את המהנדסים המעטים המצליחים לסיים את לימודיהם. עיקר התעשייה בישראל מייצר עבור מערכת הביטחון, הדבר יוצר מכשול בלתי עביר כמעט להמהנדס הערבי הצעיר. היעדר הניסיון (אותו רוכש היהודי לעתים קרובות בשנות שירותו הצבאי) יוצר מכשול נוסף. עתה באה הממשלה וקבעה עוד מכשול, כמה שכר־לימוד הגבוה ב־50% מזה הנדרש מהסטודנט היהודי — וללא ספק, יוסיף הדבר מכשול על דרכם של הצעירים הערבים, אלופי מרוצי המכשולים.

לנציב יש סיבות לשתוק

בריחות העצירים הבטחוניים מכלא עזה חשפה פעם נוספת את הליקויים החמורים בשירות בתי הסוהר. למרות הצהרותיו של הנציב מימון כי בראש ובראשונה ידאג לביטחון בבתי הסוהר, ולמרות מעורבותו האישית בנושאים אלה, אירעו בזמנו בריחות ורציחות בממדים מדאיגים

מאת ראובן שפירא

מאז הבריחה הגדולה של שש המחבלים מכלא עזה, אור ליום שני השבוע, שהוא אחד הארועים החמורים בבתי הסוהר בשנים האחרונות, נציב שרות בתי הסוהר אלוף (מיל.) רפי מימון, גוזר על עצמו שתיקה תיקשורתית. למימון יש כל הסיבות הטובות לשמור על שתיקה. בריחת האסיר וחמשת העצירים הבטחוניים המסוכנים, שזכתה לקיתונות של ביקורת מצד שרי ממשלה, ובכלל זה שר המשטרה חיים בר־לב, קציני צה"ל ומשטרה בכירים ואנשי זרועות הבטחון, היא השיא בשורה של ארועים חמורים וחריגים שארעו בבתי הסוהר מאז נכנס מימון לתפקידו לפני כשנה.

אשר לטענה שמדובר ב"מזל ביש" של הנציב החדש, אבל עובדה היא שמאז שנת 1979, כאשר שמונה אסירים פליליים התחפרו בחור מכלא רמלה, לא אירעה בריחה גדולה ומתוכננת כזאת של אסירים מסוכנים. בזמן הגודל הוא שבריחת המחבלים מכלא עזה, הנחשב מבחינה היצב בעל רמת בטחון מירבית, אירעה דווקא בתקופת הנציב מימון, שמייד עם כניסתו לתפקידו הכריז (בפגישה עם עתונאים) כי "ענייני הבטחון בבתי הסוהר עומדים בראש דאגתי. יש להבטיח סידורי בטחון כאלה שאיש לא ימצא נקודות תורפה כדי לברוח. צריך גם לדאוג לבטחון האסיר עצמו שיישב לבטח (ולא ייפגע) במקום שהוא יושב". והנה לא רק הבריחה אירעה — לפני כעשרה ימים אירע בכלא איילון רצח מרוד באכזריותו כאשר אסיר פלילי, דוד כהן בן 22, הוצא להורג בתאו על ידי חבריו לתא ששיספו את גרונו מאוזן לאוזן.

אין ספק כי את מחיר הבריחה מכלא עזה ישלמו כמה סוהרים וקצינים בשרות בתי הסוהר וביניהם כנראה גם מפקד כלא עזה. כבר עתה ברור לכל כי לא נשמרו נהלים והוראות בטחון, לא נעשו ביקורות ובדיקות שיגרתיות שיכולות היו לגלות לפני הבריחה את המשוריות ואת הסורגים המנוסרים: לא היתה ערנות מספקת של הסוהרים והקצינים במשמרות שלא הבחינו בבריחה הכמעט המונית מתא המאסר.

תמיהה רבה מעורר מינויו של גונדר מישנה יוסי פולק לראשות ועדת החקירה הפנימית של השרות החוקרת את הבריחה האחרונה. קצין זה הועבר מתפקידו כמפקד כלא איילון בשל מעורבותו — בריחת האסיר צבי גור. ספק אם ועדה בראשות קצין שיש בעברו המקצועי כתם כזה והוא פיקוד של הנציב ומתוך ל"חסידיו" — תוכל להגיע לממצאים ולמסקנות אובייקטיביות. מה גם שיתכן שהיא תצטרך להתריע על מחדלים בעבודת המטה הבכיר של שרות בתי הסוהר.

דובר משרד המשטרה אומר בתגובה כי לפי פקודות ונהלי שרות בתי הסוהר, על הנציב למנות קצין בודק או ועדת חקירה לאירועים המתרחשים בתוך שרות בתי הסוהר, וכך נהג גם במקרה הזה. שר המשטרה סומך ידיו על הנוהלים האלה.

מעורבות אישית

לנציב מימון יש לכל הפחות "אחריות מיניסטריאלית", אם לא למעלה מזה, ביחוד מפני שהוא מציג עצמו כמי שמעורב באופן אישי בכל דבר בשרות בתי הסוהר ודורש אחריות אישית מהיחידים מפקודיו. לפחות על פי הדימוי החיצוני שהוא ניסה ליצור, הוא נמצא בכל מקום ומקפיד לפקד על האנשים בשטח גם כאשר מדובר בבריחה שיגרתית של אסיר מכלא חצי פתוח. בעניין זה אמר מימון באוזנינו: "כאשר ברח האסיר הראשון (תחת פיקודי כנציב) רציתי אישית להפעיל אחריות. הרגשתי שאכזבתי אישית שאני אחראי עליה. התביישתי לחזור הביתה".

לא קשה לתאר את הרגשתו של הנציב בימים אלה, כאשר ברחו לו ששה מחבלים מסוכנים, המעסיקים מאז תחילת השבוע מאות שוטרים, חיילים ואנשי זרועות הבטחון בחיפושים אחריהם. כאלוף בצה"ל הוא יודע כמה עבודה, משאבים וסיכון אישי משקיעים אנשי זרועות הבטחון בלכידת כל מחבל. לכך נוסף החשש שהבורחים עלולים לבצע פיגועים חמורים ואולי אף להוסיף בני ערובה.

כאשר נכנס מימון לתפקידו הוא לא היסס למתוח ביקורת על מה שמצא בשרות בתי הסוהר. מדבריו השתמע בזמנו כי מצא מצב של אנרכיה, של מפולת מבחינת ובמבחינת השמירה על הנהלים ופקודות הקבע. הוא ביקש מאה ימי חסד, ללמוד, להתארגן, להתחיל לבצע שינויים ולהפעיל מדיניות נבונה ויעילה. כיום, כמעט מאה ימים אחרי שתמה תקופת מאה ימי החסד, הנזק (ואולי שנתיים) של דוד מימון כנציב שרות בתי הסוהר אינו מעודד. למעשה מבחינת התוצאות בשטח אין בשלב זה שינוי או הטבה לעומת מה שהתרחש בתקופת קודמיו.

רשימת ליקויים

להלן רשימה חלקית של אירועים חמורים בתקופת מימון המצטברים להמחשת מצב קודרת:

★ שביתת רעב של אסירים בטחוניים שנמשכה כשבועיים. ימים לסרוגין במרבית בתי הסוהר הבטחוניים, והקיפה, בשיאה, כ־3000 אסירים בטחוניים (יש לציין כי שביתות רעב אירעו גם בימי הנציבים הקודמים). גורמים בשרות בתי הסוהר טוענים שגם בימים אלה יש תסיסה מתחת לפני השטח בבתי הסוהר הבטחוניים.

★ מקרי רצח של אסירים בטחוניים שנחשדו על ידי חבריהם כי שיתפו פעולה עם השלטונות. כן היו מקרים של תקיפה ופציעה קשה של אסירים בטחוניים בתאיהם, מתחת לאפם של הסוהרים. מימון טוען שאי אפשר למנוע מעשים כאלה.

★ רצח האסיר דוד כהן, שהיה ידוע כי הוא ניסה לתפוס עמדת כוח בבית הסוהר וכי היה מסוכסך עם אסירים רבים, הוא מהווה מחדל של מערכת הבטחון והמודיעין של שרות בתי הסוהר.

★ בריחה של לפחות עשרה אסירים מבתי כלא שונים (מלבד בריחת הששה מעזה), נסיון בריחה שתוכנן היטב ובראשו על ידי שלושה אסירים בטחוניים בכלא כפר יונה התגלה ממש במקרה לפני כמה שבועות.

★ התאבדויות של אסירים אחדים בכמה בתי כלא.

★ תקיפות אלימות של סוהרים על ידי אסירים. אחדים מהסוהרים נזקקו לטיפול רפואי.

★ השלכת כמה מיטעני חבלה בתוך אגפים שמורים בבתי כלא.

★ "התחלויות" העדרויות מכוונות ומאורגנות של סוהרים מהעבודה, במחאה על תנאי העבודה הקשים וחוסר ההתייחסות לבעיותיהם. במקרה אחר נעדרו עשרות סוהרים באופן מאורגן במשך כמה ימים מהעבודה בכלא איילון ברמלה.

★ אסירים "מיוחסים", בעלי מעמד וכוח, שגם סוהרים וקצינים חוששים מהם, ממשיכים לזכות בהטבות ובתנאי חיים משופרים בבתי הכלא.

★ בתי הכלא מוצפים בסמים.

מי שמבקר במטה נציבות שרות בתי הסוהר ליד בתי הכלא איילון ומעשיהו ברמלה, מתרשם מהסדר במקום: דגלי המדינה מתנוססים בכל פינה ובשטח פתוח עשרות תרנים עליהם דגלים בצבעי ארגמן, צהוב, ירוק. הגדרות והאבנים מסוידים. בחזית מטה הנציבות הוקמה כיכר עגולה מסבבה ובה שלושה מקומות חניה משולטים למכוניות של בכירי שרות בתי הסוהר, ובראשם הנציב. כמו בבסיס צבאי. מספרים שהנציב העיר פעם על כך שהדגלים אינם מתנופפים ברוח במידה שווה.

משיחות עם סוהרים וקצינים רבים בשרות בתי הסוהר, גם בעלי תפקידים בכירים, מסתבר שמתחת לפני השטח העניינים יגעים. יש נגד מימון טענות רבות על תיפקודו, בריצויות, התנהגותו ושיטות התפקוד שלו. לדעת המבקרים אין הוא קולט נכון את תמונת המצב בשטח. הוא סבור שהוא כבר יודע הכל על בתי הסוהר וגורם תיסכול, פגיעה במוטיבאציה ובלבול אצל הסוהרים והקצינים בשטח. על פי הטענות האלה הנציב "שולט מרחוק" מקצועית, מנוכר ומנותק מהשטח, אינו מכיר ואינו לומד את הבעיות האמיתיות, נותן הנחיות והוראות שקשה ליישם אותן ולהתמודד איתן. הוא חסר סבלנות, נוקשה כלפי סוהרים וקצינים, בוטה בדיבוריו ובהתנהגותו, אינו מוכן לשמוע ביקורת ולקבל הצעות חיוביות ומשלים אוזניה של מגע של התנשאות.

מטייחים ומשפצים

קצינים, כולל מפקדי בתי סוהר, חוששים לדבר איתו ולשטוח בפניו את בעיותיהם, גם בתחום המקצועי והמינהלתי. על פי הטענות האלה, מימון דורש מקצינים ומפקדי בתי סוהר לפתור את הבעיות שלהם לבד או בעזרת גורמי מטה שונים, אלא שלא תמיד גורמי המטה מסוגלים להתמודד עם הבעיות. התוצאה — מטייחים בעיות התקלות וגם מדווחים לנציב על מה שבאמת קורה בשטח ועל מה שלא בסדר. לפעמים אפילו משפצים את הדיווחים שמעבירים אליו כדי לא לעורר את רוגזו. קצינים ומפקדים הנאלצים להתמודד שנה שנה עם אסירים בעייתיים ואלימים מוצאים פתרונות מאולתרים ואישיים שנוגדים לעתים את ההוראות והתקנות שמכתיב הנציב, ומסתירים את הדבר, רק בגלל שאינם יכולים "לחיות" עם ה"הנחתות" מלמעלה. סוהרים וקצינים מרגישים שאין לחוצים בין פטיש הנציב לסדן האסירים.

קצינים ומפקדים טוענים כי הם פועלים באווירה של חוסר ודאות, אינם יודעים מה המדיניות של הנציב מימון בתחומים שונים, לטענותיהם מימון מרבה ב"שליפות" בהחלטותיו, ויש ליקויים בקשר השוטף של הנציב והמטה שלו עם בתי הסוהר, והפיקוח והבקרה עליהם. מוכרים את תכניתו של מימון להקים בשרות בתי הסוהר מיפקדה מיוחדת שתטפל בבתי הסוהר הבטחוניים בלבד ומיפקדות מחוזיות. הוא נימק זאת באומרו "אני לא מסוגל להיות בכל מקום כל הזמן. יש 21 בתי כלא, צריך מוטת שליטה, וחלוקה תת־פיקודית. שלא הכל ילך ישר לנציב ולמטה שלו. רק לאלוהים יש לו קומפיוטרים עם שליטה ומגע עם כל אחד. ככה אי אפשר לעבוד. מי בנה את זה? צריך לבנות את הנציבות בדרך אחרת". אולם מבקריו טוענים כי תת־מיפקדות כאלה יגבירו את הניתוק בין בתי הסוהר לנציב, יוסיפו דרגי מטה מיותרים ויגרמו לעימותים ביניהם לבין גורמי המטה הקיימים (ראשי המינהלים והמחלקות בנציבות).

זה זמן רב מתריעים גורמים בשרות בתי הסוהר והמשטרה כי מערך המודיעין של השרות מעורער, בלתי יעיל ודורש אירגון מחדש. זה כמה חודשים אין בשרות בתי הסוהר קצין מודיעין ראשי, ומערכת המודיעין פועלת בפיקודו של ממלא מקום, משום מה אין מימון ממנה לאיש את התפקיד הזה. הוא ריאיין כבר מועמדים רבים מהמשטרה ומזרועות הבטחון, אך עד כה לא מצא ביניהם אחד הראוי לתפקיד. בריחת ששת המחבלים והרציחות האסירים הם תוצאה גם של מערכת המודיעין הלקויה.

הכוונות הביצוע

מימון אומר ב"הגדרות הכוונות" שלו, כי הוא רוצה לארגן את המטה שלו מחדש, לפזר סמכויות, לארגן את בתי הסוהר כך "שיפעלו על פי דפוסים קבועים ופקודות. והתי"ל לקבוע בהם אגפים והם מוקל אל הכבר עם יתרונות לאסירים טובים כך "שהאסיר יראה בתחילת המאסר את האור בקצה המנהרה": להפוך את השיקום של האסיר לחלק בלתי נפרד מהטיפול בו. בינתיים הוא הפעיל כבר שתי תוכניות מיקן לאסירים, דבר המביא, להערכתו, לחיסכון ניכר בזמן, כסף ושמירות של אסירים. בשיחה עם עתונאים אמר מימון כי עיקר העדיפויות שלו מבוססים על החינוך, התעסוקה והשיקום של האסיר. הוא הקים ועדת חיסכון לקיצוץ ההוצאות בשרות בתי הסוהר ושיפור שכר האסירים העובדים. יש למימון עוד תכניות רבות נוספות לשיפורים, אך לא ברור עדיין אם יוכל ליישם אותן לנוכח הבעיות בשרות בתי הסוהר.

ההצעות השונות לגובה שכר־הלימוד

שכר־הלימוד נקבע עד היום ע"י ועדה ציבורית, אשר כל הצדדים הסכימו מראש לקבל את מסקנותיה — למרות שלפי החוק, כל מוסד להשכלה גבוהה רשאי לכלכל את ענייניו האקדמיים והכלכליים כראות עיניו, במסגרת תקציבו המאושר. להלן פירוט שכר־הלימוד הנגבה היום מהסטודנטים ופירוט ההצעות שהועלו בממשלה ולא נתקבלו:

● שכר־הלימוד היום — 1,380 דולר (2,703 ש"ח), המתחלקים ל־1,195 ש"ח שכ"ל ו־878 ש"ח (580 דולר) אגרות־לימוד. שכר־הלימוד הבסיסי ללא האגרה נקבע בשעתו ע"י ועדת קצב. הסכם ועדה זו עומד לפוג בסוף שנת־הלימודים הנוכחית.

בצד שכר־הלימוד, קיים מערך סיוע המציע הלוואות ללא ריבית, לפי שיטת ניקוד, המביאה בחשבון עובדות כמו שירות בצה"ל ומצב כלכלי. למשל, סטודנט ממשפחה ברוכת ילדים, הזכאית לקיצבת יוצאי צבא, זכאי להנחה בגובה 50%. סטודנט מעיירת פיתוח זכאי להלוואה עומדת בשיעור 50% משכר־הלימוד. הלוואה זו מתבטלת, אם הוא חוזר לתקופה של שנה לעיירת הפיתוח. כן ניתנות כ־5,400 מילגות־סיוע ע"י האוניברסיטאות. הגובה המינימלי של מילגה כזו הוא 1,000 דולר. ויש גם מילגות למצטיינים.

הצעת נבון: שכ"ל 1,120 (1,680, במחירי יוני 86'). הצעה זו התבססה על ביטול האגרה כרכיב בשכר־הלימוד. כן כללה תוספת תקציב לאוניברסיטאות, בסך 68 מיליון דולר, במשך 4 שנים, כדי לאפשר מימוש תוכנית ההבראה הרב־שנתית של המוסדות.

הצעת הסטודנטים: 800 דולר (1,195 ש"ח). הסטודנטים ביקשו במהלך הדיונים לראות בשכר־הלימוד שנקבע ע"י ועדת קצב, בסיס לקביעת שכר־הלימוד החדש. גם הם ביקשו להתעלם מאגרת הלימוד. הצעתם לא התייחסה לתקציב הנוסף הדרוש לאוניברסיטאות.

הצעת הוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה: 1,680 דולר (2,500 ש"ח). הוועדה, כמו נבון, בהבדלים מסויימים, התייחסה בהצעתה למימון מלא של תוכנית ההבראה הרב־שנתית לאוניברסיטאות. הצעה זו כוללת פירוט מערך הסיוע הקיים היום לסטודנטים, תוך הצעה להכפילו.

הצעת האוניברסיטאות: 1,850 (2,772 ש"ח). הצעה זו, שכללה מענק סיוע לכל דורש, עמדה על כך שמבחינת המוסדות, האגרה ושכר־הלימוד הם היינו־הך, כי לא השם קובע, אלא גובה הסכום הנגבה מהסטודנטים. האוניברסיטאות לא דרשו תוספת תקציב ממשלתית לשנתיים הבאות, מתוך הנחה ששכר־הלימוד יממן תוספת זו.

עובדה מעניינת: מנתונים המצויים בידי יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב, פרופ' יעקב זיו, עולה שהסטודנטים מעוניינים בשכ"ל נמוך ובמענקים, ולא בהלוואות. רק כ־7,000 סטודנטים מתוך כ־60 אלף, הגישו השנה בקשות להתחייב בקרן ההלוואות לסטודנטים. כ־6,300 מתוכם נמצאו זכאים, אלו רק כ־3,700 מימשו זכאותם.

לרשות הסטודנטים עומדות גם הלוואות ממקורות אוניברסיטאיים. גם הן כמעט אינן מנוצלות. סוג נוסף של הלוואה לכל דורש, שאושר מהשנה, מציע סכום מקביל לאגרה, בסך 870 ש"ח, ללא ריבית ל־12 שנה. רק כאלף סטודנטים ניצלו זכות זו. השאר העדיפו לקבל הנחה בגובה 25% מהאגרה.

כסף על המים

תיירים ממעטים לבוא לספינת־ההימורים המשייטת ליד חוף אילת והעירייה עדיין מצפה לקאזינו שיכניס רווחים לה ולא לחברה פרטית

מאת מרדכי ארציאלי

שוער במכנסיים שחורים, מעיל אפור הארוך עם רשים אדומים וכובע צילינדר, פתח את דלת המכונית וליווה את שני נוסעיה לעבר הכניסה לבניין העתיק. באולם־הכניסה שטיחים עבים, נברשת בדולח, כורסאות עמוקות מרופדות קטיפה ירוקה. מאחורי דלפק־עץ כהה ומעוטר, שעליו זר פרחים, עמדה אשה לבושה בהידור. היא בירכה את אחד משני האורחים, שאלה לשלומו והגישה לו ספר עב־כרס בכריכת־עור שחורה. הוא חתם את שמו ולחש משהו על אוזנה. היא נענתה בראשה וביקשה ממני לחתום. לאחר שמסר את מעילו, כובעו ומקלו לנערה יפה, ליווה אותו אחד העובדים לקומה השניה — למסעדה.

הארוחה, על טהרת המטבח הצרפתי, היתה מעולה. מהתברר, שהארוחה והמשקאות לא עלו למארחי אף לא פני אחד. להבדיל ממועדון־ההימורים האקסקלוסיבי היוקרתי קרוקפורד'ס בקינגסטון בלונדון, שמספר חבריו מוגבל, החברות כרוכה בפרוצדורה מסובכת. לאחר הארוחה ירדנו לאחד מאולמות־ההימורים. המקום המה מכמה עשרות נשים וגברים, לבושים בהידור. רובם (אם לא כולם) מעל גיל 50. אך היו גם קשישים וקשישות. מארחי אינו מהמר מקצועי. הוא בא למועדון פעם בחודש או פעמיים ב־6 שבועות — סוג של בילוי בקרב לא־מעט מהיהודים האמידים בלונדון.

את השקט ניתן היה לחתוך בסכין. רק הכדורים, שהתגלגלו על שולחנות הרולטה השמיעו נקישות. הופתעתי באיזו שלוות נפש מפסיד אחד המהמרים 20 אלף שטרלינג, ובאותו שקט נפשי נהג מהמר אחר, שזכה ב־6,000 שטרלינג. במרוצת הישיבה ליד שולחנות הרולטה הגישו נערות נאות תה או קפה, לא משקאות אלכוהוליים. טלוויזיה במעגל סגור צילמה את כל המתרחש באולם.

סמוך לחצות סייעו למארחי ללבוש את מעילו, הגישו לו את כובעו ומקלו והגברת שליד הדלפק שאלה: "אדוני, האם הנהג מחכה לך?" "לא", השיב. הגברת הרימה אצבע לעבר אחת הפינות, והנהג לבוש מדים קד קידה וליווה אותנו אל מכונית ה"רולס־רויס", השייכת למועדון.

מועדון למים הטריטוריאליים

אירוע זה התרחש לפני שנים. היתה זו פעם ראשונה שביקרתי במועדון הימורים. הפסדתי כמה עשרות לירות שטרלינג. השבוע חזרתי להמר. אך ההבדל בין הקאזינו בלונדון לבין זה שבאילת הוא הרבה יותר גדול מההבדל שבין השטרלינג לשקל. באילת נחנך בסוף השבוע שעבר קאזינו צף. צף — משום שמשחקי ההימורים מסוג זה אסורים בישראל וההימורים נערכים מחוץ למים הטריטוריאליים של המדינה. במשך עשרות שנים ניסו יזמים רבים להקים קאזינו בישראל וכל פניותיהם נדחו. בתי קאזינו הנפתחים ופועלים במחתרת, נסגרים לאחר שלמשטרה נודע על קיומם.

ביום א' בצהריים התקשרתי טלפונית לחברת תיירות באילת ושאלתי אם אוכל להצטרף בערב לספינת ההימורים. כן, השיבה הפקידה, עליך להביא דרכון בר־תוקף ואישור יציאה מהארץ מטעם צה"ל, ולהתייצב בשעה 8.30 בערב בחוף אלמוג, שם עוגנת הספינה. דייקתי. עליתי במדרגות־ברזל צרות וחלקלקות על ספינה קטנה, "רויאל פרינסס". על הסיפון העליון, ליד שולחן, ישבו שני גברים צעירים וצעירה ועסקו באוכל. "הערב לא תהיה הפלגה. נפליג רק מחר בערב. אם תשאיר את הדרכון, תוכל להגיע מחר — לא ב־8 אלא כמה דקות לפני השעה 9, כי ב־9 אנו מפליגים". השארתי את הדרכון ומילאתי טופס רישום של תושב יוצא של משרד הפנים.

למחרת הקדמתי. ב־8.30 כבר היו על הסיפון שני זוגות וכמה גברים בודדים. בין הגברים זיהיתי את זה שנטל ממני את דרכוני. שמו עדי מילשטיין, בעבר איש המחוז הדרומי במשטרת תל־אביב ועתה בין היזמים שהביאו את הקאזינו הצף לאילת. הוא מספר: "זו ספינה בבעלות חברת־ספנות בקפריסין והיא מניפה דגל קפריסאי. אורכה 32 מ', רוחבה 6 מ' ומשקלה כ־200 טון. הקפטן הוא יווני ושמו ניקולס. חברת תיירות היא סוכנת הספינה. יש לנו תוכנית לקיים פעמיים בשבוע הפלגות לנויבה והפלגות יומיות לאורך חופי סיני. הכל תלוי בביקוש. את הקאזינו נפתח רק לאחר שנצא את המים הטריטוריאליים".

מקסימום 100 דולר

ב־8.55 עולות לספינה שתי שוטרות ובידי אחת מהן חבילת הדרכונים. ב־9.30 פותחים את הבר ומפעילים את הרמקול המשמיע שירים ביוונית. שותים קפה קולה. כוס ב־2—3 ש"ח. "הבירה עדיין לא קרה", אומר המלצר. רק ב־9.45 מרימה הספינה עוגן ואנו פורשים לרדת לסיפון התחתון. האולם הקטן מחולק לשניים. בחלקו האחד 3 שולחנות למשחקי "בלק־ג'ק" ובפינה כרזה קטנה מינימום 5 דולר, מקסימום 100 דולר. בחלק השני שולחן רולטה אחד ובפינתו כתוב: מינימום 1 דולר, מקסימום 10 דולר. כורסאות ושטיחי־עור מפרידות בין שני חלקי האולם הקטן.

קל לזהות את הקרופיירים. שני הצעירים בשנות ה־20 המוקדמות, לבושים במכנסיים שחורים, חולצות לבנות ועונבים פפיון שחור. 4 הבנות לבושות חצאיות שחורות וחולצות לבנות. הן צעירות ומאופרות בקפידה. אחת אינה משמשת קופאית, אלא מתהלכת בין השולחנות ומפקחת על העבודה. על צווארה שרשרת זהב עם הסמל ח"י. היא המנהלת ושמה פינה. יהודיה בשורה שרכשה את המקצוע מאביה, בעל מועדון־הימורים בקנטרברי.

"הקאזינו נפתח. עזבנו את המים הטריטוריאליים", מכריז עדי. המהמרים ניגשים לקופה, לרכוש ז'יטונים. מספר המהמרים קטן ממספר אנשי הצוות. 7 בסך הכל, כולם ישראלים. אין תייר לרפואה. אחד שולף מכיסו כמה שטרות של דולרים. כל שטר בן 100 דולר. הוא מרשרש 200 דולר ומקבל ז'יטונים של 10 דולר כל אחד. זה שלידו רוכש ז'יטונים ב־1,000 דולר. רק אני והמהמר נוסף רוכשים 155 ש"ח ומקבלים 100 ז'יטונים של דולר כל אחד.

"נהניתי יותר לשחק באמריקאנה בלאס־וגאס. הייתי שם לפני שהמלון נסגר", אומר אחד וחברו משיב: "אני דווקא בקרפס. עשיתי בלילה אחד יותר מ־4,000 דולר". ניכר בהם שהם בקיאים בכללי ההימור. הרולטה מסתובבת על צירה. אחד המהמרים, שזכה ב־1,800 דולר, מתרגש ושופך את כוס הקוקה קולה על הלבד הירוק. המשחק נפסק. מניחים מגבת על הלבד והיא סופגת את הנוזל העכור. הגלגל ממשיך להסתובב.

תאווה שאינה יודעת סיפוק

המזגן הרועש אינו מצנן את המקום. החום כבד ומעיק. החולצות הרטובות נדבקות לגוף. עדי מתנצל שאחדות מן המכונות אינן פועלות. ממתינים לטכנאי שיבוא מלונדון. "אני באמת מצטער על שהמזגן אינו פועל, אך תוך שבוע העניין יסודר. אנו לא מפליגים עם פחות מ־20 איש. זו פעם ראשונה שהפלגנו עם מספר כה קטן. הפעם, ביום חול, רק ישראלים. במוצאי שבת היו על הספינה כ־70 איש. שני שלישים תיירים. אנו מעוניינים יותר בתיירים ופחות בישראלים, כי הספינה והקאזינו נועדו להגדלת התיירות לאילת".

הוא עולה לסיפון העליון, חוזר ומודיע שיש להפסיק את ההימורים, מאחר שהספינה נכנסת לים הטריטוריאלי של ישראל. אנו עולים לסיפון העליון. קריר ונעים. גם פינה, המנהלת, עולה לאוויר הצח. אסור לה להתראיין, היא אומרת, אך מוכנה לספר קצת מידע על ההימורים.

"אני במקצוע כבר הרבה שנים. כל המהמרים, בני כל הגזעים והדתות — זהים, אך הישראלים קצת יותר רעשנים. ראיתי אותם גם ליד שולחנות הרולטה בלונדון, בבריסטול ובקנטרברי. אבל לא רק הם רעשנים. גם הסינים, המזהבים לשיקים ולבנוסים, בואבים את ראשם ליד שולחן הרולטה. רק העשירים לא מתרגשים. אם יזכו או יפסידו, יישארו שלווים. רק אלה שאין להם כסף מתרגשים. הם לא שלווים כשהם זוכים או מפסידים. ההימורים הם תאווה שלא באה לעולם לסיפוק. וככל תאווה אחרת שאינה באה על סיפוקה, היא מעוררת תסכול, כעס ומרירות.

"בתקופה הקצרה על הספינה באילת ראיתי שרוב הישראלים יודעים את כללי ההימורים. הם בקיאים הרבה בעולם ומכירים את הוויית ההימורים בקאזינו. אבל יש כאלה שאין להם מושג כיצד מהמרים. הם אינם יודעים שליד השולחן יש מקום שלמהמר אסור להיכנס אליו. יש גם שאינם יודעים להניח את הצ'יפס".

אורות אילת נראים מרחוק. השעה מתקרבת ל־2 אחר חצות. אנו מבקשים לקבל בחזרה את הדרכונים. אך מבטיחים לנו שנוכל לקבלם רק לבחות בבוקר. בינתיים הדרכונים במשטרה. ב־9.30 בבוקר — הדרכונים עדיין במשטרה. רק סמוך לצהרי היום קיבלתי את הדרכון.

רפי הוכמן, ראש עיריית אילת, אינו מאושר מהקאזינו הצף. "קאזינו זה אינו מוסיף אגורה שחוקה לפיתוח התיירות באילת. זה עסק פרטי והרווחים נשארים בידי החברה המפעילה את הקאזינו הצף. אם יוקם בעיר קאזינו, המיועד לתיירים בלבד, כמו בטאבה, ביוזמה פרטית או ביוזמה לאומית, הוא יכניס לקופת העירייה כ־80 מליון דולר לשנה. על הממשלה להבין, להחליט בהקדם ובאומץ על הקמת קאזינו שהכנסותיו יועברו בחלקן לעירייה ובחלקן למשרד האוצר".

עד אז יפסידו ישראלים את כספם בקאזינו הצף.

هكذا من الأصل

האופוזיציה של גורבאצ'וב

ההתנגדות לרפורמות של מנהיג בריה"מ מתעצמת בדרכים שאינן מנקרות־עיניים אך מסוכנות

שירות
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

באורח רשמי, אין אופוזיציה פולי־טית בברית־המועצות. אבל ניסיונו של מיכאיל גורבאצ'וב לשנות את פני החברה הסובייטית כדי להתאימה למאה ה־21 כבר נתקל בהתנגדות בלב המפלגה הקומוניסטית. אמנם, כל הסיעות הבטיחו לתמוך ברפורמות שלו. אבל בכל דרג, עד לאותה שכבה שלמענו נעשה הכל, יש מפקפקים וגוררי־רגליים ואופורטוניסטים ואורבים לדמו הראשון של כישלון. "זהו מאבק בין הישן לחדש, הוותיק יגנבל", טוען דובר משרד־החוץ גנאדי גראסימוב. גורבאצ'וב (56) טוען שעתיד ארצו תלוי בתוצאות המאבק. אין ספק שעתידו־שלו, ואולי עצם קיומו הפוליטי, מונח על כף־המאזניים.

"דוברים סובייטיים מדברים בגלוי על התנגדות עזה ועל הסכנה למערב אם האופוזיציה תעלה לשלטון", אומר נתן שרנסקי אשר גורבאצ'וב התיר לו לצאת את בריה"מ ולעלות לישראל. "חשוב מאוד ליחסי־הציבור של גורבאצ'וב לצבוע את המערב שמעמדו חלש". גורבאצ'וב יבגן די הצורך לנצל את ההתנגדות־מבית ביחסיו עם המערב. אבל — כפי שמודה שרנסקי — הסכנה למרותו של מנהיג בריה"מ אינה תחבולה פרסומית בלבד. קריאתו של גורבאצ'וב ל"פרסטרויקה" (בנייה־מחדש), "גלאסנוסט" (פתיחות) ו"דמוקרטיזציה" היא קריאת תיגר על הסדר הקיים, הביורוקרטיה ובעלי זכויות־היתר שטופחו על־ידי ליאוניד ברז'נייב. והממסד מטיב מלחמה שערה בדרכים שונות, שאינן בנקודות עיניים.

גורבאצ'וב יקדיש את רוב השנה הבאה במאמץ לייסום הרפורמות שלו. כבר בתחילת החודש הבא יידונו הרפורמות הכלכליות שלו במליאת הוועד המרכזי. בינואר ישתדל גורבאצ'וב לשבץ מספר רב יותר של נאמניו בעמדות־מפתח, בוועידה מיוחדת של המפלגה הקומוניסטית. בכל באקדמיות בבריה"מ. המערכת תובעת באיש החזק. במעט ודאי שגורבאצ'וב לא יודח כל עוד לא יתאחדו מתנגדיו במפלגה, בצבא ובקג"ב. "השנתיים הבאות יהיו גורליות לגביו", אומר הסובייטולוג הוותיק האריסון סולסברי.

אם כי גורבאצ'וב החל בטיהור נמרץ של אנשי ברז'נייב, "הגווארדיה הוותיקה" מחזיקה מעמד. הקרמלינולוג הצרפתי מישל טאטו ב"לה מונד" טוען כי 57% מהוועד המרכזי, 39% מן המזכירים הראשונים בסניפי המפלגה ו־29% מן השרים הם מתקופת ברז'נייב. אפשר לומר, אפוא, שהכוס של גורבאצ'וב ריקה־למחצה, או מלאה־למחצה.

טאטו מסיק, ש"אנשי גורבאצ'וב מעטים מדי ואינם ממלאים תפקידים בכירים די הצורך במידרג. בפוליטביורו אין לו איש". כרגע אין איש בצמרת השלטת שמתנגד לו בגלוי, אך הפוליטביורו אינו "בכיס" של גורבאצ'וב. דומה שהתומכים בו ללא סייג רק שניים מ־10 החברים בעלי זכות־ההצבעה: שר־החוץ אדוארד שווארדנאדזה ולב זאיקוב, הממונה על התעשייה הביטחונית. קרמלינולוגים מונים לפחות חמישה חברים השומרים על מרחק מגורבאצ'וב. בין אלה: אנדריי גרומיקו הקשיש, המכהן כמנהיג הטקסי של בריה"מ, וולאדימיר שצ'רביצקי, ידידו של ברז'נייב שגורבאצ'וב לא הצליח לערער את מעמדו באוקראינה. ראש־הממשלה ניקולאי רידקוב תומך בזהירות ברפורמה, ואילו גיידר אלייב ספג ביקורת על שיבושים בתחום התחבורה שהוא מופקד עליה.

המשמרת הוותיקה

הסכנה הגדולה ביותר לגורבאצ'וב טמונה אולי באידאולוג איגור ליגאצ'ב (66), האיש מס' 2 במפלגה. כאשר חברי קונגרס אמריקאיים שוחחו עמו בחודש שעבר על התנגדות למדיניותו של גורבאצ'וב, אמר ליגאצ'ב: "זו ספקולציה. אנחנו חושבים בראש אחד". בביקור בהונגריה תמך ברפורמה ואמר שהוא ועמיתיו "רוחשים כל מה שאבד עליו הכלח". אבל טאטו, כמו אחרים, רואה בליגאצ'ב "אבן־שואבת המושכת אנשים שחושבים כי גורבאצ'וב מרחיק לכת".

ליגאצ'ב טוען שהוא תומך ברפורמה כלכלית, אך הוא מדגיש פחות את השינויים הפוליטיים ועומד בראש ההתנגדות להפשרה התרבותית. הוא גורס שצריך להתקדם יותר לאט, וזה קוסם למי שחושש מפני התמורה. במליאת הוועד המרכזי בינואר שעבר התנגד ליגאצ'ב לדרישת גורבאצ'וב להוציא בדימוס עסקני־מפלגה ותיקים כדי "להחזיר כוחות רעננים". ליגאצ'ב אמר: "אל לנו להסתכל כלוחשים כי אם בהישגים". לבסוף אושרה הצעת גורבאצ'וב לבחור פעילי־מפלגה מקומיים בהצבעה חשאית, אך לא נאמר דבר על יציאה בדימוס.

דומה שיש עוד סלע־מחלוקת בין שני העומדים בראש הפוליטביורו. ליגאצ'ב טוען כי "האינדיבידואליזם" נמנה עם "התופעות הזרות לסוציאליזם", ואילו גורבאצ'וב מדגיש את "הערך והכבוד של הפרט". מאחר שליגאצ'ב הוא האידאולוג הרשמי, נותנת גישתו השראה למבקרים שמרנים. אחד מהם, סרגיי מיכאלקוב, כתב באחרונה כי שוחרי הרפורמות הם "ספקולאטורים ולא מוכשרים". אחר, יורי בונדארב, השווה את הפרסום של סופרים שכתביהם נאסרו בעבר עם "ההתקפה" של הברבריות הנאצית ב־1941. אפילו "פראבדה" מתח באחרונה ביקורת על פרסום סופרים שהיו אסורים בעבר (כמו פאסטרנק ונאבוקוב).

בעלותו לשלטון מיהר גורבאצ'וב להרחיק שני יריבים מן הפוליטביורו, גריגורי רומאנוב וויקטור גרישין. אך נבצר ממנו להכניס רבים מאנשיו לגוף השליט. אומרים שהיה רוצה לצרף לפוליטביורו כ"מועמד" (ללא זכות הצבעה) את מנהיג המפלגה במוסקווה, בוריס ילצין, התומך ברפורמה. "האחרים אינם מעוניינים בעוד גורבאצ'וב אחד", אומר הקרמלינולוג סטיוון כהן מפרינסטון.

גורבאצ'וב חייב לעבוד בשיתוף־פעולה הדוק עם ליגאצ'ב, האיש מס' 2 במידרג. "בסמכותו של מס' 1 לבחור את מס' 2 שלו", אומר טאטו. "גורבאצ'וב לא בחר בליגאצ'ב, שהיה תולדה של פשרה באפריל 1985 בין אנשי ברז'נייב לבין גורבאצ'וב". בשל יריבויות כאלה, אומר דיפלומט מערבי במוסקווה, מונהגת בריה"מ על־ידי "הפוליטביורו המפולג ביותר מאז אמצע שנות ה־50". מתחת לפוליטביורו יש פערים גדולים יותר בין תומכי גורבאצ'וב.

"הוועד המרכזי עדיין אינו של גורבאצ'וב", אומר כהן. רבים מאנשי ברז'נייב, כמו ניקולאי טיכונוב (82), לשעבר ראש־הממשלה וחבר הפוליטביורו, עדיין יושבים בוועד המרכזי. "רוב חברי הוועד המרכזי אינם חשים בנוח עם הרפורמות, גם אם אינם מתנגדים להן", אומר דיפלומט מערבי. "אם יהיה עימות, נראה לי כי הוועד המרכזי יתמוך באופוזיציה השמרנית".

בינואר שעבר כעס גורבאצ'וב על המליאה הביקורתית. עכשיו הוא מנסה לגייס תמיכה ברפורמה לקראת הסיבוב הבא. "יהיה עלינו להראות מה הישגנו בשלב הראשון של הבנייה־מחדש, ומדוע היא מתקדמת כל־כך לאט בתחומים אחרים של הכלכלה שלנו", אמר בתחילת החודש לעובדים בתשלובת החלל בבאייקונור באסיה התיכונה. "יהיה עלינו להציג דרישות גלויות בפני העומדים למכשול בדרך הבנייה־מחדש, הגוררים רגליהם ומסתפקים בדיבורים על חשיבותה".

התנגדות סבילה לתמורה מורגשת בכל המפלגה והממשלה. גורבאצ'וב הפחיד את המנגנון בסכנו את מרותו — ובעקיפין, את זכויות־היתר שלו. פקידים בכירים נהנים מחנויות מיוחדות המציעות תוצרת מערבית ותוצרת סובייטית משובחת, בתי־נופש וקביעות במשרות. גורבאצ'וב לא אמר דברים מפורשים על יחסו לזכויות־יתר אלה, אבל דרישתו להוציא בדימוס עסקני מפלגה ודיבוריו הבוטים נגד ה"אליטיזם" מתפרשים ככוונה לעקור זכויות־יתר מן השורש. פקיד סובייטי אומר שהביורוקרטים "חוששים שמא הרפורמה קיצונית מדי. במקום לפעול בדרך מהפכנית, הם מעדיפים דרך יותר שקטה ומסודרת. זו, כשלעצמה, היא צורה של אופוזיציה שקטה".

גורבאצ'וב הפחיד את הביורוקרטיה גם בדרישתו לעבודה יעילה יותר ובניסיונותיו בתחום הדמוקרטיה: בחירות לתפקידים של עסקני מפלגה במפעלים ובסניפים. אך כל המועמדים ייבחרו על־ידי השלטונות. "גורבאצ'וב קורא תיגר על מעגלים מתרחבים והולכים של בעלי־עניין", אומר מרשל גולדמן, כלכלן ממכללת וולסלי.

על הרקע הזה מפגרת הרפורמה הכלכלית של גורבאצ'וב. בצד הזכות ניתן לציין צמיחה בשיעור 4% של הכלכלה הסובייטית ב־1986, על־פי מחקר של סי־איי־אי — וזה כפול מן הצמיחה השנתית הממוצעת בעשור האחרון. אבל צמיחה זו, שהושגה בזכות משמעת קפדנית יותר על העובדים, הניבה פירות ממשיים מעטים לצרכן הסובייטי. הצמיחה בתפוקה התעשייתית פיגרה אחרי חלקים אחרים של המשק. עיתון סובייטי גילה בתחילת החודש כי הפריון בתעשייה פיגר ב־0.4% אחרי היעד שהוצב לארבעת החודשים הראשונים של השנה.

הבעיות העיקריות נתגלו בענף ייצור המכונות — רכיב חיוני בתוכניותיו של גורבאצ'וב ל"האצה טכנולוגית ומדעית". גם מצבה של החקלאות — הכבשה השחורה המסורתית של בריה"מ — אינו טוב יותר. מחלקת החקלאות של ארה"ב דיווחה באחרונה כי בריה"מ תפגר השנה ב־37 מיליון טונות (לעומת היעד שהוצב) בדגנים, וכי השנה תיפול כמות הדגנים בבריה"מ ב־15 מיליון טונות לעומת אשתקד (כאשר התנובה הגיעה ל־210 מיליון טונות).

כדאי לפקוח עין גם על המגזר הביטחוני. עד כה אין הצבא והקג"ב ניצבים לצד גורבאצ'וב, אם כי שניהם התנהגו יפה עד היום. מאז מותו של שר־ההגנה דמיטרי יוסטינוב, דומה כי אבדה מידה של השפעה לכוחות המזוינים. מופעל לחץ גם על הצבא להתייעל, וסביר שגם בין הקצינים — כמו בין הפקידות האזרחית — יש החוששים מאובדן השפעה או מעמד. לפני שלושה שבועות הודה המרשל ויקטור קוליקוב, מפקד כוחות ברית ורשה, בראיון לעיתון, כי הצבא לא הגיב במהירות מספקת על קריאתו של גורבאצ'וב ל"מודרניזציה".

ההקפאה החד־צדדית של ניסויים גרעיניים, שיזם גורבאצ'וב, הרגיזה כמה גנרלים שראו בה מאציפים הסב־שיניים. לדברי דיפלומטים מערביים, הסכם בדבר פיקוח על החימוש, בין ארה"ב לבריה"מ, יגדיל את החיכוך עם הצבא. "גנרלים חשים יותר כוח בהתעצמות מאשר בחתימת הסכמים עם האויב־ככוח", אומר האריסון סולסברי.

כללית, מניחים שהצבא ממלא תפקיד זוטר יחסית בקואליציה השלטת של גורבאצ'וב. לראיה, שר־ההגנה סרגיי סוקולוב לא נעשה חבר מלא בפוליטביורו. אין זאת אומרת שגורבאצ'וב מתנגד לצבא. אמנם הוא קיצץ מעט בתקציב הביטחון, אבל השאיר את הכוחות המזוינים במקום הראשון בסולם הקדימויות התקציבי.

אשר לקג"ב, מנהלו ויקטור צ'בריקוב זכה לקידום מקודם בפוליטביורו. המזכ"ל מתייחס בכבוד למשטרה החשאית וצ'בריקוב תומך בו בתמורה. גורבאצ'וב נחשב מקורב ליורי אנדרופוב, שהיה ראש הקג"ב ומנהיג המפלגה והחל ברפורמה כלכלית שגורבאצ'וב ממשיך אותה. אומרים שצ'בריקוב היה בן־טיפוחיו של אנדרופוב. אבל המדיניות החדשה של הקרמלין, בדבר שחרור כמה אסירים מדיניים והקלה בהגירת יהודים, היא לצנינים בעיני אחדים מאנשי הקג"ב. "אני מבדיל בין ראשי הקג"ב, המבינים את נחיצות הדבר, ובין אנשי־השורה, שאולי מתנגדים לגורבאצ'וב", אומר דיפלומט מערבי.

אחדים מאנשי הקג"ב אולי עמדו מאחורי העקיצות שנעקצה באחרונה ראיסה, רעייתו של גורבאצ'וב. לרבות שמועות שעשו להן כנפיים על סרט מזהרתי שמוקרן בחשאי בבריה"מ ושמראה אותה במסע קניות במערב.

הציבור הרחב ממורמר מסיבות אחרות. פועלים במוסקווה התלוננו על האטיות שבה מתחוללים השינויים. עקרות־בית קובלות על המחסור המתמשך במצרכים רבים. גורבאצ'וב מגיב באומרו, שעל בריה"מ לבחור בין "האצה לבין קיפאון".

בעוד שרוב מתנגדיו נטועים בעבר, הוא מציע תקווה לעתיד. "היש חלופה לבנייה־מחדש?" הוא שואל. "לא. הכל מבינים שהבחירה שבחרנו היא נכונה". אבל גורבאצ'וב חייב להוכיח, שרבים מפקפקים בכך. "אולי יש אנשים שאינם יודעים מה עליהם לעשות היום", הוא אומר, "אבל הם יבינו מחר". למזלו, הוא נמרץ וצעיר, יחסית. הרפורמה המשמעותית אולי תתגשם בעתיד רחוק מזה שהוא מקווה — אם תתגשם בכלל. קודם לכן צריך מיכאיל גורבאצ'וב להתבסס במנהיגותו ולהוכיח שהוא מסוגל לעמוד בפני ההתנגדות הגואה.

למי שכבר ראה הכל
ולמי שלא ראה עדיין כלום

גם אם אתה טייל ותיק, או שאלו לך הצעדים הראשונים בעולם הגדול, אסור לך להחמיץ את דרום אפריקה. עולם ומלואו בארץ אחת. כאילו שכל פינות החמד, מכל העולם, התאגדו ובאו להיות יחד.

עכשיו, כל אחד יכול לממש את חווית הביקור בדרום אפריקה. מדד המטבע המקומי - הראנד, ירד, יחסית לדולר, ונוצרה מציאות מחירים מפתיעה וכדאית.

למשל: לינת לילה + ארוחת בוקר במלון ברמה טובה, תעלה כ־$17. אם תעדיף מלון פאר, יהיה המחיר - החל מ־$34.

ארוחה מלאה במסעדה טובה תעלה כמחצית ממחירה בתל־אביב. גם את האופנה העולמית האחרונה תמצא פה ובמחירים נוחים להפליא...
והרפתקאות רבות רבות.

אל תוותר. בוא לראות את כל העולם, ובמחיר של ארץ אחת. הכנס עכשיו לסוכן הנסיעות שלך ודרוש פרטים נוספים.

לכבוד לשכת התיירות של דרום אפריקה. רח' ה' באייר 14 ת"א 62095
נא לשלוח לי, ללא התחייבות מצידי, פרוספקט צבעוני על דרום אפריקה.
שם ___
כתובת ___
לקבלת פרטים נוספים
טל' 03-257950, 257367

דרום אפריקה-רעיון לא יקר.

satour

הרבנות הראשית לישראל
ועדת — שמיטה

אוצרות בתי דין: פירות גולן
גוש עציון
דרום הר חברון
ישובי פא"י
ישובי מטה בנימין

הודעה ובשורה לציבור

הרינו להודיע כי ברשות אוצרות בית הדין נמצאים פירותי קיץ מסוגים שונים (דובדבן, גדגדן, שזיף, אפרסק, נקטרינה, מישמש ותפוחי עץ), אשר מקורם מישובים אשר שומרים שמיטה כהלכתה ללא מכירת אדמותיהם ונמנעו מעיבודים האסורים.

כל העיבודים במטעים וכל דרך השוק נעשים עפ"י הוראת בתי הדין. הפירות יופיעו ברשתות השוק באריזות מסומנות ע"י אוצר בית־הדין כאשר המוכרים הינם שלוחי בית הדין.

כל המשתמש בפירות אלו מחזק בכך שומרי שמיטה כהלכתה ומקיים מצוות עשה (לדעת הרמב"ן) של אכילת פירות שביעית.

רבניות ומוסדות אשר מעוניינות בפרטים נוספים לגבי אפשרות הפצת וקבלת פירות אלו יפנו אל:

אורי מאיר טל': 057-941115 בית, 051-47233 עבודה
מנחם ברוש: מנוי 03-248117/1423
דני רוטשטיין: פירות גולן: 06-961988/9

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

המחלקה לספרויות זרות ובלשנות מכון המפרי לאקולוגיה חברתית

כנס בינלאומי בנושא:

סימן, התימה, הקשר
דקונסטרוקציה, נראטיביות, וולטר בנימין

יתקיים בימים: 31 במאי — 1 ביוני 1987
באוניברסיטת בן־גוריון בנגב, חדר 501 בנין מדעי הרוח

הרצאות מרכזיות: **פרופ' וויין פרומן** — אוניב' ג'ורג' מיסון — ארה"ב
פרופ' קלאוס קודלה — אוניב' המבורג — גרמניה
פרופ' טניה ריינהרט אוניב' ת"א.

פרטים נוספים ניתן לקבל בטל': 057-664680, 057-664686.

המכון לפסיכוביולוגיה בישראל
קרן משפחת צ'רלס סמית

המכון לפסיכוביולוגיה בישראל, קרן משפחת צ'רלס סמית, מזמין את הציבור להרצאות מדעיות פומביות לכבודם של מר צ'רלס סמית ורעיתו, שתתקיימנה ביום שני, 25.5.87, בשעה 4.00 אחה"צ, באולם הסנט, בנין המינהלה, גבעת־רם, ירושלים.

יו"ר: פרופ' משה אבלס, מנהל המכון
ברכות: פרופ' יואל אלקס; יו"ר חבר הנאמנים של המכון
המרצים: פרופ' רמי רחמימוב – תקשורת בין־עצבית בבריאות ובחולי.
ד"ר יוסף גרנדזינסקי – ייצוגם של תפקודים לשוניים במוח: ראיות ממחלת האפזיה.

ההרצאות תערכנה בשפה האנגלית.

עזבון המנוח גרשר שלמה ז"ל
הודעה לפי סעיף 99 לחוק הירושה תשכ"ה - 1965
בתור מנהל עזבון המנוח שלמה גרשר ז"ל שנפטר ביום 23.11.86 הנני מזמין בזה את נושי העזבון להודיע בכתב על תביעותיהם בתוך 90 יום ממועד פרסום מודעה זו לפי המען: עו"ד [illegible] בהרדעא 15 ת"א — 64235
לאחר המועד הנ"ל יחולק העזבון וכל תביעה [illegible]
עו"ד אלון [illegible]
מנהל עזבון
22.5.87

you are a cosmic being.
the messianic spirit
guides you to the
cosmic consciousness
through christian meditation.
free information:
universal life.
postfach 5643, 8700
wuerzburg, west germany.

שושלת

קרובי משפחה של הנשיאה אקינו ושל סגנה לורל מאיישים משרות בכירות בממשל, ברוח מסורת נמשכת בפיליפינים

שירות
DER SPIEGEL
מיוחד ל"הארץ"

מנילה, בקינה, נקרפה: 63 איש נרצחו בחודשים האחרונים במסיבות פוליטיות. אולם לדברי הרמטכ"ל הגנרל פידל ראמוס, מסע הבחירות היה הפעם "שקט ושליו". ואכן, במערכות בחירות קודמות נרצחו רק לעתים נדירות פחות מ־100 איש. הנשיאה קוראזון אקינו שיבחה את ההליכה לקלפיות כהצבעה "החופשית ביותר והישרה ביותר" מאז קיבלה המדינה את עצמאותה לפני 41 שנים. שר ההגנה לשעבר חואן פונס אנרילה קבל עם זאת ואמר שהבחירות לקונגרס (פרלמנט וסנאט) היו "פארסה". שהוא, המועמד הראשי של האופוזיציה הימנית ברשימת המועמדים לסנאט, אינו מוכן "ליקחת בה שום חלק".

אנרילה אמר טרם הבחירות, שאם ייבחר לא יקבל את המנדט שלו. אך כבר בשלב מוקדם היה ברור שהוא לא נבחר. יומיים אחר הבחירות — ועדת הבחירות הממלכתית "קומלאק" החלה בדיוק אז במנין הרשמי של קולות הבוחרים, ספירה שאמורה להימשך לפחות שבועיים — קרא אנרילה לאנשיו להפגין במאנילה. למעלה מ־25 אלף איש, ביניהם רבים מחסידיו של הדיקטטור שהופל לפני 15 חודשים פרדיננד מרקוס, גידפו את הנשיאה, קראו לשובו של מרקוס ונופפו בכרזות "קורי רימתה".

אולם היא כלל לא היתה חייבת להגנות כדי להנחיל תבוסה מוחצת לאופוזיציה הימנית. כבר על־פי הערכות מהימנות ראשוניות, מבין 21 הסנאטורים שנבחרו רק אחד נמנה עם אנשיו של אנרילה, כוכב הקולנוע הפופולרי ג'וזפה סטראדה. הוא אמר שאין בכוונתו לקבל את המנדט שלו. לעומת זאת, למשפחתה של קורי לא יוסרו תעסוקה ופרנסה. רבים הסיכויים שאת התפקיד רב־ההשפעה של יו"ר הסנאט (בפיליפינים זהו קרש־קפיצה לנשיאות) יקבל גיסה, אגאפיטו ("בץ") אקינו. קירבת־המשפחה שלו לקורי היא נכסו החשוב ביותר ומבטיחה לו את הפופולריות הדרושה.

עסק משפחתי

מאז ומתמיד היתה הפוליטיקה בפיליפינים עסק משפחתי. מאז ומתמיד ההכרעה נתונה בידי כמה עשרות משפחות. הן העומדות בראש מחוזות שלמים כמו גם בראש מפעלים ועסקים משפחתיים, הן המחלקות תפקידים פוליטיים כאילו היו נחלות העוברות בירושה. מסורת לא טהורה זו נמשכת גם תחת שלטונה של גיבורת־העם קורי. סגן הנשיא סלוואדור לורל, למשל, בא ממחוז בטאנגאס. שלושה מבני משפחתו המידית היו מועמדים לפרלמנט במחוז הזה ונבחרו. אחיו של לורל, סוטארו, "התמודד" על מושב בסנאט ונבחר. האחיין בנג'מין לורל ירוק־בקירב לתפקיד מושל בטאנגאס, משרה שלפני שנה מחזיק בה אחיו חוזה.

אקינו עצמה מפעילה לא פחות פרוטקציה משפחתית. שבעה מקרוביה נבחרו לפרלמנט החדש, האח כמו הדוד, הגיסה כמו גם האחיין. בן הדוד, ויקטור סומולונג, מקווה להיבחר באוגוסט למושל מחוז ריזאל. את הדודה, לורנצו סומולונג, מינתה הנשיאה לתפקיד יו"ר ועדת החוקה שהעניקה לפיליפינים חוקת־יסוד חדשה. את דוד בעלה, הרמיניו אקינו, היא מינתה לסגן השר לענייני התיישבות. אחיו של חתנה, אלפראן קרוז, מונה לראש לשכתה.

קרוביה אינם יודעים מחסור. האח הזה (פפינג) קוחואנגקו, בן 52, גם הוא חבר פרלמנט חדש, מכהן כבר כיו"ר מפלגתה של קורי "פי־די־פי לאבאן". מחוז מולדתם של בני קוחואנגקו, טארלאק, נמצא בשליטה מלאה של המשפחה, שכן כל ראשי העיר במחוז משתייכים למפלגת פי־די־פי. פפינג גם נחשב במאנילה לרוח הרעה, כאיש החזק מאחורי אקינו. "אחותי אינה פוליטיקאית, היא אינה מתמצאת בדברים האלה", במלים גלויות אלה הוא מנסה להצדיק את השפעתו.

החוקה החדשה אמנם אוסרת על הקמת שושלות פוליטיות, בעקבות הזיכרונות הרעים משלטון משפחת הדיקטטור מרקוס. אך ההחלטות גמישות והקשרים המשפחתיים איתנים. לא מפליא איפוא שגם בתחום זה משגשגת השחיתות. אף כי קורי עלתה על הבמה וסחפה אחריה המונים בתור סמל התום הקדוש שהבטיחה לעם יושר וטוהר. בסתיו האחרון כבר רעם הארכיבישוף של מאנילה, הקרדינל סין, שתמך בקורי באיגרת־הרועים שלו, על "השוחד והשחיתות" שהם בבחינת מטבע עובר לסוחר "במשרדי ממשלה רבים". זמן קצר לאחר מכן הגיש הגנרל ראמוס לקורי "נייר קובלנה" של הצבא. בין השאר, נאמר בו כי עדיין "יש שוחד ושחיתות" בקרב כמה חברי ממשלה, זאת בעוד המשטר הישן הוקע בעוון פשעי השחיתות שלו".

עם קצת עזרה מפפינג

איש אינו מטיל ספק ביושרה האישי של קוראזון אקינו. אך האשמות מתמקדות ביועצה הקרוב ביותר, האח פפינג, יושב ראש המפלגה. על־פי האשמות אלה, פפינג קוחואנגקו, מהמר נלהב וחסיד של קרבות תרנגולים, העניק לידידים ולשותפים עסקיים את השליטה על תשעה בתי הימורים ממלכתיים. הוא עצמו אומר שרק "נתן קצת עזרה". פפינג גם העניק לידידים מובחרים את המונופול הזמני על גימור אוניות משא ומכליות בנמל מאנילה, נתח שקודם היה מנת חלקה של משפחת מרקוס. הוא "אך ורק עזר" במסירת הזיכיון, אומר פפינג, אבל שכח להזכיר שכלל לא הוצא מכרז כהלכה.

אשתו של פפינג מרגריטה ("טינג־טינג"), גם היא חברת פרלמנט חדשה, חשודה כי התעשרה מעסקי חליפין בין המורדים המוסלמים במינדנאו ובין מדינות שכנות (שר האוצר אונגפין מכנה זאת "הברחה לגאלית"). אנשי אנרילה פירסמו תעתיק של שיחת טלפון שאמרו כי צותתו לה. בשיחה דיברה טינג־טינג על עסקות פיננסיות עם מנהיגים של המיעוט המוסלמי. ולבסוף, גם מפקד המשטרה הפארה־צבאית הגנרל רנאטו דה וילה הגיש לנשיאה תלונה על בתי הימורים בלתי חוקיים. גם הפעם הועלה בשיחה שמו של פפינג קוחואנגקו.

אחיה של הנשיאה רואה עצמו כמי שמשמץ על לא עוול בכפו, קורבן לקירבת המשפחה שלו עם אקינו. הוא מתלונן שבתקופת הדיקטטורה של מרקוס הוא יכול היה לעשות עסקים בלי שיטרידו אותו ובלי לעורר תשומת־לב. כיום הוא סובל הפסדים כספיים מכיוון שעליו להקפיד ולהיזהר ב"מוניטין ללא רבב" של קורי.

השוואה עם שלטון הפרוטקציה המשפחתית של מרקוס היא, לדעת משפחת קוחואנגקו, בלתי רלוונטית. מרקוס ככלות הכל לא היה אלא מתעשר חדש, בן מעמד נמוך יותר שעלה לגדולה וצבר את עושרו רק כאשר היה לדיקטטור. בני קוחואנגקו, לעומת זאת, נמנים עם אצולת הכסף הישנה ואינם צריכים איפוא להתעשר. אומר פפינג: "אנחנו כבר עשינו והשגנו דברים כאשר אחותי נבחרה לנשיאה". ואכן, את עושרה של משפחת קוחואנגקו קשה לאמוד. בבעלותה מטעי קני הסוכר הפרטיים הגדולים ביותר בפיליפינים. נחלתה המשפחתית של קורי, "סיאנגה לואיסה" מצפון למאנילה, משתרעת על יותר מ־65,000 דונם. 25 אלף איש מתגוררים שם בעשרה כפרים. למשפחת קוחואנגקו שייך בית זיקוק הסוכר הרביעי בגודלו במדינה ובבעלותה מבשלת השיכר הגדולה ביותר. על־פי החוק, אסור לנשיא הפיליפינים להיות מעורב בעסקים. משום כך מכרה אקינו את חלקה בן ה־6.25% בעסקי המשפחה — יועציה אינם מוכנים לומר למי. אבל אפשר להניח שהכל נשאר במשפחה.

NON-RESIDENT AMERICAN UNVERSITY DEGREES

It is possible – *it is honestly possible* – to earn good, usable Bachelor's, Master's, Doctorates, even Law Degrees from recognized American universities, without ever going to America. The time involved can be quite short, and the cost surprisingly low. *May I air mail you free information, without obligation?* Dr. John Bear, 41011 Little Lake Rd., Suite 253 Mendocino, CA 95460, U.S.A. Telephone: (707) 937-4226

בבית המשפט המחוזי בחיפה — ה"ע 1329/86
בענין עזבון המנוח יוסף מלול ז"ל
הזמנה לקבלת הצעות
[illegible]
מעב. יחול על הקונה.
הצעות בכתב בצרוף המחאה לפקודת הח"מ בשיעור 10% מסכום ההצעה יש להגיש אלינו עד ליום ו' 12.6.87 בשעה 12.00. מקרין זה יתחלט לזכות הח"מ אם המציע יחזור בו מהצעתו.
• אין הח"מ מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
• המכירה כפופה לאישור בית המשפט המחוזי בחיפה.
מנהלי עזבון המנוח יוסף מלול ז"ל:
יעקב צבת, עו"ד — רח' הנביאים 4, חיפה 33501 — 04-662287
מלי ש. זהבה, עו"ד — רח' הבנקים 3, חיפה 33263 — 04-534501

האוניברסיטה הפתוחה

נפתח קורס
יסודות המוסיקה

הקורס מיועד לאוהבי מוסיקה אשר אין להם ידע ביסודות המוסיקה

הקורס משלב:
– האזנה מודרכת למוסיקה
– הקניית מושגים מוסיקליים בסיסיים
– הקניית יסודות ראשונים של נגינה
– לימוד חומר ועיון על תרבות המוסיקה

הלימודים יתקיימו אחת לשבוע, בשעות הבוקר, או אחה"צ במעבדת המקלדת (PIANO LAB) של האוניברסיטה הפתוחה. הקורס יפתח ביוני וימשך 10 שבועות.

מועדי הרשמה:
מיום א' 24 במאי 87 עד וכולל יום ד' 27 במאי, בין השעות 09.00–14.00 באוניברסיטה הפתוחה, רחוב קלאוזנר 16, רמת־אביב, חדר (371). לקבלת מידע נוסף ניתן להתקשר לטלפון: 03-422623 בימי ההרשמה בין 09.00 – 14.00.

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למשפטים
לשכת עורכי הדין

בהשתתפות משרד המשפטים

כינוס בינלאומי בנושא
המשפטן בשירות הציבורי

ירושלים, כ' באייר – א' סיון תשמ"ז
29-25 במאי 1987

מושב הפתיחה:
כ' באייר – תשמ"ז
25 במאי 1987, 19:30
בנין שרמן, הר הצופים

יו"ר: **פרופ' שמעון שטרית**, יו"ר הכנס

ברכות
פרופ' יצחק אנגלרד, דיקן הפקולטה למשפטים בירושלים
עו"ד יעקב רובין, נשיא לשכת עורכי הדין
השופט חיים כהן יו"ר הועדה המארגנת
השר אברהם שריר, שר התיירות והמשפטים
הנשיא מאיר שמגר, נשיא בית המשפט העליון
מר חיים הרצוג, נשיא המדינה

הרצאה מרכזית
סר זלמן כהן, לשעבר מושל אוסטרליה דקאן אוריאל קולג', אוקספורד, יו"ר מועצת העיתונות הבריטית
הנושא: **תפקיד מועצת העיתונות בבריטניה**
מושבי הכנס בימים 26, 27, 28 במאי 1987
כ"ז – כ"ט באייר תשמ"ז
יתקיימו במכון ון ליר ברח' ז'בוטינסקי 43 בירושלים, טל' 667141. ההרשמה במקום.

נושאי המושבים והמשתתפים:

26 במאי כ"ז באייר
09:00 התביעות הפלילית: משה לנדוי, (יו"ר), פרדריקו מנציני (איטליה), מלקולם שאו (אנגליה), רות גביזון (ישראל), מלקולם פילי, (ארה"ב)
11:00 סיוע לבוחרים לעשות צדק ביותר האוג (נורבגיה), מרקו דרמון (צרפת), רוברט תומסון (ארה"ב).

27 במאי כ"ח באייר
09:00 תפקיד היועצים המשפטיים בעתות משבר: ירמיה אלטר (סינגלר), יצחק זמיר (ישראל), לדי קינג (ארה"ב), גוסטב פייר (צרפת), מרדכי קרמניצר (ישראל).
11:00 המשפטן והליכי החקיקה: דויד קסן (אנגליה) ברדג' אנגל (אנגליה), לסלי סבה (ישראל), ג' ונדנברג (דרום אפריקה).
16:00 מעמדם של המשפטנים בשירות הציבורי: גיסיין למנין (קנדה), רנה דוסו (קנדה), חוזה פרננדז (ספרד).
17:30 סוגיות נבחרות: סטפן גולדשטיין (ישראל), סיני דויטש (ישראל), סנדרה מקולם (קנדה), נחום רקובר (ישראל), א' אמודרבובה (ניגריה).

28 במאי כ"ט באייר
09:00 בעיות נבחרות: מאיר גבאי (ישראל), רות לפידות (ישראל), סטפן רוזנפלד (ארה"ב), ג'וסף פרטריק (ארה"ב), ר' מרקוס בהם (סיירה לאונה).
11:00 ייעוץ משפטי לרשויות המקומיות: אלי בן טובים (ישראל), יורם ברסלע (ישראל), דוד סלמוד (ישראל), דיויק היטר (הולנד), אברהם שפט (ישראל).
16:00 השיפוט והתביעה בצבא: צבי מיזר (ישראל), בנציון פרחי (ישראל), אמנון סטרשנוב־כבד (ישראל)
17:30 ייצוג המדינה בבתי המשפט: יעקב רובין (ישראל), יוסף חריש (ישראל), ג'יוספה מנורי (איטליה), הנרי מולום (קנדה), שמעון שטרית (ישראל)

בדבר פרטים נוספים:
לפני הכנס: 03-664825
בימי הכנס: 25 במאי 02-882334,
29-26 במאי 02-667141.

המשבר בתעשיה הביטחונית

מאת שמשון ארליך

מתוך כ–1.2 מיליון המפרנסים של מדינת ישראל כ–60 אלף עובדים במישרין בתעשיות הביטחוניות ● כל אדם חמישי מתפרנס מהייצור הביטחוני שנקלע למשבר המשתפך לענפי המשק האחרים

היקף הייצור הביטחוני מסתכם בכ–2.5 מיליארד דולר, מזה 1.5 מיליארד מיועדים למערכת הביטחון הישראלית והמיליארד לייצוא. כלומר, 37 אלף אנשים תלויים במישרין בהזמנותיה של מערכת הביטחון ורבים אחרים — בעקיפין. כל ירידה באפשרויות השיווק למערכת הביטחון מפחיתה את כדאיות הייצוא המערכת כולה, ועלולה לחייב צימצומים ופיטורים מעבר למתחייב מקיצוצי המערכת המקומית.

ההצטמצמות הנפחית, המתבטאת בירידת הכדאיות וההזמנות במפעלים התעשייתיים הביטחוניים הגדולים והקטנים, מבטאת את הצטמצמות תקציב הביטחון. מלפני שנתיים, בין 83–85 ירד תקציב זה בכ–20%, ריאלית. המפעלים אינם שששים לפטר עובדים, מיד. הם חוששים שאם יחזור הביקוש, יעמדו ללא יכולת לספק את ההזמנות.

סיבה שניה למשבר בתעשיות הביטחוניות נעוצה ביצוא. לא שהוא פחת בשנה האחרונה. כמותית הוא אף עלה במקצת. אלא שהתוספת היתה שולית והמחירים בירידה, בחלקם תלולה, בגלל התגברותה של התחרות, והירידה בכושר תחרותם של המפעלים הישראלים בגלל היחלשותו של הדולר בשוק העולמי, והקפאתו בארץ.

העסקות נקשרות, בדרך כלל, בדולרים. המטבע האמריקאי מאבד מערכו בתמורה זה למעלה משנתיים. אותה שעה מוקפא שער הדולר בישראל ולדברי אנשי תעשיות הבצאיות והמחלקה הכלכלית במשרד הביטחון כאחד, אין היצואנים מקבלים פיצוי נאות על עליית המחירים המקומית.

עדיפות הרכש בארה"ב

יצחק רבין שוכנע ע"י אנשי התעשיות הביטחוניות שיש להעלות את התמורה שהם מקבלים בשקלים בעבור דולרי היצוא שלהם באמצעות פיחות. רבין שיכנע את פרס ויחד הביאו לפיחות של 10% שבוצע באחרונה. אם היתה בכך תשובת־מה לבעיות הפנימיות של התעשיות הביטחוניות, עדיין לא היתה בכך תשובה לתחרות הגוברת בעולם בגלל כניסת יצרנים חדשים לשוק, דווקא מהארצות בעלות השכר הזול.

אולם בנוסף על הגורמים האלה, שבמידה זו או אחרת משותפים לכל התעשיה הישראלית, משתלב כאן בנושא הייצור הביטחוני מבט ייחודי נוסף. בעוד שהתקציב המקומי במטבע ישראלי הצטמצם לעומת לפני שנתיים ביותר מ–20%, גדל באותו זמן הסיוע הצבאי האמריקאי מ–1.4 ל–1.8 מיליארד דולר, כלומר בקרוב ל–29%. למערכת הביטחון יש יותר דולרים ופחות שקלים. יש לה, אפוא, אפשרות אובייקטיווית ולכאורה גם עניין, להעדיף קניות בארה"ב על־פני קניות בארץ. אנשי מערכת הביטחון טוענים בתוקף כי אין זה נכון שהמשרד מעדיף את הרכישות בארה"ב על פני השוק הישראלי. אין ספק, לדבריהם, שמטרתו הראשונה של תקציב הביטחון היא לספק ביטחון. אולם המערכת מודעת גם למשמעויות התעסוקתיות של הרכישות בארץ. היצרנים המקומיים נהנים, לדבריהם, ממערכת עדיפות כתובה ומפורשת למען תוצרת הארץ. הכלל הראשון שלפיו הם פועלים הוא, שכל תוצרת מקומית, באיכות שווה לזו של היבוא, תקבל עדיפות כל עוד מחיריה יקרים רק ב–15%. כלל זה מתייחס למערכת הרכישות כולה.

אם רואים שמוצר מסוים מיוצר בטכנולוגיה מיוחדת או בקריטריון מיוחד, וצמצום הרכישות של המוצר יפגע בטכנולוגיה זו, מוכנה מערכת הביטחון לשלם גם יותר. לדבריהם, יגיע שיעור ההעדפה במקרים אלו ל–35% מעל למחירי היבוא.

כאשר מדובר במוצרים בעלי חשיבות אסטרטגית, מוכנה מערכת הביטחון לשלם גם 60% יותר ואף למעלה מכך מהמחירים הבינלאומיים.

לדברי אנשי מערכת הביטחון, יש מגבלות מפורשות לעשות שימוש מירבי גם בכספי הסיוע לרכישות בארץ. קודם כל, הסכימה ממשלת ארה"ב לאפשר להשתמש ב–300 מיליון דולר מהסיוע הצבאי האמריקאי לרכישות מקומיות. משרד הביטחון ממיר את 300 מיליון הדולר הללו לשקלים ומשתמש בהם לצרכי רכישות מקומיות.

מעבר לכך יש מערכת של רכישות גומלין. מפעלים אמריקאיים, שמערכת הביטחון הישראלית קונה מהם מוצרים, מערכות ושירותים, חייבים לרכוש בישראל סחורות ושירותים באחוז מסוים ממה שישראל קונה מהם. רכישות הגומלין נעשות בצורות שונות. קודם כל, מקבלים יצרנים ישראליים הזמנות בקבלנות־משנה מיצרנים אמריקאיים המספקים תוצרת ביטחונית לישראל. כך, לדוגמה, התחייבו אנשי חברת פראט את ויטני, המייצרת את המנועים למטוסי האף–16 ו־אף–15, להזמין עבודות במיליוני דולרים ממפעל מנועי בית־שמש.

השאלה היא, מה המחירים שישלם החברה האמריקאית לחברה ישראלית. אם המחיר גבוה מהמחיר בסטרלינג, אין החברה האמריקאית מוכנה לשאת בהוצאות הנוספות. במקרה זה חייב משרד הביטחון לכסות את הפרשי המחיר. לדבריהם של גורמים ביטחוניים ישראליים, עסקות הגומלין יקרות ביותר. לעיתים מגיעה תוספת המחיר על חלקו של יצרן־המשנה הישראלי ל–35%.

גם מבחינות ביטחוניות מעדיף משרד הביטחון, לדברי הגורמים הביטחוניים, בשיפוה ובשימור כושר הייצור הקיים. התעשיה הצבאית גדלה ביותר בגין גידול תקציב הביטחון אחרי מלחמת יום הכיפורים, וגידול היצוא, אלא שעתה ביתר שהצמיחה הגיעה לקיצה. השאלה היא האם וכיצד ניתן לשמר את הקיים.

הצבאות הביטחון בוודאי לא יבדלו. במערכת הביטחון אין מאמינים כי הן יקטנו משמעותית, אלא בתנאי של שינויים מרחיקי־לכת. או שהמצב הכלכלי יורע ביותר, או שיהיה הסכם־שלום עם הסוריה. הסבירות מצדיקה, לדבריהם, את קבלת היקף השוק הביטחוני המקומי כיציב. היצוא הוא נושא אחר.

אין ספק יותר, לדבר העוסקים בענייני ביטחון, שהתעשיה הביטחונית גדולה עלינו בכמה מספרים. התפתחותה נבע בחלקה מבעיות אדיקו, ובחלקה — ממגלומניה ומד־כוונות "אימפריאליסטיות" של מדינים שניצלו את ההזדמנות.

דוגמה להתפתחות לאימטובנת נתנת תעשיית הטנקים. ב–1969, שנתיים לאחר מלחמת ששת הימים, עמדה ממשלת ישראל לחתום על הסכם לרכישת טנק ה"צ'יפטן" הבריטי, שנחשב לאחד הטובים בעולם. ממשלת ישראל היתה מוכנה לשעבד את כל צי המשאיות והאוטובוסים שלנו לתוצרת הגרועה של מנועי ליילנד הבריטי, כי ממשלת בריטניה העמידה זאת כתנאי למכירת הטנקים לישראל. יומיים לפני החתימה הסיתודעת נמסר לישראל שממשלת בריטניה לא אישרה את העסקה. אז הוחלט לייצר טנק מקומי. וכך צמח פרוייקט ה"מרכבה".

הסיבה השניה להתפתחותם של קטעים שונים בתעשיה הביטחונית קרובה לקודמתה. מדובר בנושאים ובטכנולוגיות שישראל ביקשה ולא קיבלה — בעיקר בתחום האלקטרוניקה, הכולל שטחים רגישים כלוחמה אלקטרונית ומודיעין אלקטרוני. גורמים צבאיים שומרים את הפיתוחים שלהם לעצמם, מתוך רצון שיישארו בלעדיים להם בשדה הקרב האפשרי ובתחום הפוליטי של יחסי־כוחות צבאיים.

ברגע שמדינה מחליטה לפתח מוצר מסוים לצרכי־היא, היא קובעת מראש את הייצור על־פי גודל הצבא. אם ישראל פיתחה תת־מקלע "עוזי" ורובה־סער "גליל" וסיפקה את צרכי של צה"ל, לא נותר עוד אלא לנסות ולשווק את היתר בחו"ל, או לסגור את קו הייצור או להסבו למשהו אחר. בתחום האלקטרוניקה יש מקום לפתח דור חדש של אותו מוצר. אורך חייו של מוצר אלקטרוני עד להופעתו של המתחרה, קצר בדרך כלל. לא כן במה שקרוי "חומרה", כמו רובים, תותחים וכו', שאורך חייהם 20–25 שנה. אם אין אפשרות לייצא ואם המפעל מתקשה למצוא אפשרות לייצר מוצרים חלופיים, אין מנוס מצמצומים ולעיתים גם מסגירה. אלא שגם בתחום היצוא היתה התפתחות כפופה לתנאים ומקריות.

בעקבות מפלת השאה

המדינות הגדולות בעולם אינן רוכשות בדרך כלל נשק מאחרים ובוודאי לא מישראל. העולם הערבי, שהפך צרכן גדול של מוצרי מלחמה, סגור בפנינו. הגוש המזרחי אינו זקוק לנו. נותר העולם השלישי. תחילה, כאשר התעשיה הצבאית עדיין היתה בחיתוליה ומוצריה פשוטים יחסית, הפנתה את מאמצי השווק לארצות אפריקה, שבשנות ה–60 היו לנו עמן יחסים הדוקים. עם התפתחותה של התעשיה הצבאית למוצרים מתוחכמים יותר, מצאה ישראל שווקים, מוגבלים אמנם, בארצות המפותחות, הודות לניסיון הקרבי המצטבר וההערכה, המוניטין שבאו בעקבותיה, ושהיו מסורים לרוב המתורחים.

בעקבות "משבר הדולר" ב–1973 מצאה לה ישראל את השוק האיראני של השאה, שהחליט להשקיע את ארצו למעצמה צבאית עולמית כשבידו האמצעים הכספיים לכך. שוק ענק זה, שגם שילם מחירים ועמלות נדיבים, הקפיץ את התעשיות הצבאיות למימדים שמעבר לגודלן הטבעי. נפילת השאה השאירה אותן על בלימה.

את החסר ניסתה ישראל למלא בארצות אחרות כמו טייוואן, דרום־אפריקה, דרום אמריקה. אלא שלדרום אמריקאים חסר כסף, הארצות המזרח הרחוק פיתחו תעשיות משלהן. טייוואן העתיקה טילים שרכשה מישראל והחלה מוכרת אותם בשוק העולמי, ואילו דרום־אפריקה מילאה את מחסניה ואף החלה למכור עודפים בשוק העולמי, בתחרות עם ישראל.

נותר השוק האמריקאי ותוספה לו האופציה הסינית. אנו מוכרים לארה"ב תוצרת צבאית בכ–150–200 מיליון דולר לשנה, לפי אומדנים של יודעי־דבר שאינם מקבלים את הגירסה של 350 מיליון דולר, שפורסמה בטלוויזיה. העסקה הגדולה עם הסינים מתוכננת, לפי הערכות העיתונות הבינלאומית, בכ–3 מיליארד דולר ובמאות מיליוני דולרים לשנה.

במסגרת ההסכמים עם האמריקאים, שלפיהם נקבל מעמד של חברות נאט"ו ונוכל לגשת למכרזים של הצבא האמריקאי, טופחו בארץ תקוות שלדעת המומחים הן מוגזמות. אמנם, גם לדעתם אפשר להגיע לייצוא שנתי של כמה מאות מיליוני דולרים לצבא האמריקאי — וזה סכום לא מבוטל — אך הדבר קשה ואינו בטוח כלל.

גורמים ישראליים העוסקים ביצוא צבאי בארה"ב מספרים עד כמה קשה התחרות שם. לדוגמה, לפני שנתיים נפתח מכרז לצינורות קלים המיועד לאפשר לצבאות להעביר מים מאניה במקרה של פלישה. היה מדובר ב–2.5 מיליון דולר. המפעל הישראלי נאבק שנה וחצי לקבלת ההזמנה, אולם נתקל בבעלי מפעל מטקסס שעשו הכל לסכל את ההזמנה מהחוץ. הטקסנים פנו למבקר המדינה האמריקאי וטענו שמדובר במוצר אזרחי שאין חלים עליו כללי ההזמנות הצבאיות. לאחר מכן הפעילו את השפעתם על הסנאטורים של אותה מדינה ואף של מדינת ניו יורק, שבה יש להם משרד מכירות.

הסנאטורים הסבירו לנציגי ישראל שקשה להם שלא לתמוך במפעל המספק תעסוקה לתושבי מדינותיהם. לא הועילו הטענות, שלמעשה מייבא המפעל האמריקאי 80% מערך המוצר מגרמניה.

יתירה מזו, אפילו ההזמנות שכאילו מונחות בכיס, ראוי להתייחס אליהן במידה של אי־ודאות. קראנו בעיתונות על ספק האופקי הזמנות מישראל למה שקרוי "מלחמת הכוכבים". תוכנית זו, שהתחילה ב–4 מיליארד דולר, הצטמצמה ל–2.5 מיליארד דולר וכולה מצויה באי־ודאות.

השוק הסיני, עם כל האפלה המוטלת עליו, יש בו תופעה שמפריעה מהיכולת להתבסס עליו לטווח ארוך, אפילו נתעלם מחוסר הוודאות הפוליטית. הסינים מתנים רכישות של מוצרים ברכישת ידע ואפשרות ייצור עצמי. הם רוכשים סמינרים והכשרה מקצועית מפורטת. אילו הם שירותים המספקים כסף, אולם גם מדעים כי בכוונת הסינים להתבסס ולייצר עצמי בעתיד הקרוב האפשרי. יש חילוקי־דעות בין המומחים, בעניין מידה ומתי יוכלו הסינים לוותר על הקניות מחו"ל, אולם אין איש אינו מפקפק כי זו כוונתם וכי במאוחר או במוקדם ישפיע הדבר על רכישותיהם בחו"ל.

(מאמר ראשון בסדרה)

כספת / נחמיה שטרסלר, אריה לביא, יונתן שרמן

שטיינהרדט: בוקר אחד יהיו אנשים רבים עשירים פחות

שטיינהרדט: נפילה של 200 נקודות בין לילה

השבוע אירחה אגודת השוחרים של מוזיאון ישראל קבוצה של אנשי ציבור ואנשי עסקים לארוחת צהריים. המפגש נערך ביוזמתו של ד"ר בעז ברק, והשיחה נסבה על הביורוקרטיה בישראל, על פריחתן של יפאן קוריאה סינגפור ומאלזיה, ועל הגידול בחוב האמריקאי.

הכל התנהל על מי מנוחות, עד שטדי קולק התפרץ: מה היה מייעץ לנו לעשות, עם 5,000 דולר פנויים" שאל מייקל שטיינהרדט, יו"ר המועצה הבינלאומית של המוזיאון.

ולא לחינם שאל זאת קולק. שטיינהרדט הוא אחד היועצים הפיננסיים היותר גדולים בוול סטריט, וכיום הוא מנהל שם תיקי השקעות בסך של מיליארד דולר. לא כסף כיס.

שטיינהרדט, שבאחרונה הקים, יחד עם "כלל" ו"מריל לינץ'" בנק להשקעות בישראל, לא השיב באופן ישיר. אך תיאר מה קורה כיום בוול סטריט.

הוא תיאר את הגידול העצום בשווי המניות בבורסה האמריקאית, את מכפילי הרווח שהיום קרובים מאוד לשיא של כל הזמנים, ואז הגיע למסקנה החדה: השוק יפול. "יום בהיר אחד ירדו המניות ב–150–200 נקודות, ואז אנשים רבים יתעוררו בבוקר כשהם עשירים הרבה פחות".

דווקא השבוע הציע ח"כ ארצי לאפשר לישראלים להשקיע במניות בארצות הברית "כי הקנייה הזוכה כטובה בשנה האחרונה והיא יכולה גם להיות מקור למטבע זר לישראל".

מי יודע, אולי עכשיו ישנה ארצי את עמדתו, מה גם שמדד ה"דאו־ג'ונס" ירד השבוע באופן חד ביותר.

טלפון ב–30 שקל

העלייה ברמת החיים והמחיר הזול יחסית של שיחות טלפון, מביא ללחץ גדל והולך על המרכזות, והקלקולים מתרבים בהתאם, ואין דבר מרגיז יותר מאשר קולות צפצוף משונים או קול דממה דקה — במקום צליל חיוג.

להשיג קו מתל־אביב לירושלים בשעות הערב זה מבצע שעלה, שתיים, שלש שקיות של "טעות במספר". אם בכלל מצליחים להשיג קו. לרוב, מיד אחרי חיוג ה–0 אתה מקבל צליל תפוס. ואחרי כל זה, אם הטלפון גם מתקלקל, זה כבר באמת יותר מדי.

למרות מאמציה הכנים של חברת בזק לשפר את השירות, הבינו לקוחות רבים שרצוי "לזרז" במעט את עבודתו של הטכנאי, והשכונות מסוימות כבר [illegible]. התפתחה עקב כך תופעה חדשה של שוחד.

מתברר שיש אנשים "עם מהלכים במקומות הנכונים" שלקחו על עצמם את התפקיד. תמורת סכום לא גדול של 30 שקל, הם יבטיחו לך שהטכנאי יגיע מהר, מוקדם בבוקר, ויתקן את הקו לשביעות רצונך המלאה.

למי שנתקע עם טלפון מקולקל והמחיר נראה סביר, אך מה חושבים על כך בבזק?

העוקץ הכפול

כאשר סיפר מנהל המכס, מרדכי ברקת, לפני כשבועיים, על התופעה של יבואנים המנפחים את חשבונות היבוא כדי להבריח מטבע לחו"ל, הוא ידע על מה הוא מדבר.

התופעה קיימת גם כאשר מדובר ביצואנים. יש יצואנים — לא כולם — המנפחים את תמורות היצוא המועברות ארצה ובכך משיגים "הישגים" דומים.

אולם יש תרגיל המאפשר ליהנות משני עולמות. לצורך זה צריך האיש להיות גם יבואן וגם יצואן. הוא מנפח את חשבונות היבוא מחו"ל ומחזיר את הכסף לארץ דרך ניפוח על הגדלת תמורות היצוא. הרווח הוא כפול. חיסכון מצד אחד בתשלומי מס הכנסה על היבוא וקבלת תמריצי יצוא על הכסף החוזר ארצה.

עשה זאת בעצמך

אלפרד גולץ, מנכ"ל קבוצת הסנה, ודאי לא שמח לשמוע זאת. מנכ"ל קראופ תל אביב, בני גאון, העביר לו הודעה כסוף 1986, לפיה הקראופ לא יחדש את ביטוחי הרכב בקבוצת הביטוח ההסתדרותית.

זה לא ענין של מה בכך. כי מדובר בצי של 100 כלי רכב הם פרמיה של כ–100 אלף דולר לשנה, וגם אצל חברת ביטוח גדולה כמו הסנה זה לא הולך ברגל.

מתברר שבקראופ הגיעו למסקנה שעדיף לעשות זאת בשיטת "עשה זאת בעצמך". הם נמנעים מביטוח רכב רכוש ומפרישים מדי חודש סכום קטן לקרן נזקים מיוחדת.

בתום ארבעה חודשים ראשונים מתברר שהעסק כדאי. רק מכונית אחת נגנבה והיה צורך לקנות אחרת. הנזק הגיע לכעשרת אלפים דולר, סכום הפרמיה עבור חודש אחד בלבד.

המתנה של בנק המזרחי

קירבת עונת הנסיעות לחו"ל הביאה את בנק המזרחי לחדש את המיבצעים ליוצאים לחו"ל. במסגרת זו הוליט הבנק להעניק הטבות בעת רכישת מט"ח ליוצאים לחו"ל. הבנק, יעניק פטור מעמלה על תשלום היטל הנסיעות בסניפי הבנק, הנחה בשיעור של 60 אחוז בעמלת רכישת מט"ח במזומן, והנחה דומה על עמלת רכישת המחאות נוסעים.

אם מבצעים, למשל, את ההטבות למקרה של רכישת 1000 דולר במזומן ו–1000 דולר בהמחאות נוסעים, המסקנה היא שההטבה היא כ–22.8 שקל.

נראה כחיסכון משכנע, אך הבעיה היא שכיום, כאשר מחיר הדולר השחור הוא 1.58 שקל ומחיר דולר נוסעים בבנק הוא 1.88 שקל, לא רבים רוכשים מט"ח בבנק, אלא מעדיפים ללכת ללילינבלום.

במקרה זה ההטבה מתמצמת רק בפטור מעמלה על תשלום היטל נסיעות, כלומר ב–1.2 שקל בלבד.

יבוא אישי - לא למהר לשלם

לא כדאי למהר ולשלם עבור רכב המיובא ביבוא אישי — זהו הלקח שניתן ללמוד מההתמוטטות של סוכנות היבוא האישי "של סוכניות" בשבוע שעבר.

מתברר, כי לקוחות רבים אשר הזמינו מכוניות באמצעות סוכנות זו, שילמו את מלוא הסכום הנדרש מהם מראש, בלי שהובטח בדרך כלשהי, שהמכונית אכן תמסר לידיהם.

ניתן להתגבר על בעיה זו בצורה פשוטה למדי. במקום לשלם ליבואן את מלוא הסכום מראש, ראוי לשלם לו רק את העמלה על היבוא, המגיעה לכמחצית אחוזים בערך המכונית, ויתר התשלום יבוצע באמצעות אשראי דוקומנטרי שיועבר לידי היבואן רק עם שחרור המכונית מהמכס.

עלות היבוא בדרך זו יקרה במקצת עקב רכישת האשראי הדוקומנטרי, אך גם שקט נפשי שווה משהו.

מניות בנקים בהסדר — השקעה מועדפת

התשואה הגבוהה של מניות הבנקים בהסדר, המגיעה כיום ל–16 אחוז, הפכה אפיק השקעה זה לאטרקטיבי ביותר. התשואה על המניות הבנקאיות משתווה כמעט לריבית שהבנקים מוכנים לשלם על הפקדות לא צמודות בהשוואות פק"מ. נוסף על כך, השקעה בבנקאיות מבטיחה גם הגנה מפני פיחות.

השקעה במניות הבנקים שבהסדר גם מצטיינת בגמישות רבה, שכן הכסף אינו כבול לבנק לפרק זמן כלשהו וניתן לממשו בכל יום מסחר בבורסה. אך צריך לזכור שמי שירצה לממש את השקעתו לפני אוקטובר '88 יהיה חשוף לתנודות המחירים בבורסה.

אנו מעריכים שהתשואה על הבנקאיות תרד ככל שיתקרב תאריך הפדיון של המניות בעוד שנה וחצי, כי יתברר שהממשלה עומדת באחריות התחייבותה. לכן, דווקא היום, זו השקעה מועדפת.

הופיע!

WE REPRESENT IN ISRAEL & ABROAD 1986-87

"אנו מייצגים בישראל"

מדריך מסווג של החברות המייצגות חברות בינלאומיות בישראל ומוצריהן

170 עמודים בכריכה מהודרת

להשיג ברשת חנויות סטימצקי

לציבור החקלאים
בעלי טרקטורים וקטפות
מתוצרת CASE-IH

לבקשת גורמים שונים ממשיך המפרק וכונס הנכסים של הספקה להפעיל את המחסן בפ"ת (סגולה) ולמכור חלקי חילוף

בהנחות ניכרות

* המכירות יעשו במחסננו בפ"ת אזור התעשיה סגולה ליד בנק "רוטקום"

טלפון 03-909981

הודעה בדבר מכירת מקרקעין בירושלים של אולמי נוף ירושלים

מתבקשות הצעות לרכישת המקרקעין הידועים כאולמי שמחות "נוף ירושלים" — גוש 30166 חלקות 61/1,2 ,62 ,63 —הנמצאים בשכונת בית וגן וליד ביה"ח החדש שערי צדק.

שטח האולמות כ־1290 מ"ר.

תנאים:
1. המקרקעין הנ"ל מוצעים כנגד תשלום ערכם במזומן.
2. על המשתתף לפרט את המחיר המוצע בתוספת מע"מ אשר יחול על הרוכש וכן את תנאי התשלום והערבויות לביצוע התשלומים.
3. המשתתף ימציא ערבות בנקאית בשיעור של 5% מהסכום המוצע שתוקפה עד 11.7.87. באם עד תום תקופת הערבות לא יחתם חוזה, על המשתתף יהיה להאריך הערבות ב־30 ימים נוספים. אי הארכת הערבות תפסול הצעת המשתתף.
4. על ההצעות להגיע למשרד עו"ד בירן בן יהודה 34, ירושלים, לא יאוחר מיום 11.6.87. עבור "אולמי נוף" ירושלים.
5. פרטים נוספים ניתן לקבל במשרד הח"מ, טלפון 02-228161.
6. על הרוכש האחריות לבדוק את פרטי המקרקעין ואפשרויות ניצולם.
7. אין המזמין מתחייב לקבל כל הצעה שהיא, בין בכלל ובין מתוך אלה שתוגשנה.
8. הח"מ שומר לעצמו הזכות לנהל מו"מ בכל עת עם מציעים שונים בין השאר על מנת לקבל תנאים אחרים ורשאי לקבל הצעות נוספות גם לאחר תום מועד הגשת ההצעות כאמור לעיל.

איתן שמואלי, עו"ד

אוניברסיטת תל-אביב

בית הספר לחינוך
נוער שוחר מדע

נפתחה ההרשמה
לחוגי נוער שוחר מדע
קיץ תשמ"ז

החוגים המוצעים במגוון רב של נושאים:

מדעים מדוייקים — רפואה
מדעי הרוח והחברה — מחשבים
מדעי החיים — אומנות

שפות ועוד.

החוגים מיועדים לתלמידים בוגרי כיתות ו' עד רב.

ב־3 מחזורים: א. 5.7.87 - 17.7.87
ב. 19.7.87 - 31.7.87
ג. 2.8.87 - 14.8.87

שעות הקבלה:
ימים א'–ה' 09.00-12.00
ימים א',ג',ד' 16.00-18.00

היחידה לנוער שוחר מדע, ביה"ס לחינוך
בנין שרת, קומה ג', חדר 335
טל: 03-420469 ,03-423380

אוניברסיטת תל-אביב

טקס חנוכת
תכנית לטיפוח המצוינות

מסלול לימודים דיסציפלינריים
ומסלול לימודים בינתחומיים

הרצאות:

פרופ' יהודה אלקנה
מרכז המסלול הבינתחומי
האוניברסיטה ועולם הידע

פרופ' עוזי קלדור
מרכז המסלול הדיסציפלינרי
המסלול הדיסציפלינרי

ביום שני, כ"ז באייר תשמ"ז, 25.5.1987, בשעה 19.30
בנין מקסיקו, אודיטוריום פאסטליכט
קרית האוניברסיטה, רמת־אביב
כניסה דרך שער פרנקל (7) ושער 8

– הציבור מוזמן –

יד ושם, רשות הזכרון לשואה ולגבורה
הר הזכרון, ירושלים

מכרז

מציעה בזאת למכירה משרדים בחיפה

ברחוב הנביאים 26, גוש 10557, חלקה 135, 134, 133, בשטח כולל של 26.92 ממ"ר המהווים 2 חדרים ושירותים בקומה הראשונה.

ניתן לבקר בנכס בכל יום בין השעות 08.00 – 13.00. נא לתאם מראש בטלפון 04-667116.

הצעות תגענה למזכירות יד ושם, ת.ד. 3477 ירושלים לא יאוחר מיום 30.6.87, שעה 12.00 בצהרים, נא לציין על גבי המעטפה "מכרז למשרדים".

על המציע לציין את גובה הסכום המוצע ולצרף שיק בנקאי בגובה של 10% מערך ההצעה.

יד ושם אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה אחרת כל שהיא.

המנהל הכללי

המכללה לחינוך גופני
ע"ש זינמן
במכון וינגייט

מודיעה על
המשך ההרשמה
לשנת הלימודים תשמ"ח

פרסים והרשמה

חומר הרשמה יישלח למצרפים 16.50 ש"ח לפקודת: המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט. נא לשלוח לפי הכתובת: המדור לרישום ולקבלה. המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט, מיקוד 42902. טל' 053-29222 (מרכזיה).

אוניברסיטת תל-אביב

תכנית "יחודית לתלמידים מצטיינים

אוניברסיטת תל-אביב מודיעה על ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח לתכנית הייחודית לתלמידים מצטיינים בוגרי בתי-ספר תיכוניים. לתכנית יתקבלו מספר קטן של תלמידים בעלי כישורים גבוהים במיוחד.

יתקיימו שני מסלולי לימודים: המסלול הבין-תחומי, אותו מרכז פרופ' יהודה אלקנה, שיכלול לימודים הן ממדעי הטבע והן ממדעי הרוח והחברה, ודורש לכן בסיס חזק במתמטיקה, באנגלית ובעברית; המסלול הדיסציפלינרי, אותו מרכז פרופ' עוזי קלדור, שיתמקד בתחום לימודים אחד או בשני תחומים (ובאפשרות השלמות מתחומים אחרים) ודורש כישורים מובהקים בתחום הלימודים המיועד.

תלמיד שיתקבל לתכנית יוכל לסיים את לימודי התואר הראשון בפרק זמן קצר מהמקובל, ויוכל אז להמשיך במסלול הישיר לדוקטורט (אם עמד בדרישות מסלול זה והתקבל ע"י אחד החוגים באוניברסיטה); לחילופין, יוכל התלמיד ללמוד ישירות לתואר שני, כולל כתיבת עבודות גמר ברמה גבוהה, ויהיה זכאי להתקבל ללימודי תואר שלישי בתחום התעניינותו עפ"י תנאי החוג המתאים.

תנאי הקבלה

לתכנית יתקבלו תלמידים בעלי כישורים בולטים במדעי הטבע, הרוח ו/או החברה. עליהם לשלוט היטב בשפות עברית ואנגלית, ולהיות מסוגלים לקרוא קריאה שוטפת חומר ספרותי ומדעי כאחד, בשתי השפות. התלמידים יתקבלו ע"פ ציוני בחינות הבגרות והבחינה הפסיכומטרית. יובא בחשבון גם כישרון נדיר בתחום מתאים שגילה התלמיד. המועמדים למסלול הבין-תחומי ידרשו להבחן בחינות קונקורס.

סדרי ההרשמה

על המעוניינים לפנות בכתב אל הגב' שמחה מנחם, בנין גילמן, חדר 375, אוניברסיטת תל-אביב עד ה-20.6.87 (טלפון לבירורים 420732).
הפנייה תכלול המסלול המבוקש, תחומי ההתעניינות, פעילויות מיוחדות של המועמד, ת.ז., טלפון, כתובת ומיקוד;
מועמדים הרשומים לשנת תשמ"ח באוניברסיטת תל-אביב יציינו זאת בפנייתם ויצינו את מספר תעודת הזהות.
מי שאיננו רשום לאוניברסיטת תל-אביב יצרף לפנייתו צילום של תעודת הבגרות והציון פסיכומטרי (או המועד שבו נבחן בבחינה זו).
מועמדים שטרם נבחנו בבחינה פסיכומטרית, יהיו חייבים לעמוד בבחינה שתתקיים ב-2.7.87 (ההרשמה לבחינה זו היא עד סוף חודש מאי 1987).

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

מערכת של אספקלריות

שם הוורד
מאת אומברטו אקו
מאיטלקית ומלאטינית: עמנואל באר"י
הוצאת זמורה, ביתן, תל־אביב, 1987, 408 ע"מ

מאת לאה דובב

"העולם הוא מקום המכין עצמו להיעשות ספרייה", אמר חורחה לואיס בורחס (ולטר בנימין היה משנה מעט, מן הסתם, ואומר: "העולם הוא גל החורבות המצטבר, אשר בלי הרף הוא הולך ונעשה ספרייה"). משפט זה איננו מצוטט ב"שם הוורד", אף כי עשוי היה למצוא שם את מקומו בלא להיראות כלל כציטוט. גם משפטים אחרים מעטו של בורחס אינם מובאים אצל אקו — אמירות כמו "הספרות היא צורה של אושר", או "נולדנו להיעשות שירה, או היסטוריה (שזה אותו דבר עצמו), או שכחה".

הציטוט המצוטט מתוך בורחס מיותר, מפני שהספר כולו הוא, בדרגות שונות של גילוי והסתר, מחווה לבורחס. מחווה מהורהרת, דרמטית, ואפילו אכזרית, כפי שנראה מיד. רוחו של בורחס, המרחפת על "שם הוורד", היא אולי המפתח לצופן של הספר — החל מן השימוש שעושה אקו במודל של הסיפור הבלשי, וכלה ברבדים שהם לב־לבו של הסיפור הזה, ולמעשו הוא כראי: הפילוסופיה של הסימן, של השפה, של האספקלריה.

הפתיחה לספר מודיעה על המחווה לבורחס בהבטימנות שהיא מבית־מדרשו של בורחס עצמו, אבל אולי יותר מכך — משל נאבוקוב. וידוי הדיר על אהבה עצובה (כאן מסגירה העברית את דקותה באמירה הבוטה: כי במקור, וכן בתרגום האנגלי והצרפתי, נותר שדי בספק, באחורי נייראליות מהוגנת, מינו של האהוב המסתורי שהלך לו, ובכליו המקור המפוקפק של ספר־הזיכרונות, המוגש לנו בזה. וזו סוף נאבוקובי. ומכאן ואילך נפתח החיפוש אחרי עדויות למהימנותם של הזיכרונות של הנזיר אדסו איש מלק, בן המאה הארבע־עשרה. העקבות מרמזים למעשה־זיוף, ואפילו ליד נעלמה — ההשגחה העליונה, המפקחת על נתיבותיהם העלומות של הידע האסור המצפינה את כתב־היד מאחורי סבך של רמזי־שווא. ואז, כך מודיענו הכותב, בעיר בואנוס־איירס, אצל אנטיקוואר בשדרות קוריינטס, התגלגל לידיו ספר שמתוכו מתברר כי אולי בכל זאת אין זיכרונותיו של אדסו בגדר זיוף גמור. אבל שם, בעיר זו, מודיעו מלומד פלוני (אשר הכותב "מעדיף לא לנקוב בשמו"), כי טעות בידו: העקבות כוזבים. מי הוא המלומד הזה, "היודע לצטט איניקסים שלמים מן הזיכרון"? ומדוע הוא נזקק לציטוטים מן הזיכרון? האמנם עיוור הוא המלומד הזה, איש בואנוס־איירס? גם אילו היה ספק בלבנו, היינו מסלקים אותו מיד עם העיון החוזר בסיפורו של בורחס "טלן, אוקבר...". שהרי הפתיחה ל"שם הוורד" — משמע, קורות החיפוש אחר מקורותיו של טקסט המפוקפק — היא וואריאציה מידית על "טלן". (פרט קטן, בורחסי־נאבוקובי מובהק: גם ב"טלן", המפתח לחידת הטקסט האבוד אצור בספר שנתגלה באקראי בחנותו של אנטיקוור "בשדרות קוריינטס".)

כל זה כשלעצמו יכול בנקל להתפרש כשעשוע סתם. אבל המשמעות הגדולה והאכזרית של נוכחות בורחס ב"שם הוורד", מתגלה עם שאנו מגיעים אל פרשת הזיכרונות עצמם, הדברים המתוארים (כביכול) מפי אדסו, מי שהיה אז נזיר־נער, ועתה בקץ ימיו הוא מעלה אותם על הכתב. כי הנה מופיע לפנינו בין אנשי המנזר, הנזיר הזקן, העיוור, המחמיר, אשר קודם שהתעוור הספיק ללמוד עליפה ספרייה שלמה (ממש כמו הסופר הגדול), ושמו חורחה איש בורגוס. ומיד לרמז הזה הברור, מתחוור לנו, כי הרמז מתעתע: כפי הנזיר דברים שהם היפוכם הגמור של הדברים שהחזיק בהם בורחס הסופר, הדברים שהם הלוז של כתיבתו. האספקלריה משקרת. ומשעמדנו על כך, הבנו לא רק את פתרון החידה הבלשית, אלא גם את פשרה הצפון של מערכת סבוכה זו של אספקלריות, שהיא הספר "שם הוורד". הנזיר העיוור הוא האיש החושב ביותר בספר. העמדתו כשיקוף אירוני של בורחס מעניקה משמעות דוחקת, מודרנית, למלחמה שמנהל הנזיר העיוור נגד סיפרו האבוד (!) של אריסטו על הצחוק. זה הספר המהולל כאן כגווית רכות כל־כך ודיונים פילוסופים באים כל־כך.

אם לנסח בקיצור נמרץ ובלשון אנאכרוניסטית לגמרי את השקפתו של הנזיר העיוור על הצחוק, נמצא עצמנו מדברים לא רק על הצחוק, אלא גם על הדעת, על השפה ועל שפת־האמנות. נאמר זאת כך: בעיני הנזיר העיוור, האמת היא מצב של התאמה חד־ערכית, בתוחם־מראש ובלתי־משתנה, בין סימן למסומן. העולם הוא, סימולטאנית, מערכת של מסומנים ושל סימנים. הכל טעון־משמעות. המסומן (העולם) הוא גם סימן. והבריאה בכך היא ממלא הבורא במשמעותו האלוהית של העולם. ההיסטוריה היא התממשות של מה שהיה צפון מלכתחילה בסכמה האלוהית לקראת הקץ שהוא שלבה השלישי והאחרון של ההיסטוריה ("סוב גרציה", תור החסד). הדעת היא ראי: מערכת הסימנים שהיא השפה, עומדת בזיקה נצחית וקדושה אל מערכת הסימנים שהיא העולם. סימנים כתובים ודעת כתובה הם אלה המניחים מקום להתאמה רב־ערכית בין שרשרות סימנים שונות. כאלה הם המטאפורה, החידה, הפנטאסיה, האירוניה, הסאטירה, משחקי־המלים, העלמות הלכידים, הסגורים של הספרות. כאלה הם יצורי־הדמיון של האמנות. בעיני הנזיר העיוור הם מתגלים כפניו השונים של הצחוק. במקום שאלה ישנם בעשית החכמה נגועה

אומברטו אקו אוהב את היופי שבמערכות־סימנים לכידות, את הסמלים ואת ה"סומות" האדירות של ימי־הביניים. כאסתטיקן הוא רואה את סוד האמנות במתח שבין הצורה החמורה לבין הנזילות הפרשנית — וזה גם הדבר שאותו משתדל אקו הסופר להגשים ב"שם הוורד".

בוטא הרגש. "ישו לא צחק מימיו" הוא אומר. והוא אומר: "אמר ישו אדוננו: יהא דיבורכם הן ולאו".

האירוניה והצחוק הם פן אחד של הפנטאסיה והחידה. הם שייכים לשרשרת־סימנים שבהם אין זיקה אחת ויחידה בין סימן ומסומן. על כן, הם כליו של הספק. האירוניה והצחוק נשענים על ההנחה כי העמימות, הפתיחות לפרשנויות גוילות, הם אופן לגיטימי של הכרת. הם עומדים בניגוד גמור לדעת הדתית. הם גם עומדים בניגוד גמור לדעת האמתנית, שהיא דעת של ישויות פתוחות, רב־משמעיות, עמומות (אקו מנסח השקפה זו בחיבורו העיוני המוקדם, הידוע ביותר, "היצירה הפתוחה", אשר כל "שם הוורד" מקופל למעשה בתוכו). כאשר מקדש הנזיר הזקן מלחמה על הצחוק, הוא נלחם בכל החוצי מאוחיו: הספק, אבי הסובלנות, הפנטאסיה, האירוניה, אבות הספרות. ובמובן זה, הוא הוא האספקלריה האירונית של הסופר הגדול, יוצר־אמן של הצופן־הרב־משמעי, החידה, שהתהמשחעות המתעתעים בקורא. הנזיר העיוור רואה למרחוק. הוא מבין עד היכן עלולה הלגיטימאציה של הצחוק להוליך את העולם. הספקנות והאירוניה, שהם מידתו של וויליאם הבלש, גיבורו האחר של הספר, יוליכו לא רק אל הנאורות, אלא גם, כנראה, לעבר השלמה עם ערכי־מוסר גוילים. הצחוק הוא ראשית הכפירה והחבעצמ, המיוסר על ההודאה במוגבלות הדעת. הצחוק, על כן, הוא אבי המודרניות. אבל זוהי גם תחילתו של הקץ. המחווה לבורחס עצובה, וגם אכזרית, וביחוד אחרי שמתברר מי הרוצח.

"את ההווה אני מכיר דרך מסך הטלוויזיה, אבל את העבר אני יודע ידיעה ישירה", כותב אקו ב"איך כתבתי את שם הוורד". משפט מופרך, שקרי וסנטימנטאלי. כדרכן של שנינויות רבות, גם הוא נושא את כזבו על פניו. ובכל זאת, יש בו גרעין של הארה. כי מהי בסופו של דבר ידיעה ישירה של העבר? אנו יודעים באמצעות מערכות מקוטעות של סימנים (טקסטים, אמנות, מוסיקה), ובאמצעות רישומם החוזר של אלה על מערכות־סימנים אחרות, במהלך ההיסטוריה. כל דעת היא מסדרון של אספקלריות. זו הדעת היחידה שבאפשר, ואין ישירה ממנה. הלוגיקה של החרות, כפי שמבר אקו בנפה הקדוש מים זה, הוא הלוגיקה של התיעוד. דעת היא שרשרת של סימנים המשקפים אלה את אלה (לאלוהי הסמיוטיקאים, ולאקו עצמו, פתרונים לשאלה למה לא תיחשב הדעת המתהווה באמצעות האלקטרוניקה, לישירה וטעונה־משמעות באותו מובן שאצלמות התגעגרותו של אקו בורחס כביכול בעולם המודרני, היא משנה חדה. אין היא הולמת את מי שעסק הרבה היטב, כמותו, בחידה ובציגיה של המודרניות: לא רק בג'ויס, אלא גם בבורחס, בלו, בריו. אבל חומה כי לא זה טעמו העמוק של המשפט שצוטט לעיל. גרעין ההארה הצפון בשנינה הכוזבת, מסגיר קרבה נפשית עמוקה אל המגר החושני־מוחשי של העולם הביניימי: אהבה אל הפיסול הרומנסקי האבסורדי, שהוא אלים ומכוזה גם יחד. אל טוהר המזמורים הגריגוריאניים, אל מגע הקלף, אל זוהר הזהב למיניאטוריות ועיטורי־השוליים משולחי־הרסן. אהבה אל ההבלים התאולוגיים ואל הבערות הערה. הנאותה להצלתה בתפיסת העולם־כתור־סימן. אקו אוהב את היופי שבמערכות־סימנים לכידות, את הקבלות הסימבוליות החמורות, המתממשות בשיטות הביניימיות הכבידות, ב"סומות" האדירות, בקתדרלות. מעל לכל, הוא אוהב את המתח שבין המערכות החמורות, הנעדרות כל אקראיות ושרירות, לבין הפתיחות לריבוי־המסומנים, שהוא מידתן של יצירת אמנות. כי המתח בין הצורה החמורה לבין הנזילות הפרשנית זה הדבר אשר אקו האסתטיקן רואה בו את סוד האמנות. זהו גם הדבר שאותו הסופר משתדל להגשימו ב"שם הוורד". המזול שלו, ללא ספק, הוא קודם כל ג'ויס, אבל גם נאבוקוב (ובעיקר עולה כאן על הדעת מבנייה־אספקלריה של "אש חיוורת").

ההוצאה הצרפתית של "שם הוורד" שבידי, מראה על העטיפה קטע מאיור ביניימי: נזיר ממושקף ועבדקן, עב־שפתיים ומקריח, מחזיק בידו קלף ועל תרשים. אמנם כן, זהו התרשים שיופיע בגוף הספר (והוא חסר בגרסה העברית), תבנית הלבירינט שהוא הספרייה, מוקד הפשע והסוד. ועל גב הספר תצלומו של המחבר בעצמו. כלום איננו דומה מאוד לנזיר הממושקף? "שם הוורד" הוא מסדרון של אספקלריות: המוטיב העיוני של הספר נסב על מושג הדעת כהשתקפות שרות של סימנים. מבנהו הספרותי מיוסד על סדרה של הקבלות, והספר עצמו, העותק שבידי, גם הוא ראי.

אחד הצמתים הרגשים ביותר בספר הוא הראי המעוות, המגר על הכניסה ללבה האפל של הספרייה. כמוהו, כן הפסוק מן הברית החדשה, החוזר ונזכר וידועס נתנק מפי פאולוס אל אינגנטה? ("לעת אנו רואים מבעד לראי ובשפת רזין", ובתרגום השכיח "מבעד לזכוכית אפלה"), ואילו בתור הסוד, נדע "פנים אל פנים". האמנם תיתכן דעת ישירה, שאיננה נסמכת להשתקפותם של שרות־סימנים? לא בעמק הבכא של בני־התמותה, כך סבור פאולוס השליח, וכך סבור גם אקו. כאשר מתאר אדסו את אהבתו הגשמית האחת, הראשונה והאחרונה, זו שידע במנזר כאשר היה נער, הוא מביא תיאור שכולו הכלאת פסוקים, תלי־תלים של מטאפורות ופורמולות ישנות מ"שיר השירים". אהבתו נעשית ממשית באמצעות מלים לאלילו, דימויים שנשחקו מכבר בשרות הסימנים שהם התרבות. המגע האותנטי ביותר נאצל משמעות מתוך שהוא נטוע בסימנים ישנים. גם האהבה היא חלק ממסדרון האספקלריות שהיא הדעת. לעת קץ־הימים, מבטיחנו פאולוס, יזכו המאמינים לידיעה "פנים אל פנים". אולי יזכה לכך אדסו בתמימותו. אבל הראי לא יזכה לכך וויליאם איש בסקרוויל, הנזיר־הבלש האנגלי, הנאור, הספקן, הסימפאטי. יכולת האירוניה שניחן בה, שעושה אותו מוסרי האנושי, היא גם שדנה אותו לעולם להיות צופה "מבעד לזכוכית האפלה". לעולם נהא שבויים בשרות של סימנים. לעולם לא נדע פנים אל פנים. ומן הוורד של אשתקד, לא נותר לנו אלא השם. המלה, הסימן, הטעון ברחישות מייגעת כל כך, פורמולות ישנות, השתקפויות לאין ספור של השם, הסימן, בשירות המשמעות שהם ההיסטוריה. דעת הוורד איננה נתונה לנו. רק בשם הוורד נוכל לאחוז. ואחרי הספר של אקו יהיה שם הוורד שזור לתמיד לא רק בשורה היפה של המשורר הביניימי, הסוגרת את הספר; לא רק במלים הרכות של יוליה של שייקספיר, על שם הוורד, ובשורת סימנים רבים אחרים. הנה נוסף לשם הוורד שרה נוסף, מסדרדאי נוסף, הוא הספר הקרוי בשם הזה. ולא נותר עוד אלא להכיר בעניין זה את הרשימה הקטנה, היפה, של בורחס עצמו, על פסוק של פאולוס (עברית: "ראי של חידות", בקובץ "גן השבילים").

ואם "שם הוורד" הוא ספר טוב מאוד? ספק. תהילתו עצומה. הוא שנון, נבון מאוד, מודע־לעצמו, מוקפד, מרתק בלמדנותו. ובכל זאת, אין זה החומר שממנו עשויים ספרים גדולים. אינך נתקל כאן מפעם לפעם בפסקה, במשפט, הבופים אחר להיענות להם בתחושה הסתומה, היודעת שככך בדיוק צריכים היו הדברים להיאמר. האוך המיותר הזה, גם האמירה הנכונה, שמתרחשים לפעמים אפילו בכתביהם של סופרים מינוריים, אינם קורים כאן. הקורא נותר שאנן, אמנם, הוא מוכן לשחק לפי כללי המשחק, לפענח צפנים, לעקוב אחרי לכידויות, להבין את מורכבותה של המערכת. אבל לא יותר מזה. אם לצטט שוב את בורחס, אומר שאמנם ספר שכזה הוא "צורה של אושר", אבל לא אושר גדול מאוד. לשון אחרת, בסופו של דבר לא־איכפת לך מאוד. הגוויות נערמות, הקאטאסטרופה צפויה, אבל לא איכפת לך. ולא מפני שהסיפור מרוחק בזמן (כלום לא כתב תומס מאן את "הנבחר" — בנבנן ארכאיסטי הרבה יותר) אלא מפני שטעם ה"ארגאף" עומד ב"שם הוורד", טעם התהליך המאומץ. מתברר, כך נדמה, שלא די במתיחות בין צורה חמורה לבין פתיחות לפרשנויות גוילות, כדי ליצור ערך אסתטי גדול (אולי פגם בספר בגירסתה התרגום העברי, שאיננו עשיר ומצוחצח דיו, כמתבקש, ולפעמים הוא כושל לכלל רגיסטר יהוד למדי. ניכרים אותותיה של יד חפוזה). שורש הרע נעוץ כנראה בעניין אחר, שעליו מן הנמנע לומר מלים מרוחות. "ספרים מספרים תמיד על ספרים אחרים", אומר אקו. ואולי נובעת הגזימה שב"שם הוורד" מדבקותו הגמורה של אקו במלים הללו. האמנם מדברים ספרים רק על ספרים אחרים?

כל הג'אז והאבסורד הזה

צל הימים, רומאן
מאת בוריס ויאן
מצרפתית: אליה גילדין
הספרייה, הוצאת סימן קריאה, הקיבוץ המאוחד וכתר, 1987. 199 ע'

מאת בני ציפר

שלוש מיתות דראמאטיות מציינות את צרפת של שלהי שנות החמישים ומצמיתות בה שלושה מיתוסים של גיבורים. בוריס ויאן, הסופר, המוזאי והג'אזיסט, מת ביוני 1959 מהתקף־לב והוא בן שלושים ותשע — באמצע הקרנת הבכורה של הסרט "אירק על קבריכם", המבוסס על רומאן שכתב. חודשים ספורים לאחר מכן קוטל הסרטן את השחקן האגדי ז'ראר פיליפ בן השלושים ושבע, הנקבר לבקשתו בתלבושת־הבימה המלאה ששימשה אותו בשחקו ב"אל סיד". עוברים

בוריס ויאן: הגיבורים מתים צעירים

כמה חודשים ואת מעגל המיתות סוגר אלבר קאמי, הנהרג בתאונת־דרכים אכזרית והוא בן ארבעים ושבע. הד עיתונות מסכמת: "קאמי הספיק לומר כמעט הכל. ז'ראר פיליפ הספיק לשחק כמעט הכל. בוריס ויאן עוד לא כתב כמעט דבר".

שלושים ותשע הוא כמעט מספר שנותיו של המשורר ארתור רמבו במותו, ובוריס ויאן, שהושמץ בחייו על היותו "לא־עקבי" ופורע מוסר (הוא הועמד לדין על ספרו "אירק על קבריכם", שהוכרז כספר תועבה, והיו בקהל מי שחשבוהו בטעות, בגלל שמו הפרטי, לרוסי וקראו לו לשוב לארצו) — התקדש בתגאוות לאחר מותו ונכנס לפנתאון של הגיבורים־המתים־צעירים. למרבה האירוניה, לא ויאן הסופר היה גיבורם של צעירי שנות השישים. רק מעטים מהם קראו את הרומאן "צל־הימים", את "עתיד בפקין" או את "עוקר הלבבות". ויאן, בשבילם, יהיה בעיקר הפזמונאי והנגן הג'אז, בוב דילן של צרפת. אחד מתוך ארבעה צרפתים, קבע סקר שנעשה אז, הכיר את פזמונו שלו "העריק". מלחמת וייטנאם הרחיבה את תפוצת התקליט שעליו הוטבע השיר גם לארצות־הברית, וזיכתה אותו בתהילה שמעטים הצרפתים שזכו ממנה. ויאן הסופר התגלה רק לאחר מכן. צריך שיתחוללו מהומות הסטודנטים של 1968 כדי שיתגלה כי ויאן הקדים אותן בעשר שנים בספרי התוויות שלו. הסטודנטים הכתירו אותו בכתר הלוזר של המרד. ב"צל הימים" מצאו צעירי דור ה"ביט" את המענה לסיסמת התאווה לחיים. ויאן נהפך בזכותו, עשר שנים אחרי מותו, לג'יימס דין צרפתי, נסיך החיים הקצרים והאינטנסיביים, שחי את חייו במהירות של 200 קמ"ש, בלי להאט בסיבובים.

אבל מיתוס פירושו גם הכללות. הדימוי של ויאן כ"ילד־פלא" וככוכב שביט בשמי הבידור של פאריס בשנות הארבעים־וחמישים הזיק במידה רבה להבנת הרומאנים שלו לעומקם. מתוך ההנחה שוויאן התפרס על שטחי־אמנות רבים ומתוך כך לא העמיק באף אחד מהם, נולדה הדעה כי הרומאנים שלו, בהמשך לדמותו הציבורית כבדרן, נכתבו במגמה לשעשע, לאלתר בשובבות על מקלדת השפה הצרפתית. סברו שהם באים לבטא את שמחת־החיים התמימה־משהו של מחברם — בניגוד תהומי לכובד הראש של הסופרים ה"רציניים" של הזוג האכזיסטנציאליסטי: סארטר, קאמי, מאלרו.

ויאן היה אמנם "הילד הרע" בבוהמה הסארטריאנית וממשתתפיה הקבועים של ביטאונה "לה טן מודרן". הוא לא קיבל על עצמו מעולם את העריצות של האב הגדול. סארטר השכלתני חיפש משמעות לחיים ולאדם בעידן של התפרקות מערכים, ואילו ויאן, ממשיכה של המסורת הניהיליסטית נוסח לוטריאמון, ז'ארי והדאדאיסטים, ביקש להרוס את האשליה האכזיסטנציאליסטית כי יש בכוחו של האדם לשנות את גורלו. כמו במחזות האבסורד של יונסקו מצייר ויאן עולם שבו קובעות השרירות ואי־המשמעות את צעדי הגיבורים. כמו יונסקו, התנגד לכל השקפת עולם. הוא היה אנטי־פילוסוף, שאיתרע מזלו לחיות בסביבה שפילוסופים קבעו בה את הטעם הקהילו כיכרות. בניגוד לצלילות ההיגיון של סארטר מציב ויאן את ערפילי הפנטאסיה הסוריאליסטית שלו. כנגד הרצינות התהומית של "המיתוס של סיזיפוס" מציע ויאן הגיגה של הומור שחור. וכנגד האנטי־רומאנטיות של התקופה כולה, כותב ויאן את "צל הימים", סיפור אהבה באנאלי־להכעיס, עם חתונה קיטשית באמצע, ומחלה ומוות בסוף. ומה מוכיח את התנגדותו לרצינות שבה לקחו האכזיסטנציאליסטים את עצמם, יותר מאשר הסצנה ב"צל הימים", שבה מתאר ויאן בדרכו הפנטאסטית הרצאה מפורסמת שנשא סארטר באוקטובר 1945: ההמון נדחק לראות את סארטר (המכונה כאן ז'אן סול פארטר), המופיע על הבימה כשהוא רכוב על פיל, ומציג את קיאו לפני הקהל (רמז לספרו "הבחילה"). סוף דבר: התקרה מתמוטטת ופארטר המאושר טופח על ירכיו למראה הגוויות הנספים.

התימה של העריצות הסארטריאנית חוזרת ועולה בעקביות ב"צל הימים". היא מעיבה על אהבתם של שיק ואליס, זוג גיבורי־המשנה בעלילה. שיק, הלהוט כאובססיוניות אחר איסוף כל פריט של סארטר, מוכן לתת את כל הונו בעבור ספר, מקטרת או כתונת ישנה של הפילוסוף. כאשר נודע לאליס, אהובתו של שיק, כי פארטר עומד להוציא לאור את ה"אנציקלופדיה של הבחילה" בעשרים כרכים, היא פונה לפארטר ומבקשת ממנו לדחות את הוצאת הספר, כדי לא לרושש את שיק. פארטר מסרב. היא רוצחת אותו.

מה מקור האיבה, המסתתרת־כביכול מאחורי מסווה של הומור שמבטא ויאן כלפי סארטר. כמו במקרים רבים בתולדות הספרות השפיעו כאן גורמים ענייניים אישיים: ויאן ראה בסארטר את האשם העיקרי בעיסור יחסיו עם אשתו הראשונה, מישל, ונוכח בכך מעל לכל ספק כאשר לאחר גירושיו ממנו היתה מישל למאהבתו של סארטר. אך גם בלעדי הקנאה הזאת, מפרידה תהום בין הדוגמה הסארטריאנית, שהאמינה בצורך לשנות את העולם, לבין הספקנות הטבעית של ויאן, שהיה בראש וראשונה משורר האמין בצורך לשנות את החיים.

לשנות את החיים, כלומר את הגבולות המבדילים בין האמת והשקר ובין הבדיון לריאליה. למשימה זו התגייס ויאן עוד בימים שנחשב לחבר בן המניין בחבורתו של סארטר ולאחד ה"קבועים" של קפה "פלור" המפורסם. בין השנים 1946 ל־1947 כותב ויאן ב"לה טן מודרן" מדור ושמו "יומנו של שקרן", המסמן לפחות בכותרתו את הדרך שיבחר ויאן לבטא את סלידתו מהדוקטרינות של אחריות ומעורבות. ויאן ביקש להשיב לספרות את גיחוך השקר, המשחק, השעשוע. "בני אדם ממילא מתחפשים תמיד", נהג לומר. "לכן צריך להתחפש בלי הרף כדי לא להיות מתופש".

ויאן אכן הוליך תחפושות בלי הרף, ושינה את סגנונו מרומאן לרומאן. ב"צל הימים", הרומאן השני שכתב, מתגלה ויאן בתחפושת של מאהב עדין ורגיש. גיבורו קולן, כאביר ביניימי בלבוש מודרני, עובר את כל תלאות האהבה עד למוות. היכן מתרחש הרומאן? העוגן היחיד הקושר אותו למציאות מוחשית כל־שהי הוא האזכור של ז'אן סול פארטר וחבורת מעריציו, ובהם הרוזנת דה מבואר (הלא היא סימון דה בובואר). לבד מזה, כמעט שאין דבר ברומאן המצביע על מציאות מוגדרת כל־שהי וגדולתו של ויאן היא יכולתו להעמיד סיפור אהבה שלם מתוך רקע מוזר, סוריאלי ודמיוני כל־כך, עד שהוא נדמה לפתע מובן והגיוני־בעצם, בעוד התנהגות הגיבורים, הנורמלית לכאורה, היא הנראית על רקעו מוזרה ולא־הגיונית.

באיזו טבעיות, למשל, משתתפים החפצים הדוממים בעלילה כאשר כלואה, אהובתו של קולן חולה במחלה שתמית אותה, מצטמקת והולכת דירתו של קולן, עד שביום מותה נפגשות התקרה והרצפה. וכאשר משמיע קולן לאהובתו נעימה של דיוק אלינגטון על הגראמופון, מתעגלות לפתע זוויות החדר. כמו במחזהו של יונסקו "אמדה", שעלילתו מספרת על גופה התופחת וממלאה עד מחנק את דירתו של זוג הגיבורים, משתמש ויאן בטכניקת האנימאציה של חפצים לא כדי "לסמל" דבר מה, אלא כמשל של היגיון אחר, חוקיות אחרת, ריאליה אחרת. מרגע שהקורא מקבל את חוקיה של ריאליה־אחרת זו, שבה דירות מתכווצות ומתעגלות, שוב אין הוא מופתע כאשר הגידול הצומח בחזה של כלואה אינו אלא פרח נימפאה, ואינו מודהם במיוחד כאשר הפיל, שעליו רוכב ז'אן סול פארטר בהיכנסו להרצאה, רומס למוות עשרות ממעריציו.

"רק שני דברים חשובים באמת", כותב ויאן בהקדמה ל"צל הימים": "האהבה, בכל צורה, עם בחורות יפות, והמוסיקה של ניו־אורלינס, היינו של דיוק אלינגטון. השאר היה צריך להיעלם, היות שהשאר מכוער". קולן, כלואה, שיק ואליס, גיבורי "צל הימים", חיים בגן עדן של הדברים היפים והחשובים באמת. הם עושים אהבה, הם אוהבים ג'אז, הם שופעים שמחה ויופי עד כדי כך שהם מדביקים ביופיים ובאושרם את סביבתם. מכיון שהג'אז משכר, ממציא ויאן בשבילם את ה"פיאנוקוקטייל", שבו כל תו מקביל לסוג של משקה. וכשהאוהבים יוצאים לטייל יורד עליהם ענן ורוד ומכסה אותם.

אך כבכל סיפורי האהבה, סופם של הכיעור והגדולה לנצח ולנפץ את חומות גן־העדן הסגרירי הזה. הדירה מתכווצת וכלואה גוועת. את שיק הורגים השוטרים. אליס, לאחר שרצחה את פארטר, נשרפת למוות בחנותו. קולן, כאין לו עוד בשביל מה לחיות, מתאבד. המוות בא אליו בשירה, בצורת אחת־עשרה ילדות עיוורות מבית היתומות על שם יוליאנוס האפוסטאט.

אליה גילדין השקיעה עבודה מרובה במציאת אלטרנטיבות עבריות לאינוונציות המחודשות של ויאן ומצאה להן ברוב המקרים פתרונות. אולי מפני שהשקיעה בכך את רוב המאמצים, הניחה את עניין המחירים הלשוני והרגמה הכל לעברית בעידוסלגיית. בדיוק "אשי־ואר ריזה", המשמרים דווקא נוסף מלאכותי לטקסט, שבמקור הוא טבעי וקולח כל־כך. ידוע שבעברית אין לשון דיבור כבצרפתית. יש להשלים עם החסר הזה ולא לקרוא אותו כבאלץ.

יורם ברונובסקי/מכתבים מארגנטינה (ג')

קוטב בורחס, קוטב גומברוביץ'

יחסי ליצירתו של חורחה לואיס בורחס לא היה מעולם יחס של הערצה לארטיסטית. אדרבא, עברתי שלבים שונים ביחס לכתביו או לאישיותו כפי שיכולתי לנחשה מאחורי כתביו, עד שהגעתי ליחסי העכשווי שהוא כמדומני הבוגר ביותר שבטווח השנים. היו כבר זמנים שביטלתי אותו בלבי וחשבתיו למין ביזיון, המצאה של סנובים ומיני עולם־גולם (ביטוי הולם בהקשר זה) ואף גיניתי את עצמי על הערצתי אליו. אף־אם, בעצם, למדתי לאהוב את מה שאמתי בו, את קולו החד־פעמי, את הנימה החכמה של דיבורו, את הניגון יותר מאשר את מה שנאמר בניגון הזה. כאשר שואלים אותי כיום — כפי ששאלתי בדיון של שולחן עגול בעת כינוס בורחס בבואנוס־איירס — מה היצירה האהובה עליך ביותר מאת בורחס, אני עונה שאהוב עלי התדביר שלו, אהובה עלי הנימה הפיוטית של הניסוח שלו, וכל אלה מופיעים בכל היגד של בורחס, בפיסת הראיון השולית ביותר, במאמר העיתון האקראי ביותר, כפי שהם מצויים בסיפורים המהוללים ביותר, דוגמת "האלף" או "הדרום" או "פייר מנאר, מחברו של דון קיחוטה". כל אלה מצויים בשיריו של בורחס, שאף־אם הגעתי לידי אהבתם הערכתים כמעט מעל לפרוזה שלו. והרי מין אקסיומה היא בתחום הבורחסי, אקסיומה האומרת שהשירה של בורחס היא משנית לפרוזה שלו.

ברור שבורחס התפרסם הודות לפרוזה שלו, ובלעדיה אפשר שלא היינו שומעים כלל על משורר של בואנוס־איירס. אבל נכון הוא — כפי שהוא עצמו הודיע במבוא לכינוס כל כתביו משנת 1974 — שבמהותו תמיד היה משורר, הן בשירתו והן בכתיבה הביקורתית והסיפורית שלו. החשיבה שלו היא שירית, העולם שלו הוא עולמו של משורר. זה בעצם כמו לומר את מה שאמרתי: לא יצירה מסוימת אלא האווירה, הלהט, התדביר, מתמצתים את גדולתו ואת עולמו של בורחס לידידי. עד שהגעתי לידי הבנה פנימית זו הפריעו לי אצל בורחס כל אותם הדברים שהפריעו במשך שנים לקוראים האחרים, בייחוד הדרום־אמריקאים. מה שנראה כהתנגדות בקוסמופוליטיזם מזויף, באווריריה לשמה, בזיופים ריקים, כל מה שהיום מקובל עלי כביטויים לביישנות שלו, לעדינות היסודית שלו, לאירוניה העמוקה, הפנימית ביותר שלו. כיום גליה לפני השירה שלו בכל מה שפעם חשבתי למשחק תפל ואפילו נואל. אמנם ברור לי שבמפגשי הראשון עם בורחס, בגיל מוקדם מדי, בלי ספק, היה זה הצד הזה, המשחקי־ארודיטיבי־ריקני, שמשך אותי.

דומני ששרטטתי כאן לא רק את תולדות יחסי שלי לבורחס, אלא יחסם של רבים אחרים, ואולי גם במידת־מה יחסה של הביקורת, בייחוד הפנימית, הארגנטינית, אל הספרות הבורחסית. לכן כשאני שומע לעתים קולות של ביטול ביחס לכתיבתו של בורחס, כגון כמה קולות שעלו בארץ עם הופעת ספריו, כלל איני מתרגז או מתפלא: אני מזהה בקולות תמימים אלה, המגנים את ה"ספרותיות היתרה" של בורחס, את היותו "מנותק מן החיים", את הד רשמי שלי משנות הנעורים נגד בורחס. בורחס הוא כאותם הסופרים שהיחס אליהם יכול לשמש — ודומני שלא רק במקרה שלי — קורלטיב של הביוגראפיה כולה, או חלק נכבד ממנה.

כמה שמחתי למצוא בידי ידיד ספר של בורחס שלא היה מוכר לי כלומר, ספר נוסף המצטרף אל תוכו מיני רשימות וזוטות שהיה בורחס הצעיר מפרסם בעיתונות הבואנוס־איירסית. במקרה זה היו אלה רשימות קטנות שפרסם בורחס בשנות השלושים בשבועון לעקרות־הבית "אל אוגאר". גם ברשימות השוליות והאלמנטריות הללו מצאתי את כל בורחס שלי — בגיד המשפט הנסים, במלה המסוימת שלכאורה היא ערך מילוני רגיל — אבל רק הוא יכול היה לכתוב אותה בורחס, על קולו המיוחד, האהוב, מצוי בכל משפט שכתב (ואל נכון גם אמר). גם בתוך ה"טקסטים השוליים" הללו, לפי השם שנתנו לכרך החדש העורכים שלו. אכן, כיום מאספים את ההיגדים השוליים והזעירים ביותר של בורחס, באורח שיכול להיראות גרוטסקי משהו — אך הוא בהולט מועיל, שכן בורחס מצוי כולו בכל טיפה מן הים הגדול של כתיבתו.

כיון שכולו אהוב עלי עתה, אהובה עלי בעצם, כאמור, אישיותו החד־פעמית, המתה כיום, אך החיה בכל פרקציה שלה. הניסיון המסובך־משהו הזה בא להסביר שמצאתי את עצמי שותף לאותו פטישיזם שמצד אחר ראיתי בעליל את הגרוטסקה שלו, פטישיזם והתייחסות במגבלה דתית לכל מה שקשור בבורחס, ושכינוס־בורחס נתן לו לגיטימאציה, במה והזדמנות. הכינוס זימן כמה מן הגדולים שבחוקרי בורחס — והמגוחכים שבהם — בצד מספר רב של משוגעי־בורחס מכל המינים והסוגים, שהרי בורחס הוא סופר המושך במיוחד את ה"פריק", את המשוגע־לדבר־אחד. אין ספק שבורחס הבין זאת יפה, ולא בכדי אהב לצטט את ניטשה האומר על תהילה שהיא "סכום כל הטעויות על אודות אדם מסוים". אפשר היה לכתוב נובלה בורחסית, או אולי יותר נכון נובלה נוסח גומברוביץ', על הכינוס הזה לכבודו של בורחס, המלעיגה על המלעיג אך משתתפת בו, אבל אולי מוטב שלא אעשה זאת. מה גם שברוב ההרצאות נעדרתי מן האולם המהדר שהוקצה לנו. בכלל, איני שומע הרצאות מטבעי. והיו לי דברים אחרים לעשותם באותו זמן בבואנוס־איירס.

כגון שערכתי כמה מסעות־צליינות צנועים לאתרים הבורחסיים. הלכתי לרחוב מכסיקו, למקומה של הספרייה הלאומית הישנה שבורחס היה במשך שנים מנהלה ואשר בה כתב הרבה מכתביו, וששימשה בעליל במקום האידיאלי של הווייתו היוצרת. כגון שהלכתי לרחוב מאיפו לראות את הבית האחרון שבו התגורר. כגון שהרביתי להתבונן באחד באזור הרחוב טוקומאן במרכז בואנוס־איירס, הקרוב לבית־שלמני, שם נולד בורחס ושם גדל בתוך הספרייה של אביו. אבל גם הסיור בשכונות הדרום הוא מסע צליינות בורחסי, כל בואנוס־איירס היא בעצם האתר הבורחסי המושלם, כי זה הקוסמופוליטי בסופרים היה גם המקומי שבהם. והחידה נפתרת בכך שבואנוס־איירס היא הקוסמופוליס, היא הספרייה של בבל. בורחס היה להומרוס אמתי של בואנוס־איירס זו. העניק לה את המיתוס שלה, את היסוד המיתי שלה, כדבר אחד משיריו הגדולים ("היסוד המיתי של בואנוס־איירס"). באוזני קורא בורחס מקרי יותר יהיה זה בלי ספק פאראדוכסאלי לומר ששום סופר ארגנטיני מבריק יותר ממנו את אמרתו של גתה "מי שרוצה להבין את המשורר ילך אל ארצו של המשורר", אך הבנה עמוקה ושלמה יותר של תופעת בורחס תאשר אמת זו.

אבל לא רק בעקבות בורחס הלכתי בבואנוס־איירס, לא רק את רוחו חיפשתי ברחובות הלוהטים הללו. צל נוסף הוביל אותי אחריו, צלו של סופר מעולם אחר, מקוטב אחר. ברחובות בואנוס־איירס הילך במשך כעשרים ושלוש שנים הסופר הפולני ויטולד גומברוביץ', גם הוא סופר שחייתי בחברת יצירתו במשך שנים ארוכות, עובר תמורות ביחס אליו ומגיע בסופו של דבר אל נקודת־המוצא של הערצה והכרת־טובה על מה שיצירתו נתנה לי. עתה ניסיתי להתחקות אחרי שנותיו הארגנטיניות של הסופר הפולני הזה, שהקורא העברי מתוודע בימים אלה ליצירתו באמצעות הרומאן "פורנוגראפיה" שתורגם בידי מיכאל הנדלזלץ (בהוצאת "הספרייה" של "כתר", סימן קריאה הקיבוץ המאוחד).

מצויד בידע שהעניקו לי שני ספרים — ספרה הצרפתי של ריטה גומברוביץ', אלמנת הסופר, על "גומברוביץ' בארגנטינה" וספר דומה במתכונתו שראה אור בפולין ושמו "טאנגו גומברוביץ'" — הלכתי לכמה כתובות המוזכרות בספרים אלה. בעיקר שמת של בתי הקפה האהובים שבהם המשיך גומברוביץ' את מסורותיו הוורשאיות, מסורת בית הקפה הספרותי, שבו ישב ראש לשולחן של מעריצים בהוויות־עולם ושחקני־שחמט. קודם כל המדובר בקפה "טורטוני" אשר באוונידה דה מאיו, אחת השדרות היפות ביותר של העיר. קפה ענק, בדומה לכמה בתי קפה אחרים שראיתי כאן, המשתרע על קטע ארוך של רחוב. קפה "רקס" שהיה הקפה העיקרי של משחקי השחמט של גומברוביץ' כבר אינו קיים. גם כאן הדברים משתנים. אך בפינת רחוב ונצואלה וצ'אקבוקו מצוי עדיין בית הקפה שבו נערכת מסיבת הפרידה לגומברו (כך כונה כאן לפעמים, על דרך הקיצור). ברחוב ונצואלה עצמו מצויה הדירה שבה התגורר ברוב שנותיו בארגנטינה, אך אליה דווקא לא הגעתי. לעומת זאת בנמל חיפשתי את המזח שבו עגנה האניה שבה הפליג גומברוביץ' חזרה לאירופה, בשנת 1963 — מנסה מאריה דה לוס באנוס־איירס.

גומברוביץ' הוא אנטי־בורחס, לפחות לכאורה הניגוד הקוטבי של אידיאת הספרות הבורחסית. אלה מעין שני הקטבים הנגדיים של מושג־הספרות ועולם־הספרות. כמעט קשה לזמן את שניהם לתוך כפיפה אחת הקרויה "ספרות" (אבל בעצם יש קרבה פילוסופית בין שתי תפיסות הספרות, זו של בורחס וזו של גומברוביץ', המקבלות שתיהן את המלאכותיות המהוללת של הספרות, את הסכם־הקונבנציה היסודי של הסופר עם הקורא) והנה הגורל והכבד־האירוניות זימן את שני הקטבים הנוגדים הללו לתוך עיר אחת — ומובן שעיר זו צריכה היתה להיות בואנוס־איירס. גומברוביץ' הגיע הנה כטייל על ספינת נוסעים מפוארת שערכה את מסעה הראשון מן הנמל הפולני גדיניה ועד נמל בואנוס־איירס. כשהגיעה האניה לבואנוס איירס פרצה בדיוק מלחמת העולם השנייה. גומברוביץ' החליט להישאר בארגנטינה ולא לחזור לאנגליה עם שאר נוסעי האניה הפולנית. וכך נקלע הסופר הצעיר לתוך עולם הפוך בתכלית — איש בלי כלום משלו, באמת "אפס עזוב ועצוב", זרוק מוחלט — ממש ה"זריקות" ההיידגריאנית — למשך יותר מעשרים שנה. לאט לאט מצא את דרכו בבירה הארגנטינית, לאט הגיח מתוך המעמקים וזכה לשוב אל אירופה כסופר מוכר, כמושא של פולחן בפני עצמו, לא רק בפולין אלא גם בצרפת ובארצות אחרות. הסיפור הוא ארוך ונהדר והוא סופר הרבה על־ידי גומברוביץ' עצמו שהטוב ברומאנים שלו, לטעמי, מספר את תולדות שנותיו המוקדמות בארגנטינה ("טראנס אטלנטיק").

במשך שנות ארגנטינה אלה היו לו גם מגעים מסוימים עם עולם הספרות הארגנטיני, ועם חוגו של בורחס, חוג שסביב לכתב העת "סור", ביסודה של הסופרת המיליונרית ויקטוריה אוקאמפו. בפרזה האופייני לגומברוביץ' הפרובוקאטיבי הוא החליט לקרוא תיגר על הדומינאנטיות של בורחס בעולם הספרות הארגנטינית. ב"טראנס אטלנטיק" הוא צייר קאריקאטורה אכזרית של הסופר, בהתכנסויות שונות של יומניו ניסה לשים אותו ללעג ולקלס. רק במקרה התגלה שכלל אותו זמן לא קרא כמעט מאומה משלו. כלפי עולם הספרות הארגנטינית היתה לו הטענה של "חיים מפי ועל פי פאריס", שכמובן אינה בלתי נכונה לגמרי אפילו היום. אותו עצמו משכו דווקא חיי השפל של הבירה הארגנטינית, ושם ראה את מקורה של ספרות־אמת. "אותך משכו המחשכים של גינת רטירו, אותם — אורותיה של פאריס", אמר על חוגה של ויקטוריה אוקאמפו.

קשה לקרוא ליחסיו עם בורחס יחסים של ממש. נדמה שנפגשו רק פעם אחת ואולי לא שוחחו כלל. הסופר הארגנטיני כמעט לא זכר אותו כאשר באה ריטה גומברוביץ' לראיין אותו לצורך ספרה על שנותיו של בעלה המנוח בארגנטינה. אך בורחס גם כתב מסה קצרה, קצרצרה, על גומברוביץ', ושמה "סוג מסוים של שוחק". שבה כתב כי אפילו התחיל לקרוא פעם את הרומאן "פרדידורקה" של גומברוביץ' שיצא בספרדית. "הנחתי את הספר אחרי כמה עמודים כשאני חש צורך עז לקרוא מעט בוירגיליוס. לסופרים מודרניים רבים אני חב את קריאתי החוזרת בקלאסיקאים". אין ספק, "פרדידורקה" לא היה ספר שהיה עשוי למצוא חן בעיני בורחס. אך פעם אחרת בא בורחס הזקן לפאריס ורואיין שם בליל מנגו ושוב נשאל על גומברוביץ' שכוכבו דרך אז בצרפת: "אהה, וראי, הבדיתי. הוא אפילו היה חבר שלי", היתה תשובתו של בורחס, שגם הוא היה, אולי מעל לכל, "סוג מסוים של שוחק".

אפשר כך בלא סוף — קוטב בורחס, קוטב גומברוביץ'. שני קטבים הנפגשים בעיר־עולם זו, עיר כל הדרווה, הטובות עם הרעות.

מזכרונות על גומברוביץ' מתחילה גם שיחתי עם ארנסטו סאבאטו, מי שנחשב לגדול סופרי ארגנטינה החיים, שהיה מידידיו הטובים ביותר של הסופר הפולני — ככל שהמושג חבר קרוב הוא בעל משמעות ביחס לגומברוביץ' הבודד מטבעו. אלא שפגישה זו עם סאבאטו ראויה למכתב לחוד, ועל כן — המשך בשבוע הבא.

חורחה לואיס בורחס

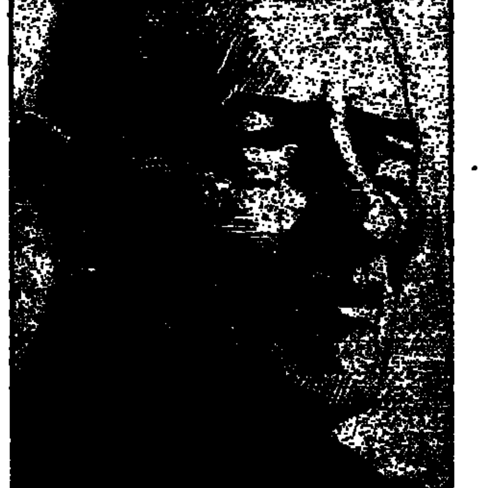

ויטולד גומברוביץ'

העורך: אברהם רמז

שבוע של ספרים
מאת בני ציפר

מקור
הוריש, רומאן
מאת שמעון בלס
הוצאת זמורה, ביתן, עמודים לספרות עברית, 155 ע'

שמעון בלס הוא חלוץ כותבי הרומאנים העירקיים, אך היה פיקח דיו לברוח מן האוניה הטובעת הזאת משעה שנעשה בה צפוף מדי בכותבים מקומיים ומקומונים־כביכול. את הריאליזם שלו הפנה בהדרגה לאפיקים קוסמופוליטיים וישראליים־כלליים, ואימץ לעצמו את התרבות הצרפתית (עדיפה כמשקל־נגד לפרובול הצרכ־מאוד של כתיבתו עד אז. כאן, ב"הוריש", המתרחש בתוך המציאות הבוערת ביותר של שנות מלחמת לבנון, מודל הכתיבה המנסה־להיות־מתוחכם יש לו השראה צרפתית ברורה, ושמו של דיד, "הזמן הזכור" כפי שהוא מכונה כאן, חוזר ועולה בפי הגיבור המספר את העלילה, גם אביבה, אחת מגיבורות המשנה, מספרת שהיא קוראת את "מוריסי נבית".

משחקי המסכות הגרסאות, ונוסח הרומאן על סופר הכותב רומאן, אכן אי־אפשר לטעות הרבה במקורם הדידיאני (מעניין. בשנה אחת מופיעים שלושה רומאנים בסגנון המתוחכם הזה: "הטיול המאורגן" של אהרן אביר, "קופסה שחורה" של עוז, ועתה — הרומאן של בלס). בלס כותב רומאן על סופר הכותב רומאן, והנתקל בתעלומה שאינה תעלומה, אלא עוד טקסט דמיוני־בעצם. אך בניגוד לדיד ולכל אלה שכתבו בסגנון המעלה את המבאנים של הכתיבה לדרגה העליונה בעלילה, אצל בלס העיקר הוא בכל זאת המציאות, הריאליה הישראלית. ה"קולות" השונים המרכיבים כל אחד את גרסתו, מייצגים כל אחד היבט מסוים של החברה הישראלית: המורה הדפוק, איש הצבא המצפוני בשטחים, העיתונאי, הפרזיטי, אמן המחאה וכן הלאה. קולות הגיבורים המתערבבים אלה באלה נוצרו כדי לשכנע שאין מציאות אחת מעבר למשחק הכתיבה. אך ספק אם התחכום הזה משיג את מטרתו. בסופו של דבר מתקבל מתשבץ הגרסאות רומאן ריאליסטי וקצת שמוני מגוחם שבין יגאל לב ליורם קניוק, המטפל בדרך באנאלית למדי בתופעות החברתיות של זמננו.

שירה
שירי ירושלים — מהדורה דו־לשונית
מאת יהודה עמיחי
תצלומים: עליזה אורבך
הוצאת שוקן, 1987, 184 ע'

עמיחי הדו־לשוני. האלבומי המהודר של הספר הזה, נועד למשוך את לבם של מעריציו בחו"ל, אך הוא מלמד ששירי עמיחי יש בהם מתכונת הקלאסיים. הנועד לכל טעם, ואין בהם ממידת ההתעשאות והחצונות של משוררים ישראליים מן השורה. עמיחי הוא המבנאי, ההגדרה הזאת קולעת במיוחד בשירים העוסקים בירושלים, עיר ששמה מייצג מטען רגשי משל עצמו. כדרך כותבי המנונות (במובן הבנימיני, לא הלאומני) מטרת עמיחי להדגיש, להשפיע משלוות הנצח המצויה בשפע שכזה בעיר בירושלים, על האנשים קצרי־הימים וקצרי־הרוח הקוראים את שיריו. ירושלים אינה יכולה למות, אפילו תרצה בכך (בשיר "ניסיונות ההתאבדות של ירושלים" ע' 34–35), ירושלים אינה יכולה גם להיכנות, אפילו ירצה בכך ראש העיר שלה (בשיר "ראש עיר" ע' 38), מפני שהנצח תמיד יצנח בה את יומרות האדם לשנות ולהטביע בה את החותם הזמני.

כשם שהרעש של שירי ירולשיה מסמל את תל־אביב, השקט הזוכם והאבהי של עמיחי מסמל את ירושלים, כמים צריך גם מזה וגם מזה.

תצלומי האווירה של עליזה אורבך מצוינים, ובעיקר לא "תיירותיים" מדי. התרגומים לאנגלית כולם מהדרגה העליונה: חלקם עשה טד יוז, חלקם הרולד שימל ועוד.

משירי הר הרצל ירושלים
מאת רעיה הרניק
ספריית פועלים, 1987, 54 ע'

גם אלה שירים על ירושלים, אך ירושלים של קוטב מנוגד לסטואיציזם העמיחי. רעיה הרניק היא מהמפורסמות באמהות השכולות של מלחמת לבנון. שיריה הפיצו את הלבבות באותנטיות שלהם בתקופה שהופנה ציותה לכתוב שירי מחאה, ולא משנה אם היה לך או לא היה לך מה לומר. בניגוד לכל הטרמפיסטים של המחאה ששכחו את המלחמה והקרבתיה מזר מאוד, התעקשה הרניק להמשיך בקו שלה. שירתה נועדת להיות נריתמיד, שכל עוד הוא בעוד "אתה אתי". ה"אתה" הוא גוני, הבן שנפל, ורעיה משוחחת אתו לאורך כל הספר ברגישיה שמעבר לחיים ולמוות. אלתרמן שהרבה כל־כך בדיאלוגים חיים־מתים כאלה, היה מנחש ש"האגור" הזה יהפוך למחושי ולימומי כל־כך?

השירה, שירה מגויסת, גם בשעה שהתוכן הוא של התייחדות לירית. בלעדי הזעם הפוליטי כנגד אלה שהשנאה לחיים ולזולת הכתיבה את מדיניותם היתה שירת השכול של הרניק טובעת בברקיסים של רחמים עצמיים. עמו — לובשת שירה זו כוח, ומדברת אל הכלל, בפשטות גדולה ובלי תחכומים ספרותיים. הרניק היא פעמים איוב הקורא תיגר כנגד הגורל שלקח ממנה את בנה, פעמים לירית כרחל המשוררת של "ילד לו היה לי", ופעמים היא פדריה זועמת ברטוריקה אלתרמנית כנגד אדישותם של הבריות. אין מקום שאינו מזכיר לה את חסרון הבן שהוא חסרון חייה שלה.

תכופות נוהגים סלחנות בשירה הנכתבת בכאב השכול מתוך כבוד לאומי וחשש לפגוע בכאבו לאומי. שיריה של הרניק אינם זקוקים לחסות הזאת. בטקסי הזיכרון לא יקלטו אותם כדי לא לפגוע בקונסנזוס: ילדינו ימשיכו לחזור על "הנה מוטלות גופותינו" ועל "מגש הכסף". את שירי הרניק הם יקראו לעצמם, כשיגדלו, ויישאו אותם כפצע לא נרפא.

תעודה
הישרים היו אתה — ספרד 1936—1939
מאת רות לוין
עריכה: יפה גביש, עמוס לוין
הוצאת אפיקים, 1987, 227 ע'

מעט, מעט מדי, נכתב בארץ על מלחמת ספרד בדורות השנים שחלפו מתחילתה ועד היום. האשמה אולי בסטיגמה של תמימים ורומאנטיקאים שליוותה את המתנדבים למלחמה העקובה־מדם הזו, ואולי האשם במלחמת העולם השנייה ובשואה שיגנבו את ההצגה", ד השכיחו את 300 הצעירים והצעירות, יהודים וערבים, שיצאו מכאן להילחם לצד הרפובליקה. מאה מהם לא יחזרו.

רות לוין אינה היסטוריונית ולא התיימרה לכתוב תולדה שיטתית על מלחמת האזרחים הספרדית. ספרה בעיקר קולאז' סמכותי של נתונים, עדויות, שירים ב... הגות ורשימות של נופלים ולוחמים, ויש בקו... הקומפוזי הזה משהו המתאים לאווירת הימים הסוריאליסטיים ההם.

... לחיקה פזורים ועיר פה ועיר שם בין העבודות ... זוריות, לצדם ציטוטים משל איליה ארנבורג, לו... אל, מרדכי אבי־שאול וארנסט המינגווי. קטעי ... נוסטאלגיות בעברית וקטעי עיתונות מהארץ ... הרפובליקה מצטרפים לבניין להרקיד מסמני ... הזמן כיסה מן הסתם על הפצעים. הרשימה ... של הלוחמים והנופלים בני הארץ, בסוף הספר, ... אורחן לתמימים ולרומאנטיקאים האלה, ... שניצלו מבחורי הפאשיסטים הספרדים, מב... מותם בידי הגסטאפו לאחר שהסגירו...

פתגם
ילקוט הפתגמים — מבחר אמרות, מליצות ומשלים מן התנ"ך, התלמוד והמדרשים
ליקט וערך אברהם ארזי
הוצאת ראובן מס, 1987, 298 ע'

אברהם ארזי אינו הראשון ואינו האחרון הניגש לעשות סדר בים החכמה העממית שבמקורותינו. ואף־על־פי־כן הוא מצא לנחוץ להביא גרסה משלו וסדר משלו בשפע הזה מאז שביאליק, רבניצקי וטביב הביאו בשעתם, באוספי הפתגמים שלהם את הפתגמים כלשונם, רובם בארמית, מתוך הבנה שקוראיהם יודעים את הארמית של התלמוד. ומה היום, כאשר התרחקו מהמקורות, ודורשים את הפתגם בתרגומו לעברית?

ארזי ביקש להיות פוריסט האורתודוקסי בבה שפתות: פתגמים ארמיים שגורים מאוד, שכל אחד יודע את פירושם, לא תרגם לעברית (כגון "כל דאלים גבר", "לית דין ולית דיין"). אך מה עושים עם פתגם כמו "זוי לתרא דאולא ולא אתיא: מאי היא ? — יקותאל" כאן מתבקש לכל הדעות תרגום: "אוי לה לאות שהולכת ואינה שבה: מהיז — הילדות". ארזי בחר — והוא מודה ומתוודה שעשה זאת לפי טעמו ובחירתו האישית בלבד — חזילך לנושאים, כדי להקל על המחפש בים החומר. אין זה ספר המתיימר להיות מדעי אלא שימושי, ולכן דגש יותר על ניקוד ועל חלוקות משנה לזאנרים שונים, מהפתגם העממי ועד לאפוריזם ולמליצה.

כתב עת
זהות — כתב־עת ליצירה יהודית ד'
עורך: נפתלי טוקר
הוצאת מכון הברמן למחקרי ספרות, חורף 1987, 124 ע'

כתב־העת "זהות", שיצא עד כה בחסות אוניברסיטת בר־אילן, שינה אכסניה ועמה הקצין גם את נימתו. עכשיו זה עיתון ימני שאינו בוחל באמצעים לקדם את מכירת הסיסמאות היותר הבוטות כנגד "השמאלנים האלה". פקסימיליה של קאריקאטורה משנת 1931, למשל, באה ללמד כי גזענות היתה בארץ כבר אז. "ישמעאל ידו בכל", כתוב בה. "ביום שותל ועוזר, בלילה עוקר ומשכר". לצדה, שירים בנימה אנטי־ערבית של עמנואל הרוסי ומעשי "יצירה" עכשוויים ברוח זו. האם ידעו כל המשתתפים בחוברת — שיש בהם גם כמה שמות שאינם מזוהים בהכרח עם הימין הקיצוני — לאיזו "יצירה יהודית" הם נותנים יד?

בתחום הפולמוס מקיע הרב חיים ליפשיץ את ארבע "הפרות הקדושות" של הדמוקראטיה: האמנות, המדע, העיתונות החוק. אך יש גם עניינים מיליטאנטיים פחות: אוריאל זהר מתפלמס עם עמוס עוז על דמותו של א"ד גורדון, ועודד שרמר כותב על משנתו החינוכית של הרב סולובייצ'יק. את הסיפורת מייצגים כאן חיה אסתר, אמליה רואי ואריה רודריגז. ואת השירה — שלל משוררים מבטיחים מהרצל חקק ועד בלפור חקק. ויש מדור ביקורת ספרים. כתב־עת על יהדות מקצועית ומצמרת.

תרגום
תיק הקונסול
מאת פול תרו
תרגמה אביבה ברדשי
הוצאת זמורה, ביתן, 163 ע'

זהו אוסף של אנקדוטות, המסופרות מפי של הקונסול האמריקאי בעיירה נידחת במלאיה בשם אייר היר־סאם. הספיק של הקונסול לפרוק את הקונסוליה מה שאינו גדול ממנו זמן רב, ומותיר בידיו פנאי לשמוע סיפורים מקומיים על הילידים ועל הזרים ההולכים ומתמעטים.

הסיפורים שהם לעתים קומיים, לעתים מסמרי־שיער, לעתים גרוטסקיים, מתרכזים סביב המועדון המקומי. אותו שריד גברי של תרבות אחרת, קולוניאלית, הולכת וגוועת, מקום שבו מבלים את שעות הפנאי כמה תמהונים, הלוגמים ג'ין או בירה. אבל רבות מן האפיזודות נוגעות בחיי הילידים, מלאים וסינים ובהודי הג'ונגל שבו עדיין חיים שבטים נידחים. הסיפורים פורשים ידיעת חיים מגוונת של תככים פוליטיים, אמונות תפלות, מעשי־רצח ותעלומות, ובתוך כך נרקמת תמונה של תרבות מיוחדת במינה, שאל כמותה נתוודע כבר הקורא אצל רבים מסיפוריו של סומרסט מוהם או גרייהם גרין.

הספר כתוב בחן ומגרה את הדמיון. התרגום רהוט.

לבני הנעורים
קיץ עצוב, קיץ מאושר
מאת רבקה קרן
הוצאת שוקן, 66 עמ'

על רקע של משפחה מיוגעת מקיץ חם, נפרשת תמונה של נעורים בצל השואה, קשיי הקליטה, העוני, ובסופו של דבר השגעון והמוות. אבל לנעורים כוח חיות משלהם, ועם שהם מושפעים מן המועקה סביבם, הדיהם בר בבר, ולמרבה המזל, קשובים גם ובעיקר לעצמם ולצרכיהם: קושרות קשרים, ידידות ואהבה.

בעט עגוג ובעין של ציירת מתארת רבקה קרן קיץ אחד בחיי אביגיל המתבגרת המאוהבת, על האושר והצער המלווים את חייה. הספר רווי ניחוחות וצבעים ומעולף תחושה עדינה של עצב. מיועד במיוחד לנערות מתבגרות.

גבריאלה דוהן

זואולוגיה
לקסיקון דביר לזואולוגיה, חולייתנים
מאת מנחם דור
הוצאת דביר, 807 עמ'

הדבר נראה כבר כמעט מחווירות אחת לעשר שנים יוצאת לאור מהדורה חדשה של הלקסיקון הזואולוגי. הלא אפשר היה לכאורה להסתפק בהוצאת הדפסות נוספות של ספר כה מבוקש, שאין חולקים על רמת דיוקו ועל ערכו המדעי. אך לא איש כ"ד מנחם דור יסתפק בכך. שהלא חקר טבע הארץ וחקר החי בעולם בכלל מתקדם בלי הרף, בהשתתפות פעילה של מחברנו, וממילא יש מה לתקן ולהוסיף. והוא לא התעצל אפוא והוציא מתחת ידיו ספר הרבה יותר גדול, שני כרכים במקום האחד של שתי המהדורות הקודמות (4000 ערכים לעומת 2600 במהדורה הראשונה). ההרחבה הזאת מתבטאת כמובן לא רק בערכי מינים נוספים. מכל מקום, מספר הערכים של מיני דגים (תחום שבו בעיקר עבד דור לאחרונה) הוכפל והגיע ל־800, ונוספו גם 8 מיני יונקים (!) ומאה ושישה מיני עופות, בעיקר חולפים. ועוד נוסף למהדורה זו פירוש אטימולוגי לשמות המדעיים, וגם לוח השוואה מעדכן התוחן את מספר הציידים הנפגעים בארצות הים התיכון.

במהדורה הראשונה כתב דור: "השתדלתי לתת פרטים מלאים על הדביה, בעיקר בחיות הארץ". אולם עדיין מרובה הבלתי ידוע על הידוע, ולכן יוקרה שדווקא בחיה אכזבותית ביותר פרטים מלאים יותר". הייתי חושב כי חיה שבוודאי כבר יודע עליה "הכול", היא, למשל, האריה. הנה דווקא ערך זה הוכפל כאן.

מנחם דור כבר מביט אחורה על יום הולדתו ה־85. הוא החל את פעילותו המדעית בשנות ה־30 בחיפוש בנצפוח התנשמת, המשיך בקרקפי דגים. ועתה, לאחר המהדורה השלישית של הלקסיקה, כבר עוסק וחקרן בלתי נלאה זה במפעל חדש — ספרים על החי במקרא. מי יתן ויצלח הדבר בידו, כשם שעלה יפה הלקסיקון שלפנינו.

חיים בר־עמרם

מעולם הספרות והאמנות

נשים בפרובינציית הגיהנום

לפי הערכות אחרונות נכתבו עד כה כ־50,000 עבודות — בהן מונוגראפיות, מסות ומאמרים על הרייך השלישי. מעריכים כי עד לראשית המאה הבאה יתחרה מספר הספרים על היטלר במספר הספרים על ישו, שייקספיר ונפולאון. "המספר העצום הזה", כותב ג'ורג' סטיינר, "מצביע על משיכה אין־סופית".

ובכן, למרות המחקרים, התעודות הביוגרפיות לא הובהרה התופעה. הדבר זה מתייחס לא רק לעלייתו המסחררת של היטלר לשלטון טוטאלי, אלא גם להיבטים חשובים של החברה הנאצית. כן לא נעשה עד כה שום ניסיון לחקור את תפקידה של האשה בהתפתחות הנאציזם ובגדולה ברייך השלישי. ספרה של פרופסור קלאודיה קונץ (הוצאת "קייפ") בא למלא את החלל הזה. סטיינר כותב עליו ב"סאנדיי טיימס". הוא אומר, שהחומר שבו עסקה קונץ הוא בעת ובעונה אחת שופע ומצמרר. אין סוף לזיכרונות האישיים, למכתבים, לארכיונים, לתעודות משפטיות, ליומנים, לדו"חות רפואיים ועוד. המעידים על חייהן של נשים, רגילות ובולטות, בתקופת הרייך השלישי.

אף־על־פי כן קשה להורץ משפט מתוך החומר הרב הזה, וכל מי שנגע אי־פעם בבעיות שנעצבו בפני קלאודיה קונץ יודע להעריך את מפעלה ואת ראייתה הבהירה. "זו תרומה מן המעלה הראשונה", כותב סטיינר על ספרה, וכל מי שעתיד לטפל בשאלות הנוגעות להיטלריזם יצטרך מעתה ואילך לקחתו בחשבון. אבל לא רק היסטוריונים, אלא כל אדם שישאל את עצמו איך אפשר היה להתגעגע בפרובינציית הגיהנום, אשר בלב הציוויליזציה המערבית המודרנית.

כשקונץ פורשת את היקע לתקופה הנאצית, היא מציינת שהעניקה זכויות שוות לנשים, לאחר מלחמת העולם הראשונה בגרמניה המובסת היה משום ברכה וקללה כאחד. מאחר שהדבר נכפה על גרמניה מבחוץ על־ידי המנצחים השנואים, גרם שהדור פוליטי וחברתי כזה מבוכה, ורק הוליש את היציבות המשפחתית והחברתית. מבחינת עקרת־הבית הממוצעת האינפלאציה של שנות ה־20 היה בה משום השראת הבלבול והשפלה. הצורך בסדר היה חזק בנפש הנשים הגרמניות. ובכל זאת הצטרפו למפלגה הנאצית רק 34,000 נשים קודם שעלה היטלר לשלטון. עד 1932 מנתה ליגת הנערות הגרמניות הידועה לשמצה, זו שטיפחה את השולחן של החוסן הארי, רק 9000 חברות. קבוצות הנשים ההיסטריות, שתבעו את עלייתו של היטלר לשלטון, כפי שהן נראות ביומני התקופה ההיא, היו מיעוט ברור.

הסיבות למצב זה היו נעוצות במסר הכפול של תכניתו של היטלר. בעיני היטלר ומקורביו הנשים היו גזע נחות, מאחר שלא היו כשרות להילחם, בלתי מסוגלות לפעילות פוליטית, בלתי יצירתיות בתחום הפילוסופי והאמנויות לאומיות כמוסיקה והאדריכלות, ורגישות מבחינות שונות, צריך היה להחזיק בשעבוד גמור לגברים.

כאן דיברה המיזוגניה של היטלר אל לב הגרמנים ועמתה על אמונותיהם העתיקות כימי לותר ניטשה. יחד עם זאת היה צורך להלל ולהדמם את האשה האריות־טבטונית כמי שממונה על שמירת טוהר הגזע, כבת לווייתו האמיצה של הלוחם ומדעל לכל כמי שתלד גיבורים. אחת מטענות הנאצים נגד ויימאר היתה שזהם הולידו כזבגרה את האשה הזרשה. על־פי רוב אשה יהודיה, הסיפוס הבוהמי־אינטלקטואלי, הנשים האדומות כמו רוזה לוכסמבורג, נשים ארוכות משלוחות־דסון שניגנו את רחובות ברלין ומינכן. זאת צריך היה לטאטא. היה זה אינטגראלי לתורתו של היטלר, שתעשיית הגרננית תגיע לתהילה דווקא בשעבוד הטבעי והאורגאני לגברים.

קונץ חוקרת את הדרכים שבהן פעלה תעמולה בכיוון זה בד בבד עם הקסם הכאריזמאטי של היטלר על דמות האשה. בהסתמך על עדותה של גרטרוד שולץ־קלינק, שעמדה בראש ארגוני הנשים ברייך, ועל עדויות נרחבות של דו"חות ציבוריים ופרטיים, מנסה קונץ להגדיר את הגורמים המרכזיים ואת הגוונים של תגובת הנשים על המצב הנאצי בין השנים 1933 ותקופת המלחמה. שוב ושוב מתברר כי ארגוני הנשים, ובעיקר הארגונים הפרוטסטנטיים, האמינו שהיטלר נזקק להם יותר כשהם נזקקו לו וכי הם יוכלו לנצל אותו לצורכיהם.

ההתפכחות היתה אכזרית ומהירה. ההתמודדות בת עשור שנים עם הדמוקראסיה התדיחה את נשי גרמניה מאוכזבות, חלוקות ומבוהלות באופן חסר תקווה לאגף הליבראלי של תנועתן שקראה לשוויון זכויות. הן רותקו על־ידי ההיכה לכבוד עצמי, ועל־ידי אפשרויות התעסוקה והמתח לספר את מצבן במסגרת הנאציזם. הנשים הקאתוליות התגברו זמן כמושך יותר וביתר תוקף, אבל הניסיון הנאצי לבחוץ את הקאתוליות הבוואריות ב־1936/7 הביאו לקו באיזו סכנה עכזה. ועד מהרה הצטרפו גם הן לאמהות ששרו לבניהן לפני השינה את השירים על הפיהרר. המעטות שהוסיפו להתנגד לא שרדו.

Mothers in the Fatherland
by Claudia Koonz.
Cape. 18, 557 pp.

אתונה השחורה

הסופרת האנגליה מרגרט דראבל ממעטת לכתוב ביקורות בעיתונים. לפיכך יש לציין, שאם נחלצה לכתוב על ספר כלשהו יש בו בוודאי עניין מיוחד. מדובר בספרו של מרטין ברנאל "אתונה השחורה: השורשים האפרו־אסיאטיים של הציוויליזציה הקלאסית" שהכרך הראשון שלו ראה אור באנגליה בהוצאה לא ידועה בשם "ספרי אסוסיאשן בוקס". העתיד לדברי דראבל לעורר מחלוקות נוקבות בעולם האקדמי ואולי מוצצה לו.

בפתיחות רשימתה היא כותבת: "רק קומץ של מלומדים בעולם יהיו מסוגלים מבחינת הכשרתם והשכלתם לבקר את כל התכנים של הספר הזה, ואני איני נמנית עמהם. אף־על־פי־כן זהו מחקר שיש לו להציע משהו בעל ערך גם לקורא ההדיוט, והמעוף הרכתנוטי שלו משיב־נפש. זו תרומה חשובה להיסטוריוגראפיה ולסוציולוגיה של הידיעה. ספר הכתוב בהדרה, בשנינות ובמודעות־עצמית".

מחבר הספר הזה, מרטין ברנאל, למד לימודים סיניים. כך נתעורר בו עניין במלחמה בהודו־סין. בדרך מודרה ומרתקת הוליכה אותו סקרנותו האינטלקטואלית בחזרה דרך יבשות ובנסיעה לאחור בזמן אל מצרים. הפניקים ויוון העתיקה, וכך בהדרגה אל מה שהוא מכנה בשם "המודל הארי" של ההיסטוריה העתיקה שהתגבש באירופה במאה ה־19. "זה מסע מסעיר והסיפור העולה ממנו מרתק כסיפור בלשי". ייתכן, אומרת דראבל, שארכאולוגים, פילולוגים ומלומדים קלאסיים יחלקו על כמה מטענותיו של בארנאל, אך יחד עם זה הגיש בארנאל בהעזה רבה ארגומנט שאי־אפשר להתעלם ממנו.

התזה של ברנאל אומרת כי בסוף המאה ה־18 ובמאה ה־19 נטשו ההיסטוריונים בהדרגה את "הדגם העתיק" של ההיסטוריה היוונית. דגם אשר ספג השפעות מצריות חזקות, ובנו דגם חדש שכוונתו היתה לבסס בכל האמצעים את טוהר הציוויליזציה היוונית ואי־תלותה בהשפעות זרות. אף־על־פי שפירוש הדבר היה ריסקרדיטאציה של הרודוטוס ואפלטון ומאות רבות של מחקר מסורתי. מה שברנאל מציע הוא כרונולוגיה עתיקה מעודכנת.

עניין מיוחד יש בהבחנות שלו בקשר לשאלה מדוע נרתעו מלומדים לקבל אידיאולוגיות מסוימות. איך קרה הדבר שהמצרים החכמים שזכו להערצה עד תקופת ההשכלה כמי שיסדו את הפילוסופיה, הדת והמתמאטיקה נהפכו לעם מת אהוב מתים שאינו מסוגל למחשבה מופשטת, אשר הקים פירמידות תודות לאיזה מקרה מוצלח? איך קרה שהבריטים הוסיפו להעריץ את הפניקים זמן רב לאחר שהצרפתים ופלובר פטרו אותם כמפלצות מופרעות־לידיה או איך אירע שהיוונים הבוגרים מרדום הים־התיכון של שייקספיר ("טרוילוס וקרסידה") הפכו לשוכני היים אצילים ופרימיטיביים, לגיבורים בהידרייען של אנגליה מאוחרת יד הרי שאלות כאלה ורבות אחרות תרקי ברנאל ואף משיב עליהן, ("ההתייחסויות שלו", כותבת דראבל, "לפגלון, לנורתרופ פריי, לשאמפוליון, לקונאן דויל, לרינאן ולראנפרו הן משובבות־נפש". ("אובזרוור")

Black Athena: The Afroasiatic Roots of Classical Civilization, Vol. 1 by Martin Bernal. Free Association Books, 30/15

הבלה"ר: רות אלמוג

תערוכות

אילות הצבע
ג'ן בייל, גלריה שלוש, רח' שלוש פינת־שבזי, תל־אביב

מאת נסים מבורך

לוטסים משתוללים מגלו ליי־ניים ניתן להמשיל את ציוריו הצבעוניים של ג'ן בייל, אך הוא מתאמץ ואף מצליח לצעוד את הדהור מרכבתו אל אחת הפתחים במובן של יכולתו לרסן את הכוחות הגדולים שהוא משחרר מתוך שפופרות צבעי־האקריל שלו ולבנות מהם מחברים מאוזנים היטב. הגם שאין הם, למעט אחד, פאסטלי יותר, מסוגלים להעניק לצופה בהם מנוחת־נפש.

עם זאת התבוננות ממושכת יותר בעבודות מופשטות אלה, המבוססות על הנחות־צבע חפשיות, ושניתן לאתר בהן כמו בקרעי־עננים דמויות מרומזות של אדם ושל חיה, עשוייה להעניק תחושה של סיפוק הרמוני מעין זו שגורמת האזנה לאותן קאנצונות לכלי־נשיפה של נחושת, פרי יצירתו של ג'ובאני גבריאלי, איש הרנסאנס.

מכל מקום, ככל אמן אמתי אין ג'ן בייל מתאמץ במיוחד לדבר אל הצופה. הוא שח אל עצמו ומניח לזולת ללקט פירורים מתחת לשולחנו.

ג'ן בייל: כוחות מתוך השפופרת

מעט המחזיק את המרובה
מיכאל גרוס, גלריה דביר, גורדון 26, תל־אביב.

מיכאל גרוס נמנה עם האמנים הרציניים המעטים, בעלי המשקל הסגולי הגבוה, הפועלים בארץ זו בימים אלה. האיש מתאמץ, ולרוב אף מצליח, לבטא מעוף רגשי מורכב באמצעות צורות וצבעים מעטים.

עבודותיו של גרוס, בדומה לאלו של אודי רייזמן, הן בחלקן הגדול, קומוניקאטיביות דיין כדי לשתף את הצופה ביצירתיות של האמן. ברם, בדרך המינימליסטית האחת יקרה, לעתים, שיווצר נתק בין הצופה לאמן, מקום שהתמצית הרב כוד־תיד אותיה, לפעמים, הומר בלתי מספיק לקשר כזה, מבחינתו של הצופה. בעוד שאצל האמן, בנפשו פנימה, מצויות החוליות המקשרות בין התוצאה החזותית לבין האוורים העשירים של תחושותיו. דוגמה כזאת בתערוכה הנסקרת היא, למשל, כלבן גדול הארום אחר, ותר־לא. לעוכת זה מרתקת כמת, בעדכיה האכתטים ובדגימצויותיה האנרגיות, היא לבשל "אבה, קרם וקורה". עבודה המצטיינת בצבעוניות מעודנת ביותר, שחלקה מרשג על־ידי להדדעץ הבסוכר להבונה בימינה ד מעניק לה כבוד שליכה, מעין פיסוליות או תבליטיות שגרוס משלב גם בעבודות אחרות שלו.

כעולה כאוד הוא גם נוף, שכולו שבים כחולים, אדמה צהובה ובה דשת וצורות בעשות נוספות. אשר בביתר עבודותיו של מיכאל גרוס, יש בה התבונה של מעט המחזיק את המרובה.

מיכאל גרוס: שיתוף הצופה ביצירת האמן

הזמן שעצר מלכת
שמשון הולצמן, בית־ראובן, ביאליק 14, תל־אביב.

הנופים הרמוזים בשמן של הולצמן אינם כה מוכרים בתוך מכלול יצירתו של האמן שנפטר לפני כשנה והידוע בעיקר כאקווארליסט המתפש אוורות כאסטראליות. כאן מוצג היבט אחר שלו, כלתי־שקט, אכספרסיוניסטי, הזותר לעתים לצורות ביטוי כגון אלה של שמיט־רוטלוף או אנון שילא, כמו במקרה של הנוף המופיע על כרזת התערוכה של חיים גליקסברג.

העבודות המקובצות בתערוכה־די־כרון אינן אחידות ברמתן, וניפוי קפדני על חשבון הכמות היה עשוי להבליט יותר את הזן הפולקלורי־ד את האווירה הארץ־ישראלית אשר להם הקדיש הולצמן את מיטב הארביה היצירתית שלו.

לשימורה של אווירה זו מוקדשת גם האכסניה של תערובה זו. יש כאן מעין ניסיון של עצירת־מלכת של הזמן. מעניין יהיה אפוא לבחון בה הדרכי ביטוי מאוחרות יותר על רקע הסמרנות המוליכית של העבר.

ספרים טובים

קסטנדה

קרלוס קסטנדה היה סטודנט לאנתרופולוגיה באוניברסיטת קליפורניה בלוס־אנג'לס כאשר פגש לראשונה, ב־1960, את דון חואן — חכם־מכשף מקסיקני קשיש, שהאינדיאנים יושבי דרום־מערב אמריקה חששו מפניו והעריצו אותו בשל תכונותיו העל־טבעיות. במשך חמש שנים הוליכה אותו חכמתו המסתורית של דון חואן לתוך נבכי עולם של יופי ושל אימה, עולם ששולטות בו תפיסות שהן מעבר לתפיסות התרבות המערבית. חוויותיו ושיחותיו עם המכשף המקסיקני הולידו ספרים שהם מן המדהימים, המביכים, המרתקים והעמוקים ביותר בזמננו.
דז"ח מדעי יבש או דמיון ספרותי מהמם? זאת השאלה ששואלים את עצמם מיליוני קוראיו של קרלוס קסטנדה בעולם כולו. תהיה האמת אשר תהיה, קסטנדה יוצא עטור־זרים. אם אמנם הוא מספר את האמת התעודית על עצמו ועל דון חואן, הרי הוא אנתרופולוג ואתנולוג גדול, וספריו הם תעודות מדעיות ממדרגה ראשונה. ואם זאת "רק" אמת דמיונית, הרי הוא סופר גדול. קסטנדה עצמו, אף שהוא טוען כי כל ספריו הם אמת לאמיתה וכי הדמויות שלו הם אנשים חיים וקיימים, אינו מסייע בפיזור הערפל האופף אותו, את גיבורו דון חואן — שאיש מלבדו לא פגש בו מעולם — ואת יצירתו הספרותית בכלל.

האש שבפנים

לקראת שבוע הספר 1987 רואה אור ספר זה, המשלים את סידרת ספרי קסטנדה שראו אור בהוצאת זמורה־ביתן.
סיפור חניכתו של קסטנדה לעולם המאגיה והכשפים של דון חואן, משלב פיוט ואנתרופולוגיה, חלומות והרפתקאות מציאותיות. זהו ספר שכל אוהבי קסטנדה חיכו לו בקוצר רוח.

ספריו הקודמים:
משנתו של דון חואן
מציאות נפרדת
מסע לאיכטלאן
הטבעת השניה של העצמה
מתנת הנשר

זמורה־ביתן מוציאים לאור
דביר הוצאה לאור

אירועי שנת המאה להולדת דוד בן־גוריון
אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
המרכז למורשת בן־גוריון | המחלקה למקרא ולימודי המזרח הקדום

מתכבדים להזמינכם
ליום עיון **"בן־גוריון והתנ"ך: עם וארצו"**
אשר ייערך ביום ה', כ"ט אייר, תשמ"ז, 28.5.87
במרכז למורשת בן־גוריון, קרית שדה בוקר

סדר היום:
10.00 פתיחה ודברי ברכה
פרופ' אילן טרואן, מנהל המרכז למורשת בן־גוריון
פרופ' מרדכי כוגן, ראש המחלקה למקרא ולימודי המזרח הקדום, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
10.30 מושב ראשון
פרופ' זאב וייסמן, החוג למקרא, אוניברסיטת חיפה "הבטחות הארץ לאבות"
פרופ' אברהם מלמט, החוג לתולדות עם ישראל, האוניברסיטה העברית "כיבוש הארץ וההתנחלות הישראלית"
11.30 מושב שני
פרופ' נדב נאמן, החוג לתולדות עם ישראל, אוניברסיטת תל־אביב "גבולות הארץ — חזון ומציאות"
פרופ' חיים תדמור, החוג לאשורולוגיה, האוניברסיטה העברית "ההבטחה בימי שיבת ציון"
12.30 ארוחת צהריים
14.00 דיון: "בן־גוריון והתנ"ך"
מנחה: פרופ' מרדכי כוגן, החוג למקרא ולימודי המזרח הקדום אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
משתתפים בדיון:
פרופ' בנימין אופנהיימר, החוג למקרא, אוניברסיטת תל־אביב "התנ"ך בתפיסת עולמו של ד. בן־גוריון"
פרופ' חיים גבריהו, יו"ר החברה לחקר המקרא בישראל "חוג התנ"ך בביתו של בן־גוריון"
15.00 ביקור בחלקת הקבר של פולה ודוד בן־גוריון
סיור בצריף בן־גוריון, קבוץ שדה בוקר
הרשמה ופרטים נוספים: המרכז למורשת בן־גוריון
טלפונים: 057-36605, 057-86843, 057-86862
הסעות תצאנה מירושלים, תל־אביב ובאר שבע

עצרת מחאה במדרשת רופין נגד ההפלייה בשכר הלימוד

העצרת תתקיים ביום שני, כ"ו אייר תשמ"ז 25.5.87
בשעה 10.30 בבוקר בהשתתפות:
* נציגי תנועת ההתיישבות
* נציגי אגודות הסטודנטים
* ועד הסטודנטים הערביים

המארגנים: הסטודנטים במדרשת רופין

אוניברסיטת תל־אביב
האוניברסיטה העברית בירושלים | מכון ון־ליר בירושלים | האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

הרצאות בר־הלל/תשמ"ז
סידרת הרצאות תוגש השנה על־ידי פרופ' אלן גוירת, מהחוג לפילוסופיה באוניברסיטת שיקגו

ההרצאה הראשונה, תתקיים ביום ג', 26 במאי 1987,
בשעה 4 אחה"צ, בחדר 496 בבניין גילמן. על הנושא:
Ethical Universalism and Particularism
ההרצאה השנייה תתקיים ביום ה', 28 במאי 1987,
בשעה 2 אחה"צ, בחדר 281 בבניין גילמן. על הנושא:
The Rational Justification of Morality
יו"ר: פרופ' אסא כשר
הקהל מוזמן

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

בסרט הזה כבר היינו

עשר שנים למהפך, ויש תחושה שבסרט הזה כבר היינו ועדיין לא עזבנו את האולם. קטעי הסרטים שלוקטו במיד־מנות ובחוש נכון מן הארכיון והובאו ב"מבט" של ליל שבת נראו מוכרים, מוכרים מדי. כאילו לא חלפו עשר שנים מאז אותו לילה שבו הרגישו רבים שחרב עליהם עולמם. אני זוכרת את הבוקר שלמחרת, כאשר הד־כיתי לשמוע ברחובות את רעד גלגלי הטנקים. אבל גם אם לא היו טנקים, שלטון הליכוד לא היטיב עמנו. משהו ברקמה הרופפת של החיים הישראליים נפגע ללא תקנה.

חבר הכנסת רוני מילוא נוטה לשכוח שהשלום אכן מנוגד לעקרונות הליכוד. אנו נוכחים לדעת זאת בעצם הימים האלה. השלום עם מצרים נרשם בעצם לזכותו של אדם אחד ויחיד ויוצא־דופן בליכוד — מנחם בגין. הכתבה עוקבת אחר השי־נוי הדראסטי שהתחולל בבגין ובמראהו, וכיצד נהפך מאדם בטוח בעצמו המכה את ידיו שוק על ירך וחוגג את ניצחונו — לאדם מכונס ומיוסר, לדמות טראגית. יש אמנם הצדקה לחלק גדול מן הביקורת שהוטחה בו ללא רחמים. אבל בניגוד למנהיגי הליכוד הנוכחיים המעוררים נוסטאלגיה לאיש כמוהו, איש של מצפון וכבוד.

עד עצם היום הזה נשאר בגין דמות דומיננטית חידתית, מעוררת סקרנות ועניין. דומה שאיש אינו מסוגל לפרש את משמעותה של אמירתו המפורסמת, המהדהדת עדיין: "איני יכול יותר." הרי איש לא למוד קרבות כמוהו, שהתמודד עם שנאות, חרם ונידוי ותמיד שש אלי קרב. אינו האיש שיירתע מפני אריק שרון, ועוד כשהיה בשיא גדולתו. מדוע הסתלק בגין מן הבימה, כעלם כלא היה, וכמו גזר על עצמו בבודדו פסק דין מוות איטי, מבודד ואכזר. הרי גם הוא ידע שאם ייצא אל העם, היה מתקבל לפחות אצל חלק ניכר ממנו בתרועות פתוחות ובשאגות שמחה וגילה. והיה מסוגל להביס גם את שרון. יש לבגין עדיין מעריצים רבים הנשבעים בשמו ונכונים ללכת אחריו בעיניים עצומות. בשמו לבד יש כוח מאגי בתסריט המפתורי. בגין הוא עדיין דמות טראגית־חידתית, ולעתים יוצא אליו גם לבם של אלה שאינם מסכימים אתו. חוץ מזה, דפרסיה אינה בעיני חיסרון או ליקוי. הלוואי היו כמה מנהיגים נוכחיים מורידים מדי פעם ראש ועיניים ונתפסים להרהורים פסימיים על עצמם.

מי שלא השתנה הוא חנוך סמית. כאשר מוציאים אותו מן הגנזים ומנערים ממנו את אבקת הנפטלין עולה באפנו ריח של בחירות. חיים יבין גם הוא לא השתנה מאז אותו לילה גורלי לפני עשר שנים. היום הוא נראה אפילו צעיר ואלגנטי יותר. סמית ויבין נראים בעיני כמין תאומי־סיאם של בחירות. הפגישה ביניהם היתה פגישה אינטימית של שנים שעברו יחד לילות סוערים ועדיין שומרים אמונים זה לזה, על רקע הגרף המפורסם של סמית. הגרף מנבא לילה סוער נוסף לשניים ומבטיח סתום לסטטיסטיקאים שברדמה. אם יתממשו התחזיות של סמית, יהיה הכרח להקים או ממשלה צרה שאין לה זכות קיום, או ממשלת אחדות לאומית, משתקת.

ריח הבחירות אינו נמוג. אדרבה, רם עברון מביא ל"זה הזמן" את יעקב חלפון, שכמקצועו המוצהר הוא "מומחה לבחירות". ממה הוא מתפרנס והיכן הוא מסתתר בין מועד בחירות אחד למשנהו? לחלפון יש כנראה חשבון עם המערך. דומה גם שכדי להגיע למסקנות שלו אין צורך במומחה בחירות וצריך רק שכל־ישר, מצרך מבוקש בימים אלה. חלפון קבע בשמחת ניצחון: שמעון פרס עשה פאשלה כשהלך לקבינט בלי להכין תשתית של 61 חברי כנסת. על רקע היכרות של ארבעים שנה עם פרס, הוא משוכנע שהוליכו אותו שולל, ועכשיו ייאלץ לעשות את העבודה בעצמו, כלומר עם יעקב חלפון הכל יכול.

לפי הסקר של חלפון יזכה הליכוד ב־43 מקומות והמערך ב־46, וזה כמובן ניצחון למראית עין בלבד. חלפון כופר בכל סיפורי המהפך, אולי מפני שלו לא היה חלק בהם. וייצמן הוא זה שמתארגן בכל מקום: הוא מספר שיש לו סחורה טרית — חומר נפץ העלול לשנות את תוצאות הבחירות, אבל אין הוא מוכן למכור אותו בפומבי. אם זו הסחורה שסיפק לפלאטו־שרון, מוטב שישאיר אותה לעצמו.

האורקל של המערך

לא רק המראיין אברהם ברזילי לא תפס מה שאמר האורקל של המערך בדמותו של יו"ר הסיעה ח"כ רפי אדרי במהדורת החדשות המאוחרת של יום שלישי. גם אני ניסיתי, ולא הצלחתי להבין את פירוש המסר שבפיו של אדרי. שוב ושוב פנה ברזילי אל אדרי כדי שיסביר לצופים מה העלו הכבים בתקנתם ומדוע לא הפיל המערך את הממשלה בלילה ההוא. אבל הלה חד הירות, במעטה של מסתורין, שאדם בר־דעת אינו מסוגל לעמוד על פשרו.

אפשר היה לצפות מן המערך שבלילה שכזה ישלח לטלוויזיה דובר מתאים יותר. אבל כנראה שזו עוד שגיאה בסדרת המשגים של המערך. ומה גורם לו לאדרי להיראות כל כך מרוצה מעצמו?

האשה עם השביס

ב"מבט" של ליל שבת היתה גם כתבה של מנחם הדר על המשבר בגוש אמונים. הכתבה נתנה לצופים הזדמנות לעשות היכרות אישית עם הדמויות המרכזיות בדראמה קלנית זו. ישנה דניאלה וייס, הגברת עם השביס והטבעקים. שלעומת הרגשנות וההתלהבות האמונית של גאולה כהן היא קרה, מחושבת, ענייניית, ומוכנה תמיד לקרב פנים אל פנים מתחת למעטה של התחסדות והגלגול עיניים לשמיים. אשה עם שביס לבן, יפה ומרשימה, פנאטית המזכירה לי דמות מתוך "ציד המכשפות" של ארתור מילר.

מאחוריה מזדקרת דמותו של הרב לוינגר, הרוח השוהרת של הגרה. ישנו יואל בן־נון, אינטלקטואל שאינו מצטייר כאיש קרבות ומלחמות. הוא מעין ההנהדעות שנקלע שלא בטובתו למבוך רציני־רוחני. ישנו חנן פורת, האמור לייצג את הדרך הרחום, והוא מצטייר כיפה נפש טיפוסי המתלבט על עצמו ולא איש של מעשה. בהתמודדות עם הפנאטים לוינגר ואת וייס, בעלי בריתם של הצדק והאמת האבסולוטיים — אין לי ספק מי ייצא ידו על התחתונה.

הקשר היהודי

תחושה מוזרה עוברת בי למראה הכתבה המצוינת של יעקב אחימאיר, המביאה שלוש תמונות ושלושה מעמדים מבודפשט. כתבתו מעוררת בנו את הקשר היהודי, שמדי פעם אנו מגלים את קיומו וחשים כיצד הוא פועל עלינו. מרשים במיוחד היה המפגש שלו עם אנדריאה סנש הצעירה, שאביה היה בן דודה של חנה סנש. אנדריאה הצעירה מספרת על הזדהותה עם אישיותה של חנה ועל הדמיון בין שתיהן. אבל מוטיב מרכזי באישיותה ובחייה של חנה סנש היה הציונות, ונכונותה להקריב את חייה למענה. אנדריאה, לעומתה, חיה עד היום בבודפשט. משום כך גם הדמיון אינו תופס. הוא רק חלקי.

בהזדמנות זו יש לחלוק שבחים ליעל חן, שמאז לקחה על עצמה את מלאכת העריכה של "מבט" בליל שבת, נושאת המהדורה אופי של יומן שבוע מעולה, מגוון ותוסס, הנוגע בתחומים רבים, ומוכיח שהטלוויזיה מסוגלת גם להיות מעניינת ולא שגרתית ומייגעת.

בן־גוריון ומלחמת התרבות

שב אנו מגיעים למסקנה מוכרת ומייאשת שאין חדש תחת השמש הישראלית. מה שהיה הוא שיהיה. הסטטוס קוו המפורסם המטיל עלינו את צלו הקודר, וגם מאיים לפרוץ את הגבולות שהציבו לו שוב, מתנופף כחרב מעל לראשינו — ועכשיו עם חתימת ההסכם עם ש"ס על כניסתה לממשלה. כל זה מקורו בימיה הראשונים של המדינה, והוגה הרעיון היה בן־גוריון. התסריט מוכר גם הוא. אנו חוזרים ומגלים תפיסה אנטי־ציונית ולעומתה ליגה כנגד כפייה דתית: חוקי אישות בידי בית דין רבניים. חקיקה דתית בענייני שבת, כשרות וחינוך, הדתיים הנאבקים על זכויותיהם במדינה ומנסים לכפות אותן על הרוב החילוני. אין פלא שתום שגב שימש כיועץ לסדרה, ועקבותיו ניכרים בה; הרי כבר בספרו "1949" ניסה להוכיח שכבר היו דברים מעולם.

הפרק הראשון "דוד בן־גוריון — הברית הפוליטית ומסך הסטאטוס־קוו" (יום ה'), מבשר על סדרה מאלפת של דוד מיכאליס (עורך וכתב), בהגשתו של חיים יבין. יבין מצליח להעניק לכל כתבה קצב ואופי מקצועי מלוטש. הטלוויזיה אינה יכולה אמנם להתחרות במאמרים מלומדים בכתב, אבל כוחה בהעברת המידע בצורה שנוה מלווה בתחושת זמן חריפה. והעדויות

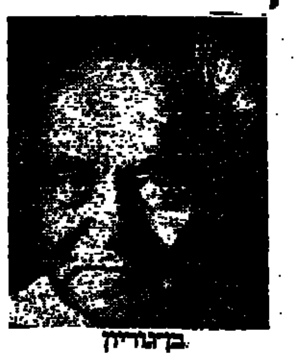
בן־גוריון

המראות הם הקובעים את שיפוטנו.

מיכאליס מצליח להמחיש את ההפרדה המוחלטת בין חייו הפרטיים של בן־גוריון, שהיה אפיקורוס אמיתי לבין עמדתו בענייני דת והמדינה. הוא התחתן עם פולה בטקס אזרחי בניו־יורק, סירב לטקס דתי ועמד בהפגנתיות ללא כיסוי ראש כשהרב מימון בירך על הקמת המדינה. איזה ניגוד. לעומת הנבחרים חובשי הכיפה בימינו המפגינים צדקנות ואינטרסים צרים.

בן־גוריון ניסה להפיג מתחים ולמנוע פילוג: כך נאמר להגנתו. הלל קוק רואה לפניו אכזבה: מי שראה עוני ומהפיכה, יום מערכת יחסים מגבילה הדת אמון, המושתתת על דוקומנט הנקרא סטאטוס קוו, שהוא בבייה להורות. טדי קולק יוצא להגנתו של בן־גוריון וטוען שהיה הבדל בין יהודים חרדים אז והיום. באותם ימים חיפשה היהדות החרדית רק זכויות לעצמה ולא שליטה על הציבור החילוני. גם גאולה בת־יהודה, בתו של הרב מימון, מי ששיתף פעולה עם בן גוריון והיה גם ידיד קרוב שלו, מבהירה שבן־גוריון ראה זאת כאמצעי. בן־אהרן מסביר שהתנגדותו של בן־גוריון לחוקה יסוד מקורה בעובדה שלבו לא נתן לו לשלב בחוקה יסוד הכרה בדרישות הדתיים.

זה מול זה ניצבים הרב גורן והפרופסור ליבוביץ. גורן מנסה ליצור לבן גוריון תדמית של מי שאמר לו, לאחר שגייר את אשת בנו עמוס, "הצלת את המשפחה שלנו". בתו רננה לשם אומרת שהאימרה אינה תואמת את חייו והשקפת עולמו של בן גוריון. לעומתו מספר ליבוביץ על שיחות ארוכות עם בן־גוריון, "לא ברוח טובה, שגם לא הועילו לשום דבר." בתשובה על דרישתו של ליבוביץ להפרדת הדת מן המדינה, נענה בזו הלשון: "לא אסכים. אני רוצה שהמדינה תחזיק את הדת בידה." כך או כך, דרך הפשרה רק הגבירה את המתח הלארגמנט, שכיום הוא באחד משיאיו המסוכנים. המתחים לא פגו אלא החריפו והתחדדו, ומלחמת התרבות שממנה חשש בן־גוריון אמנם נדחתה אבל לא נמנעה.

מרטיר פוגש מרטיר

כוכב התוכנית החדשה "מצב רוח" (יום א') הוא מרטיר ברמותו של רב גורן. יש לו, כמו למנחם ירון להורן, אישיות דומיננטית רעתנית ואגרסיווית. הוא שורה באור המצלמות, והשניים גם משמשים השראה זה לזה. גורן מופיע הפעם בתפקיד המרטיר הלאומי הנודד — מי שארבעים שנה תמימות נרדף על ידי אמצעי התקשורת, שאינה מוצאת ולא מלה אחת טובה לומר עליו. זו אולי הסיבה ששיתף פעולה עם מרטיר אחר, יעקב אגם, "שהמבקרים אלרגיים אליו". גורן ואגם הם לדבריו "דגל אדום, בשביל אנשי התקשורת". רק תמוה כיצד הם עולים כפרוזים.

הפנינים שעל הפרק הוא מנורת אגם שלטענתו יש לתקוף אותה מכל צדדיה — את האש והמים גם יחד. גורן, מתברר, לא רצה במים ו"הלך על אש פשוטה".

הוא גם לא התכוון לפסל אלא למתקן. הוא מעיד על עצמו שאינו מומחה לאמנות אבל מגלה ש"אגם הוא גאון". מה שברור שהוא מומחה ליחסי ציבור, וכמותו המרטיר השני. להורן, לעומתו, נכשל בלשונו, כשהוא מכיר את הטקס — שהיה בעצם לזכר ששת המיליונים — והדיבר על "שמחה".

גורן הציל את "מצב רוח" — תוכנית שאינה יודעת עדיין לאן מועדות פניה. האם לקראת "סיבה למסיבה", או שמא לפנינו פוילה לעבר "גלריה"? ברור שזה אינו "סוף ציטוט". ובינתיים רק אישיותו הטלוויזיונית של להורן מעניקה לה צורה מטושטשת כלשהי. מוטב היה גם שלא לצלם את הצגת "המלך ואני" שנהפכה למופע הפוטוגנאי ביותר במדינה, וכנראה שיש לה בנוסף יחסי ציבור מעולים ויעילים.

בידוד תרמי

אלמלא העיר אחד הצופים את אוזני הייתי פוסחת על מקרה נוסף של חוסר הבנה וטעם פסול. והכל מפני שכאשר מקרינים תשדירי שירות. אני נמנעת בדרך כלל לעיסוקים אחרים. אבל הנה הוא תשדיר השירות של "אלוט", המדבר על קיר זכוכית שאינו ניתן להריסה.

ובידודם המוחלט של ילדים אוטיסטים, ומיד לאחר מכן, כמו ברצף רעיונות מקורי ונדיר, תשדיר שירות על בידוד תרמי. מישהו בטלוויזיה כנראה ניחן בעודף מתוגם של דמיון, והתוצאה מציג מפגן של חוסר הבנה ורוחות טעם תרמית.

רגישות מוגזמת?

אולי זו רגישות מוגזמת, אבל כאשר צפיתי בפרק האחרון של סדרת המתח "דמפסי ומייקפיס" ראיתי קטע אנטישמי ממש. ייתכן אמנם שגם מאפיונרים איטלקים ומרגלים רוסים מוצגים בסדרת מתח זו כסטריאוטיפים. אבל הקטע שהיה הפעם נראה כאילו נלקח מסרט תעמולה אנטישמי. רואים בו את היהלומן היהודי פאגאל, עומד מאחורי חבורת רוצחים־שכירים, אכזרים, ואלימים, השולח לחסל את צמד החוקרים הגיבור. הנה האיש, על צורתו, מבטאו ודרך התנהגותו, כולו סטריאוטיפ יהודי מאוס. לצדו אשתו, אמא יהודייה מגעילה ("ינטה" מצוית), בתו שמנה ומכוערת, כמו טבלו אותה בשומן. החתן בעל אף מעוקל והחתונה בנוסח של קריקטורה אנטישמית. שוב, אולי אני מגזימה, אבל מה לעשות והרגישות שלי עוברת שעות נוספות במקרים כאלה.

סיוט על שמורת־טבע

אנשים יפים, הצ'רקסים, וגם סימפאטיים ונאמנים למדינה. מה עוד אנחנו רוצים? אלא שרובים אינם מצליחים למצוא בישראל מקום נחת, ואנו עושים כדי להרחיק את האוהבים ולהתייחס אליהם בזלזול. הצ'רקסים, כפי שהם מצטיירים בכתבה היפה של גיל סרן במסגרת "מבט שני", הם עדה שיש בה מורשת של נאמנות למדינה. בקהילה הקטנה המונה כאלפיים איש, ארבעים אחוז מהבנים בחרו בשירותי הביטחון כמובן מאליו. הם אינם מתלוננים על קיפוח ואפליה ואין להם בעיה של נאמנות כפולה כמו לדרוזים.

בכתבה מתגלה מעין שמורת טבע, שהפנים בה "שאולות מגרפים אחרים", נופי קווקז והחורקה. זה אולי המקור של תווי הפנים המיוחדים של הצ'רקסים. הם מדברים ערבית ועברית והם מוסלמים בדתם. נופי קווקז הם גם מקור הכמיהה שלהם, שהיא בבחינת אשליה לפי אחד מזקני הכפר המשוכנים, לחזור יום אחד למולדתם.

גיל סרן מצליח להביא את האנשים היפים והנשים היפות: את הצ'רקסים הזקנים שחכמת חיים עתיקה מכוונת את צעדיהם; את קציני צה"ל הקשוחים; את האשה היהודייה בת בנימינה, בעלה הצ'רקסי ושלושת ילדיהם המקסימים; את הבתים הלבנים המבהיקים בנקיונם; את הריקודים והשירים המלודיים־הססגוניים. כל אלה מעוררים אהדה רבה. אבל על שמורת טבע זו רובץ סיוט בדמות פרשת נאפסו, גם אם הקטעים שדנו בפרשה הוצאו מן הכתבה בגלל הסוב־יודיצה.

כולם בכפר עומדים מאחורי נאפסו. גם אם פרשה זו אינה גורמת להם להתקומם כנגד המדינה, הצלקת כנראה תישאר.

צריך לטעום כדי להאמין

בחיים יש רק מקרים מעטים כאלה. אחד מהם נמצא בתוך הקופסה השחורה של ניצן. פתחו אותה ותגלו בתוך האריזה המיוחדת, גבינה מיוחדת עוד יותר – הגבינה של ניצן.

שמונה הגבינות של ניצן, תספרנה לכם סיפור מרתק מתובל בשמיר, בשום, ובנתחי סלמון. מצופה בגרגרי פלפל שחור, זרעוני שומשום, שבבי בצל ותערובת עשבי־תיבול. כל אלה התמזגו (כל אחד לחוד, כמובן) עם טעמה המעודן של גבינת השמנת האמיתית, ויצרו עולם חדש מופלא: **הגבינות של ניצן.**

מכיוון שצריך לטעום כדי להאמין, חפשו את הקופסה השחורה במעדניות וברשתות השיווק.

איזור התעשיה רעננה, טל: 052-457838

מכתבים למערכת הארץ

רגישות מיניסטריאלית

שר הביטחון, יצחק רבין, הודיע כי צה"ל יהיה מוכן לחרוג מהנוהג המקובל שאין מודיעים למשפחות על נפילת יקיריהן בשבתות או במועדים, אלא אם יתאפשר בני המשפחות את בניהן. צה"ל נוהג על־פי מסורת ישראל... נותן דעתו לרגשותיהן של משפחות החיילים.

איננו רוצים להיות תלויים בטוב־לבם של פקידי קצין העיר והפרשנותם לגבי רגישותינו. אנו מצפים מצה"ל כי יודיע ביוזמתו ובדחיפות המירבית לכל משפחה על פגיעה בבנה. אם מתוך שיקולים פוליטיים אין שר הביטחון מעוניין לשנות את החלטתו, אנו מבקשים בזאת כי ישקול את ביצוע ההצעות הבאות:

1. לפרסם את מספרי הטלפון שבעזרתם יהיה אפשר לקבל את המידע הדרוש. כך יוכל הציבור הרחב להתעניין מדי שבת וחג בגורל יקיריו (ואם יגייסו הפקידים הדרושים מקרב ציבור האברכים דחויי הגיוס).
2. להתחשב גם ברגישותם של משרתי צה"ל הדרוזים והצ'רקסים ולהוסם בפני משפחותיהם את המידע בימי המנוחה והחג שלהם.
3. לברר ביחידת המחשב של צה"ל את האפשרות כי כל חייל יציין במפורש אם ברצונו לאפשר או לא לאפשר העברת מידע מסוים למשפחתו בימים מסוימים.

אנו מבקשים בזאת להודיע לשר הביטחון כי הוא משוחרר מהמגבלה המוסרה, שהטיל על עצמו בכל הנוגע למשפחתנו.

יונה ואיתן פל
מוצא עילית

אצלנו אין אפרטהייד?

לפני 33 שנים שירתתי בצה"ל בתפקיד "צואורון האקי". אני עובדת היום במשרה בכירה ומשתכרת היטב. יחד עם זאת, אני תלמידה מן המניין באוניברסיטת תל־אביב. אני זוכה, אם כן, לפי החלטת הממשלה האחרונה, לשכר־לימוד מועדף בתור "יוצאת צבא שסיכן את חייו למען הגנת המולדת". בוודאי שאין אני יחידה במצב דומה.

נוסף על כך נודע לי, ואשמח אם אתבדה, כי במסגרת "יוצאי צבא שחירפו נפשם על הגנת המולדת" נכלל כל מי שקיבל צו גיוס — גם אם השתחרר מסיבות דת, מצפון או מסיבות אחרות.

ויצחק שמיר אומר לעם בדרזיה: "אנחנו לא דרום־אפריקה, אצלנו אין אפרטהייד".

חנה כהנא
רמת גן

אין קשר

גדעון סאמט מתרעם ("הארץ" 8.5) על מעצרו הממושך של באלס לצורך השלמת ההליכים נגדו. הוא מטיח האשמה שהצעת "חוק איסור פרסום שמו של חשוד תשמ"ז 1987" היתה עוברת בכנסת ונחרמת, כלשונו, לאבטחת של סודיות בלתי־אפשרית למשך חודשים ארוכים עד שהוגש נגדו כתב־אישום".

הצעת החוק אומרת בפירוש בסעיף 2 (ב):

"על אף האמור בסעיף קטן (א), לא יהיה בפרסום כאמור משום עבירה אם (1) נגד האדם, נושא הפרסום, הוגש כתב־אישום או הוגשה תובענה בהליך משמעתי על־פי דין, או שרשות מוסמכת החליטה שלא להגיש כתב־אישום או תובענה כאמור".

כלומר, במקרה של באלס אין קשר בין מעצרו הממושך לבין הכבוש הסודיות שבאה לביטוי בחוק שסאמט מגנה בחריפות רבה כל־כך.

הצעת החוק, צריך לזכור, באה להתמיד עם אי פרסום שמו של חשוד הנמצא במעצר לתקופה העולה על 30 יום.

אברהם שריר
שר המשפטים והתיירות
ירושלים

לא היה לאן לברוח

רומן פריסטר כותב ("הארץ", 8.5) על ההתעניינות המחודשת שמגלים אינטלקטואלים פולנים בתולדות יהודי ארצם, ומצטט מדברי ולדיסלאב נביצקי. הכותב: "אנחנו הפולנים תהינו בשוויון באלפי יהודים מובלים במסלול ארוך לתחנות הרכבת, כשרק קומץ קטן של זקיפים חמושים ברובים פשוטים שמרו עליהם. איש לא ברח, אף שהבריחה היתה דבר קל שבקלים."

אני עצמי ניצולת השואה מפולין. גרתי בין פולנים שלא ידעו את זהותי. השמדת היהודים היתה שיחת היום־יום שלהם. הם אמרו שצריך להסגיר כל יהודי לגרמנים, מאחר שזו הזדמנות חד־פעמית להיפטר מהיהודים.

זו הסיבה העיקרית שלא ברחנו. לא היה לאן. כמובן, היו גם פולנים שהצילו יהודים. אבל הם היו בודדים. בלי עזרתה של האוכלוסיה המקומית, לא היו הגרמנים יכולים לבצע את זממם.

חנקה גודשטיין
תל־אביב